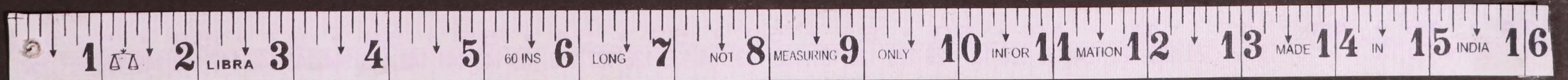
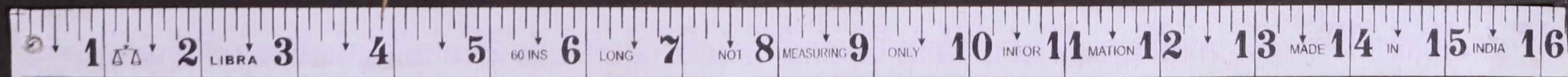
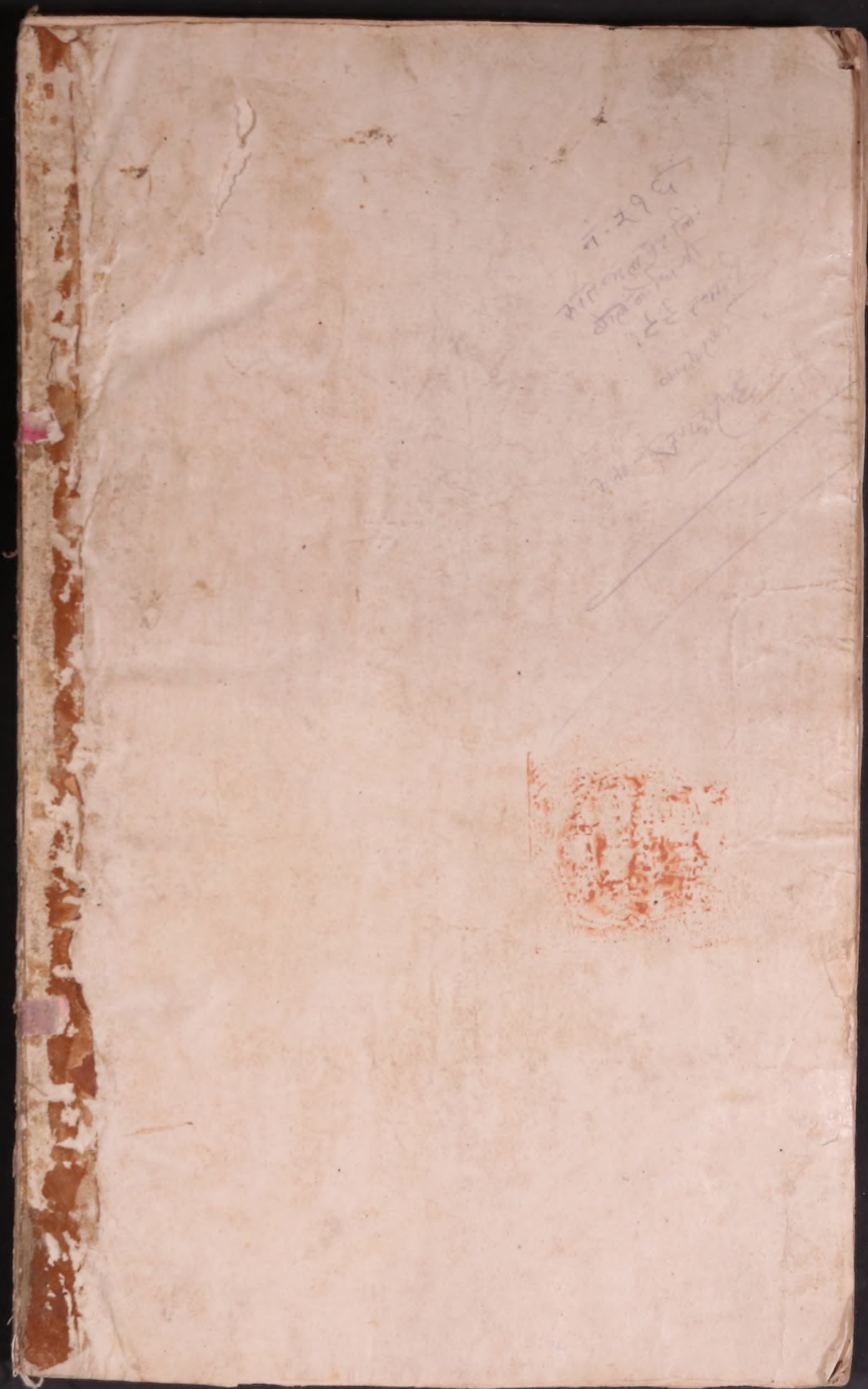

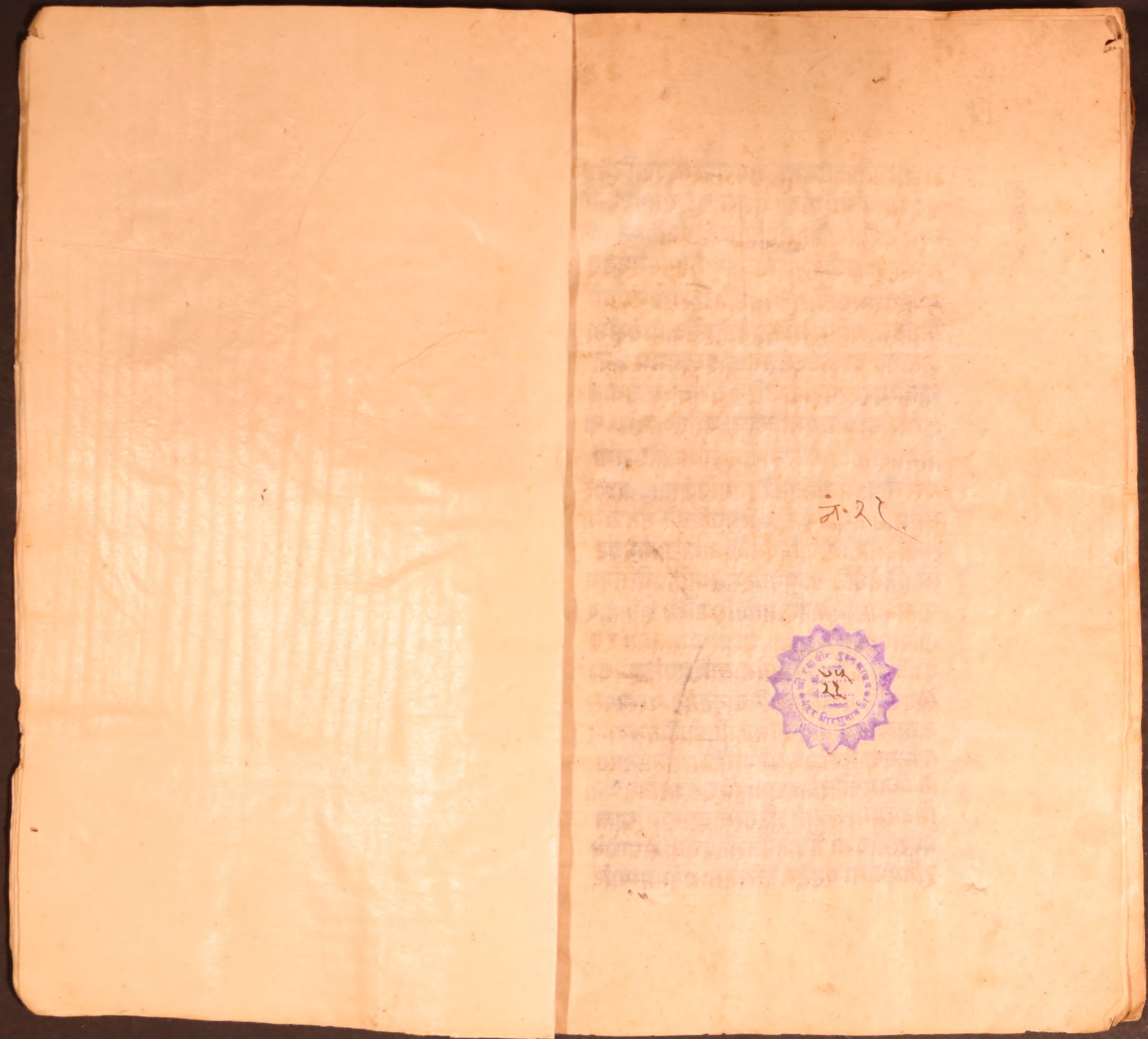
न. २१ घ

बाल बी. घना
कलाव वृत्ति टीका

पत्र १८८
पंडित भट्ट जगद्धर लिखित

बा.
वो
१

जो श्रीगणेशाय नमः जो प्रथम परस्मैपदानि नव
प्रथम शब्दानेनार्थः मंगलाद्यं संज्ञाधिकारो
यम् वत्तेमानातिनसंज्ञेतिरित्यादिपतिष्ठतेयानि
तो नेतरेप्रत्ययाननुक्रमिष्यामः तेषु नवनववच
नातिपरस्मैपदसंज्ञातिभवेति उत्तरसूत्रे पराणां
तिवचनात्यतिभिक्तिपूर्वेषां पूर्वेषामियं संज्ञा
विज्ञायते परस्मैपदसंज्ञायाः कप्रयोजनमशेषा
क्तंतिपरस्मैपदमित्यादिषु घरायाः सार्वथात
कमित्यतः प्रागयमाधिकारः पराणात्सने २ आ
त्सनेपदानोति आदितोषोतलोपश्चेतिपदानो
त्यस्यलोपः नवेतिवत्तेप्रथमपिसंज्ञाधिकारो
वत्तेमानातेप्रातेष्टेनेरित्यादिपतिष्ठते वत्तेमाना
रीतांविभक्तानांयानिपराणितानिआत्सनेपद
संज्ञानिभवेति आत्सनेपदसंज्ञायाः कप्रयोजनम
आत्सनेपदानिभावकमंगोरित्यादिषु पूर्वोक्तप
दाविधिः जीणिजीणिप्रथममध्यमोत्तमाः १ प्र
थमपिसंज्ञाधिकारोवत्तेमानादिपतिष्ठते पर
स्मैपदानि आत्सनेपदानिचानुवत्तेने परस्मैपदा
नामात्सनेपदानांयानिजीणिजीणिवचनाति
तानियथासंख्यं प्रथममध्यमोत्तमसंज्ञानिभवे
ति तिनसंज्ञेतिरतिप्रथमः सिधसंज्ञरतिमध्यमः
सिधसंज्ञसंज्ञरतिमध्यमः इतिपरस्मैपदानाम् आत्स
नेपदानोपया तेषातेष्टेनेरतिप्रथमः संज्ञायेथे
इतिमध्यमः पवहेमहेरत्यन्तमः पवहेमम्यादि

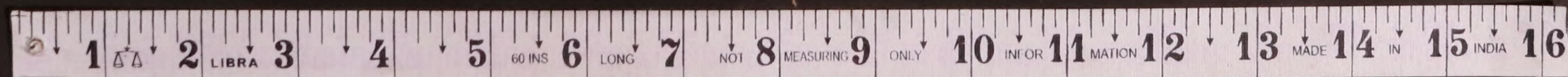
प्रतेयम् प्रथममध्यमोत्तमानां पुरुषसंज्ञापिबोहय
पुरापदवनेपरः पुरुषाणामितिपुरुषाग्रहणान्
प्रथममध्यमोत्तमसंज्ञाभिः कप्रयोजनमनामिप्र
पुन्यमानेपिप्रथमः प्रकादिमध्यमः प्रस्मयुत्तमरत्ये
दिषु पुरापदवनेपरः पुरुषाणाम् ५ परिभाषेयम्
प्रथममध्यमोत्तमानां पुरापदवनेतत्प्रकानमभि
धानेसतियः परः पुरुषः सपवभवतीतिपरिभाष्य
तेपक्षास्मिन्पात्यर्थे यदावाससत्रिदितेभवति य
स्मदस्मदीचतदाप्रथममध्यमोत्तमाग्रनियमेनप्रा
मुवेतीतिनियमः कियते सचत्वेवपदेवपदामः प
रुषाणामितिवरुचनमप्रधानम तेनहयोरपिप्र
रापत्यामोपरः पुरुषोभवति सचत्वेवपदयः त्वेवप्र
हेवपदावः उपवेष्टाके वत्तेमानामस्यसवसप्र
नप्रस्यवमोरीवः पूर्वोक्तपरोक्तपरिभाषायापव
प्रयंचायोयोगः नास्मिप्रपुन्यमानेपिप्रथमः ५ ना
स्मिप्रपुन्यमानेसतिधातोः प्रथमः पुरुषोभवति
यपिशब्दादप्रपुन्यमानेपि समवतितोपवतः ने
पवति यप्रपुन्यमानेपया पवति पवतः पवतिप
वतितसंज्ञेतिश्रुतिप्रकारेप्रसंख्यत्तरलोपः नव
प्रशृङ्गाकिमर्थम् नास्मिप्रपुन्यमानेपिप्रथमरति
कृतेप्रपुन्यमानेधातनासंख्यमानेनास्मिप्रतिधातो
प्रथमोभवतीतिविज्ञास्यते उच्यते प्रशृङ्गाप्रकर्म
प्रतिपत्यर्थमतेमप्रकर्मणामानाधिकरणेन
यदानाम्प्रोधातनाविभक्त्येनसदसंख्यः नदाप्रथ

मः सामानाधिकरण्येव कर्तः कर्मणो वा क्रियापदेन
 संख्या साम्ये भवति तेन नाम्नः क्रियापदस्य च यदा सं
 ख्या साम्येन राप्रथमः इदं तत्र भवति देवदेवतेन मन्त्रसे
 त्वम देवदेवतेन मन्त्रेण यत्नाम देवदेवतेन मन्त्रेण यत्नाम
 द्विषुष्मदः क्रियापदस्य च संख्या साम्यात् सामानाधि
 करण्यम तेनोत्तरसंज्ञेण मध्यमपत्र भवति पुनरुत्तरा
 याम वृत्तदेवेती नवतेमानामेवाशेषे सातेथातके
 याम कारितस्यानामीति नो लोपः आये आयेति
 वेति आयेति मन्त्रेण देवितम पुष्करिमध्यमः पुष्करी
 सतपवति देवशास्त्रतत्ताभावः प्रपुन्यमानेपीति च तेने
 उन्नरसंज्ञेण पुष्करिप्रपुन्यमाने सति पातो मध्यमः प्ररु
 षो भवति त्वेपवसिपुत्रोपचयः प्रयेपचय अपिशब्दा
 दप्रपुन्यमानेपि पचसिपचयः पचय प्रसाधुनमः
 प्राग्वदस्मदीत्यत्र निदेशात् तत्ताभावः प्रस्मदिप्रपुन्य
 माने सति पातोरुन्नमः प्ररुषो भवति प्रदेपचामि आ
 वापचावः वयंपचामः प्रपुन्यमाने यथापचामि य
 वावः पचामः प्रसवसोदीर्घः प्रराज्ञाथोरा रापुल्लव
 नेरपुशोयने संख्यत्तरांता नामाकारो विकरणा इति
 आत्मेकते प्रनयोयं त्सा मायं राविति प्रं नरिदरावृ
 द्वाणन प्रसते नरापुप्रराप्रराजरा नेराणादने देवरा
 गोरो प्रवतिरने प्ररेट्टो इत्येतयोः पि पूर्ववदात्मेकते
 यदेवां सामां रा इति प्रं नरिदरागुद्वाणन प्रसते इरा
 जरा नया रायोः येदपानेथदेः प्राग्वदात्मेकते प्रनयो
 यं दारति प्रं नरागुद्वाणन प्रसते राधारत्येने देवरासे

हे भवतः रात्रा मन्त्रोपातवः धात्रौ द्वौ इति वस्त्वामि ये
 संज्ञा प्ररापुप्रदेवौ वनेपित्वा दीयते योयते राधा वनेसा
 नाते सावंधातके याम रासागायतीत्याकारस्यादेवम
 रासंतया कप्रयोजनम रासागायतीत्यादि प्रराविति
 किमरायेते वीदयः दायेते भाजनानि रापुल्लवने देवरा
 यने रासेताया प्रभावादी त्वेनास्ति राह्योः पकार इहा
 योः क्रियाभावोपातः भवते रित्रतात क्रियोभावप
 तीतिकर्मण्यण कारितस्य लोपः यः शब्दः क्रियोभाव
 यति आयां प्रतिपादयति सथात संज्ञो भवति भवति भ
 सतायाम वनेति प्रवित्ताम्यंत योरिति गुणः प्रति प्ररभ
 राणो प्रवित्त्वक प्रकोषेषु शिरामिति रस्यतः वृद्धोति न
 रा नारायणोः ति प्रवित्त्वदोत्यादेमेति वक्तुं होत्यादीनां
 सावंधातके इति दिवं होतः नाम्येत योरिति गुणः त्वारी
 नां शब्दानां पातत्वात् तत्तादयो भवति प्रवांचाप संज्ञो गो
 करणोपातपादपदिता नामेव क्रियावाचितोपातसं
 ज्ञायं मतेन सोपसगाणां समुदायाणां न भवति यदि
 स्यात्ता भवरित्यत्र प्राशब्दात्ता गवदात्तादि भवेत् भसता
 यो प्रप्रवः सस्तनी विरकारो यं न नादिस्योरित्यर्थः वा
 विरामे इति रस्यतः प्रवित्गुणः प्रदात्तादिः सोचाणां
 पातसंज्ञावक्तव्या नट स्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्त
 इति सोचाः भवते स्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्त
 वनेमीनाति स्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्तन्मुस्त
 प्रत्ययश्च वक्तव्यो इति न विकरणाः प्रनिदववयेति
 नलोपः प्रतितामने गोपदिति नीयट् आयादयशावे

धातुकेवेति प्रसावेधातुकेविकल्पिताः सयत्रमतेस्ति
 तत्रतेधातुवरति धातुसंज्ञासिद्धेव ननुकंदूरादयोपिसौश
 पवतेरहकस्मात्रपरिगणिताः उच्यते कंदूरादीनांनित्यं
 यदःकृते तेनतेषांतेधातुवरतिधातुसंज्ञासिद्धेवक्रियाभा
 वरतिक्तिम भः वाभृशब्दोभमिवावीचाशब्दोनिधातुःधा
 तुसंज्ञायाकप्रयोजनम् धातुशब्देतावित्यादि १० काले
 अधिकरोयम् इतन्नरंयदस्यामस्तत्रकालेश्चपतिष्ठते
 तासांसंज्ञाभिरित्यतः प्रागयमाधिकारः संप्रतिवर्तमा
 ना ११ संप्रतीतिनिधातुसमूहाद्योच्यम् संप्रतिवर्तमा
 नेकालेधातुवर्तमानाविभक्तिर्भवति यवतिपवतःप
 वेति उपपदेषुपाके तितसंप्रति प्रकारेयसंख्यातलोपः
 स्मेनातीते १२ योगशब्दः समस्येतोप्याह्रियते स्मशब्दे
 नयोगोसतिधातोरतीतेकालेवर्तमानाविभक्तिर्भव
 ति इतिस्ममातावतीति इतिस्मउपाध्यायः कथयति
 भृज्यक्तायांवातिजकारः रज्ज्याज्ञादेरुभयमित्यर्थः
 वर्तमानातिप्रतिल्लक अवर्तमानेनारितीट्टकारः
 इट्प्रतीत्यर्थः गुणाः तिकथवाक्यप्रवर्धेनुगदप्रतीति
 नकारइतिलिंगस्येत्यर्थः प्रत्यक्षलोपःतस्यस्वरदेश
 परतिमिन्नकः एवंविधौ स्थानिवदितिस्थानिवद्वावा
 उपधोपथत्वादस्यापथायाइतिदीर्घानास्ति कथिइति
 स्थितेतिप्रतिगताः ननुशब्देउपपदेप्रतीतेकालेस्मश
 द्वाभावेपिधातुवर्तमानावक्तव्या एषप्रतिवर्तनेगम्य
 मानेप्रकाशोः कटंदेवदत्तः ननुकरोमिभोः कृतवान
 हमित्यर्थः परोक्ष १३ प्रतीतिइत्येवधातोरतीतेकाले

एयोत्ताविभक्तिर्भवेति वकारवामनेनृपेनहारपृथि
 वीवलेः नवानसमरेकेसंयस्तस्यैद्वयेनमः इरुज
 करणो रुजहरणो हनर्दिसागत्योः परोत्तायुट्टकार
 शकारादट्टोऽस्यः द्विवंशकारसवणोऽस्येति प्रभ्या
 सञ्कारस्यप्रकारः कवगंस्पववगंरतिकस्यवः होन
 हनेः प्रभ्यासायेतिदस्यवः प्रभ्यापथेतिद्विदिरीचौ भू
 तकरणावस्य ॥ ५ ॥ ग्रहात्वादिरितिधातोः प्राग्यः प्र
 कारागमः कियते सभूतकरणास्ययते भूतकरणोवि
 यतेयासोताः भूतकरणावस्यः प्रतीतश्चेव धातोर्नी
 तेकालेभूतकरणावस्योविभक्तयोसस्तस्यतनीकि
 यातिपत्तयोभवेति सस्तनीतावत् प्रकरोत्प्रहरत्
 रुजरुजसस्तनीदि इकारोयंजनादिस्पोरिस्यः
 वाविरामेदतिदस्यतः रुजः स्तनादेरुः करोतेरितिग
 णाः नास्यंतयोरितिविकरणास्यगुणाः रुजः प्रतिग
 णाः ग्रहात्वादिरि प्रयतनीशकाषीत् ग्रहाषीत् सिन
 यतस्याम इकारवकारौसिविपरसौइत्यर्थौ सिविपर
 सौइतिद्विदिः सिवइतिरेट्ट ग्रहात्वादिरितिवतंक्रिया
 तिपत्तिः प्रकरिष्यत्प्रहरिष्यत्क्रियातिपत्तिः स्यात्
 दन्तरेतात्पेइतिरट्टगुणाः सत् भविष्यतिभविष्यंता
 शीषस्तस्यः ॥ ५ ॥ भविष्यंतीचप्राशीषस्तनीवेति
 द्वेदः प्राशीदित्यत्रसञ्चप्राशीषोरइतिरत्नम् इरुरोरो
 रोभविष्यतिकालेधातोः भविष्यंतीप्राशीः सस्तनी
 पत्ताविभक्तयोभवेतिभविष्यंतीतावत् भविष्यति
 भूतनायाम् भविष्यंतीत्यतिरगमोसावेधातक।

स्येतिरुगणः पदेदनिष्पति दनदिंसागमोः स्यति दन
दंतात्प्रेतिरु शाशीः भूयात् भवानिरक्तः भूस्त्रायां
शाशीयात् शाशिविवरसैरतिगणाभावः सुस्तनी
परितापरितारोपरितारः तातारोतारम तासोसं
ताभिः कानविशेषः ॥ स्त्राप्रताः संताः ससंताः पुं
वजाधितपुंस्केतिस्त्राशहस्पपेवजावः कानस्यविशेषः
कानविशेषः तासोपदणोन परोत्तारयोनुकृण्यते नत
नेनरोस्तिपवतासोपरोत्तारीनांयाः स्वाः शास्मीयाः
परोत्तारयः संताः ताभिर्देतभूताभिः कानस्यातीतादे
विशेषोभवति परोत्तारीनांसंतानांयोस्तिपरोत्तारि
विशेषस्तेनपुंस्केकालेपरोत्तारयोभवेतिरुगणः पुं
भूशेदियेभ्योयत्परतयरोत्तम परसशास्त्राः सयशाया
दिषुविपातितः तद्याविधेयतोतेपरोत्तानतनीतसा
मायेविपरेदराहकुरः रदभस्मीकराणोपट्टिदिवं यस्या
पयतिदीर्घः वतेमानाभविष्यत्योनेहसंवध्यते नयोः
संतायांवतेमानभविष्यत्कालयोविशेषाभावात् यद
पिवित्तव्यातेपात्कतेवरपिपरोत्तमसमोहंकिनवि
लताप २५तपयत्तायांवावि विष्टवः परोत्ताउन्नमेक
वचनेपुट्ट यमत्यवेवत यमंतापरुवेपरोत्तावक्त्या
नाहंपतितैः सदपपाट पटयत्तायांनाहंपरावेवभ
ते भूतपालनाभ्यवहारयोः परोत्तायात्तनेपट्टनम
पुरुषेकवचनेपट्टिदिवं यस्यास्यारिच्येननमवशेषमि
तिज्ञलोपः द्वितीयवतथेयोरितिभस्यवः सः प्रभूमा
तीतेसस्तनीसः पापमदरत सनसस्तनीरिच्यन्तिग

ताः यद्यतनीत्वतीतसामान्येस्मयंते नातीतविशेषे
यकावोद्वान्कटम यजातीतेक्रियायाप्रतिपत्तिर
निष्पत्तिस्तत्रक्रियातिपत्तिः यभोत्पतभवान्नते
नसह यदिसत्समीपेशमिष्यत भूतपालनासय
क्रियातिपत्तिस्स्यत यदात्वादिर पुनिरुनिरतीतिथ
नेतिरभावः गुणः वनगोस्यकिरितिज्ञस्यकः यासे
दिट्निमिनात्ययेतिसस्यवः क्रियायाप्रतिपत्तौ
विवेतितायांभविष्यत्पिक्रियातिपत्तिरिष्यते य
यासोस्मदुद्गदेमदोत्सवस्तत्राभोत्पतभवान्नतेन
सह यदिसत्समीपेशमिष्यत नतभोत्पते भवतो
त्यावश्यककार्यपारितेयेणाग्नयंतयमस्तीति
शाशीपुंस्केभविष्यतिकाले शाशीः जीत्याइवान
जीवशाणधारणोषः प्रभूतिभविष्यतिकालेसस्त
नीसः कतोद्वज्जकराणो सस्तनीता गुणः सोथ्ये
तादृशप्रययने प्रथिष्टवः शास्त्रनेपदेतागुणः सो
गमिष्यतीतिप्रगमिष्यतीतिपदे भविष्यत्तामा
येनसंस्कृत्यपश्चाच्छशाहेनसंवध्यः गंज्यगतोभ
विष्यतीत्यति सेगमः परसैरुट्ट प्रयोगतश्च ॥ ता
सामित्येवकालविशेषरतिवृत्तीनमरुषोभूत
हनयवशात्कालस्यासोविशेषरतिकसंधारयः
वतेमानाभविष्यत्पावण्यसंवध्यते प्रयोगः शि
ष्टप्रयोगः तस्मादेतोः वतेमानादीनांकालवि
शेषोभवति यस्मिन्पस्मिन्कालेवतेमानाभ्यावि
भक्तयोविदितास्ततोयत्रापिशीष्टप्रयोगानुसा

रेतोत्पद्यः यावदंकेपरभुंके यावत्पराशज्ञोनिपा
 तौताभ्यायोगोभविष्यतिकालेवतमानाभवति भ
 नपानतेस्वरुधादेरितिजात्यौनशब्दः नस्यरुधा
 देविकरणान्तलोपः चवगोस्यकिरिति नस्यकः वगे
 वगोतशतितस्यरः यदात्वेतौननिपातौनदास्वका
 लेभविष्यत्येव यावदास्यतितावदोत्पते यत्परिमा
 णामस्ययावत् नत्परिमाणामस्यतावत् यन्नेतद्विः
 परिमाणोवत्परतिवत्प प्रकारः प्रवोवायोयः उ
 कारउटकारेत्यर्थः टग्रशट्तावत्तद्धितान्ते यनपा
 प्रभुतिष्यति प्रः नगरी नयापरा कदाकदिशब्द
 प्रयोगोभविष्यति वतमानावेष्टतेः कदाभुंके के
 दाभोत्पते अभितावनेपातावपपदेपातौवतीते
 कालेभविष्यती स्मरसिदेवदत्तकशमीरेष्वत्स्यामः
 वसनिवासे भविष्यतीउत्तमवक्रवचनेस्यामसव
 सतिवसेस्मातरतिरुभावः सस्यसेसावंधानकेत
 रतिसस्यतः एवमन्यत्रापिप्रयोगवचनेवतमानाया
 यत्रविहितास्ततोमत्रापिवोद्व्याः पंचम्यनुमतौ ५
 अनुमतिः प्रभुपगमः अनुमतावयथातोः पंचमी
 भवति एवमस्तएवैकरु प्रसभति पंचमीतश्रुति
 लक इरुजकरणे पंचमीदितनारेकः करोतेरि
 तिगणः प्रस्योकाररत्नत्वम उकाराश्रुतिदिलोपः
 तदिरत्येतयोराशिषिगम्यमानायांवातातात्वक्त्यः
 जीवताइवान जीवितभवान जीवतात्वेजीवत्वम
 जीवशाणधारणे पंचमीतदि वक्तव्यासतेताता

णकारोत्पत्त्याकारेत्यर्थः श्रुति देरकारादहेतेरितिदिलोपः
 समर्थनाशेषोश्च ५५ समर्थनाशाश्रुतेसमर्थनाशि
 वौसमर्थनायामाशिविवचनेमानादातोः पंचमीभवति
 परेशकोकमण्यवसायः समर्थना प्रशामस्यप्रियस्य
 श्राममिद्धाशशीः समर्थनार्थसमर्थमपिपिबानि पापाने
 पंचमी उत्तमपुरुषैकवचनेभवति श्रानि श्रुति पः पिवर
 तिपिवादेशः पंचतमपिशिरसाधारयाणि भृष्टवस्या
 नेषियमाणप्रपुंन धातोश्चदेतावितीन मस्योपयेतिर
 दिः पंचमीश्रुति श्रुति कारितस्यगुणः आशिषित्व
 पि विरंतीवत्विरेनेदत्तजीवशाणान्तरि इकारोत्पत्त्या
 रागमार्थः श्रुतिवचनेतिज्ञापकात्रकारागमः श्रुतिके
 वित्समर्थनायांसममीमपीकंति पंचतमपिशिरसाभि
 याम भिदिर् इकारोरेफौप्रगपदनुवचोविकल्पेनान
 यौ सममीयम स्वरुधादेः परोनशब्दः रुधादेविकरणो
 तलोपः विध्यादिप्रसममीव ५६ विधिदादौयेषांतेविध्याद
 यः विध्यादिप्रसत्सधातोः पंचमीभवति सममीव विधि
 तिसंज्ञाप्रामेज्ञाप्रथोह संप्रप्रप्रार्थनापतेविध्यादयः
 तत्रनित्येनैमित्तिकरुत्पेपुरुषस्यप्रवर्तकम उपायता
 एकं काम्येशास्त्रीयेवचनेविधिः देयेह्योदेवतायेपिअ
 यंपरिकल्पिते कथ्येवज्ञास्यतादीनांवरणस्यात्रिमंज्ञा
 शालानसामेज्ञास्य मृताएवैकयापारणमथोहम संप्र
 प्रोविचारः प्रार्थनायावजा विधौतावत् यावजीवमग्नि
 होत्रंरुपात सायेष्टातः संध्यामुपासीत यत्रनित्येकम
 णिजुरुपात उपासीतेतिवैदिकेवचनेप्ररुषेप्रवर्तयतिरु

राजातयोः समसीयात अतिबुद्धोत्पादेति लक नुहो
त्पादो नो सावेधात केरति दिवदो नः समस्यो चेति गुणा
भावः शास उपपदः समस्यो रेत अतिबुद्धोत्पादेक पंचमी
प्रयोगः शाश्वतो विधौ नटयते नैमित्तिके पथाद्दोषितः
आदेक्योत अद्वैतगुणोति क्योत अत्रपुत्रनमविवाहादि
हृदि निमित्तोत्पादकमेति क्योरिति वचनम परुषस्य अत्र
तेकम अद्वैतमद्वैतमकस्याणसुवके उत्कानि चोत्तारि
तत्रिमिश्रितोत्कमेति क्योरिति वचनम परुषस्य अत्र
कम उपायतापकेयथा अग्निहोमेन स्वर्गकामो यजेत क
रोयां ह्यहिकामो यजेत अत्रकाम्येकमेति स्वर्गं ह्यहिकामो
यजेत परुषस्य अत्रकः तत्र अग्निहोमाख्यया गाल्या नम
कारो यो ल्ये हि निवेतं न चोपायं यजेतेति वचने तापयति
पंचपंचमरादायो कृज यजदेवता समसीयात रेत कृजः
तनादेकः करोतेरिति गुणाः अस्मोकाररस्यकारस्यात्म
समस्यो येवेस कारलोपः यजेः अति निमंत्रणो रदभक्तो
भवान भोजनवाभजनापंचमीताम समसीयात स्वरादुया
देः परोनशत्रुः रुधादेर्विकरणांतलोपः तकारेववगोस्य
किः वर्येवगोतः आसंत्रणो आगद्वतभवान आगद्वहागं
अगतौ पंचमीत समसीयात अति गमिष्येमाकरतिस
स्यकः तस्यादिभोवेस्वरपरश्रुकाररतिदिभोवः अत्रोवेष
यमरतिद्वस्यवः याशस्वस्य समस्यारति याशस्वस्यत्वम
अथोष्टे माणावकमपनेयतां भवान उपनयेतवाणीज
पाउपद्वः सस्माननोत्तेजनाचार्ये करणेति तं ज्ञातरातश
त्मनेपदेताम रेतनो नरतितास्यतः अतिगुणाः पञ्चप सं

अ किं याकरामप्ययै उतच्छेदोद्ययैः अथीवीयवा।
रद्वययने अथिपद्वः पंचमीपे समसीय अति अ
दादेकं पेशयये सर्वे सामात्मने सावेधातकरतिग
णाभावः शासः अनुत्तमे पंचम्यारति निविदः सम
म्योस्वरादाविवातां वतांतस्येति रय प्रायेनायांक
याप्रयद्वतभवान अयदेहादाणादाने णाकारोदा
नोयद्वरयः अद्वः तयात अति दाणोद्वयतिर
दादेशः याशस्वस्य समस्यारत्येतम किं याममभि
हारे सर्वकालेषु मयमेकवचने पंचम्याः ॥ किं या
णां समभिहारेः किं याममभिहारः सर्ववते कालाः
सर्वकालः मयस्यैकवचने मयमेकवचने पोतः
प्रयोभशाशोवा किं याममभिहारः किं याममभिहा
रेवते मानादातोः सर्वे कालेषु अतीतवते मानभा
विष्यत्सपंचम्याः संवेधिनो मयमपरुषस्यैकवच
ने भवति काले धितिवरुवचने नैव अतीतवते मान
भविष्यतां अयाणां गृहणोसि हे सति सर्वगृहणं सर्व
पुपुरुषेषु सर्वेषु वचनेषु वचनेषु पंचम्यामयमेक
वचनमेव यथा स्यादित्येवमयं मलनी दिलनी हीमे
व अयं लनाति रमोलनीतः रमे लनेति लनी दिलनी
दित्येव त्वं लनामि अयं लनीयः अयं लनीय अद्वैत
नामि अयं लनीयः अयं लनीयः लनी दिलनी दित्येव
अयं मलावीत रमावलाविष्टम रमे अलाविष्टः लनी
दिलनी दित्येव त्वं मलावीः अयं अलाविष्टम अयं
लाविष्ट लनी दिलनी दित्येव अद्वैतलाविष्टम अयं

लाविष वयमलाविष लनीदिलनीदिरमेव प्रयेत्
विषति इमौलविषतः इमेनविषति त्वेनविषति प्र
येत्तविषतः प्रयेत्तविषतः प्रयेत्तविषति आवातवि
षातः वयेत्तविषामः लज्जतेने वनेमानापरस्मैपदे
पुनास्मादेः घाटीनांरुसः प्रतिवतिकरणोरतिनियमा
दृणाभावः दिववरुतयोः उभयेषामोकारतीत्वम
प्रतिप्रत्ययेस्माटीनां विकराण्येतिनाप्रत्ययस्यालोपः
प्रयतमामदात्तादिस्मिन्नयतमाम इकारचकारौसि
विपरस्मैरम्यौसिचः एवंमिशगमोसावेधातकस्ये
तिरट्मिचपरस्मैरतिवृद्धिः दिव्योस्मिचरतीट्प्र
टीतिस्मिचोलोपः पुनउस्मिन्नभ्यस्तविदाम्योभुवत्
नउस् निमित्तात्प्रत्ययेसिचव्यतमवर्गस्यष्टेतिना
स्यटः भविष्यतामिदृगुणः षत्वम भावकर्मणोरपि
सर्वगुदणादेवपरस्मैपरिनांपेवम्याः परस्मैपरमध्य
मेकवचनेदिवात्मनेपदिनां प्रात्मनेपदमध्यमेकव
चनेस्वांवाभीतोपदिप्रपदमितिवचनात् लनी
दीत्यस्यादिवेचनम लनीदिलनीदिरति तैयुष्माभिर
स्माभिवान्नयतेलनीदिलनीदिरति देवदत्तेनल्यते
केदारः तेल्यसे प्रदेत्ये लनीदिलनीदिरति ल्यते
केदारः स्वयमेवेतिकमेकतेरि आत्मनेपदेसए सावेधा
तकेयणा प्रथोषप्रथोषेतेव प्रथमथीते इमौप्रथोयाते
इमेप्रथोयते त्वमथीषे प्रथमथीयाते प्रथमथीषे प्रद
मथीये आवातमथीवदे वयमथीमदे प्रथोष प्रथोषेतेव
प्रथगीष्टप्रथगीषातोप्रथगीषत प्रथगीष्टाः प्रथ

गीषाताम प्रथगीष्टम प्रथगीषि प्रथगीषदि प्र
थगीषादि प्रथोष प्रथोषेतेव प्रथमथीषते इत्या
स्यराहायेम इट्प्रथयने प्रथिप्रवः वनेमानात्मनेप
दे प्रथि प्रदादेलेक स्वराविवातोवतोतस्यातो
दितीप्रयात्मनेवानकारादितिघेनेइत्यसनकारलोपः
भविष्यमांगुणः प्रथद्ववनेप्रप्रत्यमानेदिस्वयो
विषयेतभमोवरोते लनीदिलनीदीमेव प्रयेत्तनी
य पसेलनीत लनीत प्रयेत्तनीय प्रथमलाविषत
विषय एवमथीषप्रथोषेतेव प्रथमथीषे प्रथोषम
थोषमितेव प्रथमथीषरतिवा प्रथमथगीष्टम प्र
थोषभेइत्यनुप्रयोगः कार्यः प्रथगीष्टमित्यत्रमितोप
काररतिमितोलोपः नाम्येनादातोरेतिथस्यः गा
नादेशादिप्राग्वतयथाविध्यनुप्रयोगः यथालनीदि
लनीदीत्यत्र प्रयेत्तनातीत्यत्रलज्जपवप्रयोगः दिनती
तिनानुप्रप्रयते एकस्मिन्कारकेनेकक्रियासंवेधः
समप्रयः तत्रसमप्रयेमतरस्यामितिदिस्वतभमोप्रा
ग्वतयोगोवाभवति पसेयथाग्रामेयथा प्रथोमवस्ते
दलनीदिनेदनेमवातात्तानिदराः मरोगनाः वि
गुप्तवकेनमविदिषावशोयइत्यमासास्यमदतिपां
दिवः इत्यत्रपते प्रथोविस्तेदलनावनेदनेसमा
षरत्वातिजहारसेदरी इत्यभिभवति प्रथमोह्या
भावादिप्रत्ययान्तस्यादिः प्रयोगानभवति समुच्चये
सामान्यवचनस्यतिक्रियासामान्यवाचिनश्चक्रे
तिरुजोनप्रयोगः सायोगेयतनी २२ माशहेत

योनेसतिधातोश्चतनीभवति। माशब्दः प्रतिषेधना
 तीप्रतिषेधप्रवर्तमानाभविष्योविषयेतिवर्तमा
 नभविष्यत्कालविदिताः प्रत्ययाः प्राप्ताः साकांक्षी
 उक्तनकराणो ह्यनुसाएवंः अद्यतनीरि श्रुतात्पारिः
 प्राप्तानमासास्योराशतिनिषिद्धः सिवसिचिपरस्मै
 रतिवृद्धिः सिचरतीत्योगश्रुतात्प्रातिषेधेनाचीमाश
 द्वागुसनेनेनेनभवेतिदेवदत्तोमापश्यति त्वासात
 द्वितीयागामित्यनेनमामिस्यसादेशः दृशिरेषेत्
 तोरकारेणौपगपदनुवंधौचन्ति। दृशोः पश्यति ॥
 मासायोगोस्तनीच ॥ मासाशब्देनयोगः मासायो
 गः मासाशब्देनयोगोसतिधातोश्चतनीभवति स
 स्तनीच मासाकांक्षीमासाकरोतश्चतनीस्तनी
 नमामासास्यदात्तारिप्रतिषेधः अत्यन्तापिप्तम वृत्ते
 मानातिसंज्ञानिमित्तमस्यसिचसमसतेप्रातेपुनेस।
 द्वायेधेपवदेमदे ॥ मादयोवर्तमानासंज्ञाभवेति व
 र्तेमानासंज्ञाकप्रयोजनम संप्रतिवर्तमानेपारिष
 पवति पचतः पचेति पचसि पचयः पचय पचामि
 पचानः पचामः पचते पचते पचते पचसे पचये पच
 ये पचेपचावदे पचामदे पचमादयः अन्तिसेसंध्यत
 रलोपः संध्यतरसंध्यतरेशः परलोपस्य अस्त्वसो
 दोचरतिवकारसकारयोदौचः आनेप्रायेरतिव प्रा
 नेप्रायेरत्येतयोराकारस्येतम सममीयानयाता
 गुमयामयानमयानयामयावयाम इत रेयातामरे
 रत रेयाम रेयायाम रेधम रेय रेवदि रेमदि यारा

२५: सममीसंज्ञाभवेति सममीसंज्ञाकप्रयोजनं
 तिगारिषसममीचेत्पारिष पचेत् पचेताम पचेयः
 पचेः पचेतम पचेत पचेयम पचेव पचेम पचेत प
 चेयाताम पचेरन पचेयाः पचेयायाम पचेयम प
 चेय पचेयदि पचेमदि पचयारादयः अन्ति याश
 द्वास्त्वसमसाश्रुतीतम यास्यसोरियमिपुसौरति
 यामित्यस्यद्वयमप्रसृत्यस्त्वचरुम पंचमीतता
 म पंचदिवमतप्रातिपद्ययाम ताम याताम पंचता
 मस्त्वप्रायामभमपेशावदे आमदे ॥ त्वादयः पंच
 मीसंज्ञाभवेति पंचमीसंज्ञाकप्रयोजनम पंच
 म्यनुमतविगारिष पचत पचताम पचेत पच
 पचतम पचत पचानि पचावपचाम पचताम प
 चेताम पचेताम पचस्व पचेयाम पचयम पचे प
 चावदे पचामदे पचत्वादयः अन्ति असेध्यतरलोपः
 दोरकारद्वंद्वेतिरितिहिलोपः प्रायतामायामादेरि
 तातामप्रायामरत्येतयोराकारस्येतम सस्तनीरि
 ताम अन्तिसितम तयम तम तयाताम पंचत यामया
 यामभम रवदिमदि ॥ त्वादयः सस्तनीसंज्ञाभवे
 ति सस्तनीसंज्ञाकप्रयोजनम श्रुतात्पारिषेस्त
 न्ययतनीक्रियानिपतिषित्पारिष अणवत अणवतां
 अणवत अणवः अणवतम अणवत अणवम अणवाव
 अणवाम अणवत अणवेताम अणवेत अणवयाः अ
 पचेयाम अणवयम अणवे अणवावदि अणवामदि
 पचत्वादयः रित्योरकारोद्यननारित्योरियसः वा

बो
बो

विस्मयेतिरस्मत्तः सस्मदिसर्जनीयः प्रहात्वारि प्र
 ति प्रकारेप्रसंध्यतलोपः प्रादातामायासादेतिः
 प्रस्यवमोदीतः परमेसायननो एवमेवत्यादयएव
 यथोक्तक्रमेणागतनोसंज्ञाभवेति प्रयोजनप्राम्
 न प्रपातीत प्रपाक्ताम प्रपातः प्रपातोः प्रपाक्तम
 प्रपाक्तः प्रपातम प्रपात् प्रपात्स प्रपाक्त प्रपात्तां
 प्रपातत प्रपात्ताः प्रपात्तायाम प्रपात्तम प्रपात्ति प्र
 पत्तिदि प्रपात्तिदि पत्त्यादयः प्रहात्वारि सिनय
 तमा प्रस्यवरीतः परस्मैपदेषपथारीतः दिस्पोसि
 वरेट्ट रकाररतमेरीत्यर्थः नकारप्रकारप्रकारेप्र
 प्रदाप्रपरीतिरिति सितलोपः प्रनडमिति प्रनडस प्र
 त्मनेवानकारादित्यंतशब्दस्यनलोपः भरिववरा
 सकिः नस्यथकारेप्रदांतनीयप्रतयेतिगः परो
 ताप्रदुप्रतमडस चनप्रयुस प्रवरी वम पश्चाते
 रेसे प्रायेथे एवहेमहे प्रदादयः परोतासंज्ञाभवेति
 परोतासंज्ञयाक्प्रयोजनम वरापरोतावेकीयित
 मनेतेषित्वादिष पणाव पेवतः पेवुः पेविचमापप
 ल्य पेवतः पेव पणाववापपव पेविच पेविम पेवे
 पेवातेपेविरे पेविषे पेवाथे पेविषे पेवे पेविचहे
 पेविमहे पचप्रदादयः रकारप्राकारादरागौरमर्थः
 थनोलकारः थतिवसेरीत्यर्थः वरापरोतेतिद्वि
 प्रभासस्यादित्यंजनमवशेषमितिनुलोपः प्रस्य
 पथेतिउपथारीतः उममेकवचने प्रादित्यनमोवे
 तितेजोनरादोपथारीतः परस्मैपदेदित्ववृत्तयोः

परोतायावेत्युपात्तमसर्वज्ञात्मानेति सर्वेस्मि
 ज्ञात्मानेपदेनैव प्रस्येकचंजनमथेतिथान्
 कारस्यपत्तमप्रभासस्यनलोपः थतिउपदेथे
 त्वनरतिनंजोनरादराट्ट इटपतेवृत्तिवसेरीति
 एताभ्यासलोपोचंजननारीपतिववीतिइराभा
 वेशामेकसमभूदितिनिगमारिट्ट सस्मनीता
 तागौतारसतासितास्यसतास्यतासितास्वस
 तास्मसतातागौतारसतासेतासाथेताथेतादे
 तास्वदेतास्मदे तादयः सस्मनीसंज्ञाभवेति
 सस्मनीसंज्ञयाक्प्रयोजनम भविष्यतिभवि
 ष्यत्याशीः सस्मत्पदत्वारिष उत्तराभ्यामपिसं
 ज्ञाभ्यामत्रैवप्रयोजनम पक्तापक्तायेपकारः
 पक्तासिपक्तास्यः पक्तास्य पक्तासि पक्तास्य :
 पक्तास्यः पक्तापक्तायेपकारः पक्तासेपक्ता
 साथेपक्तासाथे पक्तादेपक्तासदेपक्तासदे
 पविचवीतिइराभावः ववगोस्यकिः प्राशीः या
 तयास्तामयासमयासयास्तमयास्त यासम
 यास्वयास्म सोहसीयास्तामसौरनसोहामसी
 यास्यामसोभंसोयसोवदिसीमदि वारादयः
 प्राशीः संज्ञाभवेति पश्चात पश्चास्ताम पश्चा
 सः पश्चाः पश्चास्ताम पश्चास्त पश्चासम पश्चा
 स्व पश्चास्त पत्तीपत्तीयास्तामपत्तीरनप
 तीहाः पत्तीयास्यामपत्तीभमपत्तीप पत्तीव
 दिपत्तीमदि सकारेववगोस्यकिः ससंदितानि

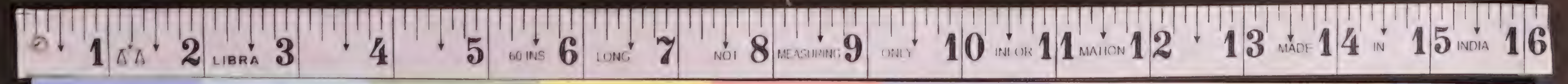
त्यादीनिभविष्यतीत्यतिस्वतस्संतिस्वसिस्वयम
स्वयमसिस्वावसस्वामसस्वतेस्वतेस्वतेस्वसेस्व
स्वसेस्वसेस्वावदेस्वामदे स्वेनश्रुतानिस्वादीनि
नितमश्रुतिरत्यादीनिवचनानिभविष्यतीमेता
निभवेति स्वेनयोगः पश्चादपिस्वारित्यतिस्वत
सस्वतीतिपदितानिपत्यतिपत्यतः पत्यति पत्य
सि पत्ययः पत्यय पत्यामि पत्यावः पत्यामः प
त्याते पत्यते पत्यते पत्यसे पत्यसे पत्यसे पत्ये प
त्यावहे पत्यामदे पविवचीतिशभावः वचरोस्व
किः वत्तम त्यादीनिक्रियातिपतिः स्वतस्वताम
स्वतस्वसस्वतमस्वतस्वमस्वावस्वामस्वतस्वता
मस्वतस्वयासस्वयामस्वयमस्वसेस्वावदिस्याम
दि स्वसेदितानीत्येव स्वेनश्रुतानिस्वादीनिक्रि
यातिपतिसेतानिभवेति क्रियातिपतिसेतयाक
प्रयोजनम श्रुतादिस्वस्वयतनीक्रियातिपा
निषिमादिषु अपत्यत अपत्यताम अपत्यन अप
त्याः अपत्यतम अपत्यत अपत्यम अपत्याव अप
त्याम अपत्यत अपत्यताम अपत्यत अपत्याः
अपत्याम अपत्यतम अपत्य अपत्याव अपत्या
मदि वरायाः सावेधातकम वस्वामयतत्यादी
नामायायावतेमानासममीपंचमीस्वस्वतः ता
स्वावेधातकसेताभवेति सावेधातकसेतयाक
प्रयोजनम नहोत्यादीनांसावेधातकेशत्यादिषु
नहोतिनक्रयातनहोतश्रुतहोतक्रदानादानयोः

वतेमानाति सममीयातपंचमीतस्वस्वतीदि शु
निश्रुतोत्पादेत्येतिचकचहोत्यादीनांसावेधात
केशतिदिवंदाजः स्वस्वामहात्तारिः गुणाः स
मम्योवेतिसमम्योगाभावः नन्वायाः वटसा
वेधातसेताशनिकस्वाव्यात्येयतेमेवमयद्या
द्यानां वस्वामावेधातकसेताविवतितास्यानरा
सर्वेषामात्मनेसावेधातकेशत्यनेनैवप्रयतनी
परोक्षयोगंताभावस्यमिद्वत्तारयतत्याशिवा
स्वात्मनेपरोक्षयोगेतिश्रुतकसूत्रद्वयनक्रयांत
श्रुतिपेरितभट्टाश्रीनगरहरविरचितायोगानवो
पिमांशुताव्याख्यातप्रकरणोपरस्मैपारः प्रथमः
प्रथयः परः १ इहशास्त्रेयउक्तोवत्तमाताप्रपुत्र
यः सप्रकृतेः परोक्षवतीतिपरिभाष्यते पंचम्यते
भ्यः प्रत्ययाविधीयते पंचमीवरिगितरेतेत्येति
दिकशास्त्रयोगोभवति दिकशास्त्राभ्यां व एवोपगम्यो
प्रकृतेयोगास्मभवतीतिप्रत्ययाः प्रकृतेः सर्वेषां
स्यः परेवेत्यनियमेप्राप्तेनियमः क्रियते यत्रापि
पदरुजविशस्यशोवांचनित्यादीसंबंधेष्वहीतत्रा
पिप्रसंगसंबंधोमाभूत्परसंबंधपवययास्वादिति
नियमः क्रियते स्वादीनांतस्मात्परातिप्रकृतेः प
रत्वमुक्तं ततोत्प्रेत्यगतदाहियते जेपगवः प्र
जा रुमारी पवति पवत पवत प्रपवत प्रपातोत
पपाव पक्तापक्तातपत्यतिप्रपत्यत विकीर्षेति
प्रवीयति शोनायते प्रकाम्यति पावपति पाप

वा
वो
११

व्यते गोपायते कंभकारः गुमिणकिञ्चः सन् २ गु
पगोपने तितनिशाते कितनिवासे पभ्योधातभ्यः
सम्यमयोभवति गुगुप्सतेतितितते विकित्सति
गुपतिनक्तिन श्वनेनसन नकारमन्यवणोस्येत्यर्थः
उवणोपपादिभ्यश्चेतिरभावः वणपोतेतिदिवंस
निवानिरीतिगुणाभावः प्रभ्यासस्यादिव्यंजनमव
शेष्यम् कवगोस्यववरांशितिनस्यजः कस्यवःतिने
ववगोस्यकिंष्वतम वतंमानातेतिश्रुतिप्रसंध्यत
रलोपः गुपोनेरायामतिजः तमायांकितोरोराप्र
तोकारे सत्रिष्यते तेनेहनभवति गुमिः तोषवयो
प्रकृतोतिरभावः तनेननम संकेतः सियांकिः प्र
दभावेवज्ज मान्दयामान्योदीतंभाभासस्य ३
मान्दयाम वथवंधने दानप्रवृत्तने शानउत्तेज
ने पभ्यःसन्भवति पवामभ्यासस्यवदीचः मानेर्वि
वारेथे सत्रिष्यते शिष्येभ्यः स्वाधेमीमांसने वीभत्सने
दीदंसति शीशांसतिसन एवेवदिरभावः दिवेषना
दिव्यंजनलोपः रुस्वः सम्यवणोस्येतिरत्वम वथेः त
तोयादेवंढधभांतस्येतिवस्यभः श्वनेनाभ्यासस्यदी
चः मनोरनुस्वारः प्रतोषेवशिरोमितिथस्यतः विवा
रेरितिकिम समाननम पुंवेतिपुट् पुवुरामित्यनादे
शः ननुमान्दास्यानामभ्यासस्यसामान्यविहितेरु
स्वमित्समववापित्वाकाकारस्येवदीचः कस्मात्रभव
ति दीचेस्यदीचकराणोकिंफलमितिचेत रुस्वस्य
तस्यवनिवृत्तिः वथेस्वकारस्येवप्रामोतिउच्यते प्र

भासविकारेष्वपवादरत्सगोनवाथतेरतिववनादप
वादेदीचोर्हस्वमित्वेवनवाथतेनेनरुस्वः इतिरुस्व
तस्यदत्तेपश्चादीचः पातोवोकमंणस्तमेतादिद्विति
नैककतंकात ५ तमेतेयस्यसतसेतः एकःकतो
यस्यसपककतंकः नटतश्चेति तेरांतरात्कः समा
सांतःतमेतोयोपातः रद्वतेकमेतेनसदृपककतंक
तस्मादासन्भवतिभोक्तमिद्विति प्रभुतने भुजपा
द्वायेवेककतंकेधितितम नामिनश्चेत्यपथापण
ववगोस्यकिंः श्वनेनसनस्वरांतातोसनीतितापकं
सुमोनिवृत्तिः तस्मिन्निवृत्तेनिमित्ताभावेनेमितिक
स्याप्यभावरतिगुणारिकापंमपिनिवतेतेनेनभुज
सरतिस्थितेवणपोतेतिदिवेषनादिव्यंजनलोपः
द्वितीयवतथेयोरितिचस्यभः ववगोस्यकिंः वतम
एवेवत्सनेतादितिवतेमानात्सनेपदंतेश्रुतिप्रसं
ध्यतरलोपः पदेभोक्तमिद्वतीत्यादिताकेभवति
प्रश्रद्धतेभोजनम कमे यपवेद्वति सपवभुंतेइ
तेककतंकत्वम पवंकतेमिद्वितिविकीर्षेति इक्त
न एवेवत्तमारिनिवृत्तिः सन् स्वरांतातोसनीतिरो
चः टादंतस्येनामितोवीरेतिदीचः कोरदिवं रुस्व
कवगोस्यववगोः वतंति श्रुति प्रसंध्यतरलोपः प
तेनाकाम इष्टमिद्वतिरित्तने टादिरपे इकारेफौ
वा प्रचोतम सतिटशोरगामोकाररतिमकारास
रः प्रकारागमः रत्वम द्वाशोश्चेतिशास्यधः तवगोस्य
षट्तेतस्यटः प्रायत्तमारिनिवृत्तिः सन् दिवेषका

रसुगांस्समवासांस्तेतानम प्रावतशस्यः तस्य
षडोः कस्मैतिकः षडम साकस्मैशोसनश्चिते
ज्ञातरात्मनेपरम कमेणाशितिकिम गमनेनरुदति
तमभावादनभविष्यतीतिवेनहिंउत्तराशंकमंशुद
ताम तसेतारितिकिंभोजनमिदतिरुदतिनेतिकिं
परितेतानाति शकधुषर.ताग्रावदरभलभक्रमे।
तितम एककतेकारितिकिम देवदत्तस्यभोजनमि
दति शुभतमभावात्रास्तीतिवेनहिंपककतेगुदगो
विस्मयाशेम रुदासत्रेतात्मनेषते विकीषेतमिद
ति शेषिकातशेषिकोनेष्टः मत्तयोन्मत्तवर्णिकः स
प्रः प्रत्ययोनेदासत्रेतामसत्रिष्यते केवितरुदाया
रुदाकमेताभावाशिकीषितमिदतीतिवाक्यमपि
नभवतीत्याहुः तेनात्रसत्रास्तिरुदासत्रेतारितिकिं
जगसितमिदतिनृगुप्तिषतेनृगुप्तिषाद्यानेनसन
रुदप्रस्पवलोपः प्रवेवत्सत्रेतारित्यात्मनेपरम प्रा
शंकायांसन्नक्त्यः कृतं पतिष्यतीत्यदमाशंकै क
सेपिपतिषति पतज्यगतौ अकारः प्रवादिपुतादी
मयेः सन् सनीवेतवेभ्रसन्नरभ्रिस्त्रुष्टाभरित
पिसनितनिपतिरिज्ञाणामितिनेज्ञातराहृदृदिवे
समवासांस्तेतिरतम सामरिष्यतीत्यदमाशंकैषा
मुमुषति मृदग्राणायारो सनस्वरोतानांसनीतिदोमं
उरोम्यापयस्यवेतिराकारस्यइनामिनोवोरितिदो
वेः दिवेंद्रस्वः प्रवेवत्सनेतारित्यात्मनेपदेषामेषिय
तेलेहिरोमेतितेज्ञातरेविकरणप्रयतस्याशिषोम।

शास्त्रनेपरनियमात् शेषात्कतेरिपरस्मैपदं लदिभ
क्तिवतेमानासममीतिदराहता लोदपेवमीसमा
ख्यातालृदस्सम्यभिधायते लृदनामायतनीरुदा
तिरुपरोतासमाश्रिता लृदस्सम्यनोसमाख्याता।
सिरोशीः परिकीर्तिता लृदितिस्माद्विष्यतीक्रिया
पतिनृद्व्यते नाम्नशास्त्रेदायापिन् ५ शास्त्रनेरुदा
शास्त्रेदाकमेणाशयेव नाम्नः कमेणाः शास्त्रेदायां
गम्यमानायांवापिभवति इकारनकारौपिभ्यव
तास्येसथो प्रुमिदत्यात्मनः प्रुयति परमिदत्या
त्मनः परीयति प्रुनेनयिन यित्यवतांस्तेतिरुदमने
धातवरतिधातसेतावतेतिश्रुति पतेवाक्यम प्रुयरा
तः प्रुमिदतीत्यरकस्मात्रभवति शक्तिरुदाशेदा
उच्यते रुदात्मगुदगोनकतेचम रुदासात्मनपवसं
भवति शास्त्रगुदगारात्तायंम यदाकिंविदिष्यते
तरायंप्रत्ययः नाम्नश्चितिकिमधातोमांभूत शास्त्रनः
पेकमिदतिकमेणाशितिकिम शास्त्रनः प्रुवेतोदति
मोतावयानांनेषते रुदमिदत्यात्मनः किमिदत्या
त्मनः उमेरिदत्यात्मनः स्वरिदत्यात्मनः मनसः स
जायामयेयित्यक्त्यः नमस्पतिरुदम वरिवसः परि
वयांयाम वरिवस्पतिगुरुम चित्तरुदाश्रयेरकार
शास्त्रनेपरायः विज्ञीयते यित्यवतांस्तेतीतम प्रुष
द्वषयोमैपुनेदायांगम्यमानायांसकारागमादिपि
त्यक्त्यः प्रुषस्पति वरवा प्रुषस्पतिगोः मैपुनेदा
यामितिकिम प्रुषीयतिसारी प्रुषीयतिहासिकः लो

रलवणयोऽलानसायामयेसागमारिण्यक्तयः लाल
साभोजनस्य हातीरस्यतिवालः लवणस्यतिकरभः ३
त्वाभावोऽवक्तयः लालसायामितिकिम लोरीयतिगो
पः लवणीयतिवाणिक नाम्नोऽलालसायामयेप्रसा
गमारिण्यक्तयः रथस्यतिमधस्यति सागमारिणि
रमे रथस्यति वत्ताभावोऽवक्तयः कास्यव ८ नापु
आत्मेदायामिति वतते नाम्नः कमेणाः आत्मेदायंग
ममानायां कास्यप्रत्ययो भवति एवैणापि न प्रमि
द्वत्यात्मनः प्रकास्यति शभकास्यति पते प्रीयति
शभीयति कमेणारतिकिम आत्मनः प्रेणोद्धति उप
मानाराचारे ८ मरुकसतस्यायेनयित्ततेनकास्यः ३
पमीयतेयेनउपमानम उपमानात्कमेणाः आचारे
येनापि न भवति प्रपुत्रं प्रमिवाचरति प्रीयति प्रथं
रथमिवाचरति रथीयति उपमानारतिकिम थमेमा
वति आचारे रतिकिम प्रपुत्रं प्रमिवपपति कमेण
इतिकिम प्रपुत्रेणापुत्रेणावाचरति थोपकरणायेन
क्तयः प्रासादेरिवाचरति प्रासादीयति रुसापयेकी
यति मेवके कतेरापि सलोपस ८ उपमानात्कतेरा
चारेयेवापि न भवति सकारस्यववालोपः वशाहो
न्वावये यत्रमुत्पत्तिरायेप्रवतेमानोययस्यवपिका
येम संवरितेनरातदपिकरोति यरिनसंवरितेनरात
त्यक्तिगामेवसावावयः वचाभिसामरगावानयेति
भित्तादेनेमत्येपेतिः यरिगोसंवरितानरातामप्या
नयति यरिनसंवरितानराभित्तामेवाटति एवेसवेज

यि न भवति यदिकवित्तकारसंवृतेतरातस्यलोप
अभवति काकः श्वेनश्चाचरति श्वेनायते वृषलो
वालाणायते वृषश्वेनः काकस्य वृषलस्य ववाला
णउपमानम श्वेनायिः रकारः आयेतामेत्यर्थः
आयेतामेत्यात्मनेपदम ते श्वन्ति उदकेपयश्चाचर
ति पयायते पसे पयस्यते नामिद्यं नोतारित्यायेरा
दिलोपः गेजमप्सरसोतिं सलोपश्चते गेजस्वी
श्चाचरति गेजायते वित्ततोलेगितितस्यमलत्वा
द्याकरणास्येति रथेयन्मोरभावेपि नो लक प्रस
राश्चाचरति प्रसरायते वराणोस्यविधिपेति प्रस
सकारस्यलोपः तेनेहनभवति हेसायते सारसाप
ते लिगात्कतेराचारेयेविप्रत्ययोपीष्यते रकारः ३
प्रारणायेः प्रसरवाचरति प्रसति वेत्तोपोपकृत्ये
ति वलोपः यदिवेत्तोपदस्यरुद्रुद्गावतेवेनराव
लोपोऽवक्तयः वाष्पोष्पफेनेभ्यः उहसतेयेवापि
विद्यते वाष्पमुहसतिवाष्पायते ऊष्माणमुहसति
ऊष्पायतेफेनमुहसतिफेनायते कंदारिभ्योयत्न
क्तयः णकारो नणकारेभ्यः कंदारयोहिधातय
पदेशमहेतोत्प्राकः तेननाम्यंतयोरेतिगुणः प्रासः
तत्रिवेधार्थं यणोणानुवंधकराणम कंडुमसोत्रो
धातः जानुवंधत्वाभयपदम कंडुयति कंडुयते ३
स प्रस्यति नाम्यंता नोयणापीतिदीर्घः मदीरम
होयते जानुवंधत्वादात्मनेपदम भिषज् भिषजति
मराथमराथति श्ववलोपः पयस्यचानीतिपाति

नृणां प्रतिपत्तिरप्येतन्नोपपन्नं यथादस्तोषमनमार्तिर
मयवमारयः कुर्यादयोऽन्यान्सारेणोद्भवाः ३२
कारितेवधातये ५ नास्तिरयेवनामोधातये प्रतिपा
येदन्वति सवकारिनसंतः नत्यानुसारेण कवित्रा
त्रः कमेणः कवित्कारणदिनतत्करोतिनरावहे ३
त्यादौकमेणः तेनकरोति इत्यादौकरणात् मरेक
रोतिमरेयति एवेमिग्रयतिलवणयतिवसयति पट
मावहे पटयति लवयति यत्रकरणात्माख्यानेवधा
तयोरनाप्रतिपाद्येते इति लिङ्गस्येते मस्वरान्तोपः
करणाद्यथा हस्तिनाप्रतिक्रामति प्रतिदस्तयति वी
णाया उपगायति उपवीणायति सेनयाश्रमियाति
श्रमिषेणायति एवेवरेमस्वरान्तोपः यप्रत्ययति
कारागमस्यस्यापिसेनामकारस्य उपसर्गात्सो
ति सवतिस्थासेनयसथपरिभाषयास्यातिवज्ञावा
द्गोभस्योपदेतिदीप्तौनास्ति स्पष्टेऽगुणो न भवति
इति लिङ्गस्यानेकातरस्यामस्वरान्तोपः १० नपक
मनेकम यनेकमतरंयस्यतदनेकातरम यंसस्व
रपारिणस्यावयवस्यसोमस्वरान्तिः यनेकातरस्या
नेकस्वरस्यान्तिगस्यइतिपदेयंसस्वरान्तिवयवस्य
लोपोभवति इन्कारितमित्यत्रोक्तामरादरुणानि
पटयतीत्यादौयंसः स्वरोनकस्यविशान्तिः सत्यमया
येतवदेकस्मिन्निति सहामिवस्वनामितिषतम २४
वर्णोभ्यतितात्त्वम तेधातवइतिधातुसंज्ञाति इति
गुणः पप्रृ यत्रकमणायानगानानिधातयोः ३

नाप्रतिपाद्येतेपवेत्तोमायनमार्तिं यनुलोमयतिके
चित्तयनुलोमशब्दात्समासांतेनप्रकारोत्तरान्तो
मेकरोतिइतिविग्रहइनेकवेति इतिलोमयति य
नुकृतयति इतिकृतयतीत्यदाहार्यम् अनाज्ञाने
तत्रिषेयेचरत्रिष्यते पयोअतयति अनेपयोभुंक्ते ३
त्ययः यथेकरणाविन पुराअतयति अनेनभुंक्ते
इत्ययः यथेवेदसत्यानामितिपरेषापुरागमोवक्त
व्यः यथेमावहे यथापयतिवेदापयति सत्यापयति
कारितसंज्ञायाकप्रयोजनम कारितेअसंज्ञायावि
त्यादिष धातोश्चदेतो १० कतारंयः प्रेरयति सहेतः
हेतावर्थेधातोर्विभवति कारितसंज्ञाश्च हेतव्यापा
रइहेतुशब्देनोच्यते कारयतिपाठयति कृतेतेश्च
हेतेपुंक्ते इत्यस्योपपेतिवृद्धिर्दीप्तौ १० इति गुणः
कारोषोष्ठापयति इदमुष्ठापने यथिप्रवेः यथोष्ठा
नेपुंक्ते इत्यस्मिन्निर्जातमिनीत्यात्मम इतिस्त्री
तिपकारागमः ति इति गुणः ननु अनेतनः कारो
षः कथंहेतुः स्यात् उच्यते यः प्रधातंकर्तः करोति
यस्याधोषणोयस्यतत्समर्थं कतारंसंज्ञादयति सहे
तुरुच्यते यथापाठयतिभृत्यं पवनक्रियायांप्रवृत्त
ति याज्ञायादिप्रेराणंप्रेषणामुच्यते गुरुमभिवाद्य
ते गुरुः शिष्यमभिवदति शिष्यस्याशिष्यपुंक्ते
शिष्यः यमिवदंतंपुंक्ते यथोषयति एजाएवेक
विनयेनप्रेरणामधोषणामुच्यते इदमकारोषः यो
नातेमध्ययनासमर्थं संपादयतीति हेतुर्भवति

तत्रात्म वेष्टणाध्येषात्कृते स्तस्मभये तथातरेन
सकतावेवदेतश्च यः स्वतंत्रेणावोदकः इति वरा
देष्ट ॥ देतावितितिनित्तम एष्टमो गारेभात वरा
देष्टाणादिभवति सवकारितसेतः चोरयति वि
तयति सतयति वरस्तेये वितितस्मात् सतदेशेना
कनयोः वितेः इकारो नकारागमार्थः अनेदनुवं
येति तापकात्रकारागमः अनेन इत् वरः उपथाण
णाः तिष्ठति नाम्नतयो वितिकारितस्य गुणः गण
यति स्पृहयति गणासेत्येन स्पृहरे सायाम इत्
अस्य वलोपः न स्पृहरे देशपौ भाषया स्थितिवर्
भावाद्गुणोपपद्येति दीर्घो नास्ति स्पृहरे गुणो न
भवति इति सिंहास्यनेकांतरस्यामस्वरादे लोपः
नपकमनेकम अनेकमतरं यस्यातदनेकातरं
मः स्वरश्चादियं स्यात्तु यवस्य सौम्यस्वरारिः अनेका
तरस्यानेकस्वरस्यातिगम्य इति परे अत्र स्वरदेशे व
यवस्य लोपो भवति इत्कारितमित्यत्रोक्तानुदाह
रणाति ननु परयतीत्यादौ पुंशः स्वरो न कस्य वि
दादिः सत्यम आद्येन वदेकस्मिन्निति वचनात्केव
लोपिकस्य विदारि विभविष्यति सिंहास्येति किम
वकासयति वकासदीर्घो वकासते प्रपुंके धातो
अदेताविति इत् अनेकातरस्येति किम त्वेष्टुक्तं
तित्वयति इत्कारितेवेति इत् अनेकस्वरस्येति न
कृतं वै विद्यात् ननु अनेकस्वरस्येति नानामिन्द्राणं प्रपुं
शात्मस्येति वितितस्मिन् इत्यप्यर्थे कतिमिति न

कार्योत्तरसत्त्वार्थं तेन स्पृहरे वयवस्य लोपो नास्ति त्वगुणो
भावात् स्पृहरे वयवस्य लोपो नास्ति त्वगुणो
भवति स्पृहरे वयवस्य लोपो नास्ति त्वगुणो
ति कृत् कृतयति त्वेष्टुति त्वेष्टुति त्वेष्टुति त्वेष्टुति
स्तेतिकिम एव कृतयति त्वेष्टुति त्वेष्टुति त्वेष्टुति त्वेष्टुति
प्रियास्थिरस्तिरोरुवदलगुरुवृद्ध नृपरीचे हंराना
मिति परे यथासंख्यं प्रस्यस्फव वंदिगवेष्टिप्रदा
वि हंरदेशाश्च ते प्रियामावहे प्रापयति एवे स्था
पयति स्थापयति वरयति वंदिगति गरयति वंदि
यति उपयति शचयति हृदयति प्रस्य स्फानाम
कारस्परीचो वक्तव्यः इति स्त्रीज्ञोतिपागमः वरग
रूपामपथायादीर्घो नास्ति तस्य अस्यापथायाश्च
उरज्जः सद्वयोदातोरेव विधास्यमानस्यात् रश
हृत्तोलचो जनादेः ॥ यंजनमार्ये स्पस्यं
जनादिः इतीत्येव पुंसस्वरादे लोपरतिव यंजनादे
लेचोः अकारस्पृहरे रशश्चादेशो भवति पुं
मस्वरादे लोपः एष्टुमावहे एष्टयति मरु मृदयति
भश भशयति कृश कृशयति रृद्ध रृद्धयति परिहृ
द्ध परिहृद्धयति शश्वद्गुणसंस्वराद्यं स लोपरिति
किम हृत्ते करोति हृत्तयति संयोगे गुरुदिति गुरु
संज्ञा यंजनादेरिति किम अतमावहे अतयति ए
ष्टादीनामेव रशश्चः स्मर्यते तेनेदन्भवति हृष्टभ
मावहे हृष्टभयति त्वायति एष्टुमरु भशवेव कृ
शोचरृद्धमेव परिहृद्धं चैव हृष्टं चैव हृष्टं चैव हृष्टं चैव

न धातोरेकस्वराद्यशब्दोक्तोपितं किं या समभिहारे
 एकः स्वरो यस्य स एकस्वः योजनानादेरित्येव किं या स
 मभिहारे वनेमानादेकस्वरादातोयोजनानादेयशब्दः
 प्रत्ययो भवति सच वेकीपितसेतः प्रनः प्रनयं नतिश्च
 यथेवायाप्रत्यये भ्रंशं नति जाल्प्यते प्रनः प्रनः क
 रोति वेकीयते यजदेवतामजासंगतकरणदाने प्रत्य
 लदीमौक्त्यशब्दः वणपरोत्तेतिदिवे प्रनारिद्योजन
 लोपः दीप्तो नारासांतस्येभ्यासस्य दीचः क्रुजः स
 तरेतरेतिरेका रागमः रत्नम कीदिवे प्रनारिद्योजन
 नलोपः कवगं स्यवर्गः गुणश्रेकीपितेश्चिगुणाः
 वेकीपितानादित्यात्मनेपदेनणाकारानुवेषवेकी
 पितयोरिति धातोर्गुणाभावः ते शन्ति प्रसंध्यतरतो
 यः एकस्वरारितिकिम् प्रनः प्रनश्चकास्ति योजनानादे
 रितिकिम् भ्रामीत्तने किं या समभिहारे रितिकिम्
 सकृत्पदति चाभिरुविभ्यानेष्यते भ्रंशोभते भ्रं
 रोचते शब्दगुणानुवर्तमाने प्रनः शब्दगुणान्तर
 विसृष्टिर्मात्रि म्प्रति प्रप्राणान्तरप्राप्त्योपपत्त्यर्थम्
 सूचिसृष्टिसृष्टीणामेकस्वराभावात्त्राप्नोति प्रमे
 योवयोजनानादेत्याभावात् प्रत्यये सचयति सोस्य
 व्यते एवं सोस्यते सोस्यते सचपेशये सचविमो
 वने सचप्रसवणे वृत्तरेष्येतिरुन शब्दगुणान्तरा
 द्यः कारितस्यानामीति कारितलोपः दिव्ये गुणश्रे
 कीपितेश्चिगुणाः एवेवरात्मनेपदे ते शन्ति प्रसंध्य
 तरलोपः प्ररायते प्ररायते प्रशापते मगतिशाय

लापोः मसगतावितिवा प्ररपरागतौ प्रप्राप्तौ
 क्रुदितमृदति रयेतिवा क्रुदितपरति प्रत्यये मप्रते
 शब्दगुणान्तराद्यशब्दः वेकीयतेवेति अकारस्य गुणः
 प्रयं प्रसप्रपतिस्थिते स्वरादेर्हि तोयस्येति येस्य
 रतिदिरुच्यते प्रभ्यामस्यारिद्योजनमवशेषम दी
 क्षो नारासांतस्येति दीचः क्रुकारानुवेषो म्प्राणाद
 शभोजनेरत्यस्य न भवति प्रत्यये मप्रति प्रोक्तौ
 नृयते क्रुणां क्रुदादने प्रपर्वः प्रत्यये प्रोक्तौति य
 शब्दः स्वरादेर्हि तोयस्येति एतेरत्यस्य दिव्ये चने प्रा
 मे ननवदराति रेफचने निमित्ताभावेनेमिति क
 स्थाप्यभावश्चति नत्रिमित्तेणाने निवृत्तेन रतिदिरु
 च्यते ईं प्रुवाणोति प्रनरभ्यासस्य गान्त्वम् गुणश्रेकी
 पितेश्चिगुणाः नास्येतातोयणा योति प्रमेस्य दीचः
 रास्योक्तोरित्ये पवयशब्दोक्तव्यः न किं या स
 मभिहारे चरु क्रुप्यते रत्नस्यते क्रुमपरवितेपे र
 मरुमसेस्येतो क्रुदितं कामति क्रुदितं रुमति य
 शब्दः दिव्ये प्रनारिद्योजनलोपः प्रुतो नो नस्वार
 त्प्रभ्यासस्य प्रुस्वारागमः तस्यावयवेषांतः लप
 मरुत्तरेन पजभरुदत्तारुभ्याभावगदायामयं
 यशब्दोक्तव्यः न किं या समभिहारे भावगदा या
 ल्यशब्दोक्तो ल्यप्यते सामयते वेदयते जंनयते
 जेतभ्यते रत्नस्यते रत्नप्यते लपृज्ज्वरेने वरज्य
 विशाणायस्य वसादनेष धात्वादेकस्वः नरास्येयः
 नपमानसे नृभिन्नभजभोगात्रनिराये रत्नमस्यौ

कराणो रन्तशने गदिते लंपति सौदति वरति नपति
 नभते ददति दशति वक्रव्याघशब्दः दिवे गुणाश्रयो
 यिते इति लुपेरभ्यासस्य गुणः दीर्घो नागमांतस्येति
 दीर्घः वरे वरफलो रुम् परस्यास्येति प्रनुस्वारगमः
 धातुकारस्य वउत्तम नामिनो वौरिति दीर्घः तपादी
 नो वेत्तभ्यासस्यानुस्वारगमः प्राग्वद्गोतः दस्योः
 मुनिदनुवेयेति नलोपः निजेगित्यने वृत्तिगिराणि
 पूर्वः गदिते गीलति यशब्दः दारं नस्येति गते अक्रोषि
 ते इति रस्यलः दिवे कवगोस्य वगः गुणाश्रयो
 ते इति गुणाः ते अन्ते वेजीयितसेतया कप्रयोननम
 वेजीयितो नादिस्मादिषु गुपधूपविद्धिपाणीपनेग
 यः ५ गुप्तरत्ताणो धूपसेतापे विद्धगत्तो पणायव
 दारेस्तौ वपनच पभ्यः प्रायप्रत्ययो भवति गोपा
 यति धूपायति विद्धायति पणायति पनायते स्त
 स्येन पनिनासादवयो मीः स्तस्यो गुप्तते नच
 वदारायः शतस्य पणाने प्रयकयेतायते पाणीनिः
 स्तस्येति उच्यते पणायवदारेस्तौ चेति प्रयक्य
 दात पनचेत्यत्र केवलायापवस्तते रनुहमयं दिस्त
 नौ वेत्तावायेण पातपादे प्रयक्य दिते प्रयथादिप
 णायवदारेस्तस्योरिति पदेन शतस्य पणाने रत्यादौ
 केवलस्य पणोरनुदत्तानुवेधात्कते रिरुवादीति रु
 वातिन्वादात्मनेपदम् प्रायप्रत्ययो नात्र शेषात्कते
 रिणरस्येपदमेव भवति येन स्तकेवलस्य सार्वथा
 तके प्रयोगाभावादनृत्तानुवेधकराणामर्थ्या

रायप्रत्ययो तस्यैवात्मानं परम्भवति प्रवयवेदिहते
 लिंगे समुदायस्य विशेषके भवतीति अन्ते लोपः व
 क्रव्यः अतिस्मोत्रः अतोयने लोपदणकारो नणा
 कारेण्यः कमेरिति र्वक्रव्यः कारितसेताश्रका
 मयते कमको तौरनिदृकारात्मनेपदायः रकार
 उच्चाभाषार्थः नकारप्रस्योपयेत्यत्र प्रस्यापि नो गृह
 णार्थः प्रस्योपयेति दीर्घः प्रमेतत्वात्मानुवेधानोरु
 स्वरतिरुस्वः प्राप्तेन कस्य सिवमामिति निषिद्धः ते
 मुनि गुणाः प्रायणी र्दृरनिदृ इत्येते प्रसारं धातक
 वेधंते गोपायिता गोमासस्तनीता स्वरतिसतिस
 यति प्रजम्भः रुदनुवेयेभ्यश्च र्द्वारयते प्रायपदे
 र्दृप्रम्यत्र नास्ति उपधा गुणः अतोयिता प्रतिताका
 मयिता कमिता तेषां तवः ५ तेषां नादिप्रत्ययो ताः
 समदाया धातसेता भवेति नृगसते गुमिणा किञ्च
 इतिसन प्रजीयति नाम्नात्सेवायामिति यिन श
 भकाम्यति काम्यवेतिकाम्यः प्रेतायते कतेरायि
 रित्यायिः कंरयते वक्रव्याघणानवगायति रन्कारि
 ते वेतीन पापेयते धातोरेकस्वरदिति यशब्दः गोपा
 यति गुपधूपेत्यादयः प्रयति वक्रव्यादिः अतोयने
 वक्रव्यातलोपः कामयते वक्रव्यादिनिदृ पषाया
 तत्सेतिसादयः वकास्कास्यत्योतेभ्यश्चास्योत्ता
 याम ५ प्रत्ययः प्रेतेयेषांते प्रत्ययो ताः वकासरोत्ता
 कास्यशब्दरुत्तायाम प्राभ्याधातभ्यां प्रत्ययो तेभ्यस्य
 मुरायेभ्यः परोत्तायां परस्यासां भवति वकासोवका

रकासांवके परोत्ताष्ट पशम तेनपरोत्तायाचव।
धानाप्रणोतेति दिवनेनास्ति शमः कृत्तनप्रपु
न्यते इत्यासेतात्कनदिवं प्रकारमवतांस्व कवगंस्व
ववगः प्रदिष्टादिः प्रकारेत्तम प्रमयांतेभ्यः नृगुणां
वके प्रजीयोवकार प्रमात्मनश्येष एवेप्रकास्यां
वकारेणनायांवके प्रनवरावृत्तार अतिदस्तयांव।
कार हस्तेनाप्रतिवक्राम पापटांवके प्रमयेपापट
यातोरेकस्वररतिगवाहः पशम प्रम्यासस्वदीर्घः
यस्यान्यथातो रितियलोपः गोपायांवकार अतीयां
वके कामयांवके मतेणीयट कामेरितिदृष्ट्यांवका
र प्रमवरावृत्तार लिगारावारेयैविरिद्यतेरतिविः न
स्पवक्तव्यालोपः प्रट पशम प्रम्यस्ववत परोत्ताया।
मितिकिम चकालि तिप्रनिप्रदादेत्तं कृत्तनकस्व
रस्येतिवक्तव्यम वृत्तस्यांवकारदीर्घांवके वेद्यांवके
विरायांवकार विरायांवकार वृत्तस्याहिसार्थः दीर्घो
दीर्घदेवनयोः वेदीद्वेतिनातस्य विरितिदिहिंसायौ
प्रट पशम दीर्घावेद्यामेति गुणाभावः स्वराविव
तोतिरेकारस्यरयादेशोप्राप्तेयश्चवतांस्वेतियत्तम प्र
म्यस्ववत एवेसतिवकासास्ययान्तप्रहणमन्तरवद
विशप्रहणानकतेयम प्रनेकस्वरत्वादेवमिदत्वात्
विशप्रहणानकतेयमेव स्वांवकारसांवकारस्वदाव
तारतावरावृत्तार वक्तव्यादिः नस्यलोपः तस्मात्तासं
नेकस्वरविभ्रामितिसंकेतंयम नाम्पेतादेर्गुरुम
तोन्तः ५८ नाम्पारिद्योपातर्गुरुमांस्तस्मात्परोत्ताया

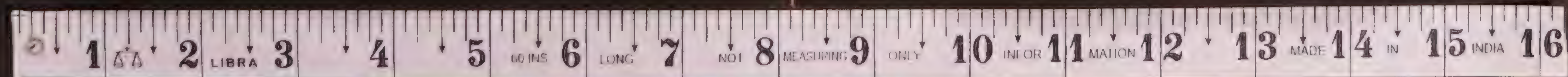
मास्मवति प्रनृदः मृदुरंदिप्रनयमृतिभावयोरित्ये
तेवनेपितारंदांवकेरेतांवके इंदवेष्टायाम इंदतपोने
व प्राम उज्जावकार उज्जावनेवे प्रनृदरतिकिम प्रान
द्वे मृदुप्रट दिव प्रकारमवतांस्वप्रम्यादेः सर्वेतिदी
र्घः मृकारेवेतिनागमः मृदुमतइतिथातमकारस्य
गुणाः नाम्पारिद्यंरुमतप्रहणान्तादनेरत्यस्य प्राम
तिवेधोवक्तव्यः प्रोतांनाव प्रामिदय्यपिदिशाम्य
प्रामउपवेशने दयवानगतिरतास प्रयगतौ दीर्घ
पुरांतौ एभ्यः परोत्तायामास्मवति आसांवके दयांव
के पलायांवके परापूर्वः तस्यउपसर्गस्याप्रताविति
रस्यत्तम दारिद्रांवकारपप्रटप्राम कृत्तनप्रयोगा।
दिपूर्ववत उन्नरसजासिंहावलोकितेनवेतिवनेने
सावद्यवास्थितविभाषातेनदरिद्रातेवाभवति ददरि
द्रौ आकारादटगोसंथात्तरेवेत्यालोपः उषविदजाशु
भोवा ५९ जागृसादवयादादिकोविदितांनायौ
सने उषदादेविदज्ञाने जागृतिदात्तये एभ्यः परोत्ता
यावाप्रामवति गोषांवकार विदांवकार जागृवेवका
र प्रामिदिदेवेतिविदेर्गुणाभावः उषविदेदनदा
गार प्रम्यासस्येतिउव जागृतेप्रम्योपयेतिर्वादिः प्रो
क्तीभृत्तांसावंधातकवम् ५९ वेमेव निभोभवे नि
कारः प्रनृवेयेत्यर्थः कृत्तनतायाम इभृजयाराणोष
णयोः इशब्दः इववेधाविमगित्यर्थः कृत्तनानातयोः
एषांपरोत्तायांवाप्रामवति सवसावंधातकवत् सा

[illegible]

पञ्चम्यस्यानेचष्ट दिवं च स्यादेः सर्वत्रेति शु
भ्यासस्यदौर्घः भवतेरश्चकारस्यचत्तम द्विती
यवतयेतिभस्यवः भुवावैतइतिवकारागमः
श्रुतेः श्रुतेभूरितिभूषादेशोत्तात्तियदिस्यात्त
स्यहणोअणायैकंस्यात् वशाश्चः परस्मैपदात्
रोवोहव्यः सवात्तावयेतेनयत्रात्मनेपदस्यपर
स्मैपदेनभवति तत्राप्यस्मवोरनुप्रयोगः वका
सामास वकासांभवत् वकासदी वकास्ता
सित्यामउषविदेत्यतोवेतिवतंते सावद्यवस्थित
विभाषातेनभावकमेणोरात्मनेपदस्यपरस्मैप
देनास्ति इत्तावभवे सित्तयत्तन्याम २५ धातोः
सित्वप्रत्ययोभवति श्रुतस्यांपरतः इकारवका
रोसित्विपरस्मैरत्यथौ अकाषीत् अहाषीत् अवे
षीत् अनेषीत् रुजस्रजचित्रवाणोअप्राणोनः
अद्यदिसित्वसित्वइतिइट् सित्विपरस्मादितिइदिः
अहात्तादिः घत्तम अमेत्सीत् अद्वैत्सीत् भिरि
विद्धिदिर हे इकाररेफौप्रापदनुवंधौविक
त्येनाणार्थौ व्यंजनानां तानामनिरामितिसित्विउ
पथाइदिः अतोषेष्वाशिरामितिदस्यतः अरुत
अरुत अदंतानोवेतिगुणाभावः अतोअट्अ
जइतीरभावः आत्मनेपदंत रुस्रप्रानिदइति
सित्तलोपः सर्वत्राहात्तादिः सप्तानिदमिदंतात्र
मपथादइशः २५ नविद्यतेइदृगस्यसः मुनिट्
विदंतेगस्यसविदंतः तामोउपथापस्यदनामप

यः नटशब्दशब्दनिर्दिष्टताञ्जाम्पथात् प्रदशः
 प्रीतिवर्तिताज्ञातोऽस्माभवाति प्रयत्नयोग्यतस्मि
 चेवायः प्रवृत्तत प्रवृत्तत प्रयत्नत विशप्रवेशने
 निषदी इदप्रमाणो प्रयदि प्रदात्तादिस्मात्तका
 रोनाकांरति गुणाभावायः वशोऽस्ति शस्यष
 इहेदोदीचैः ततोपादेवैद्यथमेति दस्यथः षडोः कः
 स्रतिषस्यकः प्रतोषेषशिठामितिवस्यकः षतम
 प्ररुतत प्रवृत्तत रुद्वोनननानि लिह्यास्वादेने
 सणाहोऽः षडोः कः सेविशोः दिशिरुशिरुशोति
 इदभावः तिषेः निविप्रयतीति इदिरुदिसिहोना
 ददिरिदिरति प्रनिरितिकिम प्रकोषीत रुधनिक
 षं सिवृष्टं इदं इदं प्रेदीति सिनलोपः उपथागुणः
 शिरेतादिनिकिम प्रभेत्तीत नास्पपथादितिकिम
 प्रपातीत ददभ सिवृष्टं प्रस्पवदीचैरुपथादीचैः
 दादेवैरतिदस्यवः ततोपादेवैद्यथमेतिपादपथा
 रुस्वः प्रलोपेसमानस्येति दस्यथः प्रतोषेषशिठ
 मिति वस्यकः प्रदशरतिकिम प्रदातीत दशिरपे
 सिवृष्टं सतिदशोरगमोकारः रतम प्रस्पवदीचै
 शस्यषः तस्यकः षतम सर्वज्ञादात्तादिः प्रेषप्रा
 निगनेषैसणावक्तव्यः शाशितकन्यादेवदतः प्रा
 दृष्टवैः प्रत्यतिषवत प्रानिगनेरतिकिं समाशिव
 जतवेकाष्टं प्रपादिघतादीत्यास्पशिमशिरु
 शिम्पोवा सणावक्तव्यः प्रस्पततप्रमृतत प्ररुतत
 षडकत्तादिप्रवेवत पतेप्रस्थातीत प्रस्थातीत प्र

[illegible]

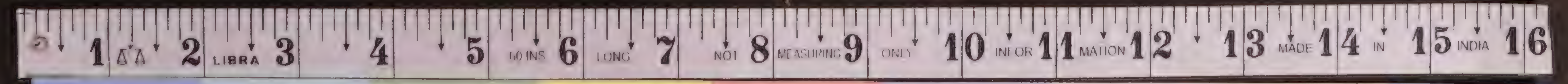
प्रवीकरत प्रवीदरत प्रवीपवत प्रवीपटत रुवेतेश
पुक्त पवे दरेत पवेते पवेते पातोमदेतावितीन प्र
सोपथेतिप्रदि दीवौ रिवत् कारितलोपः शनिक
नेस्याविवरितिवचनातकूपवपटुदिव प्रकाश
मवर्णस्पश्यमानलोपोपथायाइसपथासुसः
प्रलोपेसमानस्येति सन्नावात्ममवर्णस्येतिरु
मदीचीलोपः प्रवीकमनकमेरितिद्वक्तव्यः शति
इतिरु कारितसंज्ञाप्रस्योपथेतिदीवः प्रय आत्म
नवर्ण कारितलोपाविप्रवत कतेरिति किम प्र
कारिषातांकरोदेवदमेन प्रपुक्तेन प्रकृषातामि
ति वाक्येकतेरुनवादिः आत्मनेपदानिभावकमेणो
रिति कर्मण्यतन्यात्मनेपदप्रथमदिवंवनमाता
म प्रदात्तादिः सिवृष्ट गुणः पप्रवृषतम सि पे
दौवां वावाक्तव्यः प्रशिष्यत दोगिगतिवृष्यः
दशवः दनुवंपादयतिर्यथः ओकारोत्वायोद
नुवंपादित्यर्थः दि वत्ता दिव प्रनारित्यनलो
पः स्वराराविवर्णतिर्य पते प्रस्योत सिवृ
ष्टृष्ट सिविपरस्मैरितिहदौ प्राप्तायोसिजाप्रा
गुणोइतिगुणः प्राण्यस्मादिष्यते स्यतेर
त्योपप्रेप्रकारादेशकराणात् प्रस्यत प्रका
रेकतेप्रसंयत्तलोपः थरोयथा प्रदयत थेट
या दकारोथेटाशिर्यथः संप्रतरातानामा
कारः रिवत्ता दिव रुस्वः हितीयवतथंयोते
तिरस्यथः आलोपोसावधातकेश्यालोपः प

ते प्रयासीत सिवृ अनिरेकस्वरारितिइभावेप्रामे
यसिरासेनस्पारेतानामितिसारासप्रवेष्टृष्टृ इट
मेरोतिमिन्नलोपः श्वास्यादापिवतीतिनेयोमि
चोत्तकिप्रामेविभाषात्रापेटु शब्दासरतिनेचोत
राहात्तक तमतेप्रयात सवेचोदात्तारिः श्वासव
विख्यातिलिपिमिविरुः ११ समाहारेहंहुः स्वरु
स्वरति रुस्वः प्रामोतपवनिदेशात्रभवति दासिप्र
त्येषाधातोस्वरुस्वरस्यालोपः कतेरिति वतेने
प्रसतेपणो ववभाषणो प्रवोवचिवोत्थाप्रथनेव
तिटः ल्याजवातिपउपदेह शिवतराणो ह्यनस्यो
शंशवेच पभ्यः कतेवाचित्यामयतस्योपरतः प्र
ताभवति ताकारोनाकारेत्थः सिवोवाथः प्रस्य
तेः प्रवादित्वादाणिसिद्धेप्रनवंवनमात्मनेपरायंम
प्रस्यस्यसगात्प्रस्योपसगादस्यगुणोरिति नं
चोतराहाप्रान्तेपरेपयास्यत पयोस्यतामपयो
स्यत पोरिपूर्वः प्रयतस्यामात्मनेपदम न आताम
प्रंत प्रनेनप्रता प्रस्यतेस्योतइति शकारागमः प्रा
दातामायातामादेरितिमातामप्रादेरित्वम प्रवर्णो
स्याकारश्चकारस्यप्रकारः प्रवोवन प्रवोवताम
प्रवोवन ववभाषणोवचिवो प्रयदिताम प्रनप्रता
प्रणीववेरोइपथायाइसपथायाशानम प्रतिप्रसं
यत्तलोपः प्रदात्तादिः आत्यत आत्यताम प्रा
त्यन ल्याप्र वतिटः ल्याजवाप्रादृष्टवः श्वा प्रान्ते
पोसारवधातकेश्यालोपः अनिपत प्रमिदत प्राकृत

वा
वो
११

लिपिपिबितरतो हेनस्यप्रादुर्भवः प्रणालेनः संध्यत
रोतानामाकारः प्राग्वदासोपः प्रसृष्टाणादसंभवीत
स्यनास्ति प्रस्तेभेतिमिश्रादेशोक्ततेपिस्थानिवद्वाचात्
प्रोतिप्रभुत इणस्यादापिवतोतिसिचोत्तक भुवःसि
नत्तकोतिगुणाभावः त्वातीतिपापानिदेशः वलिरा
देशस्याजोपिप्रदणायः प्रत्ययानिरुवंपकगुह
गोनसानुवंपकस्यतिस्यप्रदणोनस्यात् लिपिमिति
ह्यमात्मनेपदेवाप्रणवक्तव्यः प्रलिपतप्रसिचन प्रा
रुत पते प्रलिम प्रसिक्त प्रदप्रदीतिसिचोत्तोपः
सुवर्गस्यकिः प्राह्यस्त प्रवारियुतादज्यकारानुवेधा
तिसतिशास्त्रिभ्यपरस्मै २० प्रवाप्रारियेवातेप्रवा
दयः पवेयुतादयः ज्यकारानुवेधोयेवातेज्यकारानु
वेधाः ततोदंरः परस्मैपदेतिपदशब्दोत्रलोदभुवाः
प्रवप्रुष्टौ प्रवप्रोषणो तवप्रोत्तो दुषवैरुते प्रिषा
प्रालिगने पाकविभाषतोमषणो विरात्रप्रसवणो मि
रास्त्रिदनेरुथकोपे सपवृभतायां प्रापयोचे विप्रसे
राहारयदिसासंराधोः पाशप्रादशने तपप्रोत्तो दप
दषमोदनयोः दुदतिवासायां सदवैविच्ये स्मदुद
गिराणो स्मिदप्रोत्तो पतेप्रवादयः पुनरोमोषितावणो
मिमिरास्त्रिदने निलिरास्त्रिदनेमोदनयोः रुचरोमो
प्रभप्रोत्तोव वटपारिवतेनेनरदोमो रुदनुदप्रतिवा
ने राभरोमो सभसेवतने पाभतभदिसायां सनुउ
भुत्ताप्रवसंसने पंडुगतौव सन्भुविषासेवतपरिव
तेने वृपुष्टदौ प्रपुष्टाहृक्तायाम् स्यदसवणो रुष्ट

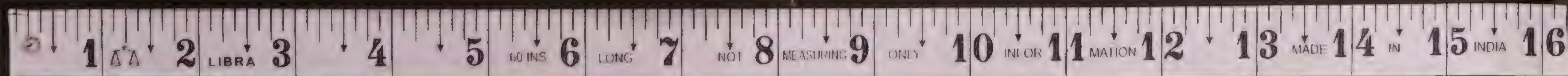
सामर्थ्ये पतेयुतादयः पभ्यस्तथाज्यकारानुवेधेभ्यः
प्रतिसतिशास्त्रिभ्यश्च प्रणभवति प्रयतमाः परस्मै
पदेपरे प्रतीति अगतिप्रापणयोः असृगतावितिवा
प्रतपवनिदेशादिकरणाभावः एवंसतीतिअसृग
तो सगताविति वाशास्तीति शासप्रवृशिष्टौ प्रवाद
योदैवारिकाग्रहीताः नभौवारिकाः एचयुतादिप्रद
णान्त भौवारिकानोदिप्रवादोनामयेयुतादयोपिप
द्येते प्रतः प्रवारिप्रदणान्नेषामपिप्रदणोस्यात् यद्येवं
स्मारिमथेपरिताः कथंनप्रसंते कतेव्योत्रयत्नः प्र
वारिभ्यस्तावत् प्रप्रुषत् प्रप्रुषत् प्रतवत् प्रनारिभ्य
शात्मनेपरिभ्योपियुजोत्तरीतिनेजोतगहापरस्मैपदे
यप्रुतत् प्ररुचत् ज्यकारानुवेधेभ्यः प्रगमत प्रपमत
प्रशकत् गमज्यग पतज्यग शकज्यशक्ती पतेःपति
रिति पतेःपमादेशः प्रवमत प्रदभसणो प्रदेवेसज्य स
नद्यमोरिति वसज्यप्रादेशः गमदनेसपथालोपः प्रा
मः प्रनणोतिप्रतिषेधात्रभवति प्रारत् प्रसरत् प्रण
नणकारानुवेधेतिगुणानिषेधेप्राप्ते प्रतिसमोरणी
तिगुणः प्रतेरवणोस्याकारः सनेरहात्वादिरः प्रक्षेपत्
शासप्रवृशिष्टौ प्रण शासेरिउपथायादसपथारत्
म शासिवसोतिषदम तपिदपिभ्यावा स्यशमशरु
शतपटपोवा इतिपते सिन्नपिभवति प्रतपत् प्रवा
प्योत् प्रताप्योत् प्रदपत् प्रदाप्योत् प्रदाप्योत् सिचि
प्रवरातस्यचमंयथस्यात्यतरस्यामिति तंशोतगहा
कारागमः नस्यप्रस्यवदीर्घः पते योत्रनोतानामिति

वा
को
३३

[illegible]

प्रथमः एकवचनेरति किम् उदपत्तात्मा उदप
त्सत आत्मा अंत सिव आत्मनेवानुकारितिन
लोपः दीर्घदीर्घौ जनेषा उभावे बुधप्रवगमने प्रो
प्राप्यायने जायसेतातपाननयोः प्रोप्यायीहो
एभ्यः कर्तयेद्यतस्यात्मनेपदप्रथमैकवचने वा
वृभवति दीर्घजनबुधप्रतितापिप्यायिभ्योत्तरस्या
मितितेजोतवात् प्रोपिप्रदीपिह प्रजति प्रजति
ह प्रवोपि प्रवृह प्रएति प्रएरिह प्रतापि प्रतापिह
प्रप्यापि प्रप्यापिह जनिवधोमेतिजनेरुपधारु
स्वः भावकर्मणोश्च १ पदेरितिनिवृत्तम धातोरे
वृभवति भावकर्मवावित्याप्रयतस्या आत्मनेपदप्र
थमप्रकषैकवचनेपदे भावेतावत् भावोधात्वर्थः
सपवयवक्रियाकर्मभवति तजानेनश्च प्रप्रापिभ
वताभवतापयनमकाशीत्यर्थः प्रोत् स्वमे प्रयत
श्चप्रसोपपेतिह्रदिः श्वस्तलोपः कर्मणि प्रका
रिकटोभवता प्रणाविडोदलोभवता प्रसोपपेतिह्र
दिदीर्घौ स्वरोनादातोः कर्मकर्तारि प्रचः कर्मकर्ते
रीतिवाश्च कर्मवत्कर्मकर्तारि कर्मवद्भावात्रित्यं
शमः प्रकारिकटः स्वयमेव प्रकृतकटः स्वयमेव
सिव तस्यरुस्तस्मान्निदरतिलोपः अदंतानांवेतिगुणो
भावः एवमन्ताविकेटारः स्वयमेव पुलविहकेदारः
स्वयमेव सिचुरदगुणः वत्तम तवगोस्पशदेतितस्य
दः व्यंतनानांतात्तकर्मवद्भावात्रित्यमेवश्च प्रभेदिक
मलः स्वयमेव उदमप्रदीर्घौः स्वयमेव प्रङ्ग्यवा

तदर्थः प्ररुदगोः सयमेव सार्वधातकेयान् ॥
धातोर्धातुभवति भावकमेविदितेसार्वधातके
परे णकारेणकारेण्यः भावे आस्यतेभवता
प्राप्यतेभवता आस्यपवेशने शौटस्मे प्राप्तानेप
रातिभावकमेणोः इति चतुर्मानातेचनेतयान्
लोडः प्रपिये इतिरेकारस्यप्र कमेणिक्रियतेक
दस्त्वयाक्रियतेभारोमयायणाशिषोये इतिरेका
रागमः रत्वम अतिकरणाः कर्तेरे ॥ सार्वधातके
इत्येव धानयेन्नोतादित्यतः प्रक धातोर्भवति
सचविकरणसंतः कर्तेविदितेसार्वधातकेपरे भ
वति गदति भूस गमज्य ग ति घन नकारः प्रनि
चविकरणोऽस्यः गुणः गमिष्यमादइतिसस्य
कः तस्यादेभावः प्रचोषेप्रथमइति हस्यवः प्रतिप्र
रभति घन चरादेलेक प्रचोषेप्रथमिरामिति इत्यतः
एवेभवेत भवत प्रभवत समसोयात पंचमीत स
स्तनोरिगुणः पाशहस्यवसमस्याइतिपाशहस्य
इत्वम सस्तमामहात्वारिः सार्वधातकेइतिकिम
भवितास्यस्तनारदुगुणः कर्तेरोतिकिम पश्यते
कमेणोने सार्वधातकेयान्तिशेषविदितेनयान्
प्रवापिष्यतेइतिचेन्नदिभावकमेणोरिति मानव
तिइति कर्तेगुदगाम विकरणसंतयाकप्रयोजने
प्रनिचविकरणोऽस्यारिष दिवादेयेन ॥ देवादेगं
णायानिकरणोभवति कर्तेविदितेसार्वधातकेप
रे दीच्यति सोच्यति न्यति दिवकोशविनिर्गोषाद्य

वहारयुनिस्तगतिप्र विवृतेतसंताने न्तोगाव
वितेपे ति घनेनयन नकारोयस्योकारस्येयः
प्रोतविकरणोऽतिवियमादुगाभावः नामिनो
कोरिति इकारस्यदीचः आशिआशिभूमिकमि
क्रमिभमिउरितविपमिसेपमिभोवापनक्त्यः
आप्यते आशने आप्यते आशने दधाप्यदधाप्य
दीमोआप्यति भूमति काम्यति कमति काम्यति
कामति भूमघनवस्याने भूमवत्तने इतिवा क
मुपदवितेपे कमग्रानो यनि शमादीमोदीचः
तिदीचः पचेघन क्रमेः प्रति क्रमः परस्मैइतिदीचः
क्रमेः छिन्नकृत्वावसामनीति यनिशत्वदीचः
भूमति भूमति प्रसोउदेरो उरति उरति उरदेर
ने लप्यति लपति लपकांतोपस्यति यसति सं
यस्यति संयसति यसयते उकारउदववेधपरः
क्रियाभिस्यः प्रत्योपसंगप्रचोयसेनित्येयन
प्राप्यति प्रप्यति वः स्वादेः ॥ कर्तेविदि
ने सार्वधातकेपरे स्वादेगंणाविकरणोभव
ति घनोवापः सनोति विनोति इनोति प्रनप्रमि
षवे धात्वादेः षस्यः विजचये दउपतापे दश
सुः दनवेधादुगुण्यः घनेनव प्रनिचविकर
णोऽति नियमादुगाभावः नास्यतयोरिति नो
गुणः सनुम सन्वेति हित्वरुत्तयोपपरसार
तिनोगुणाभावः नोर्निकरणस्येति उवादेशेप्रा
मेनोवेकारोविकरणस्येतिवत्तम एवे सनुयान

समस्योवेति गुणाभावः सनोत् पसनोत् प्रहा
 त्वादः सावेधातके इति किम् सोतासस्तना गु
 णाः कर्तेरीति किम् सृयते देवदत्तेन सोमः वर्तेते सा
 वेधातके गुणानाम्येतानां गुणायोतिरीचः प्रतेवे
 ष्यते प्रत्तापोति प्रतति प्रत्तव्यामौ ऊकारः स्वरति
 सृयतीत्यर्थः तस्यैतन् नृकरणोऽर्थे वेष्यते तत्प्रत्तापोति त
 दाति तन् नृकरणो इति किम् संततति वार्त्ताभिः ननु त
 त्वत्त्वत्तन् नृकरणो इति तन् नृकरणो एव पद्यते इत्य
 ने प्रनेकायोधातव इति तन् नृकरणोऽस्य क्तम् अथ
 तते तत्रचानुसोभृदि तन् नृकरणोऽस्य क्तम् अथ
 प्रभृत १५ अगताविस्मात्कर्तारिविहिते सावेधा
 तके पदे नृविकरणो भवति अथ प्रपाप्रुघादेशः
 प्रृणोति प्रृणयात् प्रृणोत प्रृणोत सावेधात
 के इति किम् प्रोता सस्तना गुणः कर्तेरीति किम्
 प्रृयते इणानाम्येतानां प्रृणायोतिरीचः स्वरादुधा
 देः परोनशाहः १५ कर्ते विहिते सावेधातके परक
 थादेशाणां स्वरात्परोनशाहो विकरणो भवति
 प्रनोवाथः रुणादि रुथिर् घादकारेणोवाप्रणा
 योति प्रनेन स्वरात्परोनशाहः नृपथमभ्यइति त
 स्थः परोततौ गुप्रतयै इति थस्यः १६ अर्वाभ्य
 इति नस्याः एवंरुप्यात् रुधादेर्विकरणांतलोपः
 नस्यात्तवाथनार्थं एवंविधतिषेथेनवर्गोत्तोनर्क
 १७ रुणादुरुणादिवत् प्ररुणात् सस्तनोदि नस्ये
 तनादिस्थोतिरिति दिलोपः परोतेपरा मिति थस्यतः

शुद्धात्वादितः पर्वमिनति शुद्धोषेष्मणीदामितितस्य
 नः भिंयात् भिनत्त भिनत्त सावंधातके इति किं
 रोदा सुस्तता उपधागुणाः वद्धयभेदितस्यथः पु
 दांततीयस्मत्तयोरिति थस्यः २ः शस्यश्रुतांतिस्मृष्टं
 सस्वरन्तेदिरुपादेर्विकरणांतनोपादितायते न
 नादेरुः १ः कर्तेरिसावंधातके परेतनादेरंगणाड
 विकरणोभवति अनोवाथः तनोति तनुयात तनो
 त अनोत तनुविस्तारे अनेनः सप्तम्यांवेति या
 त्यस्येगुणाभावः प्रसन्ननास्यंतयो रिति गुणाः प
 वं सनोति सनुयात सनोत असनोत षाण्दाने पा
 तादेष्टस्मः पुदेत्वतिसनिजनामितिलापकात्रस्य
 नः सावंधातके इति किम् तनिता थिन्विहृणोरे
 तिते शोतरादिति ह्रस्वयोः ३ः वकारस्य प्रकारः थि
 नोति थिनुयात थिनोत अथिनोत ह्रस्वोति ह्रस्व
 यात ह्रस्वोत अह्रस्वोत इति निविधिति प्रीणाना
 थः ह्रस्विहिसायास इकारो नकारागमायः अति
 दनुवंधेति तापकात्रकारागमः ३ विकरणो वका
 रस्यानोयस्य प्रकारस्य प्रस्यचलोप इति लोपः गुणा
 गुणाभावो शस्वत ताच्चादेः १८ कर्तेरिसावंधा
 तके परेच्चादेरंगणाच्चाविकरणोभवति कीणा
 ति कीणोयात कीणात अकीणात इकीज इत्य
 विनिमये इशस्वः इनुवंधादिसमित्यथः अनेनता
 तस्य सप्तम्यामुभयेवामीकाररत्याकारस्य इतम्
 सावंधातके इति किम् केता सुस्तता गुणाः स्तन्म

नेन एषोगुरुः शोकेशिष्येण देवासुरैरमृतमं
निधिमेमेये सदृशगंगाः शतैरात्ता उग्रयस्तुः
रुसमानिवासनेन प्रपद्यन्तौ निरंशितत्वात्
त्यानि गवादीनि त्वनीमितवाद्गोणानि शतस्ते
सुवस्पर्दादयो भवन्ति कालभावाभदेशेषु तयो
गोषपिनभवंति तदयं मुक्तं गोणो कालादिवन्ति
तेरितियथा इत्यनेगोः पयोमांसगोपेन याच्यते
उपदेशं गुरुगोदोहं शिष्येण जेतव्यो योजने गृह्ये
पुः प्रतिपत्तेण दैरितः रुस्मदसेति प्रकृतिभूयेन
उक्तं वाच्यं प्रधानकर्मणा ल्यये लादीना रुद्धि
मेणाम प्रथाने उदादीनामिति लादयः स्वपद
रुत्तरुत्तरयोः यदा त्वने काथे तादातनां इहा
दयो गृहाणाया भवेति नरागुणकर्मणा पदान
त्वेन विवर्तिते पवमो भवति लादयस्तु मत्वकर्म
एव भवेति गोः पयो इत्यने पौरवादे लायाच्यते
कितवाच्यते नोयते नरोः प्रव्याणि वीयेते गोः प
योदो मत्वम कितवाच्यते निते नरोः प्रव्याणि दे
यानि तद्वक्तम शाययो नो उदादीनां प्रपदानत्त
ममृते गुणकर्म यत्तत्तु मत्वकर्मणा लादयः
ति प्रकृतिविकृतिप्रोभे प्रगपयत्तकर्मणा कर्त
रो सावशान्न लादयः सदृशोरपि प्रकृतिरुपा
दानमविकृतिस्तस्याविकारः प्रमावस्याशमिः
ते दे प्रपियत्तकस्मिन्नात्तये प्रगपत्तकर्मणा भवतः
तत्र यदा कर्तः प्रकृतिरीप्सिता तदा तस्यामेव नाद

यो भवन्ति यदा तद्विकृतिरीप्सिता तदा तस्यामेव प्राया
नकर्मणा ल्यये लादीना रुद्धि कर्मणा मिति सामा
येनाभिधानात् दिशणो केंद्रलेकियते दिशणो केंद्र
लेकियते रतिवा मत्तिकावराः क्रियते मत्तिकावराः
क्रियते इतिवा तेर लागेदने पश्यते तेर ला नोदनप
श्यते इतिवा प्रोदिरणमेव केंद्रलेकियते नरो प्यादी
ति प्रकृतिरीप्सिता केंद्रले पवकियते नकटकादीति
विकृतिः पवमत्तिकावरा नरा प्रादि वरा पवनशरावा
दयः तेर ला पवनप्रियं वादयः जोदन पवनप्राद
यः इति प्रकृतिविकृतिरीप्सिता त्वोदयम किंच गम
यानो वोथा यानो भोजना यानो न्यागा यानो शय्या
यानो मिच्छा यानो शय्यो नो देहा यानो मकर्मका
णां वक्तव्यभावा नो धनित्रे नो वयः कतो सइ
त्रे नो कर्म भवति तेजो तरे गतिमुदि प्रमवसानाय
शक्तमो कर्मकाणां प्रणीकतो सणाविति कर्म
संज्ञानवनात् तस्मिन्नेव कर्मणा भिये यद्वे नानाम
प्यात्मने पररुत्तरुत्तरयो भवेति गच्छति शमवे
सगच्छत्युत्तरे गम्यते शमवे जो मे शणावोध्यते शो
केशिष्यो गुरुणा भोज्यते विप्रोदने गृहस्थे न त्याज्य
तेथ नययमगां नमराणां पाच्यते शोकेशिष्यो गुरुणा
भ्यायेन एव ते शमवादी विवादे प्रोथसा शय्यते शम
मजासे शमदेष्टत शय्यो नो मतिभिः गमपितव्यो ग्रा
मेवेद्यो मे ग्रा कोपनोपः शिष्यः शोके गुरुणा भोज
यितव्यो विप्रोदने गृहस्थेन त्याज्यो यमने गजा मे विप

वा
लो
२८

परितः शिष्यो वेदमप्याध्यायेन पश्चिन्नोति वा हेतुस्तथा
 रीप्ररोधसामप्राप्त्यो भारोग्रामे देवदत्तेन देवयित्त्योय
 जायते मंत्रिणा नृत्तम् आपते कर्तारिकमेणीति एषा
 भावः कञ्च पवानुभूयते इति कर्तस्य भावापने इत्यंते
 नदिग्रामे गच्छतीति गमने ग्रामो नुभवति एवं बुध्यते
 शोकं शिष्य इति शिष्यपववोधमपि गच्छति न श्लोकः
 भुक्ते उदेनेति प्ररति नमिपयंतो भुवहारे भुजे भवो
 विप्रैः शोचानुभूयते नोदनेन मज्जति इः खेदे वदन्न इति
 इः खत्यागे नरे वदन्न पवसत्वीर इति नरः खस्य कश्चित्वा
 गानुभावः परति श्लोकमिति पाठं पाठको नुभवति न
 श्लोकः इति सिद्धिं साधक इति साधकस्येव इच्छा न
 सिद्धेः प्राप्नोति ग्रामे वै च इति वै च स्पेन ग्रामप्राप्तिनत
 ग्रामस्य कश्चिद्दिशेषः एवं सखं प्राप्नोति इः तमपि ग
 छति निघ्नं तिलभते स्यादौ कर्तरेव पातयां पि गमो वोद
 द्यः हेष्टिपतिपत्नीति पत्नी पवदेवमपि गच्छति नपति
 प्रक्रमेकास्तकमां भावादेव कर्तस्य भावा इति नोदा
 क्रियते नृत्तम् गतिवोपाशनस्य गरावेच्छा प्राप्तिवा
 विनाम हेष्टाद्यो कर्मेकाणां वभावः कञ्चानुभूयते इति
 एभ्यो मेष्टांतपतिभिरिद्विदादौ नोभावः कञ्चानि वर्य
 ते कमेणा ननु भूयते यथा पवतिते इत्यान्वेदन्नः भि
 नमिक्रमेयतदन्नः दिनतिरत्तं वैचः इत्यादौ पाकभे
 दश्लोरास्ते इलकमूलरजाभिः कर्मेभिरवानुभूयते नदे
 वदन्नयतदन्नवैचः कञ्चोभिरिति कर्मेस्य भावापने इत्यं
 ते पवमयेपि स्वयममृताः एषामनिघ्नतानां कर्ता इय

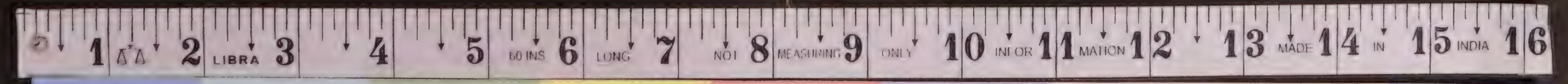
त्रैतानां कर्मसंभवति प्रपञ्चतेऽपि यावत्तथापि गमा
 योग्यत्वा कर्मत्वेनाविवक्षितत्वात् पञ्चमोदने चैव
 पाचयति गोदने चैत्रेण सैवः एवं भेदयति कसलदेव
 दत्तेन यत्तदनेः देदयति रत्नभूयेन स्वामिना प्रपञ्चो
 जकः कर्ता गोमैत्रयत्तदने स्वामिनः परस्मैपदेनाभि
 हिताः मायिकतारस्त्वभिहिताः इति तेषां तत्तथा
 पञ्चमेककर्मकाणां यदेव कर्म तत्रैवात्मनेपदात्
 यो भवेति पाच्यते ते तस्माच्चैत्रेण सैव भेदयते कसलो
 देवदत्तेन यत्तदने देदयति रत्नभूयेन स्वामिना उभ
 योरपि कर्त्राभिहितत्वात् तत्तथा पञ्चकर्मस्य भा
 वानां कर्मकर्ता उत्तरसूत्रेण वक्ष्यते उक्तं च प्रमेयां क
 ते निवेद्यः कर्मणा सोऽनुभूयते तन्वाणी कर्तृकर्मत्वे
 अनित्रैतानां यः कर्ता स त्रैतानां कर्मभवतीत्यर्थः
 कर्मवत्कर्मकर्ता यः कर्मैव कर्ता कर्मकर्ता कर्मक
 तां कर्मवद्भवति कर्मणा यानि कार्याण्यप्यकानि ता
 निकमकर्तव्यं पि भवेतीत्यर्थः कानिकमप्यकानि
 चात्मनेपदानि भावकर्मणा तेऽस्यात्मनेपदानि भाव
 कर्मणाश्चेति र्व सावधानात् केषां रतिर्यावत् पश्ये
 ते तस्मात्स्वयमेव भिद्यते कसलाः स्वयमेव विद्यते
 रत्नः स्वयमेव प्रपश्येदनाः स्वयमेव प्रभेदिकसला
 स्वयमेव प्रदेदिरजुः स्वयमेव प्रयुज्यते कर्ता कर्तु
 ते यत्कर्म स्वनिष्ठं यावत्तथापि भवितुं स्वयमेव कर्तृत्वं
 प्राप्नोति कर्ता प्रमेय न प्रपञ्चते तत्कर्मैव सक्तं तेति
 कर्मकर्ता उच्यते यथा तस्मादयः स्वनिष्ठाया कारी

स्वयमनुभवति नपरेणाप्रत्यक्षेति कर्मकतांरोभवे
 तित्तकम कर्मस्वगतंभावे पातोवाद्यपराप्रयोजना
 ननुभवितेकतेनसंपादकमकतांस्यात् इति प्रप्र
 केस्वतरेणपातयानुभवमिति कर्मकतेनसापत्रं
 कर्मकतेति कोत्यते कृत्यप्रत्ययास्तकर्मकतेरि कर्म
 द्वावात्रभवेति प्रेषातिसंगोदोविहितत्वात्तदेवक
 तेयापारपारतेयात् तेन भवेत्यः कसलः स्वयमेव
 त्पारिनभवति त्वलस्योवपितभवतः कतेनुभयमा
 नकृद्वाकृद्वायेवः सशब्दसत्रिधानेविनातयोरनु
 त्तनेः युक्ततेरितेस्वैकमेणोपात्तयानुभवेप्र
 तिकतेनैसतिकर्मकतेन्यात् तेनस्वकरः कटः स्व
 यमेव रत्यापिनभवति कृत्यप्रत्ययास्तकर्मकतेरिभव
 तेव तस्यकतेपारतेयाभावात् एकास्तेऽनः स्वय
 मेव भिजाः कसलाः स्वयमेव स्त्रिजानः स्वयमेव कर्त
 स्वभावानातपात्तनो कर्मकतांनभवत्येव नदिभव
 ति गम्यतेग्रामः स्वयमेवेति इरेयगोः पयः प्रसूतेगोः
 पयः नमतेदेउत्यादयस्तथाहकतेयैवप्रयोगास्ति
 कर्मकतेनभूमौत्रकार्यः कतेरिस्वचारिजानुवयेभ्यः
 आत्तनोपरातोवेवरुविनासटशारुचार्यः आदि
 शब्दोप्रकारे प्रकारः साटशम तेनरुविसटशाय
 पातपादेयवुरानानुवंधाः पदंते तेभ्योपातभ्यो
 कारानुवंधेभ्यश्चकतेयैयं आत्तनेपरातिभवेतिरु
 वारिभ्यस्त्वाचतेरोचते रोप्यते पथते स्पथते प्राशास्ते
 रुचदोमोरोपीरोमोरेकारोनरीडुषीदनुवंधेयैयः

पथहदौ स्पथेसंवर्धे आटः शासस्त्रागाम ते अन्ति
 शासेः प्रदादेलेक दोयेः दिवादेयेन रुरुवे पथोव
 के पस्पथे आशाशासे परोत्ताप सवेजात्तनेरतिरु
 वेगुणाभावः नास्यादेगुरुमतइति पथेः ग्राम शी
 टपरोचोषरतिस्पथेभ्यासस्यसकारात्परः पका
 रस्सस्त्राः शिष्यते प्रमल्लप्यते जानुवंधेभ्यः शोते
 स्मते शोडस्ममे हटप्राणिगभेविमोचने पात्तादे
 छस्सः टकारइहायेः अन्ति प्रदादेलेक शोडसा
 वेधातकेति शीरोगुणाः सवेजात्तनेप्रोदगुणा
 भावः शिष्ये सप्रवे परोत्ताप दिवेरुस्वः यश्चगा
 स्पेतिशीरोयत्तमपुटः स्वरादिविषयोसुव सिमी
 नेतिदीते माइमाने गोहादगतौ ते अन्ति नदोत्ता
 देमेतिलक नेदोत्तादीनामेति दिवे होनः भज
 हाजसजासिरितिइत्तम उभयेषामोकारइतिधा
 त्वंवेरंतेममे नदे परोत्ताप संध्यसरेवेत्यालोपः
 कमेव्यतिदारे वर्तमानादातोरात्तनेपदंवरुच्यं
 कर्मेशब्दः क्रियावाची कमेणोव्यतिदारेः क्रिया
 विनिमयइत्यते व्यतिलनते व्यतिप्रनते लृजके
 एनप व्यतिपैवंधेने सादीनोरुस्वः सादीनांवि
 करणास्पेत्यालोपः आत्तनेचानकारादिते चंते
 नेलोपः गत्यर्थेभ्योदिसाथेभ्यः शब्दार्थेभ्योदासते
 अकर्मव्यतिदारे आत्तनेपदंनेष्यते नगतिहिंसा
 शब्दार्थेदसामितितंजोतरात व्यतिगच्छंति व्यति
 हिंसंति व्यतिव्रंति व्यतिजल्पंति व्यतिपदंति व्यति

हसंति गमज्जगत्तदिहिसिहिसांयाम रकारेनक
गममायः पुनितनवपेतितापकात्रकारगमः ह
नहिसागमोः नस्यद्याहरो पठ्य हसहासे य
कारः ह्योतताणसमजाशालीसेरितामितिदीवाभा
वायः येति यन्ति गमेः गमिप्रयमांक्षः हेतेरदादेले
क गमदनेत्यपथालोपः लमोपथस्येतिहस्यचः हि
सेः सरादुपादेः परोनशहः नशहाप्रविकरणादि
त्यनुषगलोपः रुदादेर्विकरणांतलोपः मनोरनु
स्वारः सजस्तुहिसायस्यात्मनेपरमिष्यते सम्यह
रेतेगजानः इतरेतरप्रमोत्पपरस्पररतेपुडपपरेप
कमेत्यतिहारेप्रात्मनेपदंनेष्यते इतरेतरस्यत्यति
नुनेति प्रमोत्पस्यत्यतिप्रनेति परस्परस्यत्यतिनये
ति नेरुपसगांत्परस्यविशेः नेविशरति तेजंतगत
निविशते तदादेरनोतिगणाभावः उपसगांरिति
किम मधुनि विषांतिप्रमराः परिच्यवभ्यः क्रोजः
परिक्रीणीते विक्रीणीते प्रचक्रीणीते नाज्जादेः त
स्यउभयेवामीकारः विपराभ्यांतेः विजयते परज
यते जिनये प्राट्पूर्वाहाजः प्रनास्योहाटने प्राटो
देनास्यविहरो इति तेजंतगत प्राट्पूर्वाहाजाने
ते शन्ति जहास्यादेष्टेत्यक् जहास्यादीनांदिर्वृ
स्वः प्रभ्यस्तानामाकारस्यत्यालोपः उभयेवामी
कारश्चिदेकारः प्राप्तिः प्रदरतिदासतकानांतिवि
हः प्रनास्योहाटनेइतिकिम प्रास्यद्यादराति विषा
दृष्टवौ प्रनुपयोदपरस्यक्रोडः क्रोडनोपरिभ्यांवेति

प्रनुक्रोडते पारिक्रीडते प्राक्रोडतेसंप्रवोत्क्रुज्जनवने
समोक्रुज्जने इति सक्रीडते क्रुज्जनेत संक्रोडति शकटा
ति शपेभोवनाकरणे शप उपलंभे इति देवदत्तायश
पते प्रम्यत्र संप्रसृतिमनाराध्यप्रजेतिताशशाप सा
समवप्रविभ्यः परस्यतिष्ठतेः समवप्रविभ्यः स्यइति
सेतिष्ठते प्रवतिष्ठते प्रतिष्ठते वितिष्ठते प्रकाशने प्रति
तायांतिवाटपरितितोतरंभियानेव प्रकाशनप्रति
तास्योयात्यास्तिते तिष्ठतेवेष्पाकामुकेभ्यः आत्मा
नेप्रकाशयतीत्यर्थः ईश्वरनिमित्तेजगदातिष्ठते प्रति
जानीतेइत्यर्थः जहातनेनेकचमयंसिद्धिः सेशयक
तांदिप्रतिष्ठतेयः कणादीनामये सेशयानवारणांय
तिष्ठतीत्यर्थः इत्युवांरभंगमनवनेम उदोनूधेकमेण
तिशामेउतिष्ठते प्रभुभवतीत्यर्थः गोदेउतिष्ठते प्रभुभव
तीत्यर्थः क्रुधंगमनेतप्रासनाइतिष्ठते हागानेति ति
प्रति स्यास्तिष्ठइतितिहादेशः उदिभ्यांपरस्यउपः उदि
भ्यामतपइति उपपते वितपते उपसंतापे संप्रवेभ्यः
गमज्जगनो अगतिरेदरेदियप्रत्यमूर्तिमानयोः
प्रदत्तोपायाम स्तुशहे अगतौ अगतौ विदत्ताने द
शिरप्रेतणे पभ्यापातभ्यः प्रकमेकेभ्यः समोणस्य
दिष्टेदिस्वर्यातिप्रविदिताभ्यइति संगदनेयस
नयासदयत्रगां समदते अगतिशप्रतेनृकः अ
दरेदियेतिवा समदतेदात्राः संस्वरेते समरेतलट्
प्रवारित्वाटणा प्रतिमत्पौराणीतिगताः दिनात्रयः स
प्रणातेसकिंप्रभुः संविने प्रति प्रदादेत्येक संप्रपते

दृशोऽप्यः एकमेकभ्यति किम संगततिशामे आदृष्ट
लोभो यमपरमे हनदिसागयोः आभ्यामकमेकाभ्यामे
व आदृष्टमदनरति आदृष्टते आयासेप्रामोतीत्यर्थः आदृ
ते आदृष्टोभवतीत्यर्थः अदिहनेसावंधातकेरतिनलोपः
सकमेकाभ्यात आदृष्टतिरनुभूयः स्वाद्यंम आन्मायेकि
याफलेसमुदाहृभ्यायमाप्रंयति यमेसकमेकादपि
आत्मनेपदम्भवति आदृष्टतेरनुस्वामी स्वांगकमेका
भ्यातनित्यम् स्वांगकमेकाभ्येति आदृष्टतेपादम् आदृ
तेशिरः स्वांगकमेकाभ्यामिति किं आदृष्टतिरनु आदृ
तिशत्रुम उपः परस्माद्यमेः सकमेकादपिविवादेये उपा
यमः स्वरणोदति कस्यामुपयुज्यते गमिष्यमामितिह
दृशमाविन्यस्मादिनभावपते आगतोत्सपदमिति उ
त्साहाद्वतेनत्सीप्रामोतीत्यर्थः प्रशम्ययेत्यतभूतत्
यामित्यपरस्मैपदमेव प्रपणकसांभवनेरतिरति
त्साप्रवेव ताप्रवोयने फगतोस्माचितायामरागी
प्र पषासंज्ञेतानो जाफस्मट्पणोसनरति जित्तासते प्र
आवते स्वरांतानोसनीतिदोवः सम्प्रधने दीचैरुते उ
रोष्णोपरस्यवेत्तर नामिनोवैरितिदोवः दिवै प्रनादि
व्यंजनलोपः रुस्वः रिट्तेतते दृशोश्चेतिषः षष्ठाः कः
मे प्रकारअवाणस्यसमवाणस्येतिरत्नम् आदृष्ट्यात
नेरत्यस्य अतिकराणांतस्य आदेः शितरति शोयतेयो
येत शोयताम प्रशोयत मट्पाणास्यागोरस्यस्यायतस्या
शिषोश्च अतिकराणांतस्यमिषतेलंट्तिरोश्चेति शि
यतेप्रियेत प्रियताम प्रप्रियत अति शरमगुणोदतिर

कारागमः रत्नम् स्वराविवाणोतिरिष्य प्रमत्त प्रयत
मिब तस्यरुस्वस्मानिदृतिनोपः अदेतानोचेतिग
णाभावः मषोष जानवेयत्वात्सिद्धेतिनियमाद्यमे
दम् तेनाम्यपरस्मैपदम् मसार मरिष्यति प्रमरिष्य
त् निसमपविभ्यः परस्मैपदम् निसमपविभ्योत्तरति
निरुयते संरुयते उपरुयते विरुयते आदृष्टः परस्मै
पोयामयेस्यपोयामादृष्टति स्थानिगोषा मह्योमत्
मारुयते आह्लास्तसेरामरावतीया प्रपात्यरस्यवदेः
प्रपादृष्टति प्रपवदते विप्रवोदिमनौविभिजामतिरि
मतिः विवदेतेवादिनः निभोभये फिट्ठंषहसने आ
भ्यामिज्जताभ्यांदेतकर्तृसकाशाउत्प्रेयातये भीस्य
हेतुभयेरति मंशोभीषयते जरितोभापयतेविभ्यतेषं
केरतिथानोअदेतावितिर्न भियषुत्वारतिप्रगागम
ककारः प्रवांचायायः विभेतेहेतुभयेरतिपदे प्रत्नम्
प्रतिह्रीप्तीतिपकारागमः मंशोविस्मापयते विस्मय
मानेप्रप्रेतेरन सिजिजोनामिनोत्यातम प्रकारा
गमः हेतुभयेरतिकिम ऊंनिकायाभापयति प्रक
राणाङ्गम मनुष्यवाचामनुवेशकेतम विस्माययति
सपमात्सिद्धो भूपालोसिद्धेतिनगादोमदः तदुक्तम्
प्रगात्वेस्वयदेवैवविभेतेहेतुभये आत्वेचस्वयदेवैव
स्वयदेहेतुभये इति आदृष्टान्तकमेवोतिषामद
येयवतेमानात आदृष्टोतिरुहमनेरति आक्रमतेशा
दिस्याः आक्रमतेचरमाः यावयतापतिपराक्रमतेनमा
नरमायतावरकणानतमोनिरस्तम् योतिषामदयेर

ति किम् प्राकामति प्रमोदस्येतलम क्रमः परस्मैरिति दी
र्घः प्रउपएवोरारिकमेतीप्रोपाभ्यां समर्थोभ्यामिति क
मेताः क्रियायाश्चरितारंभश्चरितकर्मप्रक्रमतेभोक्तम उ
पक्रमते एदितेप्रवतेतेत्यर्थः उपसर्गात्परयोः प्रसतेप
तो ऊदतकैरित्येतयोर्विकल्पेनात्मनेपदम उपसर्गाद
स्यत्प्रोवावचनमिति तेशोतेउपसंख्यानात् उदस्येति
उदस्यते प्रतिमूढ उदस्यते नयम प्रत्यदति पेरितो जनः
प्रवणोदुनिगारणोरस्यस्माच्चित्तम प्रवाहुइति प्रवणि
रते संप्रवोत्सतिज्ञानेयं समः प्रतितानेइतिनेत्यंशहंसे
तिरते संतमोस्वरसंगिरते प्रतितानेइतिकिस संगिर
त्यत्रम उत्पवास्वरगत्यंशेइत्यस्मात्सकर्मकात् उदस्वर
स्सकर्मकारिति शास्त्रमुस्वरते गुरुचेवनमुस्वरते इहं
वयतोत्यर्थः सकर्मकारितिकिस शब्दउस्वरति समः प
रस्मास्वरते तृतीयातेनसेवदात्त समस्तृतीयाप्रकारिति
प्रथमतसेवरते रथेनसेवरते त्वेवत्सेवरसे हृषेणालवु
ताकानामादिग्रेणिनाम तृतीयाप्रकारितिकिस उपव
नेसेवरति भुजपालनाभ्यवहारयो रिस्यपालनवर्ज
म भुजोत्तवने इति शोदनमभेके पालनेतभुनक्ति
एचिवोरजापवमारावत्यत्रापिलस्यानुसारेण प्रा
त्मनेपदेवोदयम वेकीपितोतात् ५३ वे
कीपितमेतेपस्यसवेकीपितोतः वेकीपितोता
दातोरात्मनेपदमभवति पापच्यते पापदाते

वेकीपितलगतोतात्तचकेरोतेपरस्मैपदमितिपरस्मैप
दम प्रउदितप्रोपेसतिदिवेवनायंशेप्रत्ययलत्ता
मिद्यते प्रतोतेनात्मनेपदेस्यात् पापचीति पापक्तिवा
वेकीपितस्येतित्तक शनि प्रदादेत्तक यदोवाइतिने
शदार्दं प्रायेताम् ५५ प्रापिप्रत्ययोनात्ममुदायादा
त्मनेपदेभवति प्रेनायते पयायते पयस्यते नदीयतेप
यमनदोभ्यां परस्यायेः नामिखेजनांतादित्यात्तापः
इदनुगृहणादिहभभवति गोपायति इहजानादेरु
भयम् ५५ इदनुभव यजादयमेति समाहारेहं हः य
जादयोयतिसदृशाः रुचादिचरादिशब्दः प्रकारे ज
कारात्प्रोनुबंधशब्दोल्लोमोइह्याः अकारोतायाः
प्रकृतेरभावात् इत्येभ्यः समदायेभ्यः अकारानुबंधे
भ्यायजादिभ्यश्चकतेरि उभयपदेभवति परस्मैपदाः
त्मनेपदेइत्यर्थः यन्निनासदृशायजादयः येषां तपा
देस्वरितेतेपद्यंते तत्रसंज्ञार्थपर्यंतोवनयापरायेकि
याफलेपरस्मैपदम शात्माशेक्रियाफलेप्रात्मनेपदे
इत्येतात् पाचयति शोदनेभूतः सरेनस्वाभ्यर्थमपाव
यतीशोदनेसरेनस्वामी जानुबंधात् कटेकरोतिभूतः
ऊरुतेस्वामी इहज तिते तनादेरुः शनिचविकरणो
इतिनियमाहुताभावेप्रामेकरोतेरितिगुणः नाम्य
तयोपेतिविकरणस्यगुणः प्रात्मनेपदेसर्वेषामात्स
नेइतिगुणाभावः प्रस्योकारः सावेधातकेगुणोइति
प्रकारस्यउकारः विनोतिप्रघातोभूतः विनतेस्वा
मो नस्त्वादेः तस्यगुणागुणाभावोप्राभवत् यजादिभ्यः

यज्ञेति यानकाः यज्ञते यजमानः पञ्चदशहः पञ्चते
 हस्यः रुमेरनुपसर्गाभयपदमिष्यते कामतिकसः प
 रस्मैरतिदीर्घः कमते एवं वत्सनेतात् ५ सन्धेते यस्य
 पातोस्मसनेतः निदेशात्तथाभावः सनः प्रवोषोपात
 स्तस्माद्येनैव निमित्तेन परस्मैपरमप्राप्तनेपदमभयप
 देवाभवति तेनैव निमित्तेन सनेतादपि भवतीति निमि
 तातिदेशोयम यत्परस्मैपरात्मनेपदोभयपदोत्पन्नोति
 मिते तत्सनेतस्याप्यतिदेशते बुभूषति रुरोविषते शि
 शापिषते भूसरुचरी शीरस्व भवितुमिद्विती रोचितं
 शयितं पातोर्वैतिसन भवतेः उवाणगुणारिभ्यश्चेति ३
 भावः नास्येतानामनिरामिस्यगुणात्मस्वरांतानोसनी
 तिदीर्घः प्रत्यङ्गुणः द्विवेकस्वः चित्तिगोषते परानि
 गोषते निजये विपरपूर्वो विनेतमिद्विती परानोतमि
 द्वितिसन तेतिस्मस्योत्तयोरेति तेतिश्चादेशः स्वरांत
 नोसनीतिदीर्घः आचिक्रमते प्रादिसः आक्रमेतमिद्वि
 तिसन स्वक्रमिभ्यां परस्मै इति नियमादिभावः द्विवे
 कवर्गस्य च वर्गः सम्यवगोस्येति ३ त्वम पापविषते यत्
 यं पंक्तमिद्विती पापयशस्मान् ३ इत्यवलोपः य
 स्थाननीति यलोपः सत्रिमित्तस्याभ्यासेस्य सम्यवगोस्ये
 ति ३ त्वमत्रवोक्त्रोपितनिमित्तस्याभ्यासेस्य न भवति शि
 शेनापिषते शेनवराचरितमिद्विती शेनापुशस्मान्
 न ३ इति द्विवे पनादियेनलोपः पचरगच्चास्वादेशोति
 तेशानरादेकारस्य इकारोरुस्वः पिपावपिषति भूमः
 स्वास्यथम् पिपावपिषते स्वासो पचते प्रयोक्तमिद्वि

ति इति तात्मान् ३ इति कारितस्य गुणाः द्विवे सम्यवगो
 स्योत्तमम् विकीर्षतिकटेभ्यः विकीर्षते स्वासो क
 तेमिद्वितिसन स्वरांतानोसनीतिदीर्घः रादेनस्ये
 नामिनोवोरिति दीर्घः कवर्गस्य च वर्गः पियत्तति या
 जकः पियत्तते यजमानः यष्टुमिद्वितिसन भूनादी
 नोषरित्तस्यः षष्ठीः कृष्यत्तम् मृदः एवं वरतिदेशो
 भवति पियतेलेटलिरोश्चेति नियमान् सम्यवेति म
 विद्यतोत्पदमाशेके इति वक्तव्यात्सन् स्वरांतानोस
 नीतिदीर्घः उरोष्पोपस्य वेत्सु नामिनोवोरिति दीर्घे
 शेवात्कतेरपरस्मैपरम ५ उक्तादप्यशेषः यज्ञात्
 नेपदं भयपदं चोक्तं ततोयस्मादातोः कतेयेथे प
 रस्मैपदं भवति भवति गच्छति दीच्यति चूर्तिनरोतिप
 जंयति प्रशति कतेरोति वृत्तमानेपनः कतेप्रहणक
 तेवयः कतो तत्र परस्मैपदं यथास्यात् तेन परत्वात्कमे
 कतेरिप्राप्तेन भवति तत्र कमेव द्वावस्यावकाशः इत्य
 लोते परस्मैपदस्यावकाशः शदकतो इति कमेकते
 रि उभयपदेशां परत्वात् परस्मैपदं स्यात् कतेप्रहणात्र
 भवति अनुपराभां परस्य कृजः परस्मैपदमेव जाववे
 यत्वा उभयपदं प्राप्ते अनुकरोति पराकरोति सादृक्
 योऽप्यसंयोगे हणाम तेनेहन भवति न विद्यते नोप
 वृत्तवृत्तकृते पराकृते स्वीप्रोतिम तनादेकः करो
 तेरिति गुणः प्रस्योकारश्च सन्तम् प्रोभप्रत्यतिभ्यः पर
 स्मात्तपः प्रोभप्रत्यतिभ्यः लपरति प्रप्रतिपति
 प्रतिपति प्रप्रोददेः शददः इति भवदति परिस

का
का
म

एकस्वरस्येति किम एतत् परोत्तापट् अश्विनीयस्य
दकारस्य प्रसक्तत्वादेकस्वरत्वेनास्तीत्यट् द्विवं प्र
स्योपपेतिरीचः प्रस्यारेः सर्वत्रेति प्रभासस्य दीर्घः
दीर्घोत्तरलोपः शेषेते पिशासस्योदीर्घवचनेवक्त
व्यं प्रस्यव्यं न तदित्वाभावाच्चेज्जीयितेनास्ति परो
त्तापेन नाम्पादेयं रुमन इत्यासाद्यवधानाच्चेदिवं
चनम तेन संश्रयणाबुदाकियते शेषेपिषति शेषं
षति सद्योरेव्यं इत्यं प्रससायाः शेषेन मिद्वति सन
इट् पिषदिवं सनोभासस्य समवाणस्येतीतम् पे
षियत शेषेते प्राप्रकृतं प्रयदिवा पिदिवं का
रितलोपः स्वरादीनां इदि कंड्यादीनां तनीयस्यै
कस्वरस्य कंड्यापिषति मरोदीपिषति कंड्यपिषति
द्विति मगापित्वेवक्तव्यायामेन इट् प्रस्यवलोपः
यकारात्तरस्य यकारस्य यस्यानतीति लोपः तनी
यस्यैकस्वरस्य पिपिशस्यदिवं द्वितीयवचनेति
यस्यट् प्रकंड्यियत प्रमगारितत कंड्येते प्राप्रक्त
मगापतेरन् रिवाग पिपिदिवं कारितलोपः प्रहा
त्वारिः कंड्यादीनामप्येकस्वरत्वाभावाच्चेज्जीयि
तेनास्ति प्रस्ययातत्वाच्चापरोत्तायासाद्यवधानात्
नास्ति यथेष्टनामधातुनादिवचनेवक्तव्यमापे प्र
जोपिषति प्रातेजोपिषति प्रजोपिपिषति प्रजोपि
षिषति प्रात्सनेद्धायां यिन पित्रेनात्सत्रसंभवति
नदिप्रज्ञेनाद्विद्वद्यते अपितप्रत्रयवेति प्रप्रत्रप्र
मिवावरेतमिद्वतीत्यपमानाराचारेयिन यिन

वतां स्येतीत्यम सनश्च रुमेणाश्रयद्वितीयतत्तीय
 वतर्यानादिवं प्रप्रप्रचोयत प्रप्रतिचोयत प्रप्रचोयिष्य
 त् प्रप्रमात्मनश्चते प्राप्रक्त यिनश्चते प्राप्रान्क्त
 मेणादिवं कारितलोपः इत्यापिकेन्द्रयादिवमैक्रीय
 तं नास्ति परोत्तायां च प्राप्ता व्यवधानमस्ति ननचद
 रास्सयोगादयोः १ नश्चवश्चदश्चश्चते नवदराः सं
 योगस्यादयः संयोगादयः नयेष्वये एवं सृजमववतेते
 स्वरादेयां तो द्वितीयस्यैकस्वरस्य संयोगस्तस्य प्रा
 दयोः नकारवकारदकारेफास्ति नद्विकच्यते तान्
 वजेयित्वा शीघ्रस्य द्विवचनं भवतीत्यर्थः प्रयेयकारेप
 रेतनवदराद्विकच्यते पव प्रेजितिषति उद्विदिषति उ
 ज्जितिषति प्रविदिषति प्रवेविषति प्रेनयान्ति मुत्ता
 गतिश्च रुकारस्वरतिसृजति सृजति श्रुतिरद्विकल्पायः
 अन्योत्तरने ईकारो नरीद्वौदनवेषेभ्यः उज्जपानेव
 च्छ्रुश्रुभियोः एवं सृजायोम प्रेजितमिद्वति उद्वितं उ
 ज्जितं प्रवेतं प्रचितं सनश्च नवदरवजे एवं प्राद्वितीय
 स्यैकस्वरस्य निरिनिदिचि इत्यस्य द्विवं प्रोजितत उ
 द्विरत प्रोजितत प्राद्विरत प्राविचत् प्रेते प्राप्रक्त प
 वमुन्दतम उज्जतम च्छ्रुतम प्रवेतं प्राप्रक्त पातोश्च
 देना वितोत्त प्रयादि पिद्विस्वकमोति चण स्वरादो
 नां द्विगोदेः प्रवतां स्याकारः स्वराणिः स्वरेति
 प्रादो प्रावत् निरिनिदिचिद्विवं कारितलोपः नव
 दराद्विकिम रेचिविषते ईतद ईततमिद्वतिसत्
 श्च एवं प्रातिद्विवं प्रप्रमेयो गार्दिः ककारो नवत्येते

प्रपेक्षितिकिस प्रपयते ज्ञातिषा ऊरिलमृकति
सुविस्त्रीतिशब्दः वेकोपितेवेतिगुणः पूर्वगा
हृदिवं प्रपेक्षो नवयते प्रनारिखं ननलोपः दीवो
नागमेतिदीवः पूर्वोभ्यासः ५ हिवेवनमिति वनेने
उच्चायं वणात्तममंतेवितायते धातो हिवेवने
कृतेयः पूर्वोभासः सोभ्याससंतोभवति पपात प
पाद प्रहृदिवं प्रभ्याससंतायासत्यां प्रनारिखं न
नलोपः शिष्याय इराव शिष्युग प्रहृदिवं
प्रनारिखं ननलोपः प्रस्योपयेतिहृदिः प्रभ्याससं
तयाकृपयोननमप्रभ्यासस्यारिखं ननमवशेष
मित्यादिषु हयमभ्यस्तम ५ हाववयवौयस्यतद
यमदिशिभ्यांउयस्यायत्वेतिदिशहात्वरस्यउयपः प्र
यववकारः पूर्वोवायोयः इवणांवालोपः धातो
हिवेवनेकृतेयदहयं पातभ्यासोतदभ्यस्तसंतेभव
ति ददति ददत दयेति दयत इदाजराते इदाजदान
धावनेमानाप्रति पंवमौ प्रत प्रन्निनुदोत्पादेष्टेति
लक नदोत्पादोनादिवं द्वितीयवतथंयोपेतिपस्य
दः सत्यामभ्यस्तसंतायासभ्यस्तानामाकारस्येति
शालोपः लोपोभ्यस्तार्तिनरति नलोपः जोडयते
रुजस्यथोयंशब्देव प्रत्ययंरुयतिधातोरेकस्वरेति
यशब्दः हिवं प्रभ्यस्तस्यवेतिहयोपिधातभ्यासयो
संप्रसारणामहोनः गुणप्रकोपितेइत्यभ्यासस्यगु
णः नास्येतानामितिधातोरुकारस्यदीवः जता
दिप्र ५ जतप्रारियेस्यगणस्यसनत्तारिः जतारि

गोणः प्रकृतदिवेवनोपिप्रभ्यस्तसंतोभवति जत
भतदसनयोः जतप्रतिशतये रविशङ्कगतौ वकास
दीमौ शासप्रवृषिहो जतारिः जतति नागति रवि
इति कासति शासति वतेयंति प्रति प्रदरेत्येकलो
पोभ्यस्तार्तिनरतिनलोपः रविशतेरभ्यस्ताना
माकारस्येत्यालोपः प्रभ्यस्तसंतयाकृपयोननम
प्रभ्यस्तानामाकारस्येत्यादिषु वापयोत्तावेकोपि
तसनंतेषु वेकोपितेवसनच तौवेकोपितसनो
तावेनेयस्यसवेकोपितसनंतः नतोहृदः वापयो
तायावपरस्यां तथावेकोपितानस्यसनंतस्यवस
मुदायस्यादिवेवनंभवति वापितावत प्रपौपवत
प्रपौपदत पवंतेपदंतेप्रप्रकृत धातोप्रदेतावितोन
प्रस्योपयेतिदीवः प्रयारि शिष्युसुकसीतिवाका
रितलोपः इति कृतेस्थानिवरितियव पदहिवं प्र
नारिखं ननलोपः इमसमानेतिरुसः प्रलोपेस
मानस्येतिस्तद्वत्तावभ्यासस्यसमवगोस्येतिरु
मदीवौलतोः परोत्तायाम् वकारपपाव प्रहृदिवं
प्रकारमवगोस्य कवर्गस्यचवर्गः प्रस्योपयेतिहृ
दिदीवौ वेकोपितोतेवेकोपते तेवीयते देभ्योय
ते पेपीयते प्रपयते चारोपोपादाने व्याशहाप्रिसे
योगयोः पापानेअगतौ प्रत्ययंकरोति निचति ५
मति पिवति ऊरिलमियति धातोरेकस्वरेतिपश
हः इयतेः सुविस्त्रीति सनदेतंरतिरंकारागमः
रत्नमवाभ्योतिरंत्नमपिवतेः दामायायतोतिरंत्न

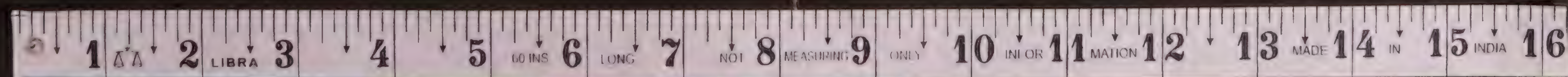
इयतेः वेजीयतेवेतिगुणः वेजीयितंतेसंवाचदिवं
नारियंजनलोपः गुणस्येजीयितेरमभ्यासस्यगुणः
द्वितीयवतथयोरितिभस्यगः पस्यदः कवरोस्यववरो
रुतिक्कस्यवः गस्यनः वयंशस्य स्वरादेद्वितीयस्येति
यं दिवं वनारियंजनलोपः दीर्घानागमेतिप्रभ्यास
स्यदीर्घः सनेते प्रतीतिवति प्रदिरिषति प्रीतिवति
शागा प्रप अगतिश प्रमेतमिद्वति प्रेतमप्रतं
धानोवेतिसनरुणः इवणादासिचिरीशौदः इतोः
भावः नाम्यतानामनिरामितिगुणभावः प्रदेः इदं
अद्वतेमृतोवृज्जर्तोरभावेपामेस्मिप्रदेन्याप्र
तोपु स्वरोवापपरिभाषयाप्रनित्यादादोगुणः न
तोदिवं इष प्ररिष प्ररिष इतिसनेतंसंवाच स्वरादेहि
तोयस्येति वरिदि दिरुच्यते समवाणस्येतिशानोः
सस्यरत्वमरुणः सनोतिदोरोमिरितिगम्यादेशः प्रा
मः सः वोधनेथेणोमिरलोपनेइतितेजंतरेनिषे
पात्रभवति नदोत्यादीनांसार्वधातके ८ रुदना
दानयोरित्यस्यः कर्पितपोधातनिदेशोः इतिरितप
कारः एवोवाचोयः शानुवंपत्तात्सार्वधातकव
ष्टुतिसावंधातकवहावादानि नदोत्यादेशेतिव
क प्रनेनदिवं गुणः नदोतिरादियंवातेनदो
त्यादयः नदोत्यादीनांधातनांसार्वधातकेपरे
दिवंवनंभवति नदोति विभेति निरुति रुदा
नाकिभीभये स्तूलजायाम ति वानि नदो
त्यादेश लक प्रनेनदिवं दोजः ॥

दोजः द्वितीयवतथयोरितिभस्यवः नाम्येतयोरिति
गुणः पवेरदातिरधाति प्रभ्यासस्यरुसः प्रमन्यवे
वतसावंधातकेरतिकिमदोता प्रभ्यासस्यादियंन
नमवशेषाम ५ प्रादोव्यंजनमादियंजनम नदवशेष
स्थापनोयम प्रनारियंजननेलोपम पियततिपियत
तियत्तरे इपवेप्रयमिद्वति पंक्तमिद्वतिसनयनेः भ
नारीनांषः वृद्धोः कः से पवेः ववरोस्यकिः दिवं व
नेनप्रनारियंजनलोपः समवाणस्येतिइमस्यस्य
प इयाज उवाप निषप श यत्तरे इवपवीजसंनाने
प्रद दिवं वनारियंजनलोपः परोत्तायामभ्यासस्य
भयेवामित्यभ्यासस्यसंप्रसारणमप्रस्योपपेतिदीर्घः
नन्वारियंजनमवशेषमितिस्वरस्यापिलोपः प्रामो
ति उवाते प्रभ्यासस्यरुसः प्रकारमवाणस्य समन
णोस्येत्यादयः स्वरादेशाउक्ताः नतोत्तापते स्वरोनल
प्यनेइति व्यंजनगुहासप्रधानम तेनस्वरादेशप्रभ्यं
सस्यादियंजनलोपः प्राट प्राश प्रप प्रशभेप्र
दिवं वनारियंजनलोपः प्रस्यादेः सवरेतिदीर्घः प्र
स्योपपेत्पपादीर्घः दीर्घान्यलोपः शिदुपरोत्ताषः
शिदुपरः शिदुपरः प्रवशेषमितेव उवाचवणा
दिभक्तिवचनलिंणपरिणासइतिपुलिंणोविज्ञायते
प्रभ्यासस्येतिवतेते इतोलोपोभ्यासस्येतिवावत
प्रभ्यासस्ययः प्रतीवः शिदुपरः सावंधातः स्थापन
यः शिदुलोपमित्यर्थः प्रवेणादियंजनेप्रवशेषो
प्रामेप्रतीवस्यलोपः स्थात वस्केद प्रस्योत रिसेव

वा
वा
रु

नस्तस्मिन् पश्यशो स्कंदिगोषाणो अतिरत्तराणो अस्याय
कारोपपदितइत्याहुः इतश्चुतोमपुश्चुतइतिवेदेयकं
ररदितस्यदशानात तत्तत्कम् अतिरत्तराणोतिरत्तरेश्चकौ
शिकस्तथादिवेदेषुदेगंतरेषुव अतिभ्रमादशयका
रसंगतिनेलौकिकापातपरीतणात्तमाः इति कौशिको
कावसकभट्टः द्विवृत्तिरसने प्रसन्नसत्त्वात्तद्विवृत्तक
कामितिपात्तादेष्टमाः नास्तिः स्तम्भः सौत्रः स्पष्टोस
स्पष्टो परोत्ताग्रददिवं प्रनेनकवदतपाः स्थाप्यतेशि
ष्टव्यंजनानित्यप्येते स्तम्भेः वर्णवर्गोत्तरातिनस्पष्टः
स्कंदेरभ्यासस्यकवर्गस्यवर्गः द्विवेः द्वितीयवत्तथं
योरितिदस्पष्टः प्रस्यथकारः समंयोगात्तत्तवर्गस्यव
देत्यनेनदकारः संपन्नइतिकेचित् यत्तत्कम् षट्भाभ्यां
द्विवेदिति तेषामने प्रनेनाभ्यासस्यवकारेनिमित्तेति
इतेनिमित्ताभावेनैमित्तिकस्याप्यभावइतिदत्तमपि
निवर्ततेतेतेनतिष्ठेवेतिभवति शिष्टपरइतिकिसंपन्नो
प्राभत्तणो अददिवं अत्रप्रतोषपरेः शिष्टं नशिष्टपरोत्तो
षइतिप्रवृत्त्यादित्येननलोपः प्राकाराददेगौ संपन्नतरे
वेत्यालोपः प्रतोषइतिकिसंस्तौ स्थाप्योवेत्यात्तादेः
षस्मः यात्रप्रकषयोः सइतिस्थापकास्मस्यनः प्रत्यय
वेवत् द्वितीयवत्तथंयोः प्रथमतत्तौयो ॥ प्रभ्यासस्य
योद्वितीयवत्तथौतयोर्यथासंख्यप्रथमतत्तौयात्तादे
शोभवतः वस्तुन विवेदः दिष्टवत्तस्योपफालनत
त्तास जरास इज्जोके दधोवभोत्वनुप्रवराराणो ३
कारः तदनुवंधप्रार्त्तनामित्यर्थः ॥ ॥

हिदिस्वैपीकरणे इकारेणैव नयौ द्विवृत्ति इका
रः शान्तं प्रागति धातुदेष्टुः नाभिस्त्विति ता
पकादस्यः फलनिष्पन्नौ श्रुतमतो तस्य वापरोत्ता
योगमज्यश्रुतेशः वसदसजससमुच्चरने फोक्तगत्य
थेः सकारेण यास्वरनवं धानामित्यर्थः इदं नरात्
धाभादीमोपरोत्ताश्रुतौ फोक्तेः पदित्वं प्रनादित्यंजनसो
पः द्विवृत्तिप्रयोगः श्रुतपरोच्चाषः प्रुतेन वदद्वयफा
नोक्तवदतयाः वरद्वयेभानोगतइदवाः रुसः द्वौके
पवश्वस्वादेशोऽति तेजोतराउकारः द्वितौपवतये
वोदितिके म समौ सामाने होजः ॥ प्रभासस्योद
कारस्तस्य नकारादेशो भवति नहौगोहाकत्यागे
मेकारोत्ताश्रुतनवं धेत्यर्थः ककारः हः कालव्री
होरेत्यत्रोहाट्गतादित्यस्यापि ग्रहणार्थः प्रुते
द्विकारे एकानुवंचकग्रहणो न प्रुतवंचकस्येति
नच प्रस्यैवग्रहणो स्यात् श्रुतौद्वै प्रुतेन हस्यजः रु
सः आकाशद्वयौ आलोपः कवरोस्यचवर्गः प्रभा
सस्यचः कवर्गः तस्यचवर्गादेशो भवति वकार
नयाम इद्वै इहज गमज्यग नकारः प्रधादीमर्थः
इद्वै प्रुतयत्ते शब्दे टकार आत्मनेपदार्थः श्रुतप्रुतौ
भासस्यचकारचवर्गास्येति अकारस्यचकारः प्रुते
नकवर्गस्यचवर्गः प्रुतोपयेति हिदीवौ इदः स्वग
दाविसव नकवते प्रुक्रियते ॥ कवतेः कटशब्दे
इत्यस्योद्यभासस्तस्य कवर्गस्यचवर्गो न भवति
वेक्रियते परे कोक्तपते प्रुत्यर्थं कवतेयशब्दः हि

वा
वो
५.

वं गुणाश्चेकीयिते नाम्नानां गुणायांतिरीचः कचते
रिति विकरणानिदेशः प्रादिकस्य कौतेनिश्चयः चो
कृत्यते प्रत्यये कौतियः प्रवेणकस्य चः प्रत्ययावत वे
कीयिते रितिकि म बुककृषते कौतमिदितिसन स्वरो
नानां सनौतिरीचः द्विवः प्रवेणकस्य चः रुक्वः ॥ ५ ॥
भ्यासस्य दीवं स्वरुसो भवति रदौ निनाय चत्ताव ररा
जगो जगता नः लज्जप्रदुदिवं प्रनेन रुक्वः प्राकार
ददगौ नौ लज्जोद्वेदिः विरेट सशोता पिपेता उज्जोके
रेस्य विभाषाता शोतापवर्णो पतागता जौ रुंगायं
प्रदुपदिवं पवशगवसादेशरिति स्थानेतरतसरति पपे
इत्येतयोः तालव्यकारः प्रोकारोकारयोः प्रोक्षयोः
प्रोक्ष्यकारः द्वितीयवतयोरिति छस्यरः रा कार
स्य प्रसृजगता प्रकारोवत्यते प्रकारस्वर्णास्य ॥
प्रभ्यासस्य यस्वर्णास्त्वस्य प्रकारोवत्यते प्रकार
जगता विस्फुप्ति रूक्व गृनिगिराणो रुक्वसामर्थ्य
पेरोत्तरतिरफतेनेप्रति गृप्रदुदिवं प्रनेन सवर्णास्य
प्रकारः द्वाद्विः दीचंरताः परोत्तायामगुणो ॥ ५ ॥ शतागता
विमस्य प्रभ्यासस्य दीचो भवति परोत्तायामगुणः प्रगुणः
प्रत्ययस्त्वस्मिन्ने रयतः रं प्रः प्रतस उ स स्वरविधिः स्व
रेप्रसादीदिवं पस्मारिणाश्चेति यत्नम प्रनेनाभ्यासस्य
दीचः परोत्तायामगुणो भवः नेन प्रामरेये परोत्ता
प सवेगत्तने रतिगुणाभावः प्रमत्यावत उकोपीय
ते रणवारिकः इति वचनान् प्रथीयतः प्रथीयः रुक्
स्वरणो ननु शताश्चेकीयितेनास्ति स्वरदित्वावर्णा

कारितस्य सनेतेसनश्च स्वरादेहिं तीयस्यादिवेचने भव
नौति पारिषोष्पारिणाभ्यासः परोत्तायामेव संभवती
ति किम परोत्ताग्रहणो न लोपनादभ्यस्यतां गिरा
रंमिरेति गम्यादेशरुते स्थानिवद्भावात् संभवतीपी
ताभ्यासस्य नस्यादेव दीचः सनः प्रगुणात्वाभावात्
उत्तरायेनापि नायः परोत्ताग्रहणो न नत्रापि दि वति
वेकीयिते सनिवदितीयस्येव दिवेचनारभ्यासस्या
रिरकारोनास्तीति परोत्तायामेवाभ्यासादेव कार
स्य दीचो भविष्यति प्रादित् प्रदिरिषति प्रदायते प
वेतदिं भवते रति भवने रभ्यासस्य परोत्तायामेव प्रकै
रोयथा स्यादित्येव मथे परोत्ताग्रहणम वभूव रदमा
भूत बुभूषति बोभयते प्रगुणोरितिकि म इयाच प्रदु
प्रावरादीदिवं पस्माद्विद्विः प्रभ्यासस्यासवर्णास्य प्र
स्यादेः सर्वत्र ॥ सर्वे स्यां सर्वत्र सवो शब्दा उ स मस्याः
सवेनाम्नो जतिमात्रे प्रवद्भावः प्रभ्यासस्य यप्रारि
कारस्तस्य दीचो भवति सर्वे स्यां परोत्तायामगुणा
यां सगुणायां च परतः प्राट् प्राटतः प्राट्ः प्रदप प्र
ट् प्रतस उ स दिवं प्रनारिद्यो न नलोपः प्रनेनाभ्यास
स्य दीचः प्रदिप्रस्योपयेति दीचः दीचोत्तरलोपः न
त्वकारस्येव समानदीचोपरलोपवक्तुते प्राट् प्राटत
दिमादिसिचनौति किं योगारंभेण उच्यते प्रारतः प्रा
रुदित्यशभ्यासस्य प्रकारस्वर्णास्येति प्रकारे कृते
पातोः रमवर्णोरतिरत्वेव कृते दीचो यथा स्यात् उत्तर
प्रवदीचैरुतेन कारागमो यथा स्यादिति योगारंभे

देरितिकिस पपाव तस्मात्त्रागमः परारित्तं श्रेत्संयो
गः ५५ तस्मात्कारात्तत्तदीचांतयः परस्तस्यादिनं
कारागमोभवति श्रेत्संयोगः यदिर्यातरोतसं
योगोभवति शानंन शानंनतः शानंनः शानंनं श
नवंतः शानंनः शानंन्यक्तिः श्वेत्पत्तायाम श्वेत्प
तस उस् दिवें पूर्वणादीर्चः तस्मादनननागमः श्वेत्
रगुणायामपि परोत्तायामनिरनुवेंथेयनुवेंगला
पोनभवति परोत्तायामिन्धि श्वेत्पोतेनियमात श्वे
तश्रेत्संयोगादितिकिस आट परारित्तकराणामना
रित्येननलोपेनलोपोमाभूरित्यर्थं यथेवेनाग
मविधानमनर्थकं स्यात् तद्विविशिष्टाद्यं अकारे
व ५५ तस्मात्कारादीर्चीभूताटकारेपरेनागमोभ
वति शानंनतः शानंनः अथश्वेत् श्वेत्सउस् दिवें
श्वकारअवगोस्यप्रस्थादेः सर्वश्वदीर्चः श्वेत्तनागम
श्वारतः श्वारुत्तारावागमात्सर्वोदेशोविधिर्वेत्
वानितिरित्तेरुतेअकारभावात्त्रागमाभावः श्वो
तेम् ५५ तस्मात्कारात्तत्तदीचांतयः परस्तस्यादिनं
मस्यादिनोगमोभवति शानंन श्वेत्पत्तायामपि
वें प्रस्थादेदीर्चः श्वेत्तनागमः श्वोतेरितिविकर
णानिदेशः प्रशाभोजनेइत्यस्यप्रस्थातेनिरुत्पद्यः आ
श भवतेरः ५५ भूसमायामित्यस्यपरोत्तायामभ्यास
स्यात्स्यश्वकारोभवति वभूव श्वेत्दिवें द्वितीयवत
थेयोरितिभस्यवः श्वेत्तनरुकारस्यप्रकारः भवोचोत
इतिवकारागमः परोत्तायामितिकिस उभूषति ।

वभूवे तेन सत्वमनुवभूवेदेवरत्नेन आत्तनेपदमात्रे
विकल्पकेविरित्तेति श्वनुवभूवेसत्वेदेवरत्नेन श्वनु
वभूवेइतिवा आत्तनेपदानिभावकसंयोगः इतिक
संयोगात्तनेपदम उपसर्गवशाद्भवतिस्सकर्मकः
आतिहारेतप्रकर्मकपवत्यातिवभूवे आतिवभूवे
वा निनिचिनिचिषांगुणः सार्वधातके ५५ गोतिर
श्वोवयोषणयोः विनिर्गद्यभावेविष्यत्यामो
पक्षामभ्यासस्यगुणोभवेति सार्वधातकेपरे ने
नेक्ति नेनिन्यात् नेनेत् श्वेत्तनेक वेवेक्ति वेवि
न्यात् वेवेत् श्वेत्तनेक वेवेष्टि वेविष्यात् वेवेष्ट
वेवेष्ट ति यात् त रि श्वन्ति नृहोत्यादेस्तेत्यक्
नृहोत्यादीनांदिवें श्वेत्तनाभ्यासस्यगुणः उपधागु
णः आत्ययस्यसमस्यावेतिगुणाभावः व्यंजनादि
स्योरितिरित्योपः विषेः विरामेदशाधेतिषस्यदः ता
विरामेदस्यदः निनिचिन्त्योः पदिववगोस्यकिः तव
गोस्यषट्त्वगोतितस्यदः सार्वधातकेइतिकिसति
नेन विवेन विवेम भूजदृग् मजामित ५५ इभज
धारणापोषणयोः श्वेत्तनागमो मादसाने पक्षामभ्या
सस्यात्स्यइत्तंभवति सार्वधातकेपरे विभक्तिवि
भूयात् विभक्तेश्विभः ति यात् त रि श्वन्ति नृहोत्या
देस्त्वक् नृहोत्यादीनांसार्वधातके दिवें प्रकार
अवगोस्यश्वेत्तनरुत्तमगुणः समस्यावगुणाभावः
प्रारवदित्योपः रेफसोविमज्जोपः जिहोते निहोत
निहोताम् श्वन्तिहोत मिमोते मिमोत मिमोताम् श्व

मिसीत जावुं पत्तारात्तने परम ते रंत नाम ते रंत श
मये प्रभुस्तानामाकारस्येत्यलोपः प्रत्यय उभयेषा
मोकारः सार्वधातुके रतिकिम् वभार ममे नरे वृष्ट
सेधतरेवेत्यालोपः शतिपिपत्तोऽस्य १५ अस्य गतो
प्रपावनप्रमाणोः प्रनयोरभ्यासस्य सार्वधातुके र
त्नं भवति इति इष्ट्यात् इत्यत एवः त्रियात्त रि व
न्नि वक्तु प्रनेनाभ्यासस्य इत्यम प्रभ्यासस्यासवर्गोऽ
य सस्तन्यास्वरादीनां ह्रस्वदिगारेः रिलोपः समस्य ग
त्ताभावः पिपति पिप्यात् पिपते प्रपियः समस्या
सरोष्ठोपथस्येत् नमिनोवोरिति दीवः सार्वधातु
के रतिकिम् प्रार पेणार वट् अगति प्रापणायोरित्य
स्य सार्वधातुके भ्यामाभावात् प्रदणाम समवर्गोऽस्य
सनीति निमित्तसमसौ सत्रिमित्तोयोभ्यासस्तस्य प्र
वर्णोऽस्य इत्यम भवति पिपतति पिपतति यमेः भुज्जदी
नाथः वद्धाः कः प्रनेनाभ्यासस्य इत्यम पिपासतोऽप्या
दावभ्यासविकारेष्वपवादत्संगेन चापतेरतिरुक्ते
रुते प्रकारस्येव इति मिति वर्णोऽगुदणो निरयंकमिस्या
रुः प्रवर्णोऽस्येति किम् प्रभुषति सत्रिमित्तस्येति किम्
पापविषते प्रत्यये पंक्तु मित्तिवशाद् द्वे द्वौ द्वौ
नायामातस्य सनृट् प्रस्यवलोपः यस्याननीतियलो
पः उवर्णोऽस्य जातस्यापवर्गोपरस्यावर्गो १६ जम्भुं त
स्याप्रपवर्गोऽस्य ते जातस्यापवर्गोः तेष्वे यस्या उवर्णो
त्सजातस्यापवर्गोपरः सनीत्येव सत्रिमित्तस्याभ्यासस्य
य उवर्णोऽस्य जातस्यापवर्गोपरस्य इत्यम भवति ते जात

१५

स्यापवर्गोऽयवर्णोपरं भवेति त्रिजावपिषति यिया
वपिषति रिजावपिषति त्रिजावपिषति पिपावपिष
ति विभावपिषति मिमावपिषति नृत्सौत्रोपातः
प्रमेषणो रुशब्दे लृज्जदेने भूस सज्जत्तने नव
माने प्रयोक्तुमिदं पवे प्रवेने रुवेने लनेने प्रने
ते भवेते मवमाने इत्यदिः सनृट् इतिरुते स्याति
वरिति ताप्रकृत्प्रभुस द्विवे प्रनेन उवर्णोऽस्य इत्य
म ननु प्रवर्णोऽस्य अवर्णोऽस्य प्रकारमवर्णोऽस्येत्य
कारीभूतस्य प्रवेणो वसिद्धत्वादिवर्णोऽस्य सतास्थित
त्वात्प्राविश्या उवर्णोऽस्येव इत्यम भविष्यतीति किमुव
वर्णोऽगुदणो न उच्यते समवर्णो यो विधि यथा स्यात्
प्रकृतस्यावर्णोऽस्य सनायो साभूरित्यवर्णोऽगुदणाम
नरागार यथावे रान ललास ववास यथाव यथास
वभार समार इत्यादावभ्यासस्यावर्णोऽस्येव इत्यम भव
तीवर्णोऽगुदणो तत्रावत्रकायेमेव जातस्यापवर्गोपर
स्येति किम् त्रिजावपिषति रुदानार नृत्तप्रयोक्तु
मित्तिवशाद् इति किम् प्रभुषति सनीति किम् रु
दाव ललाव लृज्जदेने प्रमेषणोऽस्य सतास्थित
इत्यस्यावर्णोपरं सयोरोपरं वा इत्यम भवति ते जातरे स
वतिष्ठाणोति इवति प्रवति सवति यवती नोवेति
वचलात् सिद्धावपिषति सस्यावपिषति शिष्यावपि
षति शिष्यावपिषति रिष्यावपिषति इष्यावपिषति पि
ष्यावपिषति प्रष्यावपिषति पिष्यावपिषति प्रष्यावपि
षति विद्यावपिषति बुद्ध्यावपिषति सवेने प्रयोक्तु

मिदति प्वावेतं इवेतं सवणं सवमानं व्यवमानं पा
तोमुदेतावितिइतं मुदिः सव प्रावत स्तुप्रुप्रुसुव्य
दिवे पुनारिच्यंतनलोपः प्रभासस्यवारत्तम प्रवणं
परेसंयोगेतिस्मि सस्तुवति स्वातमिदतिसन
स्वरांतानांसनीतिदीवः गुणाश्रक्रीपिते २० वेक्रीय
तेपरे प्रभासस्यनामिनोपणोभवति वेकीयते लो
न्यते वेभिद्यते तिन्नचये लूजळे भिरिति प्रत्यये
विनोति लनातिभिनति यशहः दिव प्रेनेनाभ्यास
स्यगुणः चिजोतास्येतातांणायीतिदीवः वेक्री
पितेशतिकिम चिचीषति वेतमिदतिसन स्वराता
नांसनीतिदीवः दीवोनागमांतस्य २० नविद्यतेचा
गमयतेयस्यसोनागमांतः वेक्रीपितेशतिप्रलोपेस
मानस्येतनः प्रागनुवतेते यस्याभ्यासस्य प्रागमाते
नास्तितस्परीवोभवति वेक्रीपितेपरे पापव्यते पा
पव्यते पुनागमांतस्येतिस्मि यंयस्याने यसउपरमे
प्रत्ययेमिदति यशहः दिव प्रतोतोनुस्वारइत्यनुस्वा
रः प्रभासविकारेषुपवाटइत्यगेनवापतेइति कृतेपि
षुपवाटेशागमेदीवः स्पारित्यनागमांतगुहणाम वे
क्रीपितेशतिकिम एपाव वन्तिस्वन्तिभन्तिभुन्तिक
मिपतिपरिस्करासंतोनी २० वन्तुगमयः सन्तभ
न्तभ्रग्यप्रवसंसने कसगतौ पत्तगतौ पदगतौ स्त
रिशोषणो एषामभ्यासस्यनोपणोभवति वेक्रीपि
तेपरे वनीवच्यते सनीसस्यते दनोभस्यते वनीभ्रय
ने वनीकस्यते पनीपयते पनीपयते वनीस्क्यतेरु

रिलेवेवति प्रत्ययेसंसते संसते भुंशते ऊरिलेक
सति पतति पयते प्रत्ययेस्कंदतीतिप्रशहः प्रति
दनुवंपेयनुषंगलोपः दिव प्रेनेननीप्रागमः तस्य
दीवोभभवतिदीवोप्रागमांत प्रतपवगुणाश्रक्री
पितेनभवति पवेरीप्रागमस्यापिवोद्व्यम वेक्रीपि
तेरतिकिम विवेचिषति वेवितमिदतिसन प्रतो
तोनुस्वारोनुनासिकांतस्य २० प्रनुनासिकांतस्य
योभ्यासस्तस्यप्रतः प्रकाशंतस्यप्रनुस्वारागमाभ
वति वेक्रीपितेपरे वम्भाणते नन्तयते चडकस्य
ते भगाशह ननुविस्वा कमुप प्रत्ययेभगातिनोते
ऊरिलेकामति यशहः दिव प्रभासकायेम प्रेनेन
प्रनुस्वारागमः तस्यनुषंगलोपइत्यनुस्वारावृत्त्या
वगांतः वेक्रीपितेशतिकिम वभाण नतान वक्राम
चटप्रतइतिकिम नेतिस्यते तिसतीमप्रादेभावे प्र
त्ययेतिस्मति गुणाश्रक्रीपितेशतिगुणः प्रनुनासि
कांतस्येतिस्मि पापव्यते नन्तुदीवैरुतेप्रदेतत्ता
भावात्रभविष्यत्यनुस्वारः इतिनेतत्तत्पदादरणाम
प्रभासस्यादेतत्ताभावाद्यविकलत्वात्किंतदि
वनीवच्यते प्रजापिविशेषविहितेननीप्रागमेनप्र
नुस्वारोवापिष्यते इतिवेत्र प्रभासविकारेषुपवा
टोत्तागंवाधाभावान मैवम परत्वादनुस्वारेकृतेदी
वोभस्यान ननुवविधानसामय्याद्वेत्तनभवेत्त
नागमांतस्येतिनिषेधात् पवेतदितिषयसामय्या
दनुस्वारात्वंदीवैरुतेवचनादनुस्वारोपिभवेत्

तापते वेकीपितस्यलकिमति समतोभ्यासस्यरी
 प्रागसोभवति रिरेफोव नरीनति नरेनति ननेति
 नतोगावितेपे प्रत्ययेन्यतिशयः तस्यसर्वेति
 पिभ्योसोपविधिंलवानितितानेकीपितस्यलक
 प्रत्ययलतागोनदिवं प्रनेनरीरिरेफागमाः प्रका
 रप्रवणोस्य तातमवनभवति लभादिप्रवेतिनिषे
 धात ननुवप्रोपेनप्रत्ययकृतमितिप्रत्ययलतता
 निषेधात्कथमशदिवंचनादेकम प्रतपवाभ्यासा
 स्यागमविधानाद्विषयतिवकंरीनेपरस्मैपदमिति
 वनेमानातिशयि प्रदादेलेक उपधागुणः समतः
 निकिमवाकति कृवितेपे प्रत्ययेकिरतिशयः
 तस्यलकप्रत्ययलतागोनदिवं प्रकारप्रवणोस्य
 दोवोनागमेतिदोवः शास्त्रपरस्मैपदम प्रनिप्रदा
 देलेकनाम्येतयोरीतिगुणः ननुस्वेकतेप्रत्यय
 भ्यासप्रमानेव मेवम प्रकारेणरुस्वोवाप्यते ननु
 भ्यासविकारेष्वपवादःस्वरौनवापतेरत्यक्तमनाय
 मकारोपवादत्वातरुसंवापते किंतविशतिषेधात
 तत्ररुस्वस्यावकाशः निनाय प्रकारस्यावकाशः
 वकारोभयंशामोति वाकति परत्वारकारोभ
 वति प्रनेनैवाभिप्रायेणप्रकारप्रवणोस्यलकवा
 नाचार्यः प्रमथा प्रकासतयेववृणात नरोन्य
 तेनरीनति नरेनति ननेतिरिप्रादोत्तागमविषेवेत्
 वत्ताद्यगमेप्रकृतेप्रभ्यासविकारेष्वपवादेनोत्तरा
 स्पवापनात्यप्पारकारप्रवणोस्यप्रवनेते किरति

वकंरीनोतेपवतीत्ययोनयेन प्रामितोतमदे
 मयेपारव्यस्तेनसंशुदः प्रलोपेसमानस्यलक
 लुचुनिवापरे १५ सनिश्चसन्तवीवापयोग
 स्मादेनस्ववापरेः कायोतिदेशोयम समानस्य
 समानसंज्ञकस्यवापस्यप्रलोपेलोपाभावेमति
 प्रभ्यासस्यलवृत्तरेपरसन्तकायेभवति इति
 वापरेपरतः वापरेरत्यनेनरापरास्यतेनस
 मस्मात्वापरोक्ति प्रवीकरत प्रवीपवत रूप
 वृत्तेतेशप्रकृ पचेतमिन इदिदोवो प्रघादेत
 ताकारितलोपः इतिरुतेस्यानिवदिति रूपव
 दिवे प्रभ्यासकायेम प्रत्ययलतागोनरसमा
 नेसपधास्वः प्रनेनसन्तज्ञावात्समवाप्येति
 इत्यमतस्यरीचोचोः प्रजीनवत प्रलोचवत
 प्रवोभवत नसोवः नृके भूस नवमानेशप्रकृ
 लुनेते भवेते इत्यदिः दिवताशान्त नृत्तभ
 दिव सन्तज्ञावात्वाप्योस्यज्ञातस्यप्रभ्यासस्यर
 त्वम प्रमत्यवेवत प्रोससवत प्रससवत प्रोप
 वत प्रशप्रवत प्रदिदवत प्रइवत प्रपिप्रवत प्र
 प्रवत प्रपिसवत प्रप्रसवत प्रविच्यवत प्रवृ
 चवत सवतेप्रापुक्त प्पावतेरुते प्रवमाणा
 प्रवमाने चवमाने सन्तज्ञावात्सवतिष्णातेति
 तेज्ञातगतप्रभ्यासस्यवारममनस्यगुरुत्वादीवो
 नचोनास्ति प्रमत्यवेवत प्रलोपेसमानस्यति
 किम प्रवकयत प्रमसगत कथनामशतिव

ये सप्तप्रत्ययानि वृद्धिप्रतीकानि यस्य वलोपः स्वरा
देशः परनिमित्तकः पूर्वविधौ स्थानिवदित्यप्यो
प्यन्ताडप्याद्यादीन् गुणान् स्तः दि वणाकारित
लोपादे सर्ववत् प्रसमानसंज्ञकस्य प्रकारस्य
लोपात्सन्ज्ञावो नास्ति यत्र निपदेशो लोपात्
स्तत्र समानलोपत्वात्सन्ज्ञावो न प्रमातिरित्येव
क्तव्यः प्रतीकद्वयोऽप्यपि वारकेन वीणाप्रवा
होत्तनावदेतीशपुक्तपरिवारकरुन तेन वाद्य
मानां प्रापुक्तेश्वरः पुनः ३२ पूर्वस्मिन्निति उप
धादौ वैकृते कारितलोपः प्रयारे वणा पुनः का
रितलोपः इति कृतं स्थानिवदितिवद् द्विवे उप
धादौ स्वोऽवक्तव्यः सोऽपि हि समानलोपत्वादेव
न प्रमाति वक्तव्यात्सन्ज्ञावारभ्यासस्य इत्यम
दो वोलोः ननु नोति किं प्रसृतत्वं तत्पान
ने रत्नेने प्रापुक्त इति वणाप्रभासात्प्रसृता
रस्य संयोगे गुरु रिति गुरु संज्ञा वणापदेशो नोति किं
प्रदपपव उन्नेमेकवचनमरुणान्तमवोति तेश
नरास्यते दो वोलोः इत्येतस्य वैकृते नोति नास्ति
प्रनेन स्वरत्वात्परोत्ताया सामाद्यवधानादभ्या
सानास्ति साने सन्ज्ञावो नोपपुन्यते रतिवणा
रेपव इति प्रभाससंभवादि नोत्येव वाच्यं वणापे
इत्यत्राद्यम दो वोलोः ३८ ननु मतेपरे प्र
भासस्य लोपो दो वोलो भवति इति वणापरे परतः प्र
वृत्तत्वं वृत्तये इति उपधागुणः दि वणाकारि

तलोपः इत्यसमानेति कृतः प्रनेनाभ्यासस्य दो वोलोः
नवो रितिकिम प्रतिप्रपत्तं वृद्ध्यान्ने संध्यतरोत्ता
नामाकारस्यान्तमत्राद्यमानं प्रापुक्तं प्रतीकज्ञे
ति प्रकारागमः दि वणाकारितलोपः द्विवे इत्यसमा
ने सप्यारुहः प्रलोपे समानस्येति सन्ज्ञावारभ्या
सस्य समवायेति रत्नमत्तस्य संयोगे गुरु रिति गुरु
त्वादीनास्ति इति नोति किं प्रवक्तव्यं वणापदेशेति
किं प्रसृतत्वं प्रतीकद्वयोऽप्यपि वारकेन वीणाप्रवा
होत्तनावदेतीशपुक्तपरिवारकरुन तेन वाद्य
मानां प्रापुक्तेश्वरः पुनः ३२ पूर्वस्मिन्निति उप
धादौ वैकृते कारितलोपः प्रयारे वणा पुनः का
रितलोपः इति कृतं स्थानिवदितिवद् द्विवे उप
धादौ स्वोऽवक्तव्यः सोऽपि हि समानलोपत्वादेव
न प्रमाति वक्तव्यात्सन्ज्ञावारभ्यासस्य इत्यम
दो वोलोः ननु नोति किं प्रसृतत्वं तत्पान
ने रत्नेने प्रापुक्त इति वणाप्रभासात्प्रसृता
रस्य संयोगे गुरु रिति गुरु संज्ञा वणापदेशो नोति किं
प्रदपपव उन्नेमेकवचनमरुणान्तमवोति तेश
नरास्यते दो वोलोः इत्येतस्य वैकृते नोति नास्ति
प्रनेन स्वरत्वात्परोत्ताया सामाद्यवधानादभ्या
सानास्ति साने सन्ज्ञावो नोपपुन्यते रतिवणा
रेपव इति प्रभाससंभवादि नोत्येव वाच्यं वणापे
इत्यत्राद्यम दो वोलोः ३८ ननु मतेपरे प्र
भासस्य लोपो दो वोलो भवति इति वणापरे परतः प्र
वृत्तत्वं वृत्तये इति उपधागुणः दि वणाकारि

वा
लो
सः

भवति ईकारश्च घनगणान् घनीगणान् वृद्धादेशेति
इत् न घनेनाभ्यासस्य प्रकारंकारौ इतो लोपोभ्यासस्य
इत् उन्नेयदस्यामन्तगभ्यासलोपोभवतोत्पोक्तिर्यते
प्राणारपोरिसमाप्तेर्यसोपकारः सनिमीसादाभत्
भशकपतपटामिस्वरस्य ५० मीरितिमीजदिसाया
इमिजप्रतेपणोरितिवा इमिजदिस्वरोत्तानोसनीति
दोवैकृतेमीरितिउपेभवति घनयोः परस्यसनीनाम
तानामनिरामेतिप्रगुणात्तानोनातिमिनोतीत्यात्वे
नभवति मागुदणोनगुदणाभावात्प्रथमगुदणान्
मीसादाइत्येतेषांन्यारभयभस्ये इत्तभशप्राप्तौ
शास्त्रशक्तौ पत्रगतौ परगतौ एषांस्वरस्यस्थाने
इमग्रादेशोभवति घभ्यासलोपश्च सनिपवे कित्स
ति मित्सते दित्सतिरित्सते प्राप्तेसते लिप्तते शित्त
ति पित्सति पित्सते मातमिद्वति ह्यतेपाते प्रारब्ध
वक्तुं पतितं पत्ते धातोवैतिसत्त देवं घननस्वरस्य
इत् घभ्यासलोपश्च मीसादाइत्येतेषांस्वरस्येसात्वे
धातकेनरतिसस्यतः इमउस्कोस्सयोगाद्योरिति
लोपः सनीतिकेस सास्यति मीनातिमिनोतिदोना
मितिमोजमीजोरात्तम सनीवतंवभ्रसजदभ्यापि
स्तृणोभरितपिमितितनिपातेदिएडाणामितिपति
स्मोतवेद नस्वरदपतेरभ्यासलोपानेष्टते पिप
तिषति केयममीमेपतमीजमिजमीनेनेप्राप्रक्तमि
त्येतमिनमीनातिमिनोतिरत्यात्तम घनिकोच्चीति
पारासःदिवणाकारितलोपः इतिकृतेस्थानिवरिति

मीमिदिव इत्यसमानेतिरुक्तः शुभ्यासस्यदीर्घो
 लघोः शुभ्यासस्यदीर्घादभ्यासलोपः प्रामोति ३
 द्यते मीमिदिव इत्यसमनिवृत्तेन मीमिदिव इत्यस्य
 शुभ्यासस्यदीर्घादभ्यासलोपः प्रामोति ३
 यमिदं सन्तुष्टावेनाभ्यासलोपेतिदिश्यते यत्रदि
 शास्त्रपसनुपादायाभ्यासलोपोऽक्तस्तत्रेतिवापरे
 सन्तुष्टावेनकस्मात्तत्रभवति श्रुतौदपत्तं प्रदीपयत्
 नसन्तुष्टास्यभ्यासलोपोऽक्तोऽप्यकारागमेकते
 रूपांतरेनातेनातिदिश्यते अपितदाग्रहणो नरासे
 तकाग्रहीता इतिवापरेनेपलास्येनाइतिनेषाम
 पिसन्तुष्टावाद्भ्यासलोपः प्रामोत्येवं तस्मादलोपे
 समानस्येत्यत्रवक्तव्यमेतत् मीमांसिकायवन्तेमिति
 शुभ्यासस्यभ्यासलोपोऽसन्निवृत्तयोराशौघौघवैवधानो
 रिस तत्रैवाभ्यासलोपइतिपुरापन्नवतः इदं तल्लघु
 मत्तरेपरेषुभ्यासस्यैवसन्तुष्टावृत्तश्रुतिधातोरिस
 नशामोति तदभावात्सन्निवृत्तयोराशौघात्तमेकतराणां
 येमन्तरायायः इत्यभ्यासलोपोपिनभवति हिंसाया
 मर्द्यरायेस्तरस्यसन्निवृत्तश्रुतिपुरापन्नवतः इदं तल्लघु
 निरित्यतिराधवायसंसिद्धौ प्रतिश्रुतः प्रतिगदुमित्य
 तिसन् वक्तव्यादाकारस्यइत्यभ्यासलोपश्च स्तोः
 संयोगाद्योरितिसलोपः शुभ्यासस्यदीर्घादभ्यासलोपः
 हिंसायामिति किं न प्रारित्यति श्रुतिमिद्वतिसन्
 दिवं सन्तुष्टास्येनातेनाभ्यासलोपोऽसन्निवृत्तयोराशौघौघवैवधानो
 रिस तत्रैवाभ्यासलोपइतिपुरापन्नवतः इदं तल्लघु

अ इति सामिदितिसन प्रनेन प्राकारस्येत्तम
प्रभासलोपसमनोति किम प्राप्ति तपेः अथे
सनिपरे रेरेययासेत्येवक्तव्यो प्रभासलोपस
मिति ताप्रवेवोपने ज्ञानेनेप्रयोक्तमिद्विति धातोम
हेतावितो न प्रतिस्तीति पकारागमः सारणातोष
णानि शाने प्र ततिमानुवंपेष पादात्मानुवंधानां
स्वरतिरुस्वः सनकारितलोपः द्विवं वक्तव्यादीना
भासलोपोरंतेति अप्रवृद्धो प्रितमिद्वितिसन हि
वं अकारस्येत् प्रभासलोपस प्रनयोरपिसनीवे
नवीतिपतेरु नरेनेत्याभासलोपेनेष्यते निता
पपिषति प्रदिपिषति रु उपधागणः ननवरदा
रतिरेफवजेदितोयस्यद्विवं द्वितोयवतयेयोरिति
यस्यरः प्रापेः तपेः अथेप्रशनिवणपरेप्रभासस्यस
नवरतिदेशालोपः प्रामानभवति रेतेनेसत्रिवोरोना
क्तत्वात्सत्रिवोराशिष्टानामेकतराणायेमतराणा
रतिवचनात् प्रापिपत प्रतितपत प्रादिथत् प्रामवे
नेशप्रुक्त ज्ञानेने अभुवेतमरनरिवतास्वरतिपिपारे
भाषयाप्रापेरादौदितोयस्यद्विवं पश्चात्कारितलोपः
अदेरपिनवरदाशतिरेफवजेदितोयस्यद्विवं कारि
नलोपः तपेस्सन्नावात्समवणस्येतोत्तम तस्यगुरु
त्वादौलोलोनास्ति दन्भोरेप्र ५१ दन्भुदम्भरस्य
सनिपरेस्वरस्येत्तमभवति वशज्ञादीन्व प्रभासलो
पस पिमिति पोमिति दम्भितमिद्विति धातोवेतिसन
दन्भेरतिरिसनिप्रनुषंगलोपश्चतेरमनुषंगलोपः

प्रनेन प्रकारस्येत्तमोत्तेव प्रभासलोपस तृती
यादेवेकथमेतिदस्यथः प्रतोषेवशिदामितिभस्यपः
प्रस्यापेप्रावृद्धेदिरिपतेरनेत्याभासलोपानेष्यते
दिदम्भितमिति दितीरायतेः परोत्तायाम् ५१ देदृत्त
णोरस्यपरोत्तायापरस्यादिगिप्रादेशोभवति प्रभा
सलोपसदिगो रिग्यातेदिगिपरे यद्वणांस्वेतिथत्तम
परोत्तायामितिकिम दिदासते धातोवेतिसन दा
यतेरितिदयदानगतिरतालोषिस्यसनप्रुद्गामत
स्यपरोत्तायामामाद्यवधानात् दयवकेदयरापरो
व प्रामिदययोत्ताम प्रामः कृजदेदृत्तनकृतम
वेविद्यात् रतिपेरितभट्टुश्रीजगद्वरिवितायांवा
लवोपिमांज्ञायात्यातपकारोदिवेवनपादः त
तोयः १ सपरस्वरायास्यस्यसारामेनस्यायाः १
अद्वपरेणसरेणवनेने प्रेतस्या सासपरस्वराप्रोपका
रोयम् रनउतरेयद्वस्यामस्तपपरस्वरासहितायाधेन
स्यायास्यस्यसारोभवतीत्यधिक्यते सेधत्तरोता
नामाकाररयतः प्रागयमोपकारः ननुसंशसाराण
मृत्तोनस्यानिमित्तारंतेनस्यास्यानीयानामिकारो
कराअकाराणांसंशसाराणसंताकोर्यते नर
स्यानेतरेतमरतिवचनात्तालव्यस्यकारस्यताल
वरकारः प्रोद्यस्यवकारस्यप्रोद्यकारः मूधेयस्य
वकारस्यमूधेयस्यकारस्यभविष्यतीति किमेतस्या
प्रुद्गामनउद्यते सपरस्वरायाशतिदिशोषणसंवेधाध
मेतस्याप्रुद्गाम एवमप्यसरायाधेतस्यायासंशसार

तोसति सोपाज्ञो पुनस्तदेवपंस्यारितिसंप्रसार
तामपायकंस्यात् पुनसंप्रसारताविधानात्स
रापापवोतस्यायाः संप्रसारताभवेरितिसंस्वराया
इतिविशेषासंवेद्योपपायकपव मेवम संप्रसा
राविधानसामर्थ्यात्कृतसंययः प्रयोगाः स्युः
वयेप्रवृत्तांतपरेभाषयायकारस्यसंप्रसारतां
माभूरेतिसपरस्वरायारतिविशेषाणामुपपत्त्यते
पव परेतेवस्वरेणसस्वरत्वंभवतीतिपरगुहात्
विस्मयाथंम गृह्णित्वावपिवापिवापिवापिवापिवापि
भ्रसजामयतो गृह्णित्वावयोदानो वेजोवायः
व्यपेताइने वशकांतो व्यवसंभवे गृह्णित्वायाम
गेवप्रदेदने भ्रसजपाके पवामंतस्यायासस्वरा
पासंप्रसारताभवति प्रगुणोपपत्त्येपरे गृह्णतेनौ
यते सावंपातकेयण पुनेनसम्य नाभ्यंतानोश
णायीतिदीवः ऊयतः ऊयः वेजतंत पतस उसवे
जोवपिस्सम्य द्विवं समानदीवः विध्यते उच्यते वि
पपते गृह्णते गृह्णते भ्रजतेतियाण सम्य भ्रजः
प्रदाततोयेइतिसम्यटः नस्यतवगंष्टदेतिनः गु
ह्णति जिनातिजिनामादेः नस्यानिचविकरणो
इतिनिगमादगुणात् सम्य जिनातेस्लदीवंसंसा
मिनिदीवः नस्यपादीनोरुसः नरीगृह्णतेजेजोप
तेवेविध्यते वेविध्यते परीगृह्णते वरीगृह्णते व
रीभ्रजते प्रत्यथंगृह्णति जिनाति विध्यति विव
ति गृह्णति गृह्णति भ्रजतिथातोरेकस्वरेतियशः

दिवं क्रमतोरी प्रकारम्वतोस्यप्रत्यगुणाश्रेजी
यितेइतिगुणः प्रदीतः प्रदीतवान जीनः जीनवान
विदः विदवान उशितः उशितवान विचितः विचित
वान एष्टः एष्टवान वृकाः वृकावान भृष्टः भृष्ट
वान प्रसृतेस्मप्रसृतिस्म जीयतेस्म जिनातिस्म
विध्यतेस्म विध्यतिस्म उच्यतेस्म वृष्टिस्म विच्यते
स्म गृह्णतेस्म गृह्णतिस्म भ्रज्यतेस्म भ्रजतिस्म भ्र
ज्यतेस्म भ्रजतिस्म निष्टेतिक् कवेत् ककारः के
यणवरित्यथः यावद्वावादगुणात्तम गृह्णित्वा
व्यवीनामिदृप्रदेरिदीवीगृह्णित्वापरोतामिति
रोदीवः सम्य जिनातेस्लदीवंसंसा मितिदीवः स्वा
योदनुवंपादेतिनिगानत्तमन्यथेः वृष्टपभेभ्य
इतिनिगडकारस्यथः प्रदाततोयस्यतथेइतिथ
स्यटः प्रदेः कृषोष्टेतिद्वस्यथः केनिगृह्णतेनत्रिमि
नेदिभोवोपिनिवनेते वस्मेः वस्मिमस्त्रोवेदोति
श्रंतलोपः वस्मेः कस्मेतिनिगानत्तम वस्यकःण
त्तम भ्रसजेः स्त्रीः संयोगाद्योरितिसलोपः भ्रजा
दीनोषः तवगंस्वपदेतितस्यटः प्रगुणोइतिकिम
प्रदीता प्रप्रदत्तप्रप्रप्राख्यानयोरितिजापकात्स
प्रसारतांभवति प्रदेः याविविद्योतिनदृकारो
टेनगुणादगुणात्तायः व्वाशपादोपेवमेवेतिद्व
स्यथः स्वापेवतिगनादीनोचणरोताशोष् र जि
ष्टप्रशयनेववभाषणो वुवोवतिनो पुनयोः यत्ता
दीनोयत्तदेवता इवपवीजसंताते वदप्रायणो वे

वेजतेतसेताने कोजसंवारणे हेजस्ययोगामशाहेव
वदव्यक्तायांवाति वसनिवासे द्योषिगतिवृद्धोः
पुष्पावांतस्यायासंप्रसारणंभवति यतीपरोत्ताया
साशिषिकापुष्पायांपरतः समस्यक्तमुपपदमित्यत्र
ऊपत्ययेयान्नज्ञावेन संप्रसारणादर्शनाययासेत्या
भावः सप्यते उच्यते इत्यते उच्यते उच्यते ऊयते सेवी
यते प्राहुषते उच्यते उच्यते पूयते यणासस्य नास्य
तानामितिदीर्घः परोत्तायां सपुपतः सपुपः ऊवतः
ऊवः ईजतः ईजः ऊपतः ऊपः ऊदतः ऊदः वेजोन
वेज्योरितिप्रतिषेधोवत्यते संविद्यतः संविद्युः न
ऊवतः नऊवः ऊदतः ऊदः ऊपतः ऊपः सः स्यते
वैतिपरोत्तायां विकन्योवत्यते सतसउस सम्यदि
वे समानदीर्घः हेजः स्वरादाविद्योत्सवसेः प्रा
सिवसोति सम्यवः वेजः यश्वोतिवः प्राशिषि
सप्यत उच्यत इत्यात उच्यत उच्यत ऊयत सं
वोयत प्राहुयत उच्यत उच्यत पूयत प्राशोयो
तसस्य तस्योतेनास्येतानांयणायोतिदीर्घः प्राशि
षिवपरस्मैशतिगुणाभावः समः समयान सपिति
स्मामयोकमेकैतिकतेरिक्तः उक्तः उक्तवान इष्टः
इष्टवान उमः उमवान ऊढः ऊढवान उतः उतवा
न सेवीतः सेवीतवान प्राहुतः प्राहुतवान उदितः
उदितवान उषितः उषितवान पूनः पूनवान उ
च्यतेस्म वक्तिस्म इत्यतेस्म यजतिस्म उच्यतेस्म व
यतिस्म उच्यतेस्म वदतिस्म ऊयतेस्म वयतिस्म सं

वीयतेस्म संवयतिस्म प्राहुयतेस्म प्राहुयतिस्म
उच्यतेस्म वदतिस्म भावकमेणोः कृत्यकैतिक
मेणित्तः कतेरिक्तवेतः केयान्नमेतिगणवज्ञा
वाटनेनसस्य यजेः भूजादीनांषः नवगोस्यवदेति
धस्यदः देदलोपोदीर्घश्चोपपायाः वेजः वः क
वितिनिधमादीर्घसंयामितिदीर्घाभाः यमरप्रेत
संप्रसारणास्यदीर्घः उषितः उषितवान वसतिस्म
पूनः स्यतिस्म गत्ययोकमेकैत्यक्तः त्याघोदु
वंधारितिप्रयतेनिष्ठानत्वम वसेः निष्ठायांवेतोद
प्रावत्सत्वम पुगुणोइतिकिस सवप वृट्परोत्ता
यामभ्यासस्येतिप्रभ्यासस्यसस्य यतोह परोत्ता
यामभ्यासस्योभयवाम ५ उभयेवांगुदीर्घादीनांस्व
पादीनांवपरोत्तायांपरस्यामभ्यासस्यसंप्रसारणं
भवति सगुणायेमिदम् गुदिप्रदिभुसजामभ्यास
स्यसस्यसतिवासंप्रसारणोनातिविशेषः प्रस्यदि
संप्रसारणं संप्रसारणाप्रयंचकार्यवतोयइतिव
वनात्कतेसंप्रसारणोप्रकारसवतांस्व प्रत्यया
ययादौ पुनादियेजनलोपः स्याज्जावकारस्य
संप्रसारणंभवेत् रेफस्यतकतेसस्यसारणान्नप
सारणोसस्यसारणमितिपुनः संप्रसारणंनभवति
निन्यो उवाय विद्याप उवावविद्याव ववस्य सवा
प उवाव इयाज उवाप उवाद वेजः स्ये नवेज्या
तिप्रतिषेधोवत्यते विद्याय हेज्योभ्यस्तस्यवेतिपा
लोपिसंप्रसारणमवत्यते उवाव उवाप वृट्प्रभा

समसस्य तिनानेः प्राकारदृशौ संध्यतरेवेमालो
पः व्यञ्जः नव्ययतेः परोत्तायामिति शालेन भवति
प्रस्योपपेतिहृदिः प्रस्योपपदीर्घः परोत्तायामिति
किम विवृताते वक्रमिद्वितिसनसम्यवर्णस्यभ्या
सम्यन्तम द्वेषे ५ व्यञ्जभयवृत्तनयोरित्यस्यपरो
त्तायामभ्यासस्य संप्रसारणं भवति विव्यथे विव्य
थाने विव्यथिरे नवेज्योरगुणोव ५ वेन उटोसि
प्रनयोः परोत्तायामगुणोव प्रत्ययेपो संप्रसारणं
नभवति ववौववतः ववः विव्यायशिशियतुः शि
षियः ननुष्ययते वेत्यपरोत्तायां विकल्पेवत्यते
इति किमर्थमिदं सः प्रतिषेधः उच्यते सत्यमकित
वेक्रोपितेन सादवयां गुणायामेव परोत्तायां वि
कल्पाभवेन सगुणायामभ्यासस्य नित्यमेव संप्र
सारणं स्यात् धातोभ्युनस्यादेव तेन प्रस्ययस्य
प्रापिष्य प्रदेस्यशयेति प्रयोगाभवेयुः इदं सः प्र
तिषेधेनत सगुणायामगुणायामपरोत्तायां संप्र
सारणं निवारयस्यते वेति विदुः त्वेन सर्वस्यमे
व परोत्तायापत्ते विधीयते तेन उभयोरपि धातु
भ्यासयोः सगुणायामगुणायामपत्ते भवति संप्र
सारणं परेन भवतीति शक्यं प्रस्यवतः प्रस्यनुः
प्रस्यतिथ्य प्रस्यवयुः प्रस्यव प्रस्यव प्रस्यव प्र
स्यवित् प्रस्यमिव शिष्याय शिषियतः शिषियः
शिष्यपिथ शिष्यिष्युः शिषिय शिष्याय शिष्यय
शिष्यपिथ शिष्ययमेति प्रयोगाभवेति नस्मादेदं सः

प्रतिषेधः कार्यपव स्वपिस्मिद्येजोवेक्रोपिते ५
निष्पपशयने समस्तनशये व्यञ्जमे पवोवेक्रोपिते
परे संप्रसारणं भवति सोम्ययते सेमिस्मते वेवोयते
प्रत्यये स्वपिति स्ममतिथयति धातोरेकस्वेति यश
ह्रः प्रुनेन संप्रसारणोक्तने वेक्रोपितोतस्यदिवे गुण
वेक्रोपिते इति प्रभासगुणः व्यञ्जनाम्येतानां यणा
योत्यस्यदीर्घः स्वपेरभासात्परस्यसकारस्य धाता
देस्यस्मरत्यनेन विदेन स्यविकारसकारस्य निमित्ता
स्ययतेति वतम स्वपिदिस्मिस्तिरेस्ति स्तपयमेति
वोपदेशः प्रतिज्ञायते स्पमेस्त्वोपदेशत्वादकार
सकाराभावात्तेन भवति वेक्रोपिते इति किमस्ति
ति स्ममतिथयति प्रुति स्वपरेदादेत्वेकप्रस्यवसावे
धातकेव रुदादेरितोद व्यञ्जः संध्यतरेतानां मा
कारो न भवति प्रुतिकारो रतिनिषेधात् स्वापेस्य
लो ५ स्वपरेरिन्नेताप्रणीपरेवेन स्यायास्त्वस्य सार
णं भवति प्रस्यपत्त निष्पपशयने निकारो ज्यनु
वेधमतिवृद्धिपूजायैभ्यश्चरुतिवतं मानेकालेक
प्रत्ययायः स्वपेनेशपुत्त धातोश्चदेतोरतीनप्रस्यो
पपेति दीर्घः प्रुयतनोरि शिउस्वकमोतिवणका
रितलोपः प्रुनेन सम्यदिवे दीर्घो लसोः प्रुदात्वादः
ननु रनेनेनावणोभावाश्चाप्रुदात्तादेव रनेन स्य
संप्रसारणं सिद्धे किमर्थे स्वापरिति स्वपरिनेतस्य नि
देशः क्रियते उच्यते स्वपेप्रणोस्यते केवलस्य स्वपे
प्रणमावित्तायोतिरनानिदेशकस्य समवर्णोति किं

स्वाप्यते स्वपयप्रयतेरनतेयत्ताकारितलोपः ॥
 हिस्त्वपिप्रदासति ॥ पद्योसतिपरे संतस्यायास्मं
 साराणोभवति निवृत्तति सप्रसाति पियुविषति गरी
 तमिद्वति स्वते प्रहं सनसम्यहोदः ततोयादेवे
 यभेतिगस्यचः दिवं प्रभ्यासकायेम गृहगहो स्मनो
 तिररभावः स्मिप्रजप्रजप्रजतिप्रहोदसुनोति कि
 म् गृहोतास्माप्रहो वायमेकीयिते ॥ वायमेजा
 निशासनयोरिसस्यवेकीयितेपरेकीयादेशोभव
 ति वेकीयते प्रत्ययेवायतेयशसः प्रनेनकीयादेश
 दिवं गुणमेकीयितेशतिगुणः कवरोस्यवर्गः
 दीवोप्राणवेविद्यायेमपवमनरापितेयम प्याय
 पोपरोत्तायाम् ॥ स्फायोप्राणोद्विद्यितिस्यपरो
 तायापरस्यापोप्रादेशोभवति वेकीयितागृहण
 मापिसंवध्यते पेपीयते प्रत्ययेप्यायते प्रापिप्य प्रा
 पिप्यातेप्रापिप्यरे यरवतोस्येतियः वेकीयितपरो
 तयोपितेकिमप्यायते सयतेवो ॥ सयतेप्राकीयि
 तपरोत्तयोस्मस्यसाराणोवाभवति शोश्रुयतेपोषी
 यते शशव शशवतः शशवः शिखाययोसियतः
 शिखिपुः प्रनेनवासस्य नास्यतानागतायोतिदीवे
 शरिहृदिः प्रमप्रसरदाविवाणोवर्णोतिप्रवोकारि
 तेवसंभ्राणोः ॥ सयतेरेतस्यायास्मंप्रसाराणोवाभ
 वति कारितेसम्यरेवणपरेवपरे प्रशावपिषति स
 येनप्रयोक्तमिद्वतिरनसनरु हृदिशान्त सिदि
 वे प्रश्रुशवत सयतेप्राप्रक्त इनादेवताशान्तरादौ

सम्य पश्चाद्विदिः कारितलोपः इत्यसमानेतिरु
 स्वः प्रभ्यासम्यदीवोत्तयोः पते प्रशिष्यत इति
 हृदिः सिद्वितेसंयोगोतिगुत्तारीवेत्तयोना
 त्ति कारितेइतिकिसिष्ययिषति प्रशिष्यत स
 यितमिद्वतिसनरुगुणः दिवं समवणोस्यतिर
 त्वम प्रयोद सिपेरोवोवात्तव्यरुतिवतादिवेस्
 रादाविवाणोतिरु संभ्राणोतिरुकिम स्याययति
 सयतेप्रयुक्तेरनहृदिः हृयतेनित्यम ॥ हृम
 स्यपोयशहेचस्यनित्येसंप्रसाराणोभवति का
 रितेसम्यरेवणपरेवपरे जहावपिषति हृयतेप्रयो
 क्तमिद्वतिरनसन रुद्रप्रादोसम्य ततोहृदिः का
 रितलोपः रुद्विते होनः प्रनुद्वत हृयतेप्राप्रक्त
 इनादेवता सम्य दिवं कारितलोपः रुद्विते इत्य
 समानेतिरुस्वः दीवोत्तयोः ननु उत्तरसंभ्राणोदयो
 शपिथान्प्रभ्यासयास्मस्यसाराणोस्यारितिकिसंभ
 योरोन हृयतेनित्यमभ्यस्तस्यवेत्तकपवयोगः
 कस्मात्रकियते उच्यते प्रादासाम्ति प्राकार
 स्यप्रापिरोदेशः परन्तादादोयरेस्याततोद्वेचने
 कृते पश्चाद्वयोस्मंप्रसाराणो न जहयपिषति प्रनु
 रुयदितिवादिभवेत्त योगविभागेनतपरत्वा
 देतरंगत्वाप्रवत्तनेतमप्यापिवापितापातोरेव
 संप्रसाराणोत्तहृदिः ततरनिकृतेस्यानिवरिति
 रुद्वितिवेचनेकृतेइहोसंभ्राणोतिप्रश्रुशवत
 रताम प्रभ्यास्तस्यच ॥ हृयतेरभ्यस्तस्यनित्येस

तुदीतिशमम्

पप्रक्षः वचश्चतः वधश्चतः वभजतः वधश्चतः परो
 तायामितिकिम पृष्ठतिश्चतः भजति तदादे
 नोतिश्चतः गुणात्तम गुदेन्यावयोतिसम्य संध्यत
 रोतानामाकारोविकरणो २० संध्यतराशनेयेवाते
 संध्यतराताः संध्यतरातानां धातुनां प्रत्ययस्य
 कारादेशो भवति प्रविकरणो विकरणो तपरेन भव
 ति देदर देपरा दोषराता संध्यतरातानामिति
 किं कर्तावेता स्तोता इत्यादौ न भवति संध्यतरस्य
 लात्तणोक्तत्वात् प्रविकरणो इति किम दयते दा
 यति प्रविकरणो इति नायं पप्रक्षः यदि स्यात्तदा
 विकरणसदृशो विपरिधात्वेन स्यात्तादृशनिहं
 स्यात् प्रसज्य प्रनिषेधे त्वनिमित्ते एव शास्त्रे कृते उ
 पसर्गात्तातो इति शसिहो भवति विकरणो तप्रति
 षेधसामर्थ्यात्परो वप्रत्ययो तनेरात्वेन भवति न स्य
 यतेः परोत्तायाम् २१ वेजसंवरण इत्यस्य परोत्ताया
 मात्वेन भवति चित्वा पतिव्यापिष्य प्रट्यल्लइशग
 मोसावेधान केरनी दौहवे परोत्तायामेभ्यासस्येति
 सम्यहृदिः पेषा प्र परोत्तायामितिकिम व्याता मो
 नातिमिनोति वीजां गुणाहृदि स्याने २२ गुणाश्च
 हि सते गुणाहृदा तयोस्याने गुणाहृदि स्याने म मो
 ज्जदेसायाम् इमिजप्रदौ इत्य एवामभ्यासस्यात्
 स्मवति गुणाहृदि स्याने प्रत्यये परो माता मास्येति
 दाता दास्यते प्रगुणाः प्रामः हृदि स्याने मापयति
 दापयति सोनेने प्रपत्तेमिनेने दीयमानमइत्ये

तमवर्तिस्तीतिपागमः गुणाद्दिस्थानेति किं
मीनाति मितोति दीयते नास्मादेः नस्मादेः रिवा
देयेन प्रविचिकराणोरिति निगमाद्भावाभावः स
नितुदोदः ११ होतुदेरस्य सति परे प्राप्ते भवति
नास्य नानामिति मितोति सतः शुणान्वात्पूर्वता
नास्ति सिद्धिः उपरिहासते उपरातमिदं तिस्रं पा
तमहि वं सम्यक्तां स्यतिरत्नमस्मीति किं देही
यते प्रमथेदीयते यथाः स्मिन्निर्कोटा मिति १५
फिदं रं दसने निजये र्को नरय विनिमये इदं
प्रथयने एवामेव स्यति परे प्राप्ते भवति विस्मा
पयते विजापयते विजापयते प्रथययते विस्मय
माने प्रपुंके विजयमाने विजोणानम प्रथयाने
इनप्राप्तम प्रतिक्रान्तिपागमः इतीति किं स्मेता
जेता केता प्रथयता हेतुस्मये फिदं प्राप्ते स्मयेते ने
नकराजे स्मयेन भवति क्वचिकया विस्मापयति
कोलीभोपवामिनि परे प्राप्ते वेष्टते वापयति विस्मा
पयति भापयते वीगाति प्रजनकां स्यवसारनत्वादे
ने प्रसीद प्रोषणा निभोभये विवेते प्राप्ते के विस्मय
मानम विभ्यते रनप्राप्ते पागमः पतेवाययति वि
स्मापयति मेराभोषयते भियष्ठावेति विभतेष्क
प्रमरद्वादिः भियोपि हेतुभये पव प्राप्ते स्मयेते तेन
करणाद्भयेन भवति क्वचिकाया भापयति प्राप्ते
परमणिभोप्यो हेतुभये पव प्राप्ते भवतीत्युक्तेषा
कस्य गाने सपदे वैव विभते हेतुभये प्राप्ते वस्वप

दं वैव स्मयते हेतुभये स्मयेति विप्रसंवादा विन्यस्य
इति परे प्राप्ते वक्तव्यम काये साधयति परलोका
यथा तथेनेष्टते सिध्यते रपरसौ किके इति तेनां
तरे निवेधात तेन पायसे सेथयति ग्राह्यतायामे
त्यनभवति सिध्यते प्रपुंके रन उपधागुणः सति
दशोरागमोकारस्वरगत्योपरिगुणाद्दिस्थाने १५
सज्जितसंगे टापीरोपे प्रनयोः परः स्वरगत्यः प्रका
रागमो भवति गुणाद्दिस्थाने उपरादौ प्रत्यये परे
स्य स्यति प्रस्यति रस्यति प्रस्यति प्रस्यति ता
स्यति स्यति प्रकारागमः रत्नम भजादीनां वरति न
स्यवः दशोः दशोः सति वः कस्य स्यति स
स्यम स्यव्यम रस्य रस्यम रस्यम गुणावा विनिन
व गुणमोकि यायां किं यायां यायां मितितम नयानो
या विनिनयः प्रकारागमः रत्नम नवगोस्य पदेति
नस्यदः इति स्थाने प्रस्यतीत प्रस्यतीत प्रस्यति मि
जयतत्याम प्रकारागमः रत्नम प्रस्यवरोवः सित
इति रं दसने कते गवत गुहात्वारिः पुरीति किं
सजेयति दशोयति सजेते प्रपुंके पश्यते रन उप
धागुणः गुणाद्दिस्थाने रति किं सस्यः सस्यति
दस्यः दस्यति निष्टेति क्वचिकेवतः यावद्वावाद्य
तातम सकारोपथस्य प्रनदात्तस्य वसेपथस्यास्य
नरस्यामेति ते शतयान स्यति स्यति प्रस्यतीत
ता स्यति प्रस्यति वक्तव्यादकारागमः रत्नम सिद्धि
प्रस्यवदीवः स्यति स्यति प्रस्यतीत नामिना

अपथेतिगुणः नाम्येनानामनिरामितिसिद्धिः
 एवेमात्रमिति प्रशस्यते तस्या तस्याति प्रत्ययः
 त इमात्रमिति प्रशस्यते तस्या तस्याति प्रत्ययः
 तपशोतो एवद्वयमोदनयोः श्रुतिद्वयोश्च वक्तव्यं
 तोरिप्रतिरामुक्तौ प्रपटयौतारित्वादेरौ प्रचुराज
 स्येति किम नोति प्रत्ययेन सति यशः तस्य च
 कतिप्रत्ययेण स्याने प्रकाशनास्ति दीदृशोतस्व
 रावगुणो ५ दीदृशोतस्य स्यागुणोस्वरावगुणो
 कारागमोभवति येन शब्दप्रगमनं चोत्तनायेः
 विनाप्यतशब्दकारागमोविनास्यते प्रादेशोप
 वणस्येत्यनेन स्यादेत्येतद्गुणोविस्मयः ३५
 रिदोये उपरिदोयाते उपरिदोयिरे परोत्तापप्रातेरे
 यकारागमः स्वरावितिकिम दीयते रिवादेयं
 प्रगुणोर्शतकिमदानमपेवेतिपुट प्रचुरामित्यनारे
 शः मौलातिमिनोतिदीनामिमात्तम आलोपोसा
 वेधातके ५ प्रगुणोस्वरावित्येव पातोराकार
 स्थलोपोभवति स्वरावगुणोप्रसावेधातकेपरे
 पपतः पप्रः पापाने प्रतसउसस्वरविधिः स्वरैति
 प्रवेदिवे नतोनेन प्रालोपः प्राश्रुदोकिम निमतः
 निमः एववणोस्येतिरत्नम नन्वयत्वेनाभक्तं भवि
 ष्यतिनोदं वक्तुः वक्तुः पवतः पवुः प्रत्येक्यं न
 नमप्येत्तत्वाभ्यासलोपो स्वरावितिकिम दी
 यतेजीदयः रापलवणो सावेधातकेयण प्रगुणो
 तिकिम पानम प्रसावेधातकेरतिकिम पाति पा

रतगो इतिव ५ इतिप्रेषाकारस्यलोपोभवति सग
 लार्थमिदम् यपिय यपिय पापाने यापपणो यत्
 लकारः यलिवसेदोत्ययः कसुभृश्रुतिनिधमारि
 दामागायतिपेवतिस्यास्यतिज्ञातोनामोकारोये
 ननादौ ५ प्रसावेधातकेप्रगुणोर्शतवतेने दाशितरा
 सेतकाश्रुते मामाने मादमाने मेदुशणोपानेशति
 वा गापतीति कैशेशब्दे गारुतावितिका गारः
 शितपियनिकरणाः प्रतपवतिरेणात इमादेशोपि
 गारुगुणते पिवतीतिपापाने रितप्यः पिवः हारा
 तितिवृत्तौ स्यातीतिषोप्रतकमणि रितप रिवादेयेन
 यमोकारस्येतिशेकारलोपः नहातीति गेदाकत्या
 गोर्शितप्र शनि नहोत्यादेस्तित्यक नहोत्यादीनादि
 वेरुसः दोनः पेषांननादावसावेधातकेप्रगुणोप
 रेप्रत्यस्येकारादेशोभवति दीयते पोयते मोयतेगो
 यते प्रयगोह पोयते स्थायते प्रवसोयते दीयते सा
 वेधातकेयणपनेनरत्नम प्रयगोष्टेति इदप्रययने
 प्रथिप्रवः प्रयत विभाषालरसिदोरितितेचोत्तराह
 दादेशः तस्यागोरुदादिभ्यांलोपो मिचोरिहृदावा
 दगुणान्तेसतिनास्मिन्नेत्यम देदीयते देधीयते
 मोयते नेगीयते ऐपीयते नेहीयते प्रवसोयते ने
 दीयते प्रत्ययेदराति द्याति माति मिमोतेगायति
 गाते पिवति तिष्ठति प्रवस्यति नहातिप्रशः प्रने
 नरत्नमदिदं गुणाश्रुकोपितेशतिगुणः दादोनामि
 तिकिम दायेनेजीदयः यत्तनादावितिकिम देद

रोताप शुगुणोरति किं राता वसावेधातके इति किं म
गाते गासे गाभे गाटगतौ वनेमानाते सेधे शुन्वि शुदा
देलेकपिवतीति शुन्विकरणानि देयात्प्राप्तोऽयम्
स्यन्विकरणस्य न भवति पायते स्यतीति यनानि दे
प्रातते न वेतये रस्य रस्य भौवादि कस्य न भवति
सायते न हाति नि दे प्रात गोहाटगता विमस्य न भव
ति रयेते प्राशिष्यकारः १ राटगानुवनेते शुगुणोर
तिव दामानामं स्य पकारो भवति प्राशिष्यगुणा
योपरतः देयात येयात मेयात गोयात येयात स्यवा
त प्रवसेयात देयात शुगुणोरति किं म दासीष्ट प्राका
रोतस्य पातोरेतस्या संप्रकस्य प्राशिष्यगुणा योपर
तः वापकारो भवति संयोगादे पातो वा यत्न न इ
निते शान्तरात प्रयात प्रायात येयात प्रायात प्रंतस्या
प्रकस्येति किं म स्त्रायात पातोरेतस्या प्राशनायया
संप्रकस्य पकारो भवति नं शान्तर संयोगादेरेति वव
नात तेने दन भवति नि योयात न सप्रपातो रनायया
न स्याया संयोगा इति शुनउस्मिन्नभ्यस्त विदाभ्यामु
वः १ सिवव शुभ्यस्तं च विद्व शुभ्य ते सिन्नभ्यस्त
विदाः सिवः शुभ्यस्तान् विदेः प्राकारो ना स्रपातोः
परस्य प्रतः प्रत्यमयस्य उसादे शो भवति शुभ्यः शुवः
परस्मात्सिवः परस्य मयं वने पिना निदिता ना यो
प्रत्यते सनाये स्य विचारणा ये स्य व प्रात्मने परिता
दनो भावात् नाभाये स्य प्रना संवेत नाये स्य रनाव
व्यवधानात् सिवस्तावत प्रकापः शुभैस्तः प्रना विष

कृत्रिभिरित्युच्यते नो प्रनसित्व नरद सतोऽ
दृष्टनः इति कृत्रिभिराभावः भिदेः तादेनोति सिवि
पेरस्मात्सिवः भिदेः यो जनां ताना मनिदामित्य
नेन शुनउस शुभ्यस्तान् शुविभयः यनागरुः मि
भोभये जागुनिरातये सस्तनी शुन शुन्विभयः
नदोत्पादे मेतिलक नुदोत्पादो नो दिव जागुः शुन्वि
शुदादेलेक शुनउस शुभ्यस्ताना मुसीति गुणाः दि
तव नत्वयो स्य परस्मै रति गुणाभावः प्राप्तिः विदेः
शुविः विदत्ताने सस्तनी शुन शुन्वि शुदादेलेक शु
नउस प्राकारो नात प्रपः प्ररुः पाप्रापणो रादाने
सस्तनी शुन दिव शुदादेलेक शुनउस प्राकारस्यो
सीत्यालोपः सवे शुदात्तादि शुस्यः प्रस्यः रणाग
प्राग शुपुन रणागः सिव तस्य रणा स्यादायेव नो
तिलक शुनउस प्राकारो नातोः परस्य हस्तमनः वा
उस भवति लट् प्राकरा पन स्येति ते योतरात प्रपः
शुयान प्ररुः प्रान दिव शुप्रोता विमस्यारस्य व
दिव स्येति शुदिवः शुदिव न शुभ्य रति किं म शुभ्य न
भ्यस्य शुपुन सिव तस्य प्रावत्वक भुवी वीतराते
वकाशमः सवे शुदात्तादिः शुलोप विवेलेल
त्वात्सि वीत्व कि कृते प्रत्यय लतान शुनउस प्राप्तिः
लप्रोपेन प्रत्यय कृते मिति प्रत्यय लतान प्रतिषेध
प्राप्ति नोपति प्रते कृतः प्रत्ययेदि परे प्रत्यय लतान
न प्रकृतेः प्राप्ति तल्लप्रोपे रत्यनेन विवधाने नतप
मयात्तरस्य प्राप्ति नोपति कथं सिवः परस्य प्रत

उसनिषध्यते एतदर्थं भवत्युक्तम् इवस्तलोपः
इवः परस्यतप्रत्यस्यलोपो भवति सवक्त्रविभक्तं
एवो सवोचितिसवस्यभवति प्रकारे प्रपाति प्रस
प्राक्तनेपदेत भावकसंज्ञाशेति? वृ प्रस्योपधेति
इतिदीर्घौ प्रनेनलोपः यद्वात्वारिः प्रात्यातस्त
शब्दोपस्यते प्रत्यासत्तेः नेन प्रकारितयमित्यतदि
नस्यनभवति प्रात्याताश्चनमादयइतितराम्
रकारादहेते ॥ प्रकारात्परस्यदेसोपो भवति प्र
हेतेः इतिदीर्घात्परित्यक्तात्परस्यनभवतीत्यर्थः
एवपदप्रहेतेरिति किमनदि हेनेनेहावितिजा
देषः ननुनायंदेति मैवम स्यानिवद्वाचाहेति
च ननुहोपरेजादेशात्पत्रः सविषातपोभाषणा
हिलोपस्यनिमित्तंन स्यादितिप्रपायंकोहेतेः प्र
तिषेधः सत्यमप्रकारादितिवाणोप्रहीतः वणोप्रह
तोनिमित्तमितिवचनात्प्रादेव जादेशात्प्रादेलो
पेप्रतिनिमित्तभावइतिहेतेः प्रतिषेधः कायेपव
नातपदेहेलोपोनेष्यते स्यानिवद्वाचात्प्राप्तः नी
वनात्तम तसोस्तानस्मादिष्यमतरस्यामितिते
जोतरादातातता नोअविकरणादसंयोगात् ॥ ५
प्रसंयोगादमेनवाणोनासंप्रकात्रोविकारणात्
रस्यदेसोपोभवति विनु सनु विजव प्रजप्रभिव
दिनुः स्वादेः प्रनेनहिलोपः नोरिति किम क्रीणी
दिइक्रीज नाच्चादेः उभयेषामोकारः विकरणा
दिति किम नदि एतस्तौ लोपः इतिप्रदादेलेक

प्रसंगोपादेनिकिम् यमुदि नत्तादि राथषाथ
मेमिदौ नस्वारेः तत्तन्त्वत्करणो नत्तशितेरो
तयत्रुः उकारश्च १५ उकाराश्च विकरणासरस्य
हेतोपोभवति क्रूरतनु क्रूतनुवि दि ननादेकः क
येतेरितिगणः प्रस्योकारः विकरणारितिकिम
पुटियुमिश्रणो उकारलोपोवमोर्वा १६ प्रसंयो
गाहिकराणारितिवृत्तेमानमयवशात्स्थानेति
तायने प्रसंप्रक्तस्य विकरणास्पवकारमकारयोः
परयोरुकारलोपोवाभवति सन्धः सन्धः सनुवः
सनुमः तन्धः तन्धः तनुवः तनुमः सनोमित्तो
मिश्रत्यत्र परत्वाद्वानवाध्यते प्रसंप्रक्तस्येतिकि
यभुवः यभुमः वसारितिकिम चिनुतः तनुतः उ
कारग्रहाणवमोलोपोमासितायोतिलोपेनुव
तेमाने लोपग्रहाणविस्यष्टायाम् अयेनित्यग्रहाणा
हिकल्पेलचेवाग्रहाणव करोतेनित्यम् १७ करो
तेः परस्यउकारस्यावमोः परयोनिमेंलोपोभवति
पूर्वेणावाशमः रुवंः रुमः करोति निरे शात्क्रज
हिंसायामित्यस्य रूपणानेने भवन्ति रूपावः रू
णमः रूपावः रूणमः एषाणोपादेभात्रित्यन्तेन
येनित्यामेतिसत्याद्यैः समस्यार्थेन १८ करोते
रुकारलोपोभवति समस्यार्थकारेणे रुपात् रु
याताम रुपः तनादेकः करोतेरितिगणः प्रस्यो
कारः अनेनउलोपः रुजः परउकारः समस्यार्थ
कारेष्वसंभवतीतिसमस्यार्थाग्रहाणविस्यष्टायाम्

इति किम क्वचित् प्रयोगः सावधानतः के गुणो ३४
करोतेरकारस्य गुणो सावधानतः के परे इकारादेशो
भवति क्वचित् क्वचित् क्वचित् क्वचित् क्वचित् क्वचित्
तम प्रकृतं द्वित्ववत्तयोः प्रेतिगुणाभावः यास्य
त्येसमप्येति पुनः करोतेरिति गुणः न भवति
इकारस्यैवाकाराणां सावधानतः के इति किम संव
स्करतः क्वचित् सः सः सः सः सः सः सः सः सः सः
क्वचित् सः सः सः सः सः सः सः सः सः सः
ते प्रतम प्रागमस्तद्वदो न प्रसंते इति स्फुटिवं शि
टपरोचोषः प्रकारस्योः क्वचित् क्वचित् क्वचित्
ते सः सः सः सः सः सः सः सः सः सः
रुपादेविकराणां लोपः ५० विकराणां सः सः
कराणां तस्य लोपः सावधानतः के इत्यनुवर्तते लो
पः समस्यमित्यतः शक्यं गुणोः इति भुवोः तस्य
तः प्राक् रुपादेयोः सः सः सः सः सः सः सः
पो भवति प्रगुणो सावधानतः के परे क्वचित् क्वचित्
त मिश्रः मिश्रः मिश्रः मिश्रः मिश्रः मिश्रः मिश्रः
प्रेति यात स्वरादुपादेः परोचोषः तस्यानेनोतलो
पः वृद्धपभेभ्य इति क्वचित् क्वचित् क्वचित्
गुणां सर्वस्य लोपोः इत्यर्थं सगुणोः विकर
णः प्रयते प्रकृतादे ५१ प्रसभुवोः सगुणो
सावधानतः के परे प्रादः लोपः भवति स्तः सेति
शक्ति प्रदरेलं क्वचित् क्वचित् क्वचित् क्वचित्
इति किम शक्ति

प्रभस्तानामाकारस्य ५१ प्रभस्तानामगुणो सावधा
तः के परे प्राकारस्य लोपो भवति व्यंजनादावोकारो
वृत्तान्ते इति स्वरादौ विधिः दामेत्तकाणां तद्वदिति प्र
तिषेधस्य वृत्तमाणात् व्यंजनादावपि न इति मिमते
गोदाकन्यागो सादमाने प्रेति प्रेति प्रेति प्रेति प्रेति
लक नदोः सारो नोदिवे भुजद्वजमनामिदिति सा
रोभ्यामस्य इत्यम प्रेति नालोपः लोपो भ्यस्तानि न
इति नालोपः इति दधति दधात दध्यात इति न
दा इति नदा प्रेति यात प्रत्ययवेवत दधेयने पाजः
नयोः सः सः सः सः सः सः सः सः सः सः
नस्य धनेनास्ति नत्रप्रप इति निषेधात् प्रचोषेषमा
दामिति योस्तः प्रभस्तानामिति किम योतिवां
ति प्राकारस्येति किम न इति क्वचित् क्वचित् क्वचित्
प्रादेः सावधानतः के इति वत्तम प्रत्ययान्वत प्रय
णोः इति किम न इति ददाति सारो नोविकराणां स्य ५२
इति न इति निमयेः सारो नोविकराणां स्य प्राक्
लोपो भवति प्रगुणो सावधानतः के स्वरादौ परे च
ननादावोत्वेव स्यते क्रीणांति क्रीणांति वनेति ल
ने प्रेति प्रेति नास्मादेन स्यानेन लोपः प्रेति स्य
प्रात्मनेवानकारादिति नालोपः लजः सारो नोद
सः प्रगुणोः इति किम क्रीणांति सारो नोवोविक
राणां प्रात्ययस्तस्यां स्योपि परस्य प्राकारलोपो
भवति एवमत्र सः सः सः सः सः सः सः सः सः
ति स्तः प्रेति स्तः प्रेति स्तः प्रेति स्तः प्रेति स्तः

वः यथाशशास्ते कथासाशोः भविष्यति भविष्यंसे
शोः सुस्तन्यरतितापकाऽनियति वाशासनमा
शोः सम्पदादित्वात्किंप्रसाधनेनैव न प्रत्येन न वं
रितिकिम शासति प्रिति शन्ति प्रदादेत्कलोपोभ्य
स्तादेतिनः दंतेनैदो ५५ हनदितमित्यस्यदोपरेन
प्रदेशोभवति जदे द्वावितिकिम दंसि दास्योरे
भ्यासलोपश्च ५० दासंज्ञकानामस्तेश्च दौपरे वं
स्यपत्नंभवति प्रभ्यासस्यलोपः दासंज्ञकानामे
वप्रभ्यासलोपश्चनेन संवंधः तेषामेवदौप्रभ्या
ससम्भवात् तेषापेदाजराजनेवप्रत्येन प्रत्येवा
मनुहोत्यादित्वाहोप्रभ्यासासंभवात् दौदोदि प्र
स्ते पारे प्रनेनस्यपत्नमप्रस्तोतिदोपिः द्वावि
तिकिम ददाति प्रस्ते प्रत्येकच्यंजनमथेनादे
शादेः परोत्तायाम ५१ एकचततच्यंजनमेकच्यं
जनम एकच्यंजनंनवपकच्यंजनंनवने एकच्यंजनं
सत्रपाणामेकशेषपकविभक्तावित्येकच्यंजनश
हः शिष्यते हिनीयोलुप्यते एकच्यंजनयोमंथं
एकच्यंजनमथम नावयतेप्रदेशादियस्यथा
नास्मः प्रनादेशादेः प्रनादेशादोतोः एकच्यं
नमथ केवलच्यंजनयोमंथंयः प्रकारस्तस्या
प्रगुणायापरोत्तायापरस्यपत्नंभवतिप्रभ्यासलो
पश्च येवतः येवुः शोक्तः शोक्तः पवशक प्रतस
उस परोत्तायावेतिप्रगुणानमदेवे प्रनेनपत्ना
भ्यासलोपो प्रस्यतिकिम रिदिवतः रिदिवुः रिबु

कीशवितिगीवाद्यवहारयुतित्वातिगतिप्र एक
च्यंजनमथेति किम ररततः ररतः पस्यथै रत्ता
पा स्यथेसंवंधे प्रतसउसप्र प्रनादेशादेरितिकिं
जगत्ततः जगत्तः चकणतः चकणः वभणतः
वभणः गलसवगो कानानिमोलने भणशब्दे
प्रभ्यासप्रसंगारभ्यासविषयसादेशादित्वातिप्र
थ्यतेनपानविषयम तेनसेदे नेमतः नेमः इत्या
दौपत्नाभ्यासलोपोभवतपव परोत्तायामितिकिं
पापच्यते पमथेपवतिधातोरेकस्वररतिप्रशब्दः
हिदे दौवोनागमेतिप्रभ्यासस्यदोवः प्रगुणाया
मितिकिम प्रदेपपव उन्नमेकच्यंजनमट गालत
मावेतिनेशंतरादस्योपथेतिदोवः प्रामोचनभव
ति पत्त हिंसायामथेराभावेराकारस्यपरोत्ताया
मगुणायामेत्वाभ्यासलोपाविष्यते राथोहिंसाया
मितितेनांतरात प्रपरेयतः प्रपरपुः हिंसायामिति
किम प्ररापतः प्ररापुः प्राट्पतेः चानिवसेरि ५२
सुवेस्त्रमवचनेते प्रनादेशादेपानोरेकच्यंजनम
थेयः प्रकारस्तस्य चानिवसेरिपरेपत्नंभवति प्र
भ्यासलोपश्च येविय शोक्तिय क्रमभृदितिनेय
मारिट् चलीतिकिम पापविता प्रमथेपकापरा
हः हिदे दौवोनागमेतिदोवः चावेक्रोपितस्यचक
सस्तता इस्सेदौतिकिम पापच्य उपदेशात्ततः
तितेनांतरादाहभावः प्रस्यतिकिम रिदेविच
एकच्यंजनमथेति किम ररतिप्र प्रनादेशादेति

तिकिम वकाणीयं रापिगधोदिसायामितिराधे
 त्वाभ्यासलोपो प्रपरेपिगधिसायामितिकिमशर
 रापय नफलभजपशक्तिपुंदिभौनोव ५१
 नसवननरायोः फलनिष्पत्तौ भजसेवाचामर
 मृषूनतायां प्रयुगं यसेदभं दन्तुदन्तौ पवामका
 रस्यपत्न्यभवति पुण्यासलोपस्य परोत्तायामग
 तायां यलिवसेदिपरे नृमस्यनशसदद्वारिय
 णानामितिनिषेधः प्रामः फलभजोरादेशादित्वा
 देभ्यासलोपोनशामौ शपिष्टं पिष्टं पिष्टं भौनाम
 येकचं ननुमध्यत्वाभावात् तेरतः तेरुः तेरिय
 रांतानां चेतिगणः फेलतः फेलः फेलियः भेन
 तः भेनः भेलियः प्रेपे प्रेपाते प्रेपिरे प्रेयतः प्रेयुः प्रे
 यियः प्रेयतः प्रेयुः प्रेयियः देभतः देभुः देभियः प्रे
 यिष्टं पिष्टं पिष्टं भौनां परोत्तायामेन्यौतिष्ठनुषंगलोपः
 यलिवसेदिपरे नृमस्यनशसदद्वारिय
 नादेकचं ननुमध्यत्वं स्पष्टं तासिदिनेस्यात् न
 वावयोदानौ भ्रमवत्तने भ्रमयुनवस्थानेशतिवा
 वसी उदेजने पवामेनभ्यासलोपोवाभवतः वाज
 भ्रमवत्तामितितेजोतरात् नयाफलागतौ राज
 होमो भ्रान्दभ्राष्ट्रभ्राष्ट्रदोमो स्पृशस्वनशवेफ
 लां व समानामिति जेरतः जेरुः जेरियः भ्रमतः भ्र
 मः प्रेसियः पते जतरतः जतरुः जतरियः रादेता
 नां चेतिगणः वभमतः वभमः वभमियः तत्रमतः
 तत्रमतः त्रसियः नयाफेलातः फेलाः फेलायः

पफलातः पफलाः पफलायः रेनतः रेनुः रेनियः रे
 ने रजाते रेनिरे रजानतः रजानुः रजानियः रजाने रज
 माते रजानिरे भ्रजेभ्रजातेभ्रजिरे वभ्रानेवभ्रजाते व
 भ्रानिरे भ्रेशेभ्रेशातेभ्रेशिरे वभ्राशेवभ्राशातेवभ्राशि
 रे भ्रेशेभ्रेशातेभ्रेशिरे वभ्राशेवभ्राशातेवभ्राशिरे
 स्पमतः स्पमः स्पमियः सस्पमतः सस्पमः सस्पमिय
 स्तेनतः स्तेनुः स्तेनियः सस्वनतः सस्वनुः सस्वनिय
 नशमदद्वारियुगोनाम ५५ शसदिसायां मदद्वार
 ने प्रमयोः वकारादोनां पातनां गुणानां कृतगुणा
 नां व परोत्तायामगतायां यलिवसेदिपरेपत्वाभ्यास
 लोपोनभवतः प्रस्येकचं ननुमध्येशितेशामौ विशाश
 सतः विशाशसः विशाशसियः दद्वारे दद्वारते दद्वारिरे
 ववमतः ववमः ववमियः ववलतः ववलुः ववलि
 य द्रवमउद्गिराणो वलवल्हपारणो गुणिनां निपपर
 तः निपपरुः निपपरियः पृपासनपराणयोः निदद्वार
 तः विदद्वारुः विदद्वारियः दद्वारिरे रादेतानां चेतिग
 णः स्वरादाविवर्णो वर्णो तस्य धातो रिप्रवौ ५५ इव
 णोश्च उवर्णोश्च ताविवर्णो वर्णो तावतेतस्य सवर्णो
 वर्णोतः इवर्णो वर्णो तस्य धातोः इवर्णो वर्णो यो येषा
 संत्योऽपु इव इत्येतावादेशो भवतः पुगुणोस्वरादोप
 लयेपरे शिष्टेयतः शिष्टेयः वित्तियतः वित्तियः वि
 क्रियतः विक्रियः नृवतः नृवुः नृवतः नृवुः
 पिन्नसे तित्तिवासगत्योः इकोनर रुदानादानयोः
 लृज्ज्जे पुनसस पुनेनइपवौ ननु पुनेकवर्णः सर्व

येति सवेस्य श्रवणौ चणोत स पातोरे प्रवौ कस्मात्
भवतः उच्यते क्वचित्परो सवौ इति क्वचित्प्रभवि
द्यतः क्वचिद्द्वितीयो नदि क्वचित्सवो देशः प्रामोप्यं
स्य भवति क्वचिद्व्यादेशः प्रामोपि सवेस्य भवति ति
येति विद्येति स्तवेति कुवेति प्रेति प्रनि तदादेश नीति
प्रगुणात्मम चोगतिश्च न कोत्यवसादनत्वादेने प्र
जस्तनौ धात्वादेऽस्मः वृत्तुषीता शासस्तगुहामि
तितापकादुस्यतः वृज्य प्रनि प्रदादेनेक प्रनेन इ
वौ स्वरावितिकिम चोपात स्यात् प्राणोपात ना
म्यतानामिति रोवेः प्रगुणो रति किम प्राणिना लविता
इदृशाः श्रवणौ चणोत स्येति किम वक्तुः पातोरे
ति किम रुवेति नो विकरणस्येति नियमात्प्रभविष्यते
निवेन दिधात्प्रदातो विस्मया येम प्रभ्यासस्यासवणौ
स्वरावितिवनेते इषः कारिते इत्यतः शक प्रगुणो
तितन सेवधते प्रभ्यासात्प्रस्य सगुणा स्यागुणा स्या
प्रत्ययस्याभावात् प्रभ्यासस्याविवर्णौ वणौ नयो
येषां संख्यामिगुवौ भवतः प्रसवणौ स्वरादौ परे इयेष
उचोष इप्रकायाम उचरादे प्रउपपागुणः द्विव रुस्तः
प्रनेन प्रवौ इति मस्तगतौ प्रेति नदोत्यादेऽस्मिन्नेक
नदोत्यादीनां द्विव प्रकारसवणौ प्रतिषेधत्वात्
तिश्चम प्रनेन प्र स्वविषेस्त्वेति पश्चादन्वम लो
पोभ्यस्तादेति नलोपः प्रसवणौ इति किम इत्यतः रूप
तः पातव प्रान्तम स्वपिवचोति सस्य स्वरावितिकि
इयान उवाप प्रदादेवे परोत्ताया मभ्यासस्येति सस्य नो

विकरणस्य ५० इवणो नवतेने उवादेशश्च संभवा
तविकरणस्य नोपे इवणोस्तस्य उवादेशो भवति प्र
गुणो स्वरादौ परे प्रसेपुक्तस्य नोवेकार इति वनेवस्य
ने इति संपुक्त इदोदाक्रियते प्रामुवेति शक्रवेति प्रा
पृज्यव्यामो शक्तशक्तौ प्रेति प्रनेन नोरुकारस्य उव
नोपेति किम रुवेति ननादेरुः विकरणस्येति किम
तन्नेति प्रनयेकस्य नोभेति प्रतोति वेन दिनोपातो
रगुणात्स्वरादेशस्य इति मिने सावितायीति विकर
णगुहाम स्वरावितिकिम शक्रयात् प्रगुणो
तिकिम शक्रवाति पंचमी प्राति वृत्त्यादेः गुणः इ
यवणो स्या संयोगा प्रवेस्यानेकांतरस्य ५० न संयोगः
प्रवोयस्मात्सो संयोगा प्रवेः नपकमनेकम प्रनेकम
सरेयस्य पातो स्मोनेकातरः प्रतराणी स्वरा उच्यते
प्रनेकातरस्य प्रनेक सरस्य पातो ये इवणोः प्रमेया
गप्रवेः यस्मात्संयोगः प्रवोनास्ते तस्य कारादेशो
भवति प्रगुणो स्वरादौ परे इयोवापः विद्यतः विद्यः
निग्नतः विद्यः कृतो द्विवेन न स्यानेक स्वरात्वात्तम
इयवोणस्येति किम नुद्वतः नुद्वतः प्रसेयोगा प्रवे
स्येति किम शिषियतः शिषिप्रः इदोसि स्वराविति
वणोति इय प्रनेकातरस्येति किम पिपेति पिपा
लोति प्रनि तदादेशातीति प्रगुणात्मम प्रगुणो रति कि
निनपेय इताम् ५५ इतागता विस्य स्वरावितय
गोपरेयने भवति इयप्रामः येति येन स्वरावितिकि
इतः प्रगुणो रति किम प्रयानि इकोपि भवति इतावा

वायै प्रतिताताः तेषामपवायाः कारिते परे रुस्वो
भवति चरयति चययति प्रचयति चरमाने प्रपुं
के चयमानम् प्रयमाने इन् प्रस्योपयेति दीर्घः
नस्यानेन रुस्वः पवेरनयति रज्यते प्रपुं के रनता
सगरमणो इति ते योत राटनुषं रा लोपः दीर्घे कृते
जनोत्पुसं जरीति मानुवंथत्वाटनेन रुस्वः रा
मयति प्रामयति राम्य राम्य उपशमे गढेन प्रपुं
के शास्येन सिन दीर्घे कृते प्रसेता प्रकामिवमरति
मानुवेथा उपवाया रुस्वः स्मवितायामित्यस्या
ध्याने ये मानुवेथत्वे स्मयेते प्राध्याने स्मृति ते योत
रात प्राधानमुक्ते दास्मराणाम् प्रियां स्मरयति स्म
रेते प्रपुं के रनृदिः रुस्वः प्रमरशब्दे स्मरयति ।
सारणा तोषणानि शाने येषु तामानुवेथः सार
णो सेतापितः पशः संतापमानः प्रपुं के रनपाग
मः रुस्वः निषेति कः इट् निषेदीन इति कारित लो
पः तोषणो वितापयति विज्ञानेते प्रपुं के रन निशा
ने निशाने तोत्ता करणमप्रतापयति शास्त्रम् प्र
ज्ञानेते प्रपुं के रन इभये नृनाये आपाके प्रणाके
इति वा सैतये पेषास्वे वा येषु मानुवंथत्वे प्रति
ज्ञायते इट् प्राप्ता प्रोक्ते रति स्मरणात् दृश्यते न
इयति आपयति प्रवत्तापयति पवमेते चराटयो
हेतावत्प्रवेकारिते मानुवंथाः स्वायिकेति
पेषा रुस्वानभवति उच्चारयति प्रायामरति
विश्राणयति ॥

नरुक्ते चराटयो मितो देताविति इति वा ५५ सा
नुवेथानामिति निरुपरे उपवाया वा रुस्वो भवति
प्रतारि प्रचारि प्रत्यायि प्रत्यायि चरमानः प्रायो
ति चयमानः इन् प्रयत इव प्रस्योपयेति दीर्घः
प्रनेन तस्य वा रुस्वः इव स्त लोपः कारिते रत्येव
समचारिवेशेण अनिवध्याम् ५५ नृपेः कारिते
प्रसेभवात्प्रस्ताटवयो जनेरपि प्रकारिते विधिः
प्रनयोरुपवाया रुस्वो भवति इति परे प्रननिसः
तेन वा दीपजननप्रपुं के नापि प्यापि भ्याम् तस्या
मितिते योत रात्कते रिभावे वा इव प्रवपि रात्तारि
कमेणे जनेः कारिते रति निरुपरेण विकल्पेन
प्रनने प्रजाति ज्ञायमानेः प्रायाने इन् भक्त कथे
इति यते वथ कोपिन विद्यते इति वथ सेयुमने रस
प्रचारादेकस्य पुटेन स्प प्रयोगः ओटो प्रापि ज्ञा
यो स्वरवत् ५५ ओटो काराभापयो म्येन प्रापि
इत्येतो स्वरवत् इवतः स्वरपरे ओटो तौ प्रवावायको
नोपि ज्ञा यो रति भवत रत्यः पद्या संख्या मनेन
ने गद्यति गद्यते नाद्यति नाद्यते गामि कस्य ना
नः नास्व प्राप्ते वा पोपिन योति वा चरति कते योपि
रित्यापिः पवेना वमिदस्य ज्ञानः नो रिवा चरति न
मित्येन नात्तारित्याये रा रलोपः ननु लोपस्वरारे
प्रापो भाषया प्रापेः प्रादि लोपात्पवे मवा यो स्या
तामेवेति क मथ मायेः स्वरवत् इव चरते सेवम
स्वरो दिव्य शरेशस्स लोपात्पवे भवति नस्वरस्य

स्थानेयशदेशः तेनयः सः इत्येवञ्जननामेतिमि
लोपात्तत्वेनरायतेभवति इदन्तनैतोप्रवावौस
गरेयोस्वरयोजनसमदायादेशपत्वात् अतः प्रा
येरारिनापात्तत्वेनभवतिप्रतिप्रायेः स्वरवज्ञावः
कः नाम्नानांयणापिपिञ्जाप्रोमेकोयितेपुये
दीवः ॥ नाम्नानांपातनांलिगानां च यणि
प्रायापिनि प्राशियकारेवेकोयितेपरे प्रत्यस्य
दीवोभवति यणि वीयते स्याते प्रायो प्रयीयते
पट्यते प्रिपिवाचरति पट्योवाचरति कवेरापि
पिनि प्रयीयति पट्यति प्राये मिहत्यात्मनः पट्
मिहत्यात्मनः नाम्नामेकायापिन प्राशिय
वीयात् स्यात् वेकोयिते वेवीयते रोयते विन
व रुशते प्रत्यथेविनाति रोति यशः पुनेनरीतेः
दिवे गुणमेकोयिते नाम्नानामिति किम्विको
यात् परत्वारशस्यवनापोभविष्यतीतिवेनादि
पश्यते पापयते पद्यादिवावेमसदेशस्यात्
मेवम वीयते वेवीयते वीयादिन्याते प्रत्यदीवस्य
स्थानेनिसतिकयमेवमसदेशस्यास्तिवेनादि
नाम्नेनशृणोसत्वायमयशेति किम्वेकोष पर
त्वात्प्रगुणाभविष्यतीतिवेनादियथायेशशृणाम
कृतः कृत्वाइत्यारोकेयात्वारितियात्तद्वादीवो
माभूतयोक्तवजमिति वचनात् शृणानपमस्य
शृणानावित्यस्य प्रनुपसस्य प्रनुपसरोपरस्य
दीवोभवति यणि प्राशियकारेवपरे पिञ्जापि

वेकोपितानिसेवप्यते प्रसेभावात् प्रवेणौव
मिहत्वाउपसरोप्रवेनिवेधायवचनम् इयते इ
वात् प्रनुपसरोस्येति किम्विदियते समिपान
प्राशोवात् यणापिवायेति किम्वयान सम
मोयानयेइति किम्वपीम गामस्येव कमे
एणात्मनेपरम अतरेइतमेकोमेतपिञ्जापि ॥
अतश्चकारोतादातोनिगास्य ईकारागमोभव
ति वेकोपितेपिनि प्राशियपरे वेकोयते जेको
यते प्रत्यथेकरोति इति यशः पुनेनईका
रागमः रत्नमदिवे प्रभ्यासकायम गुणाश्चको
यिते पिनि कवीयति कतोरमिहत्यात्मनः ना
मप्राप्तेकायापिन प्रापो कवीयते कतोरवा
वति कतेरापिः नामिद्येननांतादिम्यालोपः
अतश्चित्तपकरांराकारनिप्रमयम नेनेद
नभवति वेकोयते क्ववितेये प्रत्यथेकिरति य
शः दादेनस्येनामिवोरिति दीवः दिवचनारि
इत्यशो ॥ मेकारोतादातोः प्रगुणोपनि
विकरणोपरेकारागमोभवति प्राशियते प्रा
पियते प्रियते व्यापियते इट्यादे इट्युतव
स्थाने सट्प्राणायामे इट्यापामे ते शब्दे न
रादेरनीमेगुणात्म प्रनेनईकारागमः रत्नम
स्वरारविवर्तानिप्रयोजनिति किम्वाररे प
रोसाप प्रगुणाइति किम्व इति ईकारागमेव
वनेमानेईकारागमविधानमनुययम य

लाशिषोरे ॥ मकारांतस्यधातोः इकारागमो
भवति यत्तांशोरेकारेवपरे कियते कियते
यत्तांशोरेतिकिम कायेम प्रगुणावृत्त्या
नस्यादिति चेन्नरिक्तममित्यत्र कृष्णमजावेति
पातिकेकापिभवेत् मैवम परत्वादातोस्तोत्र
तितागमेकतेसुदेतत्वाभावावृत्त्यादित्यत्ता
शौगुदगां सत्वायेमयेऽतिकिम कृष्णं सुदे
तातावेतिगुणाभावः गुणातिसंयोगायाः ॥
संयोगादियेस्यसंयोगादिः ततोदंडः प्रती
तिमगतिप्रापणयोः अस्यगतावितिवा प्रतेः
संयोगादेःप्रकारस्यगुणाभवति यत्तांशो
रेकारेवपरे प्रयेतेस्मयेते प्रयाते स्मयाते स्म
वितायाम येरतिकिम समषोष्ट समोगम्यकि
प्रद्योतिमस्तुत्येतपोरात्मनेपदम इदकस्मा
व्रभवति सौक्त्विचते संसक्तिपात सारिक्तसंयो
गादितात्पामाति उच्यते प्रासेहंवेदिरेगमंतरं
गोशतिवचनाव्रभविष्यति प्रंतरंगेसतः पदा
अयेगुणोक्तेवेवदेः पदाअपस्तद्वदिरे
गोसिद्धः नस्यासिद्धत्वाटकारानसंयोगादि
रिति चेकीयितेच ॥५॥ प्रतेः संयोगा
देःप्रकारस्यचेकीयितेपरेगुणाभवति प्र
रायेते अगतिप्रा अगतावा कुरितमकृते इय
तिवा शब्दप्रदगात्ताविसंमृतिअप्रारितिव
कृष्यायशब्दः प्रतेनगुणः स्वरादेदितोपस्यतिपे
दिव

प्रभ्यासस्यादित्येननमवशेषमदीचौनागमां
तस्येति संयोगादेः सास्वयेते प्रमयेस्वरतिथ
शब्दः गुणः दिवेवनादि देतेदिसाया मयेवे
क्रोयितेपरेचीपादेशोभवति दनदिसायाचौ
नितेजानरात नेचीयते प्रमयेदेति हिंसाया
मितिकिम जेचमने कुरितेदेति गमयोक्तो
दित्येयशब्दः दिवं होजः प्रतोतोतस्वास्त्य
स्वागगमः प्रभ्यासायेतिदस्यवः प्रनुस्वास्त्य
गोनः चाधोरो ॥ चारोपोपाराने प्माशस्वापि
संयोगादित्येतयोरेत्यस्येतेभवति चेकीयितेप
रे नेचीयते रेधोयते प्रमयेनिच्यति प्रमतिवश
हः इतमचेकीयितेऽतिकिम चापतेपिमवगो
स्य ॥ प्रवगोस्यपिनिपरेइतेभवति प्रवोयति
मात्तोयति प्रवोमिदमात्मनः सात्तामिदमात्म
नः नास्त्रपात्तेकायायिन प्रनेनइत्यमपिनोति
किम अभकास्याति प्रवगांस्तेतिकि मरेयति प्र
देवेस्यसनघतयोः ॥५॥ प्रदभतगोरत्यस्यवे
स्यप्रदेशोभवति सतिप्रयतन्याचपरतः अ
कारः प्रवारियुतादीत्यर्थः तिचत्तानि वृत्तक
प्रतेमिद्वति पानोवाकमेणइतिमनप्रधार प्र
वारिसूत्रेणाण सति सस्यसेसावेधानकेतः दिवं
प्रभ्यासकार्यं सनघतन्योरितिकिम चाति वा
परोत्तायाम् ५० प्रदेः परोत्तायापभ्यासस्यप्र
देशोवाभवति जघासनततः नलः प्रतस

सुवसम्प्रदादिउपधादीवः प्रत्ययस्वरविधिः स्वर
इतिप्रारोहिद्वेष्ट्याइमदनेतिउपधातोपःप्र
वोषेष्टशिरोमितिचस्यकः शासिवसोतिषःप
तेष्टाष्टादतःष्टाद्विद्वेष्ट्यादेस्सवेनेतिदीवैः
दीवोत्तरतोपःपरोत्तायामितिकिमप्रतावे
जोवपि८१वेज्जतंतसेतानेरत्यस्यपरोत्तायांप
रस्यांवयिष्टादेशोभवतिइकारउच्चारणाद्यः
उच्चारणपतःऊपःप्रदिन्यावयोतिसस्यप्रिप
रोत्तायामभ्यासस्यसभ्यासस्यसस्यपतेववौ
ववतःववुःप्रदःआकारादटगोप्रत्ययान्तोपा
सार्वधातकेनवेज्योरगोवेतिसंप्रसारणाभा
वःपरोत्तायामितिकिमवाताहंतेवोपराशिषि
हनदिंसारत्यस्यआशिषिपरस्यांवध्यादेशोभव
तिइकारउच्चारणाद्यःवधातवधास्तामवधा
सःआशिषीतिकिमजवानप्रभ्यासाश्चेतिह
स्यचःप्रयतन्योच८१हंतेवध्यादेशोप्रयतन्यां
परतःप्रवथोतप्रवपिष्टामप्रवपिष्ठःप्रयत
नोदितामप्रनप्रनेनवध्यादेशःसिचइटप
कलेसिचइतिइटप्रनउससेदोवेतिपतेदी
वौचनेणतेहमसेन्यतेनोदितिस्थानिवज्ञावा
दिउभावःप्रामोनांतत्वाभावात्रभवतिआत्मेन
पदप्रहनेवध्यादेशोवाभवतिआत्मेनपदप्र
त्यतरस्यामितितेजोतरात्आर्वापिप्रआर्वापि
वातामआवपिषत

घ्रादएवेः घ्रादोयमद्नेत्यात्मनेपदम् घ्रात्मनेवान्
 कादोदितितलोपः पते घादते घादसातामघादस
 त सिच नस्यदतस्मिन्नितितेजोतरादगुणान्तेसतित
 नति तनोत्यादोतितलोपः धिरुस्मात्तिदशति
 सिज्जलोपः शणोगाः ८५ शणोयतस्योगाघादेशो
 भवति शुगात्प्रगातामप्रगुः शणग प्रघादेतामप्र
 नसिच तस्यशणस्यादापित्तोतितक प्रनउसप्र
 कारस्योसीत्यालोपः शकोपिभवति शक्वादिक
 तितेजोतरात् प्रथगात्प्रथगातामप्रथगुः शक
 स्मशणो घ्रापि एवेः सिज्जलोपोपिशणवज्ञावादेव प्र
 यतन्यामिति किम् शयाय मृद सशविपः स्वदेश
 तिदिवेवनेरुनेज्ञोदः प्रभ्यामस्यासवर्णोः ८५
 इटः परोत्तायाम् इटप्रथयने इत्यस्य परोत्ताया
 गाघादेशोभवति प्रोपिजरो प्रोपिजगाते प्रोपि
 जगोरे प्रेनेनगाघादेशः दिवः चालोपोसावधान
 केऽत्यालोपः प्रयतनीकियातिपत्योदितोयारा
 देशोवाभवति विभाषालइत्युदोमेतितेजोतरात्
 प्रथगोष्ट्र प्रथगोष्ठाताम प्रथगोषत प्रथगोष
 त प्रथगोषताम प्रथगोषात गादृक्वादिभ्या
 ङिनादिरिति सिचकिरानिपत्योऽप्रणानमरा
 मागायतोतिरेलमपते प्रयोष्ट प्रथवेताम प्र
 थवेत प्रथवेत प्रथवेताम प्रथवेत स्वरादो
 लोभोदिति चारिर्ज्ञादिः सनोतिनेयामिः ८६
 तागतो इटप्रथयने इत्येतयोः गण्यदेशोभव

[illegible]

एवासावेधातके प्रागेव प्रत्ययोत्पत्तेर्वेदितव्याः प्र
 तस्मावेधातके इति विषयसमसौ व्याख्यातानपरा
 समसो ब्रुवोवचिः ८८ ब्रुज्यक्ताणोवाचोत्पत्त्या
 सावेधातकविषयेव प्रपादेशो भवति उकारउभ
 दाण्यः प्रवोचत उवाच वक्ता उपपात वत्यति प्र
 वृत्यत ब्रुज्यत सत्यवचिः प्रयतन्यामणसवचोत्पत्त्या
 व्याणोववेरोउपपायाः परोत्ताणमभ्यासस्य प्राशि
 त्विस्तपित्वीति सम्य प्रत्यउपचिवचीतिरउभावः
 प्रसावेधातके इति किम् ब्रुवोति ब्रूयात वचोत प्र
 ब्रुवोत अन्ति प्रदादेत्वे क्यञ्जनानां गणीति ब्रुवर्
 उवचनादेः गुणः इहापि प्राक्यप्रत्ययोत्पत्तेर्वे प्रपादे
 शोक्तुते अवाण्येतनां तादिति व्याणोसोति वाच्य
 मिति मिदम् प्रत्ययाब्रुजः स्वराघट्टितियेकतेयदि
 वचिः स्यात्तदावपमिति स्यात् वातिटः व्याज ८९
 वतिट्प्रत्यक्ताणोवाचोत्पत्त्यासावेधातकविषये
 व्याजप्रपादेशो भवति आख्यात आख्यात आख्यास्य
 ति आख्यास्यते आख्यास्यत आख्यास्यत प्रयत
 न्यामणसवचोति प्रण आलोपोसावेधातके प्र
 सावेधातके इति किम् आवासे अन्ति प्रदादेत्वे क
 स्कोस्सयोगायोगितिकलापः लवगोस्यप्रदातेत
 स्यटः इहापि प्रसावेधातके विषये व्याजप्रपादेशः
 यदि परे स्यात्तदावतिटः जानुवैयत्यादेवात्मनेप
 दे उभवेपमाइत्यत्र स्याजः जानुवैयकरण
 मनयेकस्यातके वित्त लयानिति पठेति प्रवक्त

शारेनसशतिवोरादरंति तेषांमतेत्याप्रथनेरम
स्पपरस्मपरिनः शात्मनेपरशयोगोसावेपातके
वक्तव्योभवति प्रत्यशासावेपातकेऽप्याजः प्रथम
गः प्रायशोनटप्रते तस्मान्निचिन्नादेशपवक्त
यः वृत्तेनेयवतिटः त्याजनेयते संवत्ताः तलः
वृत्तेनोयारम्यः वापरोत्तायाम ५० वतिटः परोत्ता
यामेवविषयेवात्याजादेशोभवति प्रावत्याप्रा
वत्ये प्राववते प्रजेवो ५१ प्रजगतिसेपणयोरे
मस्यासावेपातकेविषये वीप्रादेशोभवति विशे
षारिष्टः प्रकृतेनवापनेरमसावेपातकेरतिवनेते
नवापरोत्तायामिति वेता वेष्टति प्रवेष्टत प्र
सावेपातकेरतिकिम प्रनति इहापि प्रसावेपा
तकेविषये प्रजेवो पारेपरेस्यानरायोननाने
मितेप्याणियरेवोप्रादेशोसति वेष्टमितिस्यात् प्र
निमित्तेनत्यादेशपस्यात्स्वरायश्रुतियप्रत्ययेनवे
ष्टमितिसिध्यति चजिप्रपिक्कापेवप्रजेवो नइष्ट
ते समाजः समजः पशूनाम उदजस्समुदोज
पशुष्वितिनेतरादाप समज्या समज्यामनिषेदे
तिक्वप्सियासारापुपुदिवेष्टते प्राजनम प्रव
वताम प्रवोयतेनेनेतिकरणायकरायाप्रे
तिप्रट् प्रवरासितनारेशः प्रदादेल्गविकर
तास्य ५२ प्रदादिगणपरितेभ्योपातभ्यः पर
स्यात्तिकरणस्यनृभवति एतिपति इतः।

इतः प्रनोपविधिर्वत्तवत्तात्किरुते प्रमयत्ता
तापोन प्रनिविकरणोऽतिगुणः प्रमोत्तयोपेन
प्रत्ययकृतमितिनियथात्रभवति विकरणस्यति
किम प्रयते ५३ नृहोत्यादेश नृहोत्यादेशापर
तेभ्योपातभ्यः परस्यप्रतिकरणस्यनृभवति नृ
होतिररातिविभक्तिं नृकृतः प्रशपिप्रत्ययनतागा
भानाङ्गाभावः भजोभ्यासस्य भज्जहाजमाटा
मितविकरणस्यतिकिम इयते नाम्येतानांय
णापोतिरोचः वावेक्रीपितस्य ५४ वेक्रीपितस्य
वाल्गभवति लोभयति लोभोति प्रत्ययेभवति
यशाहः तस्यलकारेणोवल्लिकीतितापकात्
दिवे गुणप्रक्रीपितेश्रुतिगुणः वकरोतेपरस्मपर
मिति वनेति प्रनि प्रदादेल्क यदोवेतितेजोत
रादाइदुगुणः एते वोभयते इतास्यारापेवति
भृभ्यस्मिन्वः परस्म ५५ इताग ह्यागतिनि दाशति
दासंतकाश्रुतेपिवतीति पापाने भृसता पभ्यः
परस्यास्मिन्वः परस्मपदेपरैरुभवति प्रगातप्रस्था
तप्रदातप्रधानप्रपातप्रभृत इतागः पिवते नि
देशात्पारतागोरम्यपातेनभवति प्रपासीत् य
मिश्रमिनस्यादेतानांसिरेतमेतिसागमारिदिमि
वरतीट्टरट्प्ररीतिमिनलोपः चागोपोपारानेपे
टपाशानेनकराणो दीष्टेरनवाप्रेतकर्मणोपभ्यः
परस्यास्मिन्वः परस्मपदेपरैरुभवति निभाषाया
थेट्प्रादितेजोतयत्त प्रचानप्रपातप्रशानप्र

वा
वो
५

कात प्रसातपते प्रवासीत प्रधासीत प्रधासीत
प्रदासीत प्रसासीत रिसिवरं द्यमिरमिनसीतिर
रसकारागमस्य रसरोतिसेनलोपः परस्मैरति
किम प्रगायिषाताम प्रगायिषते प्रधायिषाताम
भिरवकोसतम सतेनपातप्ररणोभुवस्तलो प्र
प्रधाताम येत सित्वासीप्रमीप्रुतासिप्रभावक
मेणोरुपदेशोतानप्रुदृशावाविणवदिद्वेतिर
र नस्यपिणवज्ञावादापेरिस्पादेनानामित्यायिः
प्रोत्तनेचानकारारितिनलोपः इतिपेरितभट्ट
प्रोत्तगदरविशवितायोचालवोपिस्पादेनानामित्यायि
नप्रकरणसंप्रसारणपादप्रतयः ५ नास्यत
योपोतस्वेकरणायोगेणः ५ नास्यतयोपोतवि
करणायोगेस्यगुणोभवति प्रत्यवेसंयत्तरेगुण
इति प्रः परोदयेतयोस्यगुणसंज्ञावतते तत्र
स्यानेतरतमपरिभावयातालव्यस्वरुणोस्य
नालव्यपकारः गोस्यस्य उवणोस्यगोस्यगोकारः
मथेन्यस्यप्रवणोस्यमथेन्यः प्रगदेशप्रभवति वे
ता नेता स्तोता लविताकता तरेता विजवणी
प्रग प्रज स्त लजकदृरुजक लप्रवनतरा
योः ता विज नीजोप्रवणोरसिप्रोतिरुभावाः ५
स्तोः ततोप्रकृतिलाति कृजः सतोप्रुदृप्रुजइति
प्रमप्रुदृगुणः विकरणास्य सनाति तेनाति ना
स्यंतयोतिरिक्किम उम्भता उपपमानोयागोष्ठा
इतिस्थानसावणारोकारोगुणः शमः पातविक

रणयोरितिकिम प्रगिभिः परोभिः पितृभिः
इरेइरोजमि प्रजावित्यादिना विदेतानामेकारो
कारादेशानोतिप्रमार्थनादृणानस्यादितिवेनहि
नदोभिः वधुभिः प्रस्पात गोणामुत्पयोमुत्पिस
प्रमप्रुदृतिवचनादोणामुत्पयोनेभवति नोः लः
किवेतोपातत्वेननहाति लिगत्वेवप्रतिपयतेइति
पातत्वे मुत्पस्यकिपावाचितस्याभावाद्गोणा
तत्त्वम प्रयतोत्पयेकारस्यपकारोभवति पे
कारोपदेशसामर्थ्यात् विकरणासादवयोदातो
विनानिमित्तगुणोभवति नामिनस्यापथाया
लवोः ५ विकरणाप्रुदृणोभवेवप्यते उपधायाना
मिनोभावात् पातोरुपधायानामिनोयणोलवो
भवति वेदनामोषिता वतिता विदताने मुवस्तो
हमव ना इद उपधागुणः दोग्यदोग्या दिद उपवये
उदप्रुदृणो तारादोवेः वदपभमप्रुदृतिनस्यथः प्रो
ततोपप्रुदृये उपधायाइतिक्किम भिनति भिरिति
सराउपादेः परोनशसः नित्यतादोतभवति प
प्रोउपधायानामिनोभावाद्गुणोभवति लवोरि
तिक्किम जीवति जीवण वणपरेइतिउपधाभूतस्य
प्रवणोस्यवाप्रकारादेशोभवति तनृदितिनेयोत
रात प्रवोप्रुदृत प्रुदृदो वपेमानेप्रप्रुदृनृदिव
ण प्रकारस्यप्रकारः गुणाभावायः दिवेवनम
प्रकारप्रवणोस्यप्रनापेसमानस्येति सन्तज्ञात
समवणोस्यतोतमरोवोलवोः पते प्रववपेन ल

वा
वा
५१

तोः परस्माभावात्सन्निहितं नास्ति प्रवीकृतं तत्
 मेशवेवुरादेष्टोतं देवतापथायाः कारः कारि
 त्तोपः दिवेषकारः अतोः सन्निहितं नास्ति पते
 प्रविकोतेत कोतोषोः किमेतितापकारकास्ये
 नामिनोवोतिरीवः दिवेषभ्यासकार्येन प्रविव
 विकरतो १ पूर्वस्यद्वयेनसिद्धेतिप्रायेभोति
 यमायः पातोः सविकरणगुणोभवति नास्ति
 न जयवधेते प्रनोतिकिम नमति सनोति कोणा
 ति प्रषाण प्रषप्रष्टो पंवमोदि शानयंजनाताहो
 हेरकारादितिदिनोपः करोतेः ५ इरुजकरोरुम
 स्यविकरणगुणोभवति पूर्वस्यतेयमेनप्राम
 करोति कुरुतः कुरुति दिववद्वययोगेणोक्तं प्र
 स्याकाररुकारस्योत्तम करोतेतिदिदिदाः क
 मोदिसायासिन्त्यस्यरुणातेनिवृत्त्यर्थः आतोत्ता
 हृणोनामविकरणगुणोभवति पूर्वस्यवियमात्र
 ग्रामः प्रतोति उतोति वतोति आतागमनेत्या
 प्रदने हृणाभाजने सिद्धेः ५ निमित्तासिद्धेद्वयस्य
 विकरणोपरेगुणोभवति पूर्ववद्वियमात्रग्रामः मे
 यति दिवादेयेन १ प्रभस्तानामसि प्रभस्तानोसं
 वेधो प्रनउस्सितभ्यस्तेतिथः प्रनउस तस्मिन्नेय
 एणोभवति दिववद्वययोगेणोक्तं निषेधः ग्राम
 प्रविभप्रः प्रनारकः पयकः निभोभये जाशुति अग
 तो सस्तनोप्रन प्रानि नदोत्यादश्चलक जाग्रः प्रर
 देलंक नदोत्यादीनामिति भो अदिवं प्रकारमव

तोस्य प्रतिपिपत्तोमेतिरुत्तम प्रभ्यासस्यासवतो
 इवस्वरादीनां हिरादेः प्रभ्यप्रदात्तादिप्रनउस
 प्रनेनगुणः प्रभ्यस्तानामितिकिम प्रविउः प्रभ्य
 स्तानोसंवेधिनोतिकिम विद्युः विजवये परोत्ता
 सोद्वे यश्वतोस्येतिथः नताकारानुवंधवेकोपि
 तयोः १ ताकारोनुवंधोयस्यप्रमयस्यसमाकारानु
 वंधः ततोदेहः ताकारानुवंधेप्रमयपरे वेकोपिते
 वगुणोभवति नोयनेनयने सावेधातकेयण
 प्रुप्रुषत प्रुषारिस्तुत्रेणाण वेकोपिते नेनोयते
 नान्ययते वेभिद्यते नरोन्यते प्रमयेनयति न
 नाति भिनोति नमतिथशब्दः नतेः समतोरो न
 स्यरेकारोसाशानाद्रास्यकोपितेनास्ति नकार
 स्यवनास्ति प्रनेत्यत्वादितिप्रकारमवतामेवम
 वति प्रभ्यस्तस्यवोपथायानामिनः स्वरेगुणोनि
 सावेधातके १ नेतिवतेते स्यातावेत्यतः प्राक प्र
 भ्यस्तसंतकस्यपातोः रूपभाभतस्यनामिनोगुणो
 नभवति स्वरादेगुणोनि सावेधातकेपरेनेतिजा
 नि प्रनेनिजम वेविषाणि प्रवेविषम एतिनिश
 वपोषाणयोः विष्वज्यामो पंवमोप्राति सस्त
 नोप्रस प्रानि नदोत्यादश्चलक नदोत्यादीनादि
 वेनितिनिविषामिस्यभ्यासस्यगुणः प्रनेनउ
 पथागुणाभावः प्रभ्यस्तस्येतिकिम वेदोति उ
 पायादितिकिम विभयाणि निरुयाणि इभज
 या हीनता सोरितिकिम नेनेति सावेधात

ना
को
५२

केरतिकिं निनेन ननुगानिषेयौगुनियेवसायंक
इतिकिम गुणोदगोनउच्यते प्रभस्तानामसो
तिप्रयमपिगुणोमाभूरेतिगुणोदगाम प्रनेति
जः सस्तनोवन प्रनउस उपपायानामिनपवगु
णः प्रामोति इतिनामिगुदगंसत्वायंस सतिवा
निरिः सतिप्रतिरिपेउपपायानामिनोगुणो
नभवति विभित्ति विभित्ते भेत्तमिदतिवाह
मिदतिसनवपेस्तनोयादेवेदपभेत्तारिवतय
ते निवृत्तति ग्रहउ गृहीतमिदतिसनग्रहेस्त
पिश्रुदामितिसम्यदोऽः प्राग्वादेवतयतम
गुदिगुहोस्मनातिइभावः षडाः कः सनोति
किम वेति प्रनिरीतिकिम वृकोषिषतिरुषने
प्रागमास्तनप्रदगोनग्रसेने इतिसेरापिसनेग
णानिषेयः स्यात् ५ प्रयतन्याशिषास्मात्तने ५
प्रनिरीत्येव नामिनउपपायगुणानभवति प्रय
तन्याशिषास्मात्तनेपदेप्रतिरिपरे प्रोभत प्रवृद्ध
प्रयतसिव प्रदाप्रदातिमित्तोपः प्रनेनउप
पागुणाभावः वृद्धपभेभ्यशितस्वपः प्रोभत्ताता
प्रोभत्तत नत्त्वप्रयतन्यात्तनेपदेमिवाव्यवदि
तमितिकयमवगुणाभावः प्रोभनेत्यादीतलो
पविषेवतववात्रास्तिव्यवधानम नत्त्वपिपि
नलोपस्यस्यानिवज्ञावाद्यवधानमेव पवतदि
येननाव्यवधानेतेनव्यवदितेपिववनप्रामाण
रितिववनसामय्यात्समपिव्यवधानेभवमेव

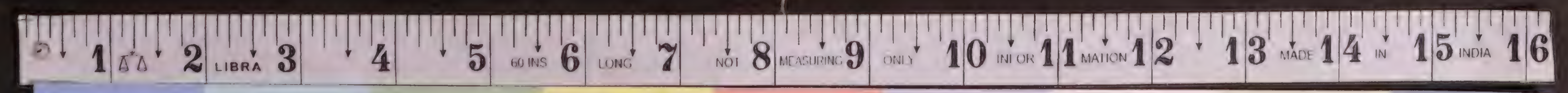
गुणाभावः प्राशिषि भित्तोष्ट भुत्तोष्ट वृथेस्त
नोयादेरितिवस्यभः प्रनिरीतिकिम प्रवतिष्ट व
तिषीष्ट वृत्तवतेने प्रयतनीत प्राशीः सौष्ट इह उ
पपायाइतिकिम प्रवेष्ट वेषीष्ट प्रयतन्यामिति
किम भेत्तने भोत्तने प्रयतन्योपरस्मपदेव्यज
नात्तानामनरामितिह्यागुणोवाच्यते प्राशिषि
व प्राशिषिवपरस्माइतिगुणाभावः सिद्धपवेति
आत्मनेगुदगामनयंकामित्याहुः अदेतानाव ५
अदेतानापातनागुणानभवति प्रयतन्याशि
षास्मात्तनेपदेप्रतिरिपरे प्ररुत प्ररुषातामप्र
रुषत प्ररुत प्ररुषाताम प्ररुत रुषीष्ट रुषीष्ट
अतोहृद्वनरतोभावः रुस्यास्मानिदरतिमिन्
लोपः प्रनिरीतिकिम प्रवरिष्ट वरिषीष्ट इह स
विभक्तौ वृजवरणाइतिवा प्रनयोः दादेतानाव
वाइतिरिमिवास्मात्तनेपदेचितनेचोतयत् उ
कारोसदेहायः तेनसवतागुदगाटकारोपिग
सते प्रस्तोष्ट स्तोषीष्ट यद्यउकारः स्यात् उप
स्तत्कानस्येतिरीवेस्यागुदगाटवेदेतागुणाः
स्यादोष्ट ५ प्रयतनोमेवप्यते नाशीस्यादीना
मिनोभावात् प्रागानिनेहानाविमस्यदामेनका
नावप्रयतन्यामात्तनेपदेपरेगुणानभवति सम
स्थित समस्थिषाताम समस्थिषत प्रपित प्रोप
षातामप्रोपषत दाजेदुजामेनेप्रयोगाः दाणदो
येतात्तनेपदेनास्ति समवप्रविभ्यशितोतिहते

वा
वा
५३

गत्तनेपरम स्यादोदितयत्तमात्तनेत्यस्यस्यते
 पुरिहस्वस्मानिदिति सिवो लोपः भवः सिज्जा
 कि ॥ भूमायामित्यस्य सिज्जलकिरुते गुणो
 न भवति प्रभूतप्रभूतामप्रभूतनरास्यादापि
 वतीति सिवो लोपः प्रनिभुवो वातः भवः सिज्ज
 लकोतिरुभावः सिज्जलकोति किम च्यत्तम
 विष्टव्यतिष्ठतः कनेतिकमेव्यतिहारेरमात्तनेप
 दमसिद्धिदुगुणाः सतेः पंचम्याम ॥ इदं प्राणी
 गभंविमोवनेरस्यपंचम्यागुणो न भवति सर्वे
 षामात्तनेरस्यप्रभूतमेपंचम्यादिति पंचम्यम
 पुरुषस्यपुत्रासात्तस्मिन्ने गुणाः प्रायः सवेस
 वावदे सवामदे इदं प्रा पंचावदे प्रामदे प्रानि
 प्रदारेलक स्वरादाविवाणसुव पंचम्यामिति
 किं सविता दीपोवेद्याम ॥ पंचम्यामिति
 वृत्तम सतिदीपोवेद्यामित्येकयोगाकरणात्
 दीपोददीप्तिदेवनयोः वेचोद्वेतनानये पुन
 योगुणो न भवति दीप्यनम वेद्यनम दीपो दै
 प्यावदे दीप्यामदे यद्वगोस्यः रुद्विरस
 षामाति ॥ रुद्विरस्त्वविमोवने विद्वत्ताने मृष्टे
 ये पंचासतिपरे गुणो न भवति रुद्विरसति विवि
 दिष्टति मृष्टिष्टति रोरितमिद्वति वदितं मोषितं
 मस्यनोति किं शरिता वोरिता मोषिता विद्वत्तमा
 या विद्वत्तमाभे विद्वत्तवारणो पंचाविद्यतिवेद
 ति विनतोति सतिरुभावत्तानिवातिदीति ।

गुणाभावः सिद्धः विद्वत्संवेतनेरस्यस्यतचौरादि
 कस्यनित्यंकारितोतस्यस्यरोनास्तोतिपारि
 श्रद्धादिरिताना यो गुणते नास्येतानामितिदा ॥
 प्रविद्यमान इदं भोपातभ्यः ते प्रविदाः ना
 स्येतानापातनोसनिदंगुणो न भवति सति
 परे विवोषति प्रतिनोषति प्रशृषति लक्ष्मति
 वेत्तमिद्वति नेतं यवितं लवितं सतप्रवलोः
 उवणागुपादिभ्यश्चेतिरुभावः स्वरात्ताना
 सतीतिदीवेः प्रनिरामितिकिमिशायिषते
 प्रायितमिद्वतिसनरदुगुणाः पप्रु दिवस
 वेष्टामात्तनेसावधातके सर्वेषां पातना
 विकरणात्तंगुणो न भवति सावधातकेषा
 त्तनेपदेपरे प्रभूतमेपंचम्यात्तनेपदेपरे उ
 त्तमप्रभूतगुणो भवत्येव सते स्तवीत स्तनाम
 प्रस्तन वनेते समरुत पंचतामसस्तत प्रानि
 प्रदारेलक समस्यास्वरादाविवाणसुव उग्ये
 उदीत उग्याम प्रदग्ग उदग्ग प्रानि प्रदारेलक
 दादेवेतिदस्यवः वद्वयभेभ्यश्चित्तस्यथः पु
 द्वातनोयस्यतयेतिवस्यगः विकरणास्य कुरु
 ते कवीत कुरुताम प्रकुरुत ननादेरुः करोते
 तितिगुणः प्रस्योकारः विनुते विनोत विनुतो
 प्रविनुत विनवपे नुस्वारः समस्यानोविक
 रास्येतिवत्तम सर्वगुदणमंतरस्यनास्यता
 नामिस्यवमाभूति प्रात्तनेति किम प

वा
वा
५५

ति रोम्ये शावद्वतारि सावेधातके इति किं
वेष्णते स्तोष्यते रोम्यसे शुभ्रमेपवम्पार
ति किं स्तवे स्तवावहे स्तवामदे करवे कर
वावदे करवामदे सनवे सनवावदे सनवा
मदे दिववह्नयोऽपरस्मै १० सवेष्णपात
नोविकरणानां वगुणो न भवति सावेधात
के परस्मैपदे दिववह्नयोः परयोः शुभ्रमे
पवम्पारः पवम्पारः परस्मैपदे उत्तमपुरुषे
दिववह्नये तयो गुणो भवत्येव स्तनः स्तवे
ति स्तनाम स्तवत प्रस्तनाम प्रस्तवत प्रन्ति
शुदादेत्येक स्वरारावेवाणोत्पद्युः इति
उत्थाम उदत प्रुत्थाम प्रुदत रुतः रुवे
ति रुतनाम रुवेत प्ररुतनाम प्ररुवेत वि
भुतः विभुति विभुताम विभुत प्रविभुताम
प्रविभुत उदरुचविभु वतनसंभुति पवनाम
पवत सस्तनाम प्रुदः प्रुनोत्कचत्वारि रुन
तनारेतः विज्ञानुः स्तारेः नोवेकार इति स्वर
देवतमरुजः करोतेरिति गुणः प्रुष्णकारः दि
ववह्नयोः इति किं पति रोम्ये करोति वि
नोति सावेधातके इति किं स्तोतारो स्तोतारः
शुभ्रमेपवम्पार इति किं स्तवाव स्तवामदे
हावरोहाम करवाव करवाम सनवाव सनवा
म पवम्पारः पवम्पारः परोत्तायाव पातोरेवा
गुणनिषेधः विकरणस्यासंभवात् पातो गुणो न

वति

परोत्तायां परस्मैपदे दिववह्नयोः परयोः व
रुतः वरुः उदतः उदरुः दिववह्नयोः
ति किं शुभ्रमेपवम्पार उदोद सवेष्णत्तने ११
पातो गुणो न भवति परोत्तायां मात्तनेपदे
सवेष्णकदिवह्नयेपरेषु वरु वरुते वरु
रे उदरे उदराते उदारे परस्मैपदे दिववह्न
त्यो गुणानिषेधः उक्त इति पातो वात्तवे
त्तनेपदे पवम्पारित्यात्तनेपदे गुणो विस्पष्टार्थे
श्राविषेव परस्मै १० पातो राशिषि परस्मैप
देपरे गुणो न भवति भिधात उपात उपथा
गुणानिषेधते शुभ्रमेपवम्पारोत्तायां यो
तिरो वीनवाप्यते नोपात नूपात इत्यादि
दिगुणावापायो रोवे स्यादिरो वी भवेदेव प
रस्मै इति किं वेष्णोऽपरस्मैपदे १० पातो
विकरणस्य समस्य परस्मैपदे गुणो न भवति
स्तयाततनुयात सनुयात होव ११ पातो वि
करणस्य वगुणो न भवति होपरे स्तारे वि
दि रूपशब्देति तनु विन उकाराश्च नोपवि
करणादिनिर्लोपः पवम्पारः पदे इति पाद
पूर्वस्य प्रयोगः तदादेरिति ११ तदादिगुणो
दितानां पातनामनिपरे गुणो न भवति तदति
नुरति तिरोति तिनिवासगम्योः सगरावेव
पातिर्यु शुभ्रमेपवम्पारः नोत्ता श्राविषेव
विदसाने इत्यस्य श्राविषेपरे गुणो न भवति तिरो

रुकार प्रउवविदजाग्रभोवारसाम श्रामः रु
 जसंविदांवेके समोगस्यविप्रकीत्यात्मनेपरम
 श्रामोत्तिकिम खवेद विदेवितिकिम गोषांवेका
 रजागरोवकार उषराजाग्रति श्राम्वराम प
 वकाररुहोवधारणायः श्रामिपवविधेगुणो
 नभवति श्रिमादितायीति विरिज्ञानायोश्र
 ते नस्यवश्रामसंभवात् ऊरोरनिनिजदः
 इत्तव इत्तव प्रद्व नेशनिजदः ततो नजासमा
 सः ऊरुकोरियो प्रद्वसंमेषणो ऊवसंकोवे ग
 जश्रुगुश्रतायां रिपतेपे ऊरुदेदने स्फुरविक
 सने सदृशात्तेपप्रमदेनयोः ऊरुदेदने तदक
 नदकर्मणा प्रद्वद्वदेदने जउवेधे ऊरुवसंम
 ऊरुवाये ऊरुवनते वुउप्रतिवाते ततोउने
 स्फुरप्रद्वसेवराणो उरुऊनिमजने वुउप्रसंवर
 णो स्फुरस्फुरस्फुरस्फुरस्फुरस्फुरस्फुरस्फुर
 मेतः गुरोउयमे उदोन्ननराजने ताल्लवे ध्रुवि
 ध्रुवने गुरोरोत्तमो ध्रुवातिस्वेययोः उदोत्तः
 ऊदृशावे पनेऊरादयः पषांगणोनभवति श्रि
 दवनिनेप्रत्ययेप्रपरेष ऊरिता ऊरिष्यति प्र
 दोत्त प्ररिता प्ररिष्यति प्रप्ररोत्त ऊरिता ऊरित
 म ऊरितव्यम नविता प्रविता गुविता वृणा
 त्वावितित्व नवनम प्रवनम प्रवनम ध्रुवणं
 ऊवने प्रद्वप्रवजामित्यगादेशः स्वराविवर्णोत्तव
 सिविज्ञादिरेषांनेष्यते गोऊरादिभ्योऽन्तादि

दितिदिदतिदेशान्तिवेतिद्वयोरपिगुणा
 द्योः प्रतिषेधात् प्रनवीत् प्रपवीत् प्रगवीत् प्रु
 दि सिवद्वद्वद्वसिजलोपः श्राम्वत प्रनिनिजदः
 तिकिम ऊरोर्यति ऊदेतंप्रपुंऊरनगणः प्रुकेरि
 इवद्वस्त्वलोपः वुकोद्वद्वद्वपयागणः विनेरि
 रि गोविजीभयवलनयोरेतस्यरिपरेगुणोन
 भवति उदिनेता उदिनिष्यते उदिनितम उदि
 नितव्यम इतीतिकिम उदेजनम प्रद्वप्रवरासि
 म्नादेशः कथमुदेनिता इतिभिराश्रयतेरतिउ
 व्यते जायमिदिप्रयोगः किंतुद्विरति उदिनमाता
 प्रप्रक्ताः इत्त गणः निष्टेतिक्तः इदनिष्टेरोनशति
 इतोलोपः वोणाः २० ऊणांऊकादेनरमस्यरि
 पदेवागुणोभवति श्रोणाविता स्वराविवर्णोत्त
 वृश्रोणाविता गुणः इतीतिकिमश्रोणात् स्फुरादि
 प्रुनि प्रदादेत्तेकगुणोत्तस्त्वोवेतिगुणः स्या
 दोरेदद्यतम्यामात्मने २० ह्रागतिनिष्ठताविन
 स्यदासंतकानावप्रद्यतम्यामात्मनेपरपरे म्य
 स्यरेतेभवति समास्थित समास्थिताम सम
 स्थित समवप्रविभ्यस्यरत्यात्मनेपरम श्रिद
 श्रिद्विताम प्रुपिषत स्यादोमेयसमापितम
 येननायवधानेनेनयवदितेपिववनश्रामाणा
 रिनिमिवायवदिनेपिप्रात्मनेपरभवतिइत्तम
 प्रद्यतम्यामितिकिम संस्थाप्यते प्रात्मनेरतिकि
 प्रस्यातप्रदात्त प्रधात्त इतास्यादेतिसिचोत्तक

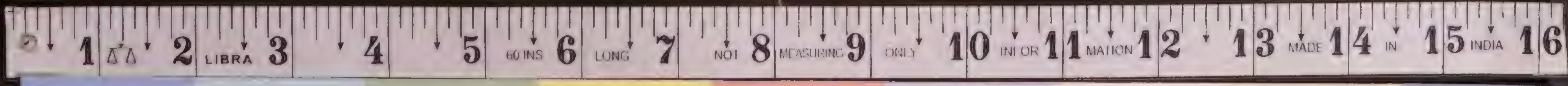

वा
को
५५

स्वारेरागमोक्तिकाः स्वराविकारो २५ मृद्व
मोक्तो लृप्त्वेदेने विरज्यतामे लिप उपदेहे
वतरागो मृद्वरागाः स्वरितेः कृतीदेने विरपे
तापे पिशमृद्वये एतेमुवादयः यथामनितिकर
तो परेस्वरागमोक्तिकागमोभवति मृद्वति लृपते
विंशति लृपति सिंवति कृतति विंदति पिंशति
कारेमनोरनुस्वारः मृद्वनुगोतः श्रुतिविकारो
तिकिम मोक्ता श्रुतिवित्पृष्टायं नसेवामा
मोविकारोक्ति मनिनशोवेरि १५ आगमोनका
१ः स्वरावितिवर्तते उन्नरस्वरेप्रपटमसुतो
हो पाशप्रदशने मृद्वनुवेरिपरनकारागमोभव
ति मेक्ता मेत्याते मृद्वत्यत स्वरागमोनकाराग
मः प्रोत्ततोयति सस्यः तवगोमेटीतिरस्यतः
मृद्वमृद्वोत्तरोति मृद्वजनकारस्यलोपः वृगोस्य
किः वगोतः वतम नशोः तत्तापि नंशानेत्यति
मृद्वत्यतनागमः तस्यमनोरनुस्वारः कृशोमेति
शस्यषः षडोः कः वगोतविधौ मृद्वनुस्वारानु
त्या मृद्वनुस्वारस्यवगोतः प्रोत्तिकिम मज्जाति न
प्रतिरिवादेयं रंथिः जभोस्वरे १५ रंथिसाराथे
जभजभजभोगात्रविनामे मृद्वयोः स्वरेपरनका
रागमोभवति रंथयति जभयति रंथतेप्रपटं न
भमानमिनशागमविपेवंतवत्तादादीनागमे
ते प्रकारस्यमृद्वपथत्तादस्योपयेतिदीचीनास्ति
थकः जंभकः वृणत्वावितिबुण प्रवराभित्यका

रंथः स्वरावितिकिमप्यतेनमृद्वे
नेतिपरपरातापाम् १५

रंथेतिरिपरेनकारागमोनभवति मृद्वोत्तायोप
रोत्तायोयदृ नस्मिन्भवत्येवमर्थः रंथिता रंथि
यति मृद्वोत्तायोपरोत्तायामितिकिम रंथि
य रंथिव रंथिम पूर्वानागमः रंथिलभोवा
विकारोपरोत्तायः १५ विकारोपरोत्ताव
नेविकारोपरोत्ते ततो नकासमासः रंथभस्य
उन्नभमृद्वामो मृद्वयोः स्वरेपरनकारागमोभव
ति मृद्वविकारोपरोत्तयोः विकारोपरोत्तयोपः
स्वरस्त्वज्जयिता रंथयति लंभयति रंथमाणा
प्रपटं लभमाने नागमः वगोतः मृद्वविकारोप
रोत्तयोपेति किम रंथने लभते रंथे लेभे प्रस्येक
यजनमप्येदेत्ताभ्यासलोपो स्वरैरितिकिम १
भ्यते लभ्यते मृद्वपमगस्यलभेः श्रुतिमितिपरे
वानकारागमोभवति विभाषाविसमलोपेति
नेजोतरात् प्रलेभि प्रलोभि मृद्वत भावकमेता
मेतिरंथशागमविपेवंतवत्तादागमेकतेउपथा
रोचीनास्ति पते प्रस्योपयेतिदीचः एामिलंभम
लंभमलाभमलाभम एामोत्तापेदिमपटमिति
एाम एामेनस्यदिवंननेव पते शावजावाउपथा
दीचः लोपमगस्यतिरंभवतिनागमः प्रालोभि
प्रालममप्रालमम रुद्रोद्दोपः १५ रुद्राना
दानयोः प्रसातप्रदप्रपरस्यदेपेप्रदप्रोभव
ति जकस्य वकादि वकासरो मृद्वप्रोदेलेक
देपिः प्रोत्ततोयति स्थानसावतापोत्तस्यततो

यतोः भिरिदिरिस्वरादुपादेः परोनशब्दः रुदादेर्नि
कराणां लोपः देपिः शिदिपिंशे शिपुजति पिष
असेवगाने नशब्दः तस्यां लोपः देपिः अदरवाम
पेमाइति स्यात् सावर्ण्योत्पत्त्यनयोः तवगं
षटेति पस्पृष्टः तवगं अदेति न स्यात् रुपुजा मि
तिकिम क्रीणादि उभयेषामौकारः हेरिति किम
नृदोति प्रति सेदविषये नातएते च देपि नने
यते आगमास्तत्ते शृङ्गानशृङ्गते सेदोपि देः तथ
तसोस्तात्सा शिष्यात्तरस्यामिति तात्पर्यकृते
पि स्यानिवज्ञावशमाति रुदिरि सावर्ण्यतके
वरुदादेरिति शृङ्गतात्तम भिन्नात् हेस्तात्ता
भिदेन शब्दांतलोपाश्रयत प्रचोषेष्टयोराभिति
दस्यतः युक्तेः १५ अस्मभ्योत्पत्त्यात्तस्य देपिंरा
देशो भवति पथि अस्तेरादेरिति प्रकारलोपः नि
त्यन्तारेतरगन्ताश्च तस्यभ्योरेभ्यासलोपश्चेत्यादौ
पत्तेकृते प्ररोभावात् तस्यात् स्यानिवज्ञावशनाति
अवर्णाविधानिति निषेधात् शावशास्ते १५ शा
सपुत्रुशीष्टावित्यस्मात्तस्य देपिंरादेशो भवति
शास्तेश्च शावदेशः शापि अन्ति शृदादेर्वकदे
पित्तम आदश्चासृकायामित्यस्य नशृदामत
स्यात्तनेपरित्तेन दहेभावात् लोपोभ्यस्तादेति
नः १० अभ्यस्तात्तस्य प्रंतत्तस्य नकारो लोपो
भवति ददति ददत नरुति नरुत मृदोतेः साव
र्ण्यतकेशतिवः नतति नतत माश्रति नाश्रतः

दीरति दीरत वकासति वकासत शासति शा
सत प्रेतीति इकारश्चाश्रणाथः अभ्यस्तारिति
किं याति प्रेति शृदां किम दीरत अभ्यस्ताना
माकारस्येत्यालोपः आत्मनेपदानकारात् १५ लो
पोतिनश्येव आत्मनेपदस्योत्तशब्दस्तस्य न
कारलोपो भवति अतकारात् प्रकारात्तस्य तन
भवति कृते विन्त्यते लुनते कृतेताम विन्त्याम
लुनताम अकृते अविन्त्यत अलुनत प्रेतेपेव प्रे
ताम सस्त प्रंत ननारेकः नुः स्तारेः नास्मारेः न
स्मिनवादीनां रुस्तः स्मारीनां विकरास्येत्या
लोपः न्मेवकारइति नोवेत्तम अकृषत अय प्रंत
सिचरादेता नोवेति गुणाभावः नलोपः आत्मने
इतिकिम विन्त्येति लुनंति अतकारादेतिकिम
व्यवृते सवेते व्युदगस्य प्रेते श्रुति गुणाः असे
यतरलोपः शोतेरेदेतेराविः १५ शोदस्मेश्च
स्मात्तस्य प्रंतशब्दस्य प्राविः रेफागमो भवति
इकारश्चाश्रणाथः उकारो सत्वमत्वाथः परा
दिन्त्यात् शोदः सावर्ण्यतकेशत्येतेनासिनो गुणाः
शोते शोतताम अशोत प्रेते प्रेताम प्रंत प्रेते
तिकिं शोते शयाते वेतेः परस्य शोदस्मादचयो
दात्मनेपदसंवेपितः प्रंतशब्दस्यारिचोरेफागा
मो भवति हेतेर्विभाषेति प्रेते शोतता संविदते
संविदते सगोराग्यदोत्पत्त्यात्तनेपरम वेतेः सं
तिपरस्मैनाश्रयः ५० परस्मैपदानामित्यपद

शब्दोत्पत्तिवेदितव्यः विदितानेऽस्य सात्त्विकसंज्ञितव
नेमानेकाले विदितायां विभक्तेर्वर्तमानायाः संवे
पिनोपरस्मैपदानां त्वादीनां यथासंख्यमश्रयः श
देषावाभवेति वेद विदतः विदः तस्य विदयः विद
वेद विद विम प्रनः प्रयदेन क हित्व वृत्तयोश्च
परस्मैशक्तिगुणाभावः स्थानिवद्भावाद् वर्तमाने वृत्ति
तेति हित्व न नास्ति पत्ते वेति विमः विदेति वेति
विमः विम वेति विदः विमः संज्ञितोति किम वि
प्यात परस्मैपदानामितिकिम संज्ञिते संविदाते
संविदते समो गम्यतीति संज्ञितो विदेरात्मनेपदम्
वृत्तेवेति विभाषेति नञोत्तरादेकागमः पत्ते संवि
दते आत्मनेवानकारादिति नलोपः प्रुवः पदाना
मादित्यादिश्च ५१ प्रुव्यक्तायां वाच्यस्मात्परे
षां संप्रतिकाले विदितायां वर्तमानायां संवेपि ना
मादितः पदानां वृत्तानां तितसंज्ञेति सिध्यस्य
मेतेषां यथासंख्यपदैव प्रुवदयः प्रुवतस्य सस्य
नप्रुवस्य मेतेवाभवेति प्रुवप्रुवादिरोदेशः इका
उच्चारणार्थः शब्दप्रारतः प्राहुः प्राप्ता शब्दयः य
ति यद्यच्चेति दस्यः नस्याचोषेष्टाशोऽमितेनः
पत्ते प्रुवीति प्रुतः प्रुवेति प्रुवीति प्रुयः पकत्ते प्रु
वरेद्वव नारिण्याः पदानामितिकिम प्रुय शो

यश्च ५२ ॥

प्रुवः परेषां त्वादीनां येषां दयः उक्तास्तत्तथाप्य
कारे परेतत्सत्रियोगेन वृत्तप्रुवाद्देशोक्ततेतस्य
सस्यकारादेशो भवति प्राप्ता प्रुवादिशकारा
मृत्तनभवति प्रुय प्राकारादयो ५१ प्राकारात्
रस्यप्रुवः गोकारादेशो भवति प्रुवो प्रुवतकिं प
पि य दादेन स्येगुणो ५५ दाप्तासावेतः दादेतः पा
तोयः प्रुतः दाकारस्तस्यागुणो प्रुयपरेदादेशो
भवति किंरति गिरति कृति मृति चानि तरा
देरनोत्पत्त्यात्म कौयते गोयते सावेपातकेय
ता प्रुवेन दाकारस्येनामिनो वीरिति दीवः कृत
संज्ञेष्टस्य स्थाने सस्योपि दाकारस्येनिसगुणो
इरादेशो भवति कीतोषोः किंमेति तापकात्
कीतेयति वुरादेशोत्तरतत्ताशतपरोक्तप्राभा
षाप्रुनित्यास्पादोमेति तात्ताणिकस्य नामिनः
गुणानिषेधकरणात् रस्यते तेन तात्ताणिकस्य
पि दाकारस्ये भवति विकोषेति स्वरात्ता नोस
नोति दीवः तस्य रनामिनो वीरिति दीवः प्रुय
गोशतिकिम कृति उरोष्टोपथस्यव ५५ गोष्टो
यथस्थाने तस्य दाकारस्य उरादेशो भवति प्रुय
गोप्रुयपरे प्रुयते भुयते प्रुपालनप्रुयायोः भ
भर्तने ते सावेपातकेयता प्रुप्रुवेति प्रुभुवेति प
रितमिद्विभक्तिं सन् प्रुजोऽजः दादेता नोवस
ति वा इदं सति वेति नञोत्तरात् यमेन उ नामि
नो वीरिति दीवः तात्ताणिकस्य पि दाकारस्य भव

वा
बो
द.

उपधायास्तोवाभवति भ्रानभासभाषटोपजीव
मीलपीशमन्यतरस्यामितितेजान्तरात् अविभ्रजत्
अवभ्रजत् अवीभसत् अवभासत् अवीभवत् अवभा
षत् अटोरिपत् अटिरीपत् अजीनिवत् अनिजीवत् अ
मोमिलत् अमिमौलत् अपीपिर्त् अपीपीर्त् लोपः
पिवत् रोवाभ्यासस्य ५८ इतिवर्णान्तेव उपधाया
इतिवर्णान्तेत्यस्य इतिवर्णान्तेत्यतः उपधायालो
पोभवति अभ्यासस्य वदेत्सम् अपीषत् अपीषताम्
अपीषन् पिवेत्तंशप्रकृश्च शाब्दासाह्यावेज्जा
मितोत्थायः दिव्यालोपविधेर्वलवत्त्वादेनेन उप
धालोपः इतिरुक्तेस्यानिवर्तिपादिवत्तस्यानेन
इत्तम् तिष्ठतेति ५५ ह्रागतिनिघ्ननावित्यस्य इ
तिवर्णान्ते उपधाया इत्तं भवति अतिष्ठेत्ततिष्ठेत्
शप्रकृश्च अतिष्ठोच्चातिपकारागमः दिव्याका
रितलोपः अनेन उपधाया इत्तम् इतिरुक्तेस्यानि
वर्तिपादिवत् शिष्टपरोक्षः द्वितीयवत्तथो
यतिथ्यस्यतः सन्दिह्यसन्त्यसंयोगेगुकर्येति ग
रुत्तारीवौलवोनास्ति निघ्नतेवा ५६ ह्रागंधोषा
रानेत्यस्य इतिवर्णान्ते उपधाया इत्तं वा भवति अ
निघ्नत् निघ्नते प्राप्रकृश्च पागमः दिव्या उपधाया
इत्तम् आदिव अभ्यासकार्ये सन्दिह्यस्य अग्नौ
वाभावः पते अतिघ्नत् इत्यसमाने सपधास्तुः
अमत्याग्वत् इतिपठितभट्टाद्यो नगद्विरविना
योवालवोपिमाघ्नतायात्यानप्रकरणगुणान्तरः

पंचमः ५ अनिदनुवंधानामगुणोत्तुवंधगलोपः
इत्प्रनुवंधोयेषांतेयदनुवंधाः ततो नकासमा
सः अनिदनुवंधानां पातनां येवामिकारोत्तुवंध
यो नास्ति तेषामनुवंधगलोपो भवति अगुणोत्तु
त्ययेपरे स्वस्यते भ्रस्यते भ्रश्यते संप्रप्रेत भ्रम्य भ्रव
संसने सावंधातकेयता अनेनानुवंधगलोपः स
नो स्वस्यते दनो भ्रस्यते वनो भ्रश्यते अत्यर्थं संस
ने भंसने भ्रंशते यशस्वः अनुवंधगलोपः दिव्य अ
भ्यासकायेम वन्ति स्वन्तीति नो प्रागमः सवेत्त
नाकारेयगुणान्तरं स्वस्तः भक्तः भ्रष्टः वा मया
कर्मकेयकः केयतावच्चेति शस्यः तनुगं स्पष्टे
तितस्पष्टः अनिदनुवंधानामिति किम् वेद्यते वदि
अभिवादनस्तयोः तेयगाननुवंधकारानुवंधानाम
नुवंधगोनास्तौति किमर्थमेषानिषेधः कियते स
मं निषेधात्तायने इदनुवंधानां नकारो भवतीति
अगुणोत्तुकिम् संमिता भंसिता नन्वयमप्यग
णाः कृदादीनामास्मिन्परे गुणानिषेधस्पष्टहत्वा
त एतादयो येप्यगुणानेन प्रसिद्धास्तेपि सगुणाद
श्यंते स्मरंते जागयंते इत्यादौ तिसंकोचौ ये
सगुणागुणावतिहारः तत्कथं व्यवस्ययमउच्य
ते प्रकृतिविशेषमनुपादाय यत्र प्रतिषिध्याते गु
णाः सामान्येन सगुणाः यथायणादिः यत्र उपादा
य प्रकृतिगुणा प्रतिषेधः सनागुणा इति विवेकः
यस्त्येव सादतः अगुणो गुणाः सगुणो वा गुणा

भावः सपामादिकत्वादेव शसिदसगुणान्ते सगुणान्ते
नरुणादिदन्तेरतिरसति प्रनुषंगलोपः पश्यते पिम
तिथीमति देभतमिदति सन् सनोवेतवक्रसज्ज
भुविस्त्रुणां भोतापिसनितनिषतिदोराणां मि
तिवारः भावः प्रनुषंगलोपः ततोयादेवेदधभेति
दस्यः दन्तेरिभेतिपातकारस्य तरेत्ते प्रभ्यासलो
पस्य प्रतोषेष्टागिरामितिभस्यः प्रतिरोति किम
दिदस्मिभति इत्वेत्वाभ्यासलोपाप्रपिसेदिसतिने
ष्यते इत्यक्तम एकानुवेषणदणोनद्यनुवेषकस्य
तिवचनात् ततिरोभिरिदन्त्यादीनामिदनुवेषकस्य
दणोनाशदणात्रकारागमोनभवति केवलेकार
नुवेषत्वाभावात् प्रत्येः प्रज्ञायामये प्रनुषंगलो
पोनभवति नाशेः प्रज्ञायामितिने शतरेनिषेधात्
प्रज्ञत्यतेगुरुः उभावलेवकतः प्रज्ञेत्वाभ्यास प्रन
पादानेनवेतिरिट् नशब्दाविकरणात् प्रने
दनुवेषानामितिप्रगुणोशतनिज्ञमनशब्दादि
करणात्प्रस्यानुषंगलोपोभवति दिनास्तिदिस्तः
दिसेति भनक्तिभेक्तः भेनेति तदिदिमिदिंसायोरक
रोनकारागमायः भेजोशामदेने तितस्येति स्त
रादुपादेः परोनशब्दः तस्मात्प्रस्यानुषंगस्यलोपः
दितवक्तव्योः रुपादेर्विकरणात्तलोपः मनोरनुसा
रः भेजेष्ववगमार्किः प्रारिवर्गवर्गोवः नशब्दोति
शब्दमकतंस नस्यस्मादिकरणात्प्रोनुषंगोति
विकरणारेति किं नेरति दनारे म प्राग्वज्जागमः

परोत्तायामिपिप्रुयिप्रुयिदभौनामगुणो १ नि
रुथीदीमौ प्रुयप्रुयसंदभे दन्तुदन्ते पवामनु
षंगलोपोभवति परोत्तायामगुणायांपरतः स
मोयेदस्यदेतममशादिषेणोमनुष्यः समोयेप्र
उरयेप्रुयवेणाः परोत्ताप प्रनुषंगलोपः दिवे
समानदीवः नाम्पारेगुरुमतदस्याम्भवति ते
शतरेप्रुमंरेदतिनिषेधात् प्रुयतः प्रुयः प्रुयतः
प्रुयः देभतः देभः प्रुतसउसप्रनुषंगलोपः त
फलभजप्रुयप्रुयिप्रुयिदभौनामगुणो
सिद्धेसत्यादेभोनियमायः तेनदेभ्यादीनामेवप
रोत्तायामगुणायामनुषंगलोपोनामेवाम स
संसे शानिव ५ प्रुय्यादयानुवतेने नोपः तस्या
त्तनेपरित्वात्प्रुयसंभवात्प्रुयिप्रुयिदभौनाम
नुषंगलोपोभवति शानिपरे प्रुयिप्रुय प्रुयिप्रुय दे
भिप्रु प्रुवेवदेत्वाभ्यासलोपो यत्तस्सगुणात्वा
दिप्रुयमेदस दन्ति सन्ति सन्ति रन्तोनामति ५
दमादशाने वत्तसंगे वत्तपरिषंगे रन्तराये प
वामनिपरे प्रनुषंगलोपोभवति दशाने सज्जति
परिष्वजने रन्ति प्रनोति किम देशः संगः पति
षंगः रन्तेस्मिन्नितिरेगः भावेवज्ज रन्तेरकते
रिवकारकेमेत्तायामिपिकरणोवज्जभावेव
जित रन्तेभावकरणापोरितेनलोपोस्ववत्यने
रेजनेगगति वज्जोः कयाविति तस्यगः रन्तेरि
तिपरेमगारमगोये प्रनुषंगलोपोभवति रान्ते

वा
वा
८१

गामगोरतितेजोतगत रजयति मंगमीतेन रजं
नेपुंके प्रत्यरंजयतिकोनेत्रेणारेजयतिवसं
प्रसोपथायादीचोद्दिनामिनामितिजट् १ ३
नवरव्व प्रवेतिदहः प्रकारसोपथाभूतस्पर्दीचो
भवति नामिनामनगतानोचद्दिः रंनरविप्रि
वपरे इतितावत् पावयति पादयति वाययति ना
ययति यावयति भावयति कारयति तारयति प
वेनेप्रुंके पदंते चित्तेन नयतेप्रुंते रुंवेते नरे
ते इतरवि प्रणावि प्रणारे प्रवायि प्रनायि प्रस्ता
वि प्रभावि प्रकारिप्रतारि प्रदायि प्रयत भावक
मेणोमेतिश्च वथेनेयते प्रवये प्रयतम्यवेति
देनेवेध्यादेशः प्रारे पपाच पपाद विवायतिना
य तष्टावत्तलाव वकार उतार उममेकवचनेप्र
दि द्वादिरोचोवाभवतः एतन्नमोवेतिनेजोतेराण
दिकयेन प्रवाज्जणीतिप्रतउपथायातिद्वादि
दीचेयोविकल्पितत्वात् प्रदेपपाव प्रदेपपव प्रदे
निताय प्रदेनिनय प्रदमेतामनवेतिप्रमंराक्षगा
प्रपमकरवज्जुत्तारः वरुजगदप्रस्तामस्यमन्नाकि
लादेवकरवकिलवाट्टोदयोविदरस्य इजट्
सादवयोरित्यपिधात्वकारस्येवोपथायादीचः
तेनेदनभवति त्वेशक्ताति त्वयति उरुमा
वष्टे वरयति प्ररुगरयति नृप्र रयति पि
योस्परस्फरेमरुशरुतप्रणावर्गान्प्रमादेशः
॥ ॥ ॥ ॥

सिचिपरस्मैस्वरान्तानाम् १ स्वरान्तानोधातनोमि
विपरस्मैपदेपरेद्वादिभवेति प्रवेचीत् प्रवेचीत्
प्रदोचीत् प्रकाचीत् प्रागमास्तद्वाणोनप्रुंते
इतिसेसपिसिचिद्वादिभवेति प्रतारीत् प्रनाची
त् परस्मैरतिकेस प्रवेष्ट स्वरान्तानामितिकिस
प्रकाचीत् उत्तरसरेपतस्यरादराणभविष्यतो
तिवेन्नदिविस्पष्टायेस्वरान्तगुहणाम व्यंजनांता
मनिराम् २ प्रविद्यमानरट्टयेभ्यस्तेप्रुनिटःसिचि
परस्मैरमेव द्वादिनामिनामितिच व्यंजनांतामि
धातनामनिटांसिचिपरस्मैपदेपरे नामिनोद्वा
दिभवेति प्रभेत्सीत् प्रौत्सीत् भिदिरवि रुधे
शसिचरेट् प्रनेनद्वादिः तरिनुदीति राधेरुपीति
वरुभातः प्रनिरामितिकेस प्रकाचीत् रुषले
दिसिचरेट् इमिन्लोपः स्वरान्तानोस्वैणद्वा
रुक्तेति पोरिशेष्याद्यंजनांतानामेवस्फारित
व्यंजनांतानामितिस्वरान्तानामेवात्मनेपदेवि
धिसोवितायीति प्रस्पवदीचः ५ व्यंजनांताना
धातनामनिटांसिचिपरस्मैपदेपरे प्रकारस्पर्दी
चोभवति प्रपात्तीत् प्रभात्तीत् इपवेष् भन्तोश
मदेने रिसिचरेट् प्रनेनदीचः ववगोस्यार्कः नस्य
वगोतः घत्वमे प्रनिरामितिकिस प्रतारीत् सेरो
वा १० सदृशवतेनेयः समेदसेरोधातोरकारस्य
दीचोवाभवति प्रकणीत् प्रकाणीत् प्ररणीत् प्र
राणीत् कणाराशहे प्रम्यतिकेस प्रदेवीत् दि

वा
वा
दध

[illegible][illegible]

वा
वा
दध

रस्यपरोत्तायामगुणोपरोगणोभवति सस्वरतः स
स्वरुः दधरतः दधरुः सस्वरत्वा दधरे सदृशा
लोक्तज्ञः परोत्तायामगुणोपरोगणोभवत्तुः सटो
वदिरगोस्योतरेगोपुणोक्ततय्ये श्रीमदं वदिरग
मेतर्गोदस्यसिद्धत्वात्संयोगादित्वाभावात्त्रशा
प्रोति संवस्कारतः संवस्करुः प्रागमविधेर्वत्त
वत्वात्सारिरुते स्फुटित्वे शीट्परोचोषः सतः
तिक्किम चित्तिगतः संयोगादेरिति किं वक्तुः
श्रुणोः शित्किं सस्वार टादेतानां च १५ टाका
रांतानां धातूनां परोत्तायामगुणोपरोगणोभवति
विवेकरतः विवेकरुः निजगरतः निजगरुः
तस्वरतः तस्वरुः क्वा वि निम्वः गृनि निम्वः
स्तब्धार श्रुणोः शित्किम विवेकार अद्ध।
अतः १० अद्धश्रित्यप्रत्ययमूर्तिभावयोरित्यस्य
अकारस्य गुणोभवति परोत्तायां परतः श्रुणो
णोः शित्तिनिश्चयम आनद्धं आनद्धतः अट् अतस्य
दिवे प्रकारावर्णोस्य अस्यादेः सर्वत्रेति टोतः
अकारेवेति नागमः अनेन गुणाः परोत्तायां मि
ति किम अद्धाते अतः शित्तिरुते स्थानसावर्ण्यं
मालव्यस्य अकारस्य तालव्यपकारो गुणा स्यात्
श्राटः सावंधातके श्राटोत्तस्य सावंधातके गु
णोभवति सर्वेषामात्मनेशति निषेधः प्रामः शोने
शयाते शरते वृकृते शोने शरते शारिते शिरेफाग
मः सावंधातके शित्ति किम शिशो शयिरे ११

श्रीरौतस्यकारेपरेषुपिरादेशोभवति इकारउभ
 राणाथः शयने यण् प्राशयने अत्यंशनेयश
 न्नः अयिः प्रगोरत्येव शोयमस्तरायः पुनेकव
 णोपयिस्सवादेशोनभवति क्वचित्पुत्रपरावेत्
 इक्वचित्पुत्रराणात् पवमुत्रत्रायरेपित्तयम् प्रा
 यिरादेशानां प्राकारानां पातनांप्रेमस्यप्रा
 यिरादेशोभवति इतिपरे अराणि अणायि अयननो
 त भावकमेणोमितिइव पुनेनप्राकारस्यप्रायिः
 इकारउभराणाथः इवस्तलोपः प्रहात्वादैः इरौ
 तिकिम होति रापुल अन्तिपरादेत्तक शाब्दासा
 ह्वाद्यावेन्नपामिनि ५ शोतनूकराणोद्धादेने
 षोयंतकर्मणी षेतयेइतिवा स्तेजस्यथांयशइव
 व्यजसे वेजत पापाने एगोवैशोषणोइतिवा पा
 तणो इत्यस्यत पातेलोतइतिवत्यने एषामेतस्य
 इतिपरेप्रायिरादेशोभवति प्राययति व्याययति
 साययति स्वाययति व्याययति वाययति पायय
 ति शोतेप्रपुंक्ते व्यते संते ह्ययंते व्ययंते वयंते
 पिवंते पायंतेवाइतपुनेनप्रायिः इतीति किं शाने
 यतिरौत्तीरीकयोत्सायादेतानामंतः पयलोपो
 गुणमनामिनाम् ५ इतीत्येव हस्यदंतेरित्यतः
 प्राक् इतीति अगतिश अमृगतावितिवा कौल
 जायाम औवरणो रोगतिरेषणयोः कयोशइउं
 दनेव त्यायोविभूतने एषामाकाशानां वधात्
 नामेतिपरेपकारागमोभवति एषामयायस्य

यकारोनास्ति तस्य वत्तयते नामिनां वत्तयते भवति
 श्रुयति रूपयति श्रुयति रेषयति क्रोमयति त्मा
 पयति " " यति रापयति पापयति श्रुयते प्रपुके
 सद्धेतवा निरूपयते स्मिनेने रिणते कृयमाने त्मा
 यमाणे रदने रयते इन पुनेन पागमः कृषीत्मायो :
 यलोपः यति क्रीजोरीकृषीनां वत्तयते पातेनोतः
 पातेः पारतणोत्तस्य रनिपरेलकारागमो भवति
 पातयति पाते प्रपुके रन प्रनरेत गृहणां सत्ताये
 भूजप्रोणाभ्यानेः ११ भूजकस्यने श्रीजतणो पुन
 योतिनिपरेन कारागमो भवति भूयति प्रोणायति
 भूयते प्रपुके भूयते वा श्रीणां ते रन प्रागमविधेयं
 सवत्तात्रागमेकते द्वादिनास्ति अकारेण नावि
 करणो नवनिदेशात् भूवधूनने श्रीदृगता नित्यन
 योने भवति धाययति प्राययति भूयते प्रपुके श्री
 यमाणे रन ननु प्रोणातिना सादवयात के चारिक
 स्पेव भूजो गृहणां प्राप्नोति सत्यम अकाराववेध
 निदेशात् साचारिकोपि गृहने प्रयथा भूजोणागो
 रित्येव कृते प्रोणाति सादवति तस्य भूजपव गृहणां
 स्यात् ननु निरववेधकस्य गृहणो न सानुवेधकस्य
 तिप्रतिप्रनेन भूविभूने रन स्येव गृहणां माभू
 रिति जानुवन्थ निदेशात् वषंकते व्युत्तिकयतेन
 सौचारिकस्यापि भूजो गृहणां एवेन द्वे निरववेधक
 पौर्भावा प्रनिष्ठा प्रराधा पौरा रन प्ररावेति
 मानुवेधकस्य रापस्य निषेधात् तेन प्रणसवति

त्वातो मराखानी सनेन वति रादेशा अपि गृहणां भवति

प्रतो स्याः पौर्भावा प्राप्ति सत्ताद् रननेन श्रीणाति
 नासदवति नो भूजे वत्तयते तिसौ चारिक स्यापि भूजे
 गृहणां जानुवेध निदेशात् तत्कम भूयस्युत्वा २८
 जिभी भये रन स्य रनिपरे प्रयागमो भवति कका
 रः प्रवां वायं प्रसियनु सरणायः तेन प्रायेतो रकि
 नाविति प्रवां तो भवति परिपरादिः स्यात्त गुणा मा
 सद्धेतो न प्रसते रति सस्युत्वा पि रनिद्वादिः स्यात्
 ननु प्रनरेति वतेने तेन पान्ते तो भविष्यति एवेन द्वे
 यत्रेव प्रवां वायं भयो देत भये प्रगिति प्रगृहः तत्रे
 व यथा स्यादिति तत्र कानुवादः कृतः तेन हेतुन
 एव भये भवति मुरो भोषयते विभ्यते प्रपुके रन
 प्रागमविधेयं सवत्ताद्वादिना पि ता प्रक करणाद्
 येत न भवति कंचिका या भाययति रन द्वादिः एते
 प्रात्तमपि भवतीति तस्मिन्नेको रामिनी स्योक्तम
 तथा त्मनेय देवदेत भये पव भवत्यप्युक्तम प्रणा
 ते सपदे वैवा विभेते देत जे भये रति स्याये वा देश :
 वेति निवृत्तम उतर सत्रे वा गृहणात् स्यायो गोणा
 यो गृहणा वित्यस्य रनिपरे प्रयस्यव कारादेशो भव
 ति स्यावयति स्यायमावे प्रपुके प्रादेशा गमा
 निवृत्त्यर्थम रुदेः पौचा १ रुद्वीज न त्मनी स्य
 स्य रनिपरे प्रयस्यव कारादेशो वा भवति रोपय
 ति रोदयति रोदने प्रपुके प्रादेशा नोतः ११ प्राद
 ज्ञानने रन स्य रनिपरे प्रयस्यव कारादेशो भव
 ति प्रगतौ गतावर्षे प्रादिये रावतेने न दान भवतीत्य

स्वरेवक्तुर्तिनिवृत्तम् दशितं गताविमर्शान्ता
लोपोभवति प्रसावधातकेऽपरे दशिते दशिते
दशिते प्रसावधातकेऽतिकम् दशिते प्रयत्न
मानेष्वाते प्रदशिते दशिते दशिते प्रलोपः पते
प्रदशितोत्तमं यमिरमिनस्यादेनोमिनोत्तमं सका
रागमम् प्रदशिते प्रदशिते प्रदशिते प्रदशिते
पिः वृत्तिप्रदशिते सनिवृत्तेष्वाते दशिते यकः ३
पवद्वावापि विवृत्तिपिः दशिते गमम् प्रदशिते
नादेशः दिदशिते सति दशिते तमिद्वितिसन्तानेव
नेवक्रस्तदन्तुप्रस्तुप्रान्भरितपिसनितानेपति
दशिते गममिति पतेरुभावः सेरेसनितभवत्ये
वालोपः दिदशिते पति तद्वक्तम् नदशिते यकेलो
पो दशिते गमनेष्वाते दिदशिते सतीत्येके दिदशिते
दिदशिते तिवेति वृत्तिमसम्प्राप्ते ५० जोषप्रदशिते
ने दमसजोषदो प्रनयोर्दशिते लोपोभवति ३
प्राप्त्यति प्रवृत्तता स्यात्तस्य प्रनेनोतलोपः
दशिते पतिः वदोः कः सस्तेः मेताः मेत्यति ५
मेत्यत सस्तेनशोर्दशिते नागमस्य प्रदशितो यः
तिरः नस्यतवगं प्रदशितेनः प्रेमनकारस्य लोपः
वृत्तगं सकिः नस्यवगं तः प्रदशिते किं प्रदशिते मा
मने यथाप्रदशिते सस्य यथाकारस्य ५० जोका
रस्य निपरे लोपोभवति यति स्यात्तद्वितिश्रुति
दोषोपेन वृत्ति शोतन् दिवादेयं नयनीति किं
स्तोता प्राकारस्यासि ५१ प्राकारस्य लोपोभवति

उसिपरे प्रनयस्य प्रसते परोत्तायामालोपोसावधा
तकेऽपरे नेवमिद्वान्ता प्रयः प्रयः याप्रापरादने
स्वस्तनीपुन प्रनयस्य प्रनेनालोपः उमीति किं पति
मेध्यतरेव ५२ मेध्यतरेपरे प्राकारस्य लोपोभव
ति यो गादरातो वृत्ते प्रनितस्य दीतां यलोपः
प्रालोपः यतिरे यतिने रादाने लाप्रादाने यतिप्र
वो कमेयतिदारे प्रात्मनेपदम् प्रस्तोमो ५५ प्र
सभुवोत्तस्य सौसकारेपरे प्रनलोपोभवति सा
वितिरकार उच्चारणाद्येः प्रमि प्रनिते प्रदशिते क
यतिसे कमेयतिदारे प्रात्मनेपदेसे प्रनेनोतलो
पः प्रस्तुदशिते यकारलोपः दीपोवेद्योमेवगो
यकारयोः ५५ दीपोदशिते देवनयोः वेदीदेवेन
नातये प्रनयो विवृत्तयकारेचपरेन लोपोभवति
प्रादीपिता प्रादीपोत प्रावेतिता प्रावेवोत प्रावे
ति प्रस्तनीप्रात्मता इदममोर्दत स्वस्तनीत
वृत्ता यद्वगं स्येति यत्नेपामम् यकारे दीपते
वेद्यते यथायथा सत्यं नभवति इवगं यकारो
प्रयोवगंः दीपोवेद्योहोर्दशिते ससत्याभावात् इव
गायकारयोरेति किं प्रदशिते यकः प्रावेद्यकः
वृत्तात्वावेति वृत्ताप्रवृत्तामेत्यकारेशः दीपोवे
द्योमेति गुणप्रवृत्तभावः यद्वगं स्येति यत्नम् ५
मेध्यतरेयोरस्येतेन लोपम् ५५ प्रममेध्यतरेव
ने प्रमेध्यतरे नयो लोपस्तलोपः यकारमेध्यत
रयोः प्रम यकारस्य ते यकारमेध्यतरेभवते

नयोमलोपोभवति तत्र प्रकारे प्रकारसंध्यतरे संध्य
तरेवभवति यथासंख्यानं पवते पवे प्रत्तिनस्प्र
संध्यतरे परयोः संध्यतरे लोपः प्रवेस्यलोपोनो
क्तः पवेनेरस्यप्रत्तिनेवानकारादितिनलोपोमा
भूतेति प्रस्यतिक्रिमं पति ननुस्वरः सवर्गोऽप्यु
हकः इत्यकारेणाकारोपिप्रसने उच्यते एषापरि
भाषाप्रतिपत्त्या प्रसंध्यतरेवमालोपकरणात् ए
कारेणाकारोपिप्रदोने व्यतिरेक्यादौ प्रनेनैववा
कारस्यैकारेरुतेपकारलोपेवकृतेरहंसेधेदि
ति सयोगोनयंकस्यात्प्रतोत्तायते स्वरः सवर्गो
स्येतेषापरिभाषाप्रतिपत्त्येति नेनप्रस्यैक्यंनम
थोरत्यादावाकारस्याप्येतेनभवति वचापिरे य
याविरे मरादोमइत्याकारोपिनभवति तत्रेदमिति
तिरेकारोपिनभवति वन्मेवशहस्योत्तमित्युक्ता
रोपिनभवति एवममत्रापिचोद्वयम नामिद्येन
नोतादायेरादेः ५० नामोव व्यंजनं न तेनामिद्ये
जने ते प्रतेयस्य तत्रामिद्येननाते नाम्यनाद्येनन
नाम्यलिगातरस्यायेरादेः लोपोभवति प्रतीयते प
ट्यते रेयते वाच्यते विप्रयते श्रिप्रतिवाचयति प
ट्यते रायव वागिव विप्ररेव कर्तेरापिरेत्यापिः
नाम्येतानांयणापोतिरोचः नामिद्येननांनारिति
किम प्रपेतायते गमदनननवनवसामपथायाः
स्वरादावनापगुणो ५० गमजगताहनर्दे न
नन जनोप्राभवेरतिवा एवप्रवराणां ५

प्रवेस्यस्य पवामपथायालोपोभवति प्रतोत्ता
स्मिन्नगुणोस्वरादौप्रत्ययेपरे जगमतः जगमः ज
घृतः जघृतः जततः जतः जत्तेजत्ताते जतिरे व
जितः वाचुः जततः जतः हनोत्तमोपथस्यवे
तिहस्यवः जनजननेरस्यपरस्मैपदम जनो
इत्यस्यप्रत्तिनेपदमतवगेष्टेतिनस्यजः प्रदेः
वापरोत्तायामितिचमज्य शासिवसीतिसस्यष
प्रतोषेष्टाशिरामितिचस्यकः ननुस्वरादेशः पर
निमित्तकरतिउपपत्तापस्यएवविधोस्थानिव
त्तादकारेणव्यवधानादवोषः परोनास्तोति क
थमवोषेष्टाशिरामितिचस्यकः प्रवतेने उच्यते
एषापरिभाषाप्रतिपत्त्या प्रत्यमवष्टएवविधावि
मलोपस्यात्प्रमवज्ञाववचनात् प्रतश्चित्कते
येउपपाग्रहणवैविध्ययंमस्वरादाविति किम
गम्यते प्रनलोति किमप्रगमतप्रममतप्रदेवं
सज्य प्रवादस्वरेणाणाप्रगुणोऽति किमगमने
कारितस्यानामिद्विकरणो ५० प्रामद्ववि
करणास्तदाभिद्विकराणांततो नजामाम
कारितस्यलोपोभवति प्रामिद्विकराणां
स्यसिन्धमयेपरे कारणा हारणा कवेतः प्र
क्ति दूरतः प्रप्रक्तिः इन्नुदिः इविष्कत्तासिवा
दिवंदिविरिकारितोनेभ्यापः पुवुशामित्यनादेश
कोपितलोपः सिगामादाम कापते दायने कवे
सप्रज्यतेहरनरनवादिः ते यान्कारितलोपः प्र

प्रनामिः विकारोऽति किम पावयोवकार पवं
नेप्रप्रुनेरनदोवः प्रट् चकास्मासिमास ग्राम
कननुप्रुमते पावयेता पवंतेप्रयोक्ताश्च
स्त ता इट् पावयति पवंतेप्रुक्तेरनति श्रुति
मवत्रकारितस्यगुणः पप्रु प्रनामिः नीतिरु
तवेविद्यात नदिकारितादस्योविकरणास्ते ५
यस्यापमस्यास्वरप्रुस्यवित्रायां ५ प्रपयेभा
वः प्रापयः स्वरः प्रुयस्यात्मस्वरप्रुवः ततो न
जासमासः प्रुपयेयेविदिनस्यकारस्यप्रुस्वर
प्रुस्यस्वरः प्रुयस्याजास्ति नस्यपिनिशयो
प्रुस्येयेलोपोभवति यस्येतिप्रकाराश्चास्मा
येः गार्गोयति गार्गोयते गार्गोमिदस्यात्मनः
गार्गेश्वाचरति पित्रायोयिमवगोस्येतिरेन
येननायवधानेतेनयवदिनेपिवचनशमाप्ये
रिस्यकारवधानेपियलोपोभवति गार्गोत्पा
दितोकारः ईकारोस्वरुतेलोपः प्रुनेनयलोपः
यस्येति किम वासिष्टोयति प्रापयस्यालोपो
पोनभवति प्रापयस्येति किम प्राप्नोयति प्रा
प्नोयते प्राप्नोमिदस्यात्मनः प्राप्नोश्वाचरति
प्रुस्वरप्रुवेस्येति किम प्राप्नोयति प्राप्नोयते
प्राप्नो स्वनस्मादेरगुणप्रुगोयेकारितैरेकारः
पित्रायोतिषितिकिम गार्ग्यता गार्ग्यकास्यति
तिष्णप्रुष्योनेतज्जातिरितिनेज्जोतगत तिष्णो
गप्रुक्तः कालः

तैषः पवंचोषः प्रुस्यमित्राणोनभवति तिष्णस्यायंते
द्यः पवंचोषः तस्येदमित्यामस्यप्रुस्येकारेप
रे मस्यस्ययोज्यामिति मत्सो गौरादेरितिरेप्रुस्ययः
प्रुस्यमित्रोकारेनभवति मत्सोयति नलोपश्च ५
पित्रायोवनेतेनलोकारः सिंगस्ययोनकारस्तस्य
लोपोभवति पित्रायोः परयोः राजीयति राजायते
प्रुक्रुतिकारयेस्यानरेगन्तादो नलोपेरुतेच्येनना
तत्ताभावादेरादेलोपोभवति विदस्यति विदस्य
ते विदोममिदस्यात्मनः विदोनिवाचरति पयोयति
पयोयते पेशानमिदस्यात्मनः रेयाश्वाचरति प्रु
नेननलोपः इट्कस्मात्रभवति नदीयति नदायते
त्यनेनायेनलोपोननलोपोयते किंतयेननेवेवा
निः प्रुनुषगस्माकनवः सिंगोतनकारस्येतिमप्रुय
तामिदपवानयतेनियमाद्येन तेननलोपादस्यदि
रामच्येननारिप्रुविदिनेपित्रायोत्रभवति तेन नाय
ति वाच्यते रस्यप्रुवगोदगादोनावेतिगन्नेनभवति
यस्यस्यति यस्यस्यतेविमनेनीपोनास्ति तिष्णति
त्यनेदृशपदेतिरेननास्ति प्रुनुस्वति प्रुनुस्वते ३
पानस्यति उपानस्यति विदस्यति विदस्यते प्रुनुस्व
दिवत्सोनावेतिवत्तेनभवति पवमस्येतिविमये
ननारिविदिनाविथयउदाहायोः प्रुनपवरेकारो
नानुवनेते तस्मिन्नेसिगोतनकारलोपस्याविदेन
त्याननुयदिप्रागुक्तपवलोपोनयते राजीयतोम
रेनलोपस्यात्मनवलोपिमवगोस्येतिरेनेनशामो

देशेति देशेयते इत्यत्र नामानां यणा योतिरोचो न
शामोति सत्यम् स्यादिकार्येण कतेत्येनलोपः अत्र
भवतनामत्र स्यादिकार्येण त्वनलोपयोश्चेतिनेचोत
रात ननु वरिनलोपपवपिजायोर्भवति तद्विस्वर
द्येननयोरुदोयेदस्युक्तं नयिवायोनेशामोति प्र
स्यति प्रस्यते प्रमासोमिद्वत्यात्मनः प्रमानिवाचर
ति पित्रायां प्रसोम्याहलोपः वतयेति अनुरस्यति
वतररुद्वत्यात्मनः अनुरादमिद्वत्यात्मनः वतरोवा
शहस्यात्मनः अनुरद्वमिद्वत्यात्मनः तौविधो
नशामुतः सवेचोरोतिनेचोतगद्विष्यतः नशामोक्तं
नमप्यतेपपिमयाः अनुरस्यतरोमवा प्रसोम्याह
नुषेगम्र नुसेवपरतोभवेरिति व्येननारिष्योः ५२
व्येननामरयोः ऐस्योः लोपोभवति अवेन अवेदु अ
लेदु अथोक विदता दिवप लिदशा इदप्रस्यारिषि
अलि अरारेत्तक उपधागुणः अनेनरिष्यो लोपः ५
शषदोतषस्यदस्यवरः नस्यवाविरामेरतिरः दस्य
तः इदेदोदेवेः लोपेवरिष्योरितिदस्यथः अद्वालारि
व्येननारिष्योः अपचन अपचः ऐस्योरिति किं
वेति ऐसदवरेतस्यसेगुदणारिदनभवति वेत्ति
यस्यानुमथातोः ५३ व्येननामरस्ययकारस्यलो
पोभवति अनानि अतिकरणारस्यस्यत्यस्येपर
अननोत्यनेन असावधातकेत्यते अथातोः संवे
थिनोयकारस्यलोपोनभवतीत्यर्थः पापविना पा
पविष्यते वेभिरिता वेभिरिष्यते पापव्य वेभिव

शब्दाभ्यामास्यनेरदप्रस्यलोपः अनेनलोपः
अलोपस्यस्वरादेशः परनिमित्तक इति स्थानिव
वाङ्मयागुणो नभवति यथेवेयलोपोपिनशा
मोति परस्याननः अत्ययस्याभावात्स्थानिव
त्कारकारेण व्यवधानात्समम् यलोपविधिं प्र
तिवस्थानिवरिति स्थानिवद्वावनिषेधादव्यव
धानाद्विष्यति व्येननारिष्योः लोपविना
अस्यलोपः अननोति किं पापव्यते नन्वत्र
यकारस्यप्रत्ययकारेण व्यवधानात्प्रशामो
ति यवेनरिवाचमिद्वत्यात्मनः वाच्यति वागि
वाचरतिवाच्यते अत्रस्यातनामित्येननारिष्यो
रालोपः अथातोः इति किं मयिना मयवेथने गो
णामुत्थयोमुत्थेसम्यत्यय इति गोणस्यथानोनि
षेधो नभवति यस्य तेधातवरस्यथानोधातसंज्ञा
विदिता समोणः यस्तथातपादपरितस्मस्य
व्यः यरिगोणस्यापिनिषेधः स्यात्तदायोगारोभो
नशेकः स्यात् पित्रापियकारस्यलोपोवाभवति
तस्यविभाषेतिनेचोतरेविकस्यविधानात् दष
रिता दषयिता दषरमात्मनपश्चा दषरिवाचरि
ताशतिवा पित्रायां सस्तनोपरस्मैवात्मनेतारद
नामित्येननोतारायेरादेरिष्यालोपः वायलोपः
अस्यलोपः ५५ अथातोः इति निवृत्तम् अकार
स्यलोपोभवति अननिपरे पापविना विकोष
ता अस्यपेथायशहः कतेमेष्टासन स्वरांता

लोमनिरोधः सारं तस्योनामिनोचोतिरोधः दि
वं वेकोपिते रोचोनामोतस्योभ्यासस्योचः
नारद एनेन प्रलोपः यस्याननोतिप्रलोपः कथ
यति स्मरयति कथवाक्यप्रत्ये स्मरं प्रयागम
वुगदेषोतिरन प्रसवलोपः नस्यस्वरादेशपरि
भाषयास्यानिवन्ताउपपापारोवेगुणोनभवतः
पुनलोपप्रदांशकमकतेम सिवोपकारे ५५
लोपोनुवतेने ववगंस्याकिरित्ततः प्राक् थकारा
दोप्रत्ययपरिसिवोलोपोभवति यलविधम प्रप
विधम लृजदे पूजप प्रयशात्मधमसिवरुट्मे
वोलोपः प्रागमास्तदुदगोनप्रसंतेरतिसेटः सि
वोलोपः कस्मात्रभवति उच्यते सिवोमस्यलो
पोपकारेभवतीतिसंख्यात्येयम सिवति किं
वकादि वकासरो रुप्रयोदेपेः प्रोतनोयप्रत
योरतिस्थानसावर्णपात्सस्यनतीयरोः थकारे
ति किं प्रलावेषाम् प्ररप्रपरिः ५५ प्रदः परस्य
सिवोप्रपरिपरेलोपोभवति प्रभितप्रभित्याः प्र
नुद प्रनुदाः भिरुपुन चाससिवनस्थानेनलोपः
प्रुवोषेषशिदामितिरस्यतः वुपेः वेदथभेभ्यस्त
यावोथः प्रोतनोयप्रतयोरतिथस्यरः प्ररति
किम प्रमेस्त मनत्तान सिव मनोरनुस्वारः प्र
रोति किम प्रभित्ताताम रुस्वाच्यानिरः ५५ न
विद्यतेरुदयस्यसिवः सोनिर रुस्वात्परस्यसिवः
प्रनिरः प्ररिपरिलोपोभवति प्रकृतप्रकृषाः

प्रकृषाः सरेतानोवेतिगुणाभावः रुस्वारिति
किं प्रवेष्ट प्रकृतेकायेस्योतंगत्तादुणोरुतेरु
स्वाभावात्सिनलोपोनास्ति प्रनिरुदयति किम प्र
वारिष्टाम् पूजव नामसिवरुट्मेविपरस्माति
वृदिः नत्वेनरंगत्तादुदिकृतायो रुस्वात्परत्वेनास्ति
इति नभविष्यतिसिवोलोपः प्रसरेतन लोपविधे
वेनवन्तारोमितलोपोभवत यद्येवसेवेष्टस्य
जापेलोपविधेवेनवन्तारकृतेगुणोमितलोपः
ग्रामोति मेवम लोपः स्वरादेशयोः स्वरादेशा
विधिर्वलनातिपादोगुणाः प्रवतेने वृदिस्तिन
स्वरादेशः स्वराजनसमुदायप्रपारेशत्वारि
तिमिनलोपात्तुवेनस्थान इट्प्रारि ५५ इटः प
रस्योमिवः ररिपरिलोपोभवति प्रलावीतप्रप
वोतप्रकोषोत इट्प्रारि किम प्रकाषोतरेटीति
किम प्रलाविष्टाम् स्कोस्मयोगापोरेतेव ५५
विशेषारिष्टः प्रकृतेनवापतेरति प्रदवतेने न
इट् प्रलावस्कोत प्ररतोरेत्तादुदः सेमानदी
तेस्यपरनिमित्तप्रारयाः पूर्वस्मिन्सपवेवाह्य
इतिरंत्तात्तस्मिन्सरेभवेत प्ररिपरिपरोतवयः
सेयोगस्तस्यायेयोस्को नयोलोपोभवति
प्ररितावतामते लिप्सते रंथरदति लच्यम
नदिदे सोनिसोमारतिपात्तकारस्यरस्यप्रभा
सस्यवलोपः प्रनेनसलोपः प्रुवोषेषशिदा
मितिभस्यपः कस्यप्रवसे वलिद्व्यते प्रनि

परादेलेक प्रनेनकलोपः परोते प्रवावक प्रगर
 ८ कुरितमवस्तुत प्रत्ययेमारतनयशत्रुः नम्यवा
 वेकोपितस्परितिलक दिवे रोकोनागमातस्यसक्त
 नोति प्रनः परादेलेकयोननारिस्पोलोपः परोते
 पुतामितिस्थानसावणपोत्सप्रथमः ८ः प्रनेन
 स्तोलोपः स्तोतिनिकिम ननति प्रत्ययेनयति य
 शत्रुः नम्यलकदिवं रिदेफावलकौतिरेफागमः
 ति प्रलि परादेलेकउपपागुणः संयोगाघोरि
 तिकिम शाक्ता वस्तो प्रोतिकिम वस्तुनेरतति
 ननु वस्तुते वावस्तुते रत्यते गारत्यते इत्यादाव
 प्ररिद्यननारोमाभूरितिप्ररोवस्तोलोपोवाच्यः
 प्रनेरतित्वापयंकमपरोतेसंयोगादेवेदरमनेनै
 वस्तोलोपोमिदेः ननु लिगापिकागोक्त किंचेता
 नामेवधाततेसमपितिंगत्वाङ्गेन मैवम विरामो
 कस्याम्यत्रापिदशानात नयादि प्रवावत्प्रनाग
 न प्रवावत्प्रिगल्पोः संयोगातलोपः प्रनपवत
 प्रलिगापिकागोपेतिगांतनकारस्येशतिगश्रु
 गाकृतमनस्मात्रायांनेप्रदणानउमरायेतारिस्था
 रितितेप्रपापोगायादोववगंटागादीनामितिग
 तेनामिदत्वात् प्रनेरिस्थादावोपदशषदातेतिर
 तेनैवमिदेः तदिदादेतेशस्योपायोत्यते प्रयोगी
 मादोवनेकृतेलोपेवरिस्पोमितिचातस्यादिवतये
 तेषयास्यात् प्रसरेतत दवतयोतस्यतिदस्यथते
 कृतेतस्याकृतवत्तादादेरस्यगतिगत्वेनैवमिदेः

लोपेवरिस्पोरितिप्रस्थानुपयोगात् नदेपेरत्यत्राणन
 पादेयमेव प्रनरत्रदेवन्तोनावेतिरत्नेनैवप्रनानरि
 स्पोमिदेः भजारीनाषरमेतयेनाप्येतप्रदणोनना
 योः प्रवगोभट्टरमादोदशषदातेतिरत्नेनैवमिदत्वा
 तपवेतदि छशासेमयानव्ययेकतेयमेवातप्रद
 गामप्रदोदट्ट प्रपरीम्यट्टरमादो ववगंटागादीना
 वेतिगत्वेवापित्वाशस्यषत्तेययास्यात् कृतेवषत्ते
 परोतेप्रोमितिप्रनेनमदरषामथेयारतिस्थानसा
 वणपोत्सप्रथमः ८ः प्रनुरातस्यचमुपथस्याम्यत
 रस्यामितिपातिकेणप्रकारागमेन प्रदोदट्ट प्रप
 रीम्यट्टरमपिपतेभवति ववगंमकिरसवणो ९
 प्रदिप्रनेवेतिवतेने भावितेपुंस्कमित्यतः शकवव
 गंमकिभेवति प्रसवणोभुरिपरे परोतेव यंशा प
 त्याति योक्तायोत्याति प्रपापक प्रयोयोक प्रत्ययम
 पवतप्रत्ययमप्रनकचावेकोपितस्येतिलकदिवं
 पवेदीवोनागमातस्य प्रनेगणाश्रेकोपितेसस्तरे
 प्रलि परादेलेक प्रनेरुपपागुणः योननारिस्पो
 रिन्लोपः प्रनेनचवगंमकिः प्रोतिकिम वस्तोप्र
 नन्ति प्रसवणोरितिकिम इत्यति उज्जति वयोवा
 गेणसवणोरितिसवणोसंता वणोतस्यविधिरेति
 प्रनेमस्यनभविष्यतीतिवेनदिविस्मयायमसव
 णप्रदणाम होडः ९ हकारस्यदत्तेभवति प्रदि
 परोतेव लोडि प्रनेर लिदद्या ति सस्तरे प्रलि प
 रादेलेक प्रनेनहस्यदः उपपागुणः वदथभेय

इतिनस्यथः नवगंमपरेतिथस्यः छेदलोपः परो
तेपुतामितिदस्यः सोदाबोदा वदमव धान्तारेष
सः वदप्रा वेषसदलभरुषारेषोतेरतेसदेः पातिक
इभावः वदेः ददित्तीति सदिवदोरादेवामेतिथ
कारस्यगतम होदः प्राग्वत्तस्यथः थस्यः छेदलोपः
यदेतेपुतोतिकिमलिसते यण दारेचः ९१ दकारा
रियेस्यथानोसहारिः दकारादेपोतोदस्यवत्तभवति
परे येतेव चत्तप्राप्तम दोग्यादोग्याददप रिदुप ता
उपपागुणः दस्यचः वदथभेतिनस्यथः पुतोततोय
अतये येते यथोकसस्तारि यन्ति पुरादेनक उप
पागुणः येननारिस्तारिन्तोपः दस्यचः लोपवारेस्यो
तिरित्दस्यथः यदात्तारिः पुतोतिकिम उरते उरति
तासायाम मुदेवेविमे स्तदग्निराणो स्तिदप्रोतो प
भ्यापुतोतेववाचत्वम वाइदमुदस्तदोस्तदामितिते
शोनरात पतेहोदः शोग्याशोदा शोग्यामादा स्त्रोग्या
सोदा स्त्रोग्यास्त्रोदा रथारित्वादिशिकत्यः येते यदो
थोक पुरोथोट प्रमोमोक प्रमोमोट प्रमोस्तोक प्र
मोस्तोट प्रमेस्तोक प्रमेस्तोट प्रमयमदुस्तम प्रम
स्तम प्रमस्तम प्रमस्तम यशहः नस्यलकदिवे
प्रभासस्यगुणप्रोकोपिते सस्तारि यन्ति लुक
प्राग्वत्तारिन्तोपः दस्यवाचः पते होदः लोप
वारेस्यारित्तिदुदेदस्यथः नदेथः ९२ ताद
वथनेरस्यदकारस्यथत्तभवति इत्येतेव न
दा नस्यति

नास्यति दस्यथः वदथभेभ्यश्चित्तस्यथः पुतोततो
यस्यतयेरित्दस्यथः यवोषेधयोद्यमितिसकारे
तः येते यनानत यमयमनस्यत यशहः लुग्या
सदीचोरिसवेप्राग्वत्त पुतोतिकिम नस्यति भ
जादीनाषः ९५ भुक्त्यनपवनिदेशाद्भादेवः
सवसगुणोवास्मयते भुष्टा भष्टा भुजनेम भने
नमभुक्तकः भुक्तकः प्रगुणोयथाप्राप्तमेव भ
जति तदादेरलोपगुणानमभुक्त्यते भुक्त्यकार
वतोभनेदेशोवाभवतीतिवक्तव्यम भष्टा भुष्टा
भुक्त्यति भुक्त्यति वभुजतः वभुजतः वभुजतः वा
भुजतः प्रकारवत्तारितिकिम भुजति भुष्टः भुष्टा
नवरोभुक्त्यते भुजारेदिसगुणोचिकत्येनकेय
माणोवभुजतारित्यादिनिमेभवेत भुक्त्यकार
स्तनविसर्गो मन्त्रप्रशदो यजदेवता यजदोमो
भ्राजदो यतेभुजारयः पषामेनस्यवत्तभवति
पुतोतेव भुष्टा भुक्त्यति स्कोः संयोगाद्योरिति
सलोपः नस्यथः नवगंमपरेतिनस्यथः वदो
कः वत्त सहासत्यति सतिदशोरित्यकाराग
मः नस्यथः सादो सात्यति मनेगुणः मजोमा
निः सष्टः सष्टवान निष्टेतिक्तवत्तयथावत्त
ति इष्टः इष्टवान केयणवज्ञावात्तपिवतीति
सस्य रानिभ्राजोः पुदपरोनास्ति सेत्यात प
रोते यवरोवद यवरोभुष्ट प्रसरोमद प्रमाद
प्रयापद प्रसरोद प्रवाभोट प्रमयमभुक्तने

वा
वा
सध

[illegible]

आस्ताणायते एनी एतायते एपेनी एपेतायते ह
 रिणीद्विनायते एतएपेनद्विनानांनोपथानोन
 कारश्चवेनिसिधामाप्रत्ययस्तस्यनत्वेव प्रवेद्वा
 वेनद्वयमपिनिवर्तते आयावितिकिस एनीयाते
 एनीमिद्वयात्मनः पिन नपुंसकस्यप्रवेद्वावोने
 ष्यतेतंगतरे... मानिनोष्टेयश्चसिधःप्रवरित्य
 तः सिधायत्यनुवृत्तेः रायमतिज्ञातेरुलमतिवि
 नावमतिज्ञातेनलमानेन अतिरिश्वाचरतिश्च
 तिरोयते अतिनृश्वाचरति अतिनृयते नाम्येता
 नोपपायीतिदोषः अतिरै अतिनौ इतिउपोन
 भवति शोणायते सुश्रयते इत्यत्रनभवति वि
 शेषणात्वाभावात्तयोरेस्यात् शोणायते सुस्तर
 यतेइतिस्यात् आदातामायामादेतिः ६० आ
 तामव आयामव लो आतामायामौ तयोरादे
 आतामायामादेः प्रकारात्परयोः आतामाया
 मित्येतयोः परयोः आदेरिका रादेशोभवति प
 वेनाम् एवेयाम् एपवेताम् एपवेयाम् आ
 दितिकिं अथुतातामअथुतायाम लोपविधेर्वा
 लवन्तादेतंरात्वाश्चसणोलोपेरुतेप्रकारात्
 रत्वाभावादितेनास्ति परकार्येविकायांदिदि
 त्यादेरेवसिद्धेइत्येवादेरितिसावाच्यम् आनेया
 योइतिव ६१ आनेयायेइत्येतयोः इतिशब्देन
 परामर्शादिभक्त्यभावः आदेरित्यनेने उभयस
 रद्वयेव प्रकारात्परयोः आनेयायेइत्येतयोः

५
 प्रादेरित्तेभवति पचेते पचेये याशहस्पतसमस्याः ५
 शुक्रायास्वरस्यसमस्यास्संवर्धिनोयाशहस्पतत्वेभवते
 शहस्पदहोमस्वरार्थेमांभूत ननुयद्यस्वरस्य
 इत्तस्यात्तथोक्तते याशहस्पतवस्यारितिरत्नमपार्थक्यं
 स्यात् अतः सस्वरस्यैवभविष्यतीति किंशहस्पदहोम
 उच्यते इत्तसामर्थ्यात्संविधेरनभवेदिति शहस्पदहोम
 पचेत पचेताम् पचेः पचेतम् पचेत पचेव पचेम
 पव समयात्पातामपासयात्तमयात् पाव याम
 याम्यसोरियामिषसौवत्यते अन्ति याशहस्पतत्वे
 आदितिकिमप्यात् समस्यादितिकिम विकोषात्
 अत्रलोपविधेवनवत्त्वादस्पतलोपेकृते शुक्रायाभा
 वात्रस्यारितिवेत्र स्वरादेशत्वादोशत्तस्यात् मै
 वम् अन्तरंगत्वालोपपकारोस्यात् तस्माद्विषयार्थं
 समसोऽहोमो याम्यसोरियामिषसौ ५ शुक्राया
 त्वरयोः यामप्रसरयेतयोः पद्यासंख्यम् इयम्
 इयमरमेतावादेशौभवतः पचेयम् पचेयुः यजे
 येमयजेयुः आदितिकिम क्रयोनक्रयः समस्यापे
 वेत्तकारलोपः शमादीनां दीर्घाणां ५ शमउ
 पशमे तमशंकायाम् दमउ अमृतपमिखेदेव
 क्रमशानो अमृशूनवस्थाने तमपुसदनेमदीह
 वै पतेप्रहौशमादयः शमादीनामहानां दीर्घा
 तितेजान्ते अहानामेवदीर्घाविधानात्तशमादीनां
 रुस्वस्पर्शनपरेदीर्घाभवात् शास्यति नास्यति दा
 स्यति प्रास्यति स्नास्यति भ्रास्यति त्यास्यति माय

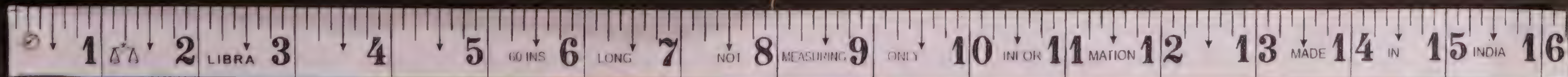
ति यनोति किमशमिता हिवृक्तम्यावमासनि ३१
 हिवृत्तिरसने कृम्यानौ वमुष्टने घाट्टवः प
 वामनिपरेरुस्वस्यदौचौभवति श्रौवति कामति
 घावामति कृमेवांभाशभाशभामिकृमिकृमि
 मिश्ररेलशशतिघ्न यनोति किम ह्येतिना गुणो
 वापित्तादौवः स्यात् घाट्टवस्वमेरुपादानादनु
 पसगंस्व प्रसोपसगंस्वस्वचनभवति वमति प
 विवमति कृमः परस्मै ३२ यनोत्यनुवर्तते जानने
 तिस्रः शककृमुपदविते इत्यस्यानिपरेदौचौभव
 ति कामति परस्मैरति किं कृमते वृत्तिसगताय
 नेषकृमरतितेजानरात्प्राप्तनेपरम् गमिष्यमां
 दः ३५ रासज्यगतौ श्चुद्वायामयमउपरमे पषा
 संस्यद्वत्तेभवति यनिपरे गद्वति इद्वति यद्व
 ति द्वस्यदेभोवः यवाषेयथमशतिद्वस्यवः पः पि
 वः ३५ पापाने इत्यस्यानिपरेपिवादेशोभवति
 पिवति लोपः पिवतेति तापकाङ्क्षाभावः ज्ञो
 तेचः ३६ व्यागोपादाने इत्यस्यानिपरेतिज्ञादेशो
 भवति निञ्जति प्रौथमः ३७ भाशज्ञाप्रिसंयोग
 कोरित्यस्यानिपरेयसादेशोभवति थमति स्प
 स्तिष्ठः ३८ मारातिनिष्ठतावित्यस्यानिपरेतिष्ठादे
 शोभवति तिष्ठति स्वात्मनः ३९ स्वानुभ्यासे इत्य
 स्यानिपरेसनादेशोभवति मनति राणोपद्वः ४०
 दाणाने इत्यस्यानिपरेयद्वादेशोभवति यद्वति
 द्योः पश्यः ४१ दृशियेत्तपो इत्यस्यानिपरेपश्य

देशोभवति पश्यति घनैर्नृः ५१ अगतिशाय
लायोरित्यस्यानिपदे अकारदेशोभवति अकारेभ
सगतावित्यस्यनगुदागमनस्यान्यस्यानो नदो
त्पादेष्टेति लुग्विधानात् सनेपोवः ५२ सगतावि
त्यस्यानिपदेधावादेशोभवति धावति वेगोपचार्य
सनेपोवादेशोऽप्यते प्रत्ययः प्रिया मनुसुरति अस्म
गतावित्यस्यनगुदागम प्राग्वदोनलुग्विधानात्
धावुगतिशायोः अस्मगतावित्येताभ्यां धावति
सरोति प्रयोगद्वये सिद्धे योगोयनकारेऽप्युक्तः
शारेः शीघ्रः ५५ शब्दप्रशाननेऽस्यस्यानिपदेशो
पृथग्देशोभवति शीघ्रते शारेऽतीतशान्तिकरणो
तस्यात्मनेपदम् सदेस्सीरः ५५ शब्दप्रविशारो
इत्यस्यानिपदेशोरादेशोभवति सीरति राजनेति
करणो जनो प्राडभावेऽस्य विकरणोपदेशाद्वा
शोभवति जायते जनजननेऽस्यनगुदागमन
स्मादिकरणास्प्राग्वदोनलुग्विधानात् यतीति
कनेत्येविकरणागुदागमप्रयोगम् तच्च ५६ ताव
वतोयनेऽस्यविकरणोपदेशोभवति जाना
ति घाटीनांरुसः ५६ प्रजपवने लज्जुद्धनेस्त
अकारेने काज्जुद्धेसायाम् प्रजकपने पृष्टिंसायां
पृणालनप्रयोगोः पृष्टिंसायाम् प्रवराणो भूम
जने इविशारो न्वयोदानौ न्वये दागतौ
मृशब्दे उदात्ताः प्रोवराणो रोगति रेवतायोः
लोप्रोवराणो लीगतौ हनयतेवाटयः पण

पणविकरणोरुस्योभवति प्रनाति वनाति स्त
णाति कृणाति प्रनाति शृणाति मृणाति मृ
णाति वृणाति भृणाति दृणाति नृणाति नृ
णाति अृणाति गुणाति विणाति रिणाति
विनाति सिनाति विकरणोरितिकिम् प्रयतेस
यते उकारस्यहृदियंजनादौ गुणानिसावंधातके
उकारस्यहृदिभवंति गुणानिसगुणोसावंधात
केयंजनादौपरे स्तोति योति स्तोत योत प्रयो
त प्रजस्त प्रमि कृशब्दे ति नदि प्रनि प्रदादेत्
क प्रनेनहृदिः यंजनादावितिकिम् स्तवानि
प्रस्तवम् पंचव्याने सस्तवम् गुणीनोति किं
स्तनः स्तनाम वनेतम् पंचताम सावंधातके
निकिम् स्तना गोरितिकनेत्येवहृदिगुदागमेता
पूर्वकोविधरनित्यरतिहृदयनित्यतायम् ने
नाभस्तविकरणायोनेभवति नदोति योयोति
प्रत्ययेयौति प्रशब्दः तस्यचक प्रभासादि विक
रणस्य सरोति विनाति कृणातेचो ५७ कृणा
अकारेनेऽस्यहृदियंभवति यंजनादौ गुणी
निप्रत्यये प्रोणाति प्रोणाति यंजनादाविति
किं प्रोणाचानि गुणीनोति किं प्रोणनः सान
धातकेऽस्यगुणसंवध्यते प्रवरेतिविके
त्पादेववेस्यानिवन्तादौ साभूरिति इदवस्य
णमसावंधातकमृणातेः पंचांजनेनास्ते
द्वारितिसावंधातकेपवविकस्योभविष्यति गु

गोतस्तस्योत् ॥ ऊर्णोतेसंस्तस्योर्णोत्तस्यो
 गोभवति पातिव्यादिवोथः शोर्णोत् शोर्णोः
 रिप्ति स्वरादीनां द्वादिगदेः तदेतिङ्किरणान् ॥
 व्यञ्जनारौर्णोत्तित्वनन्ते तदिदिसिद्धिंसाया
 मिस्यविकरणान्तरशगमोभवति व्यञ्जनारौ
 गुणीतिप्रत्ययपरेत्पोर्णि त्पोत्तित्पोर्णि त्पो
 ङ् अत्पोर्णितिसिम्भितरि स्वरादुपादेः परोत्तशब्दः
 तस्मात्परद्वेदोऽङ्गः वृद्धभम्भितितस्यः तत्
 तस्यवदेतिथेस्यङ्गः ङ्ङलोपः प्रागमविधेवे
 लवन्तारिरिक्तेपश्चालोपः इमथाव्यञ्जनारैः
 परस्यभावारिद्वनस्यात्प्रत्ययलक्षणवेदनायां
 प्रयत्नाच्चास्ति द्वितीयनकारस्यनशब्दास्ति
 करणारितिलोपः व्यञ्जनारौर्वितिकिसन्त
 दानि गुणीनीतिकित्पादः उसनशब्दः कृपादे
 विकरणान्तलोपः द्वाङ्गः पत्तङ्गन्तलोपः प्राग्व
 त्तनारितिकतेत्येविकरणग्रहणं सखाद्यं तत्
 दिगैतिरकारानुवेषस्यविवातितन्वान् तद्वन्
 न् द्विंसायामिस्यनौदारिकस्यनभवति अ
 वेरद्वन्तुनारै ॥ व्यञ्ज्यत्तायोलाद्योत्तस्यान्
 परस्यव्यञ्जनारैर्गुणीनः सार्वपातकस्यसद्व
 नेनस्यारिरोशगमोभवति अवोति अवोत अ
 वोत् तितरि अन्ति पुरादेनेकप्रनेनद्वन्तस्यप
 रादित्वाच्चास्यन्तयोर्णिङ्कारस्यगुणः पदि
 श्वाभस्पादौरोगुणोनस्यात्पकारगमस्या

कारणात्कारस्यापि न स्यात्तु न स्यात्तु न
नादाविति किम् अत्रापि गुणितौ निति किम् अत्रतः
सावधानं केरुति किम् अत्रा स्यानिवद्वावाभवे
न अत्रः पंचानामिति सेः अस्ति अत्र अत्रावकृते
नास्ति शास्य शेषश्चेति ज्ञापकात् शरेरे स्यानि
वत्तादृशं रेरे स्यात्तादृशः प्रत्ययादिना रादेः परस्य
कारणेन स्यात्तवेज्जीयितु गताद्वा भवति यदावे
नितेजोतयात्वा भवति वा भवति वकरोति व
करोति क्वचित्त्रियमिष्यते वावरोति त्वात्पीति
रादोति वस्यस्योति दन्तौति क्वचित्त्रैवट्ठपते
यदादेवोवरोवदिं सरोसर्तिं चमारुतः वातकस्य
नरोनर्तिं मरोसर्तिं सारायिणे कृष्ययेरुजः वकरो
नेपरस्मैपदापिति वृत्तान् अस्तेरि स्या २५ अस्
भुतोत्सस्मात्परायोदिस्योरोशगमो भवति आसो
त आसोः अस्ति परादेनेक अस्तेरित्याकारः ऐस
द्वयोतस्य सेगुं दणादिद्वयं भवति अस्ति अस्ते
स्याविति सत्योपः शित्पाणिदैशाद्वादेयो नास्ति
स्यानिवद्वावात्माभः अभूतप्रभुः अघादिंसि अस्ते
भूयितित्वादेशः इणस्यादापिवर्तीति सिवोत्तक
सिवः २५ सिवः परयोदिस्योः ऐशगमो भवति
अकाषीत अकाषीः अत्तावीत अत्तावीः रुदा
दिभ्यश्च रुदिभ्यश्च विमोतने निष्ठपशपने
अनस्यस्यगाने जतभसुदसनयाः इति रुदा
दयः पंचवप्रमेते रुस्यश्च पंचवप्रमेते जतभसुदसनये

बौद्ध

वानासेवस्मरणान्नयमः पर्योरेस्पोरीशगमो
 भवति प्रोदीतप्रोदीः प्रस्पीतप्रस्पीः प्रा
 णोतशाणाः प्रनितेतिनेत्रोतगान्निप्रदेणे
 णात्तम प्रस्सीतप्रस्सीः प्रज्जतोतप्रज्जतोः
 पंथाणां प्रदणारिह्नभवति प्रनागः प्रणः प्रं
 ज्जन्तारिस्पोतोपः वशाद्याउत्तरसञ्चारतोपिधि
 हावलोकितेनानुद्गमयः प्रोदत प्रोटः प्र
 स्वपतप्रस्वपः प्राणतशाणाः प्रस्वसतप्रस्वसः
 प्रजत्ततप्रजत्तः प्रोट ५९ प्रदभत्तगोश्च
 स्पात्पर्योरेस्पोरीशगमोभवति प्रादत्तप्रादः
 प्रवणोस्पाकारः सस्यसेसावेधातकेतः ५५
 सकारस्यउत्तभवति सकारादावसावेधात
 केपरे वत्स्याति निवत्स्याति वसति प्रदेवंसम्
 सनसस्येतिर्केम वत्स्याति सेइतिर्केम वत्स्या
 प्रसावेधातकेइतिर्केम प्रास्म प्राणीववरो
 उपधायाः ५८ ववभाषगोश्चस्यचुच्चादे
 प्रास्ववाववेः प्राणिपरेउपधायागोत्तभवति
 प्रवोवत प्रघरि प्राणसवचीत्यणप्रनेनउपधा
 यागोत्तम प्रस्यतेस्योतः ५५ प्रसतेपणोश्च
 स्पाणीपरेचकारागमोभवति प्रास्यत प्रा
 स्यताम प्रस्यन्प्राणदणप्रवणोस्पाकारः प्र
 यतेरः ५५ प्रयतेरस्यपाणीपरेचकारादे
 शोभवति प्रस्यत यतेःपमिः ५५ यतन्पराता
 लिम्स्पाणीपरेपमिवादेशोभवति प्रकारास्था

रामदेवः

प्रथमतः प्रचारिसूत्रेणाणं रूपेणोलः १२ क्रम
सामर्थ्येदस्ययोरैफस्तस्यलकारागमोभव
ति कन्माकन्स्यति स्वरतिसृतिस्वयतिश्च
चारिनोवेतिनेत्रांतरास्यातिकरशभावः अउ
पथास्यः अपिपृतेरितिनापकाइकारे याप्र
तिसस्यालफ्त्याशकारेशोपिभवति वि
क्तमिति कल्पितमिद्वतिसन् अकारस्यन्य
कारःदिवं अकारसवर्णास्येतिवर्णाग्रहणान्
स्वरः सवर्णास्यग्राहक इति अकारस्कारयोः
सावर्णापोतन्यकारस्यप्रकारः लरिवक्तृपशति
स्यसनाः अस्तस्यांपरस्मैपदम् अमत्रापिरस्यल
नमिष्यते १३ लवुः प्रमप्रलमयासवर्णः स्
गुरिः संशुलिः पयितः पलितः पयंकः पत्येकः
उपसर्गस्यायतौ १४ उपसर्गस्ययोरैफस्तस्य
प्रयताविनामिन्त्यरेलत्वंभवति पलायते प
लायते पत्ययते पत्ययतेम् अयोपसर्गपूर्वं
स्यायतेः प्रयोगोनास्ति कथंपरायणाम परेवते
त्यनसितिपरायतेनसमासः प्रयतानितिकिम
परायते यतौप्रयत्नवर्तयन्ति प्रसंध्यतदयोति
तिप्रनः पलमपास्यकारस्यचलोपः गीरतेम
क्रोषिते १५ गीनिगारणोरस्ययोरैफस्तस्यवे
क्रोषितेपरेलत्वंभवति निनेगित्यते गदितेति
गलतिलुपसद्वरजपनभट्टदृष्ट्याशृभ्योभाव
गदोयामितिपरायः सारंनस्यरनिगत्यादेफस्य

वा
वा
५५

नतेरुतेनामिनोवोरितिदीतोभावः चेकोपि
नेरुतिकिमगोयते शनिकुरणानिदेशादुणा
नेनेभवति जेगोयते शन्येगुणाति वास्वरे ५
गोरनेफसस्वरेपरेवात्तभवति गोरति गि
नाति निगरणम निगलनमपुदविषगरो गलः
कंदे चवसितविभावयास्वरेरुतिकिम गोलाः
निष्टेतिक्तः नष्टुवणाहनामितोउभावः रादेत
स्यनिष्टातो नरतितम्पनः नामिनोवोरितिदी
तः ततोयादेवेदधभातस्यपातोरादिवतथ
तेसोः ५५ ततोयादेयोतोवेदधभातस्यारेः
वतथतेभवति ततोयस्यवतथोभवतोययः
सकारधशहेतपरतः प्रस्वरनिदेशोभुधमिमा
दोभमात्रस्यसमायस्यगुदणायः प्रथोत्तत प्र
तोत्तत प्रभोत्तत पिप्पति उदप्र गुहमे वुधप्र
रभुद क्रियातिपलिस्यत प्रहात्वारि उदेरादेवे
इतिरस्यतः गुदेदोहः रभेः रभितमिक्तनिसन
दिवे रभेःप्रोतिप्रकारस्यरत्तम प्रभ्यासनाप
प्र प्रनेनारिवतथेत्तम धशहे प्रथप्रथम व
नेधे पवधम यन्नि प्ररादेनेक रादेवेः प्रनेनरस्य
यः प्रथप्रथम प्रज्ञेदम प्रथप्रथम सगानिद्वतिस
ननस्यनवाउदरिद्विद्वगुदामात्तनेपरेरत्त
तिलक उदेस्यमात्तत गुदेदोहः नवगोस्य
देतिथस्यदः छेदलोपः होतेप्रोपपायाः प्र
भुदम सिवोपकारेलोपः ततोयादेरिति किम

क्रोत्स्यति कृपकोपे वदधभातस्येतिकिम रा
स्यति पातोविति किम सोपसगोस्यततोपादेमो
भुत उसेस्यते ननप्रवेपातस्साधनेनप्रत्यते प
प्रोउपसगोतोतिकतेकमोरिसाधनाभिपायि
नाप्रत्यपेनादोपातोयोरोसतिसिद्धस्यपरस्यप
प्रोत्तथकपदेनोपसगोतासेवेपात्तोपसगोस्य
प्रोमिरेवनास्तीमपाथकेपातगुदणम तथादि
वेदप्रथकपदनामयेवविरताप्रोपसगोटयते
यातिनिहास्तिनाहेतिनिमुष्टिनारोमभिरिति प्रत
पवप्रयाता परिपास्यतोत्तारवेकस्वरत्ताविवा
नारनेनेकस्वरदिनिर्भारः पवेतोदे पातय
देशावस्यायोततोयादेरादिवतथोयपास्यारिति
पातगुदणम नेनागमविषेवेत्तवतारादावुदात्ता
दिरिमकारागमेरुते नस्यागमास्ततगुदणनप्र
सतरतिपातगुदणारस्योपिततोयारितेभवत्य
वारिवतथेत्तम उपदेशकानेततोयारित्वात्तत्वा
रितिकिमदोग्या लोपेवदिसोः ५५ वदधभात
स्यपातोस्ततोयादेपरयोरेसोः लोपेकृतेस्यारि
वतथेत्तभवति प्रथोक प्रज्ञातुद उदप्र गुहमे प्र
मथेगुदने पशसः नस्यनकादिववनादि सस्तरि
मि प्ररादेनेक उपपागुणः खेननारिसोलोपः
रादेवेः दोहः प्रनेनारिवतथेत्तमततोयादेरिति
किमप्रलेट स्यानसावाणतस्यथः स्यात् वदध
भातस्येतिकिम प्रदेद्विस्वोरिति किम प्रथप्रथम

[illegible]

भूयते भूयासः ज्ञातोते गच्छादनेरतितापका
दिकरातो न भवति स्वरुमिभ्यां च परस्मै १ स्म
दप्रसवणो क्रमुपदवितेपे प्राभ्यां परस्मै पदानि
मिमाभ्यां परस्यासावेधान कस्म्यं जनादेरिमा
गसो भवति प्रसविता प्रसविष्यति क्रमिता
क्रमिष्यति प्रवेणा सिद्धे नियमायं मिदम् तेन
यदा प्रात्सने पदानि मित्रे स्वकर्मो न दान भवति
प्रस्त्रोष्यते प्राक्रेष्यते प्रादित्यः प्रात्सने पदानि
मित्राभावे प्रसत्यपि परस्मै पदे भवति स्वरुमो
रनात्सने पदानि मित्रे रतिने श्रोतः प्रात्सने पदानि
वेधान कस्मिन् कस्मिन् च म पवे सानि च कस्म
यारु रैम पविपं के वित्यसाधुरेव अतएव नृप
कान ज्ञानुवेप स्यापि सोतेः परस्मै पदमि मित्र
ने के वेत्त इत्रथा नु प्रवेशे सत्यात्सने पदानां प
रस्मै पददशनादद्भूत व्यापारे परस्मै पदमिमा
वत्तते यदाकः परस्मै पदमि प्रथं प्रात्सने पदे
नामोपवर्धते र प्रात्सत्वात् रोपि द्भूतिदशने
यः पवेनामरूपेता नरमगात् नर्धेयत् प्रात्स
यदित्यथः पवेगोः पयः प्रस्तुते तां प्रस्तुतां
प्रपंके प्राप्नोति गोः पयोः इय इदानीं प्रपंके
रोपि द्भूतस्मात् प्रादित्यो रदिः स्वपदो तस्य
प्रवर्मास इत्रथं परस्मै पदमद्भूतयः साव
धान के वरु रादेः १ अजनादरयका दानोति
वनेमानमथं वशात्सम्यं तं विज्ञाते कुरार

यः पंचशतकाः तेभ्यः परस्मिन्मात्रेधातकेच
जनानां यकागाराचारिणिगामोभवति वश
हाययाप्रामेवगोरिति स्वापिति प्राणीति धमि
ति नतिति पंचानां गदगारिद्वनभवति जाग
ति ईशस्ते ५ सावेधातकेरयेव ईशपेषयै ५
स्मात्परस्मिन्मात्रेधातकेरगामोभ
वति ईशेषे ईशेषे सेशतिकिम ईशे धनिच
कृदशोमेतिषः तवगस्यधदेतिनस्पटः ईश
जनार्थेव ५ ईशस्ततो जनजननेधनयोः धश
हेवशशास्त्रकारोसावेधातकेरयेव ईशगामो
भवति ईशेषे ईशेषमईशेषे ईशेषे जनितेव
दसन्नारात्मनेपरम दिवंव नोपधानाभा
वम् व्यतिनतिथे व्यतिनतिधम् व्यतिनतिष
व्यतिनतिष व्यतिनति कतेयिकमव्यतिहारे
आत्मनेपरम धनि नदोत्पारेमचक दिवे ५
नेनईशगामदेनसुपधानोपः तवगस्यधदेतिन
स्पजः जनप्राभानुसम्पन्नभवति पनायवपा
नातेशोरपीष्यते ईशेषे ईशेषम सेशमः पर
स्मे गसज्यगताविमस्यपरस्मैपरतिवयेसका
गारायत्ययेपरईशगामोभवति निगामिष्यति ग
मिष्यति सेशतिकेगतापरस्मैरतिकेम् सेशिग
सनेवत्तामात्रासदसमोगस्पृष्टोमात्मनेपरगस्य
तेभावकमेणोरात्मनेपरईशपात्तनेपरनिमि
त्राभावपवपरस्मैपरशहेनापत्यते तेनासमपि

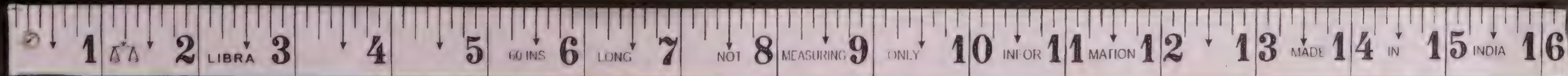
परस्मैपरवति

निगामिष्यतिगमिष्यः सनेतातशमप्रत्ययाद
तिसियोभावेप्रत्ययः सियोमादाप्रत्ययस
नेताशोसिभितासः ईजादेशस्यगमेस्यानिव
जावात्परस्मैपरनिमिन्नताभावाप्रभवति ५
पिनिगोसने ध्येतमिद्वति ईशः सनीतिरो
मिनिगमः दनिगामिरोरिमपपापादीवः दनरे
तात्परे दनईसागामोविमस्मादकारोताम
पातोस्म्यशहेपर ईशगामोभवति दनिमयने
नात् सताहृन्नृन्नृतिवप्रतिषेधः प्रामः दनि
ष्यति दनिष्यते भावकमेणोयाननेपरम द
निष्यन् दनिष्यमाताः करिष्यति करिष्यते क
रिष्यन् करिष्यमाताः दनरेतादितिकेम् पर
ति स्पृशतिकेम् दनोकतो उपदेशस्वरानां
हनग्रदृशामपि स्पृशतादिप्रसोहादि
ते ५ भावकमेणोः उपदेशपातपादेयस्वरा
नापातवस्तेषां च दनईसागामोः गृहउपा
दाने दशिषे ध्याभावकमेविदितेस्पृशते नि
विनारिषुसुस्मात्मात्मनेपरदेषुसोहादो सा
शोरात्मनेपरवपरे नाइभवति सत्तरावत
इतिपरकृतनसिन्भवतोमयेः दारिष्यते ५
दारिष्यताम् दारिष्यता दारिष्यो ५ शावज्ञावा
दारिष्योत्यापि पतेरास्यते धारिष्यताम् द
ता दामो ५ सिचि स्यादोरेद्वयन्यामितिइत्तम
स्यादोमेतिगामाभावः पवचारिष्यते ध्या

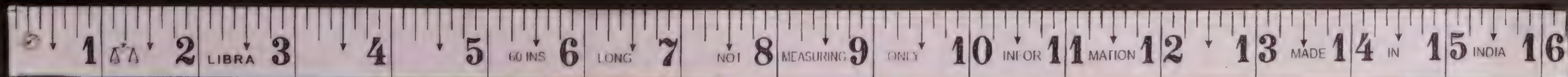
वा
वा
१२

विषातामवापिता वापिषोः शत्वज्ञावाहः प
ते वेद्यते प्रवेष्टाताम वेतावेष्टोः भाविष्यते भा
वे प्रत्यभाविषातामसत्तः त्वेवदनेन कमेणी
प्रयगस्मादविरेणभावितातेः भाविषोः पते
यथाशमश्चवत्येव तस्यशत्वज्ञावानभवति न
त्सत्रियोगादिहताभावात्तस्मिन्मयात्मेदा
मिषावज्ञाविकल्पपवभवति प्रत्यवेनेयाने
सामिप्रमोप्रकामिप्रभावकमेणीरुपदेशेतात
गुदृष्टावाविषावरेद्वेति स्यासिजादिप्रविण
ज्ञावपवविकल्पेनाक्तः तत्सत्रियोगेनवयशा
मस्तत्रगमः भविष्यते प्रत्यभाविषातामभावि
ताभाविषोः उपदेशश्चितवनात्कारिष्यते इम
यातरंगत्वाङ्गुलीकृतेपिभवतिशतिगुणीकृतेउप
धादोः प्रकामिषाताम कारिता कारिषोः प
ते कारिष्यते प्रत्येनश्चप्रकृषातामकतां कृषोः
मिजाविषोः अदन्तानोवेतिगुणाभावः ननुउप
देशश्चितवनादिहप्रामोति स्यात्प्रापिष्यते
प्राप्यापिता प्राप्यापिषोः वसितः स्याज्जादे
शः पते प्राप्यास्यते प्राप्याता प्राप्यापिसोः
मिजस्यनास्ति यथासवविषातामिषातावा
पितन्वातेतथा प्रवापिष्यते प्रवापिषाताम प्रवा
पिता प्रवापिषोः पते प्रवेष्टते प्रवेष्टाताम
प्रवेता प्रविषोः नैतौवतिदन्तापातपादस्वरा
नौश्चवप्रामोतिवत्येव वक्ता वतोः मिजस्यप्र

स्वराणावापितन्वाज्जास्ति प्रवोवतिः उच्यते सत्र
पादोपपदेशपवेतिप्रकप्रमयोत्पनेरुमज्ञाः
स्याज्जादयउपदेशाभिघेने प्रत्यवसत्रोपरि
कारितातापि उपदेशस्वरातापव प्रामिष्यते
शामिष्यते प्रशामिषाताम प्रशामिषाताम शामि
ता शामिता शामिषोः शामिषोः शाम्यत्यपोत्प
ते शाम्यतोः प्रशामितामशाम्यन् प्रयोक्ता शाम्य
त्यपुतोः शत्वज्ञावादिद्विवेतिरुस्तः शत्वज्ञावा
देवदश्यापिकारितलोपः पते शामयिष्यते प्रश
मयिषाताम शामयिता शामयिषोः हनगुदृष्टा
त्वत्वापि ८ चानिष्यते प्रचानिषाताम चानिता
चानिषोः शत्वज्ञावाउपधादोः दस्यदेतेविदि
निवोरेतिचत्तमव पते दानिष्यते प्रवापिषातां
देता वापिषोः देतेवापिषापोषिप्रयतमोवेतिव
प्रादेशः प्रादिष्यते प्रप्रादिषाताम प्रादिता प्रा
दिषोः शत्वज्ञावादिदोचोभावः प्रदोष्यते प्र
प्रदोषाताम प्रदोता प्रदोषोः दोषिष्यते प्रदोषि
षातामदोषिता दोषिषोः इत्यते प्रदत्ताताम प्रय
तम्यापिषोः प्रेतिगुणाभावः प्रत्यसत्रनिदशोरा
गमः इत्यकारगमः स्वरातादिभ्याम्यनभवति
पत्यते प्रपत्याताम पक्तापतोः स्यादिभ्याम्य
नभवतिपत्यते प्रपत्याताम पक्तापतोः वेतव्यं
रातयमभावाकमेभ्याम्यनभवति रास्यते रा
नादासोः दानिष्यति प्रदोष्यति इत्यति सन्निदशो

गगमोकारः हनिनिजादेशान्विट्ष्टावृषिश्च
ज्ञावात्रभवति रताप्रयत्नाभावात्तत्तत्स्यतस्याम
क्ताः नान्विद्योति चानिष्यते वृष्णादेशानभवति आ
पिष्यते शणोगानभवति वृष्णापिष्यते विभाषात्
टल्दोतिगिगाज्ञादेशानभवति प्रेतेः सिवि ५ प्र
नेत्याक्तिसतलगतिसिस्माहतास्मिन्विपरेष्ट
भवति ऊटुवृत्तनत्वादिक्त्यः ग्रामः ग्रामीतग्रो
निष्णाम ग्रानिषः प्रनउसप्रवर्णस्याकारः सिर्वोति
किं प्रकः प्रन्तिता स्वरतिसूतीतिवाः स्तसप्रम
भ्यः परस्मै ॥ प्रजस्त प्रजप्र प्रसप्तैषेययोति
तिवा प्रजक यभ्यः सिविपरस्मैपरपरेष्टभवति
स्तस्वाः नतोपुर्वितिनिषेधः ग्रामः प्रनश्चस्वरति
सूतीतिविकल्पः प्रस्तावीतप्रसावीत प्रथावीत
परस्मादितिकिम् प्रस्तोष्ट प्रसोष्ट प्रथोष्ट प्रथविष्ट
यामिशमिनस्यादेतानांमिरेतश्च ॥ यमउ रमजो
णमुप्ररुते पषासाकारेतानांवधातनांसिर्वे
परस्मैपरेपरेष्टभवति तस्मात्प्रवेस्मकारागम
श्च यामिशमिनमिगमेमोरिति प्रनिरेकस्वरदि
तिचानिषेधः ग्रामः प्रयंसीतप्रयंसिष्णामप्रयंसिषः
व्यरेसीतव्यरेस्पृष्टामव्यरेमिष व्याटपरिभ्यारमर
तिपरस्मैपटम प्रनेसीत प्रयासीत प्रेयासीतपार
तणो पापाने रयस्यत्तृणस्यादेतौपविषेर्वत्त
वन्तासिवात्तक्तप्रोपेनप्रत्ययकृतमितिप्रत्यय
त्तत्तणानिषेधार्दिट्सकारागमोनभवतः प्रपात

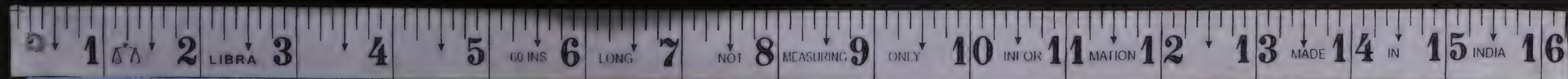
[illegible]

तितितोषेति रातरिरेविषति दिष्टति अनिरूपते स
तिवानिरोतिश्रुतात्ताष्टोः पृथग्विष्टुत्वेन श्रुति
दिष्टति ननवररातिरेफवर्तेतौयस्यदिवेरंस्तेति
वक्तव्यादकारस्यरंशुभ्यासलोपश्च विभक्तिषति
बुभुषेति शिष्टसादेवयोदौवादिभोजनश्रुतेने
नविभते विकल्पानभवति बुभुषेति शिष्टापिषति
शिष्टोषति विभक्तिषति विभक्तिषति विभक्तिषति
विभक्तिषति सगुणोभुक्तेः भुक्तेर्योवास्मयतेरस्य
क्रम तेनविभत्तंतोत्यनास्यपथनात्मनिवाति
रोतिगुणाभावः शमः तत्रांतरे भुक्तेरपथयोश्च
यतस्यासिद्धिभुक्तेः रेफसकारयोः स्थानेस्वरा
स्यस्वरेफागमस्यविधानाज्जास्ति दिष्टाभिषति
पिषति पोषति अनिरूपतेदभेदेष्टेतिरुत्तेत्या
भ्यासलोपाः शोणानविषति स्वविधिः स्वविधिगु
णात्वेननवररातिरेफवर्ते निमित्ताभावेनोमि
निकस्याप्यभावशतिरेफनिमित्तेणात्वेनिवृत्तेनदि
वं नतोगुणः कोणांरितिपतेगुणाभावः तत्रैवस्व
रादिवर्णोत्पत्तये शोणानुषति पियविषतिप
वितमिद्धतिसनरदृष्टागवदुणात्वेदिव उवाणोस्य
नोतस्येतिरुत्तम पते प्रुषति नितापपिषति तौ
षति वक्तव्यादीनाभ्यासलोपो कृतकस्तिदिष्टा
दिष्टविकल्पोनास्ति नितापपिषति दृष्टावेवोरिष
ते बुभुषेते दृष्टविषतिषति बुभुषेति अनिरुत्ताना
नोसनीतिरोतेः उरोष्टोपथस्यस्वनामिनोवोदी

वंः पिपतिषति पिप्तिषति सतिमोमादेमनिरिष्टकार
स्वस्यभ्यासलोपः स्तोसंयोगाद्योपितिसलोपः दि
ष्टादिषति दिष्टादिषति दिष्टादिषति दिष्टादिषति
लोपः अनिरुत्तानास्तीत्यक्तम् दिष्टादिषति सतोमेके
दिष्टादिषतिषतिषति सिसनिषति सिषासति स्तोते
नैतयोरेवषणोतिरुत्तवते सनिनियमात्तेदिधातस
कारस्यपतेनास्ति अनिरुत्तकृतवत्तस्यसनाभावा
ज्वत्तव तत्रैवपुदि त्वेत्तसनिननामितिनस्यातप
तपवतापकास्यनः तितनिषति तितेसति तितो
सति अनिरुत्तानोतेविभाषेतिवादीवेः तनोति सद
वरितस्यसनेष्टदणाहनषणभक्तावित्यस्यनभवति
विकल्पः सिसनिषति किं च रथादीनामिष्टानोस
निस्यति निष्कृषाम् स्तुभ्रजयदनुवधानोविभाषा
सावेधातके रथादिंसासंराध्याः गाशष्टाशने तप
श्रीतो दृष्टवैमोदनयोः उदनिचोसायाम् मुदवे
विष्टे स्तुदुदराणि स्तिदृष्टोतौ पशोरथादीनामष्टा
नो नयाष्टाशोराभोविमोवनेरस्यस्यारादिक
स्यसतेः प्रुष्टाशोराभोविमोवनेरस्यस्यारादिक
ते निष्टवेस्यस्यनिकषेत्तस्यचतयास्तुष्टाष्टा
क अनयोः ककारानुवधानोवधातनामसावेधा
तके व्यंजनादावपकारादीविभाषादुभवति रथा
दीनारोपता रथा नथेता नेशा सतिनयोवेदोतिना
गमः तस्यामनोरनुस्वारः तपिता तमा रमा अनिरु
श्रुतानस्यवसेपथस्यामनरस्यामिनेवापकाराग

मः शोभिता रमो शोभिता रोग्या शोभा मोदिता मोद्या मो
द्रा स्त्रोदिता स्त्रोदा स्त्रोदिता स्त्रोदा अनिदिता दुहसद
स्त्रोदिता स्त्रोदा स्त्रोदिता स्त्रोदा अनिदिता दुहसद
यः नवयोस्पष्टेति यस्पष्टः द्वेदलोपः प्रसविता प्र
सोता स्वस्त्यात्मनेपदेता सति सयतिनिर्देशात्प्र
रतोः तस्यतौदारिकस्य सवतेर्विकस्याभावात्त्रिमासि
टसविता सविष्यति निष्कोष्ठा निष्कोषिता स्वरेद्यं
वोस्पष्टविभाषया स्पष्टनन्दनात्परोतिनिमित्तं स्व
ष्यति क्ता प्रसवेतनेष्यते सृत्वा प्रस्यत्रासार्वपोतके
वा सतां स्रोता मिस्त्रोष्यते सस्यषेति यविता यो
ता जानुवेगकरणाद्वातिप्रननेश्चस्यतौदारिकस्य न
भवति विकस्यः यविता रुदनवेधानां प्रजिता प्रज
पुन्य प्रशिता प्रश प्रश्यामो प्रश. प्रजाः कानुवे
ये प्रसार्वपोतके नश्यवर्णाङ्गतामिति निषेधे विप्रति
षेयेन तत्र विकल्पस्यावकाशः प्रकानुवेधाः प्रस
विता प्रसोता यविता योता निषेधस्यावकाशः प्र
त्येवर्णाङ्गताः यत्वा लृत्वा इहोभषेप्रामोति।
सृत्वा प्रत्वा नश्यवर्णाङ्गतामिति निषेधो भवति विश
निषेधेन इहोदीर्घो ग्रहोपरोत्तायाम् ५१ ग्र
होपादानेश्चस्यस्मात्प्रस्पष्टः दीर्घो भवति प्र
परोत्तायाम् परोत्तायाग्रहस्तस्य न भवतीत्य
र्थः ग्रहोता ग्रहोतम् ग्रहोतेत्यम् इहोति
किम् पातोमाभूत् प्रपरोत्तायामिति कि
म् जग्रदिष्य नग्रदिष्य

नगदिव नगदिम रादेतस्पष्टदृष्टज्ञानंदरिदोदौवौ
विभाषया विनाशिषंसिचैवैवपरस्मैपदप्रवंगमरा
देतेभ्योपात्तभ्योदृष्टभ्यानुपरस्योदोवादौचौभवति
तदन्त्यथैवगदेरपरोत्ताया नथैवरादेतदृष्टज्ञा
मपौमथः आशिषंपरस्मैपदप्रवेमिचैवविनोतौव
नेपित्ता उदिता उरोता वरितावरीता वरिष्यति व
रोष्यते दृष्टवरोष्यति वरोष्यति एषामिट्सानिचो
क्तः नत्रापिवादीर्तः तितरोष्यति तितरोषति विव
रिषते विवरिषते विवरिषति विवरिषति विनाशि
षंसितोक्तमत्रोषीष्ट वरिषीष्ट सिचैवैवपरस्मैपद
प्रवंगमिति किम श्रुतादिष्टाम श्रुतादिष्टाम दृष्टत
द्वारेति किं तैरिष ववरिष एषामाशिषिसिचिवात्स
नेपदपरेवर्द्धभावापिपत्तेभवति तित्तामेवोरात्स
नेपदेषितेनत्रांतगत स्तोषीष्ट श्रुतोष्टे अदेतानां
चेत्तत्रतकारस्यसंदेहाद्येन्यान्परत्वाभावात्कारे
णराकारस्यापिश्रुताङ्गाङ्गाभावः श्रुतत दृष्टीष्ट
संयोगादेः अकारस्यच अतश्चसंयोगादेरितेन
ज्ञानरादेव श्रुतादिषात्तामश्रुतादिषात्ताम स्मरिषीष्ट
स्मरिषीष्ट कर्माणात्सनेपदम् श्रुतिरपत्तेः श्रुतदृष्टा
भावः स्पष्टिस्तारिष्योष्टादितिपत्तेर्दृष्टावज्ञात्वा
त् श्रुतादिषात्तामश्रुतादिषीष्टसंस्कृतसंस्कृषीष्ट
नगदेकस्योनास्ति सरोवदिरंगस्यासिद्धतात्संयो
गादेत्वाभावात् श्रुतिरेकस्वरादातः श्रुतावर्द्धः श्रु
तिरूपकः स्वरोयस्यसपकस्वराः श्रुतश्रुतापेतादे

कस्यदातोः परस्परस्यस्यानिर्भवतिशगमोसा
वैधातकस्येतिप्रामः शगमोनभवतीत्यर्थः याता।
यास्यतिपकस्वरारितिकिमरीरितारोरेषतिर
तिशतेरसारं धातकैरस्यलोपः प्रतर्ति किमल्लवि
तानविष्यतिप्रतिशतितकतेयेपकस्वरारितिसुत्रा
शेम श्वणोरसिप्रोशोशोरः एकस्वरारितिवनेने
वकेः हारिततः पाकश्वणोतादेकस्वरदातोः
परस्परसारं धातकस्यरुनभवति र्गोसिगमिन्नयोः
प्रिजसे रीरविदायमेयतोपीरस्वमेपनान्ननेपि
त्वा वेतानेतापकस्वरारितिकिम र्गोपिता रेधोवेये
रेवणायकारयोगितिरंकारलोपः निरपिताविशरि
सार्यः प्रशिप्रोशोशोरितिकिम श्रियता प्रिपिता
उपिता शपिता उरोप्ररुनुप्रस्वत्तावः उकारांता
देकस्वरदातोः परस्परसारं धातकस्यरुनभवतिप्र
मिश्रणोरुश्वेतास्वेरताश्वेस्वन्नप्रसवणोत्तम
तेननेपनान्ननेपित्वा स्तोता एकस्वरारितिकिम
प्रोपेवेताप्रप्ररुनुत्तास्वत्तावः तिकिमयविता
रतितानुवितात्तवितास्त्रवितात्तावितातपरका
रणारकारोत्तस्यगमः नास्तिनविता मतो२३
हृजः मकारांतादातोरेकस्वरारस्यसारं धात
कस्यरुनभवति हृज संविभक्तौहृजवशोपनोवर्ज
यित्वाकेतापकस्वरारितिकिमज्ञागारिता प्रहृज
नरितिकिमवरिष्यतेवोरिषतेवोरिष्यतिवरीष्यतिश
केकां शकविभाषतोमषणोशस्वशक्तावितिस्या

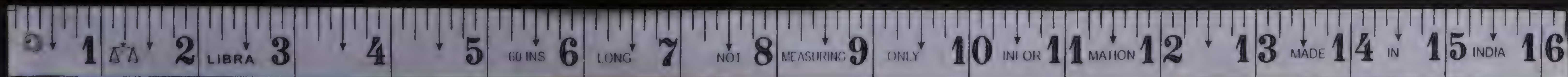
परस्परसारं धातकस्यरुनभवतिकारित्यादिपरानां
प्रयोजनेवाशक्तिस्पादोवेकोपितसंगतामाभुरि
तिप्रकृतिप्रदणोप्रहृजगंतस्यापिप्रदणमितिवचना
त्यामः वेकोपितत्वकः स्यानिवज्ञावादिपरसमावे
धातकेनभवतीतिप्रयोजकस्वरारितिवनेने तदिंका
रित्यादिपरानांप्रयोजनेविंममहतिमम्यतेनोरित्य
ननारिमस्यप्रयोजनमवधादेशकृतेस्यानिवज्ञा।
कारिशगमोसाभुतप्रवधोतप्रवधेष्यक्ता एविव
विमिविरेविविविमुवेज्जान उपवे ववभाषणोवु
नोवविरेवित्वा विवत्तरणोविंविविरोचनेविवि
हृमवृजमोवनेपभ्यः परस्परसारं धातकस्यरुनभ
वति एकवक्तासेक्तारेक्तावेक्तामोक्ता प्रवेदातप्र
द्वतोप्तायामित्यस्यापरस्परसारं धातकस्यरुनभव
ति प्रहृज प्रनिरुतिरेतिभतिभनिभुस्तिभुनियेति।
स्वनिंमस्त्रियनिसनिनिनिनिनिसेनेनोत्त प्रनिर
यो प्रनिसमाधाविनिवारुनेभगेरनरागेभनेसवा
याम भनेप्रभुसजपाकेभुजपा भुजकोरित्य ३
तिवापनेदेवता प्रनयविषंगोदमसनेशहोयनदा
नोसजतिरितिनिर्णोविनिर् प्रयोजसेगोप
भ्यः परस्परसारं धातकस्यरुनभवति योकारोक्त
रेक्ताभेक्ताभ्रण भुस्त्रः सगणोभुजादेशोवोक्तः
भोक्तायष्टापरिषंगामरुक्तायष्टासनिटशोरा
गमोकारः नेक्तावेक्तामेक्ता तरेनदित्तरिसिग
तिवियतिविंदतिविनतिदिदिभिदिशदिसदिपरि

स्करिदस्मिदिस्तिरेयंत तद्व्यथनेतारप्रेरितोत्तरिरेसे
प्रेषणोविदागाउप्रसवणोविदसतायामविद्व्यलोभे
मुवादेरागमोनकारः विदविचारोस्वराउपादेः प
रोनगहः द्विरेरद्विर्धोकरागोभिरविदारणोशद्व्य
शातनेराद्व्यविशरणोपरगतोस्करिदशोषणोद्व
पुरीवोत्सगोप्रभतणोविदरेयेविदपेरिभाषेति
वापभ्यः परस्यासावेधातकस्येनभवतिनोनाना
नातोनास्वेनावेनावेत्यतिदेनाभेनामनासनापना
स्कितादेताप्रतावेनावेनितानाथः सेवेरेता ग
थिरूपकपितपिप्रापमिधतिवृथपिप्रापसाथे
थोत गभवाथसेमिद्वीरूपप्रवावराण कृथको त
थवुभुतावेथवेथनेथथथोवेथिप्रसंराद्वीवृथप्रव
गमनेपुथसंशद्वीवृथयतानेसापिरुक्तः पभ्यः पर
स्यासावेधातकस्येनभवतिरादावोदाकोदातोदा
वदाशोदासेरावोदावोदाव्यशसादामेभ्यतीति
यनानिरेशातविप्रगताविस्मस्यसेपतेनिषेथाना
स्ति सेपिता दानिममनेनोत दनदिः सनतानेश
भ्योपरस्यासावेधातकस्येनभवतिरेतासंता स
न्यतिप्रदणान्त्तनु प्रवोथनेरस्यसचतेनोत्तिस
नित्ता प्रापितपितिपेस्तिपिपिशकिद्विपिपिपिति
पिनुपिस्वपेः पात प्राप्यया उपसंतापे तिसगतो
निषपशयनेरवपवीः प्रापशकोशोद्वफसेवराणो
तिपप्रेः निपउपः नप्यदे सप्यगतोपभ्यः पर
स्यासावेधातकस्येनभवति ग्रामा नेमा

तमासमावमाशमाफेमातेमानेमानोमासमा
योभरोभिलभिभ्योभात यभविपरीतमेयनेरभ
गभतन्मभृशः पभ्यः परस्यासावेधातकस्येन
भवतिव्यथारथातथावद्वपभेभ्यतिवृथः पुरां
ततोयस्यतथे यमिरमिनमिगमेसांत यमउः २
सकीणसप्ररुतेगस्यगतोपभ्यः परस्यासावेधा
तकस्येनभवति यंतारेतानेतारोता रिशिरुशि
कृशिविशिलिपिरेशिदशिस्मशिमाशिदशोशशा
त विशरुशदिंसायामकृशशास्वानेरोरेनवविशश
निशप्रवपवेरेशप्रतिसनेनेदशिरप्रेतणोस्मश
सेस्यशोमशप्रामशनेदशानेपभ्यः परस्यासा
वेधातकस्येनभवति रोष्टरोष्टाकोष्टावेष्टाने
ष्टादेष्टारष्टाष्टाप्रनुरातस्यचमुपथस्यानुरति
तिवाप्रकारागमः स्यदोपवेष्टासष्टादेश निषि
पुष्पतिरुविशिपिदिशिपिशिविशिविशिविशिवि
उषेष्ठात निषदोमोप्रषप्रः कृशानेनेतने प्रोष
शः दिषप्रः पिस्मसेज्ञाणे विस्मयामोशषशो
तषशोः मुषवेरुतेपभ्यः परस्यासावेधातकस्येन
नभवति तेष्टापोष्टाकोष्टाकर्मशस्वदकागमो
विकल्पः श्रेष्टादेष्टापेष्टावेष्टाशोष्टातोष्टादो
ष्टाप्रयतीतिपतानिदैशाज्ञोवारिकस्यपावतेः कृ
वारिकस्यप्रस्तादेष्टनभवति पोषितापोषिपिपि
भ्योप्यकारानुवेधाभ्योसादवगोदिस्मयामाविति
अकारानुवेधस्येवप्रदणान्तिषशयोगेस्मस्यकैया

दिकस्येभ्यो न भवति वेचिता वसतिवसेस्मान्
वसतिवासे वसत्यप्रदेने प्रदेवे स्वादेशो वा प्राभ्यां
रस्यासावेधातके स्ये न भवति वस्तान् वस्तानि च
सति प्रतेमिद्वलिसने प्रदेवे सस्य सस्ये सावेधात
केतः दिवे प्रभ्यासकार्ये सस्य चणां स्येतीत्तम वस
तो सनातिरे शादस प्राद्धादने रस्य चरविकराणा
स्य न भवति वामिता वसम र्ददिरेदि र्दिमिदि र्दि
निदिवहेहोत् ददभ. दिदु उदप्र. मिदसे रुदवी.
निदु प्रासा. एदवथ. वदु प्रा. पभ्यः परस्यासावेधा
तकस्ये न भवति रग्यादो रग्यादे रग्यादो रेवे रतिदुस्य
वः वदु यभेभ्य रतिनस्यथः प्रदात्तौ यश्च तथैसा
द्वारो द्वारे द्वाले द्वालो द्वः प्राग्वत्तस्यथः तस्य तवर्ग
स्य प्रदेति द्वः द्वे द्वलोपः नृशान्देयः प्राग्वद्वत्त
ताये वोटा सदि वदो रो रवर्णाथ स्य द्वत्वरवर्गो द्वलोप
प्राग्वत् प्रदुगुदोस्सति गृहउपा. गृहसेवराणां प्रन
योस्सति परे र्नु न भवति निवृत्तति वृत्तति प्रदि
सापे प्रद्धामिति सस्य द्वो द्वः षडोः कः सनीति किम
गृहीता गृहीता गोहं रुउपथाणाः उवर्णां गुणादिभ्यश्च
उवर्णां तेभ्यो धातुभ्यो गुणादिभ्यः गुणिणां केत सा
न्धराशानपभ्यश्च साने परे र्नु न भवति उवर्णां तेभ्य
स्तावत् रुउषति लृषति वृत्तेषति ससृषति सो
तेरलात्सने पदानि मित्रस्य सनो र्भावो विशते षेथेन
स्वरुमिभ्यां वेनोरोवकाशः प्रसृविष्यति सनो र्भा
वस्यावकाशः रुउषति र्दोभये प्राप्नोति प्रससृष

ति प्रवेनसनीरभावोभवति विशतिषेथेन वत्ता
वति स्वरोत्तानांसनीतिरोचः प्रमेषामुकारोत्तानां
मतोप्रकृतवत्स्वत्तावः शनीरभावपवः सिद्धापव
वृभूषतिवृषतिनाम्येता नामानिदामितिगुणाभा
वः प्रपारेभ्यः नुगुप्तते तितित्ततेचिकित्साति मो
मांसतिदीदांसतिशोशांसति भुवःसित्तत्कि भूस
जायामिस्यस्यसित्तत्कि सतिपरस्यासार्वथातक
स्येनभवति प्रभूतरास्यारेतिमिचोत्तक सिन्न
त्तकोतिकिस्यस्यभविष्टकर्तारिकमेव्यतिहारेया
त्तनेपरम रुसभूतस्तदुत्तवपवपरोत्तायाम्
उत्तजक सगुत्तभूजपा भूजभरणोवाहुरतिह
दृष्टजोष्टजस्त उग सग फग पषामेवपरोत्ता
योपरस्यामिर्नभवति प्रमेषामानिदामपिभवत्ये
व वरुववरुषससवससमवप्रववप्रम वद्वषेव
वृद्धेदृष्टदृष्टव वद्वसतद्ववतद्वम उदुवउदुम सस्त
व सस्तवेसस्तम शश्रव शश्रम नियमरतिकिं
पेविव पेविम प्रमेकयन्तनमपोरत्येताभ्याम
लोपोननुमिदसस्यारेभोतिगसाथः स्यारेतिकिमे
वकारोत्तानेव्यते ऊदीनामेवपरोत्तायामिनिनि
यमोपयास्यात् ऊदीनापरोत्तायामेवेतिमाभूदे
मेवकारकारणमनजनिरेष्टमिति ववताद्वजस्य
नित्तभवति ववरीयद्वेदस्यतद्वपने पवातेरभावः
नेत्योतिपातिनमोविवर्धः शत्यकारान् अकारो
ताहानो यतिरुत्तभवति सर्वेणानिगमेन शासः

वा
बो
१५

जहपरधसमजरा सुदयः कनेकाश्रदणाल
वोणश्रदणोनास्ति चकुरेयनगरिय एकस्यारि
त्येवजरागारिय स्वरोतातोसुनिदशोरुपदेशत्
तोयतिष्ठस्त्योनित्यमनिरोचानिरेवजन्तारानते
सरोतातोपातनामुपदेशोपातपादेषकारवतां
सस्त्योनित्यमनिरोतयासतिदशोप्रयतिपरे
इभावावाभवतिपरायपिष्य विवेचतिवोपि
सनिनेयनिनयिय उपदेशोततोशशक्रुशकिच
पपक्यपेविथयतिवसेरोमेभ्यासन्नोपौसस्त्यो
नित्यमनिरामितिकिम उथविथसस्येयनका
गारित्योनित्यमिशभावः प्रानेनिचपंजत्यथनस्
इतिस्त्यातिष्ठस्त्यामेतवेरः पषामनपवसस्त
न्यानित्यानिरेववनात्स्वरेतिसतीत्यनेनापिचनि
विकल्पोनभवति तेनयथाप्रामाचिनारमानोपेते
दिवे प्रस्यारेः सवेररोवेः नस्माज्जागमः उपदेशो
निकिम चकुरेय रुषति गुणरुतेप्रयमकार
वान नतपदेशोप्रतनोरतिकिम विभेदोय सति
दशोः त्वन्वपिससहससतिचददददशोचप्रदि
सुनिदशोरगमोकारः भुजारीनोषरतिनस्यः
द्यम्यरोनतयन् सवरोणसुगतिप्रपाणयोः
सस्यगताचितवाप्रदभतणपषायलोउभावोवा
नैवभवति एतेपितानित्यमेवेरवतोत्यथः विद्य
पियनययतेः पयोत्तायामितिसंयतगणामाका
रोनास्ति पयोत्तायामभ्यासस्येयभ्यासस्यस्य

प्रापियः स्वविधिः स्वोत्पादोदिवेप्रकारसवणो
स्यप्रस्यारेः सवेरतिरोवेः नतोगणः प्रादियनच
मियवापयोत्तायामितिवस्य रुजोसदः विरो
वारिहः प्ररुतेनवाथनेरतिपयोत्तानुवर्तनेनय
त्सरागमरितस्यरुजः पयोत्तायामितनभवति
रुसभ्रुतिनिषेधेसिदससदः रुजुविधानाय
ववनम सवेस्कारियसवेस्कारिवासवेस्कारिम उ
नसवेकात्स्वेतस्मरणारभ्यासवधानेपेका
त्स्वेतस्ववक्त्यादणः प्रसदरतिकिम चकुरे
वक्तुवक्तुम सदसंप्रपेभ्यः कयोतोभूषणोसमना
येव संप्रपिउपभ्यः परस्मिन्करोतोसरागमोभवति
भूषणोसमनायेवगम्यमानेभूषणमनेकारणम
समवायः संचातः रुकारः प्रलोचार्थशसियनुसरा
यः तेनयथैवातेः स्वकात्स्वेत्यनेनककारात्स्वो
विदितस्त्वयेवहापिभवतिसेनस्क्रोतिपरिक्रोति
उपस्क्रुतेप्रतिपत्तिप्रानेपदम संस्क्रोतसेव
स्कारनवसदिरुतेनस्यागमास्तदुदणोनप्रसंते
तिरुदुदणोनप्रदणानत्सदितस्यादात्वारिभविष्य
तीतिससदपवचदिवेवनमितिकिमकात्स्वेत
स्मरणोनउच्यते एवंपातस्याथनेनप्रत्यतेपश्चाउप
सरोणोतिसिदस्यपदस्यसमापिभियांगारकावा
गमाभ्यासवधानेपियथास्मारितिकात्स्वेतस्म
रणमसंप्रपेभ्यः इतिकिं प्रलेकरोतिभूषणोसमना
येरतिकिं सदरुतिः परिकमेउपकारः रतिघोपं

तितभट्टजगद्विनिवितायां चानवोपमोऽश्वाभम
 पादः सममः पदोनेपुदोप्रथमः पदोनेवतेमाना
 नोपुदोप्रथमोभवतिप्रपवत्प्रभुत्तमादं सनेगं
 गोहृते सनोमानिः भुजोदोनाधरतिनस्पधः नसा
 नेनसदरवाधुपेयाः इतिस्थानसावाणोत्तथमः स
 ननुववाविसमेरुत्तनेनसिद्धत्वात्किंयोगारेभेता
 द्यतेनिरामोदेषाभवतिप्रत्ययलोपोवापरवणा
 भावोवातत्रप्रत्ययलोपपतेप्रपवत्प्रभुरित्यत्रनया
 मोति उभयत्रापिप्रथमोपयास्यादितेयोगारेभः
 केविप्रपुदोततोयश्चतोनेतरेवाविसमेरुतिपदेति
 ततोयमेवविकल्पेन विरथतिवित्रतिगवित्रलिक
 यतिमरुप्रमत्कामपुगकामपुकप्रथंभुद्व
 यंभुत इमरादरेतिवतत्रतोयाभाव पतेप्रथमा
 योययोगातिवतनेप्रमेतप्रतोवेषथमसज्जद
 नेतरपदितेनविगमसूत्रेणप्रथमेविकल्पेनविदिते
 तरभावः पतेपुदोततोयसज्जानेकसत्यावतेमान
 स्ततोयोभविष्यतीतिप्रविषयोसः किमर्थंकिपते
 किमर्थंवाययोगाभ्यनेरतिवोरयेतितेषां सतेपि
 द्वावपिप्रथमतोयावनुवमंयरेविगमेविकल्पे
 नेतरातयोराभावपतेस्वमेवप्रपेस्यात् वित्रतिगवि
 त्रलिक वित्रतिरतिनयापिप्रथमोयोगोपयास्या
 रित्ययेयोगाप्रत्ययपवत्तयावारुः प्रदोततोयस्य
 नियेनेतरविगमसूत्रेसतिसद्विषयतासततोयस्य
 केविषयेतरागुपः स्फुटः पदोनेप्रथमोभविष्यति य

राविरामेश्चमोविभाषितोतिवोमथः कामउचोव
 एस्तथाविनाहृतेनेनितेवप्रभवेतरापदोतस्यत
 तोयताकतः पतेभविष्यत्यथवेततोयोपुदोततोया
 रनुवमंमानः तरोभयस्यापिर्विकल्पसिद्धस्ततोय
 पतेप्रथमोविषेयति रसकारयोविसृष्टः पदोत
 रोवपदोनेवतेमानयोः रेफसकारयोः विसृष्टोविस
 जेनोयोभवतिप्रजागः प्रपवः पदोनेरतिकिम जा
 गविवास्मिन्नन्वजापेरफसकारयोविसृष्टोयउक्त
 पवसत्यमसविरामयोजनारिष्टकः यशः यशोभ्या
 मितिप्रपेयातप्रमयश्चावेपदोनेपवययास्यारिति
 जागतेशास्मिन्मादौयंमनादौमाभुरितिवक्तव्य
 एवरकारथकारांतस्यातोस्तस्मात्सोपरेत्यस्य
 विसृष्टोयोवावक्तव्यः शोभिनस्त्वम प्रकृतात्म
 प्रकृतात्ममरेफारेयोत्रनवाच्यः परिष्ठातप्रोमनो
 प्रकृतात्ममदनरत्यप्रकृतातिरितरेत्यात् तद्वप
 भेभ्यस्तयोधोयः तद्वपभेभ्यः परयोस्तयोधेत्तभ
 वतिप्रथः पाजः परयोस्तनभवति प्रथमप्रथयाः
 प्रतीद्वप्रतीद्वः लुच्चारदरितिद्वगदामात्मनेपदे
 देत्येति सनोत्वक प्रवद प्रवदाः प्रत्यय प्रत्ययः
 प्रदप्रतीतिमितोलोपः तद्वपभेभ्य इति किम शभि
 तप्रोभस्य नयोरिति किम प्रपुतातामसस्यपस्यात्
 प्रपुति किम पतः पतः पात्रवतेमानातसथस
 प्रतिनदोत्यादेमेतिलकचदोत्यादौतोसावपातके
 दिवेप्रभ्यस्तानाकारस्येत्यलोपः नयोमदधाते

रितिस्थः षडोः कः से षकारद्वयकारयोः कलेभव
तिसकारेपरेपोत्यतिषडोरितिकिम भेत्पतिमेशति
किमपिनष्टिस्तोः तवगोस्वयवगोस्वगोः षट्त्वगो
भ्यांपरस्वतवगोस्वटवगोदेशोभवतिषातपेष्टावेष्टा
टवगोतरेटलेटिपवगोस्वस्वतवगोस्वटवगोस्वटव
गोत्यनेनैवमिदेवगोशुटवगोस्वस्वतवगोस्वट
वगोतिमत्तत्तापनायमनेनपराताटवगोस्वस्वत
वगोस्वटवगोनभवतिरसक्तं तउपपन्नं भवति छेदले
पोदोचेष्टोपथायाः भकारस्यभकारेपरेलोपोभवति
उपथायाश्चरौचः प्रलोडप्रगुद्विदशास्वा गुहमेव
प्रयतसननस्यत्वाद्दरिद्रोतिलकद्रोः वृद्धप
भेभ्यश्चिथस्यजः प्रवेणपस्यजः प्रनेनछलोपः उ
पथायाश्चरौचः लेटोत्तादोपकारस्यदौचोनास्ति
संभ्यतराणांतिमदीवेलातवृद्धरस्यदौचकारस्य
दौचोभवतिनेत्रोतरेछलोपप्रवेस्यदौचोणाश्चिपु
तपसादायप्रदोतानामकारेकारोकाराणामेवदौ
चोविधानातदपरेप्रनुपथाभूतस्यरुस्तस्याभावात्प
थायाश्चित्सत्तायेम सदिबहोरोटवगोस्व षट्सर्व
गोवदप्रापनेप्रनयोदलोपेरुतेउवगोस्वोत्तभव
तिसोद्धानोद्वा अकारस्योत्तम तदोद्धानम वर
नतप्रवेः प्रयताममिव अस्वचरौचः पुटस्यपु
दौतिमिन्नलोपः द्रोः पत्तद्वत्तलोपः
प्राग्वत् प्रनेनाकारस्योत्तम

वेषुसद्वत्तभरुषरिषोतेरतिसदेः पालिकरभातः व
हेरदरिद्रोतिनिमससदिबहोतिनिकिम यादः गा
हृविन्नोने निष्टेतिक्तः नभोत्तोद्ववेपतीभावाः
पत्तद्वत्तारिप्राग्वत् प्रवगोस्वतिनिकिमरुदः सपितवी
तिसस्यतस्यद्वलोपः दौचोमेतिदोचः छलोपेरस्य
वससने पुरोत्तनीयस्यतये पुरोत्तनयेपरेततोयोभ
वतिदोपिपरादौचः वृद्धपभेभ्यश्चित्तस्यपः प्रनेनच
स्यगः वकारिद्रुप्रज्ञादोपेः सस्यनसावणपोत्तनी
योदः मिदेस्यारेभोनियमायः पातविषयेवतयेप
वत्ततोयोपथास्यादस्यसिचोवतिमाभूरितिशक
तेरुणास्मि अतोषेष्टिरोप्रथमः प्रीतिरोत्तातिता
लोपुरोप्रथमोभवतिप्रतोषेष्टपरेप्रतिरुणास्मिप्रतो
षेप्रथमः इतिमिदेप्राग्वत्तत्तयववनमपोष्टावृत्ता
प्रस्यवमोदौचः अकारस्यवकारमकारयोः परयो
दौचोभवति पचावः पचावः प्रस्यतिकिम इवः इमः
वमोतिनिकिम पवति प्रारितिकतेयदौचेश्चतयये
स्वरोत्तानोसनि स्वरोत्तानोपात्तानोसनिपरेदौचोभ
वतिनिवोषतिप्रप्रतिविकोषेतिस्वरोत्तानोश्चि
किं पिपत्ततिसन्तोतिनिकिमविनोति इतिगमिरो
रुपथायाः इतिदिसागमोतिनस्यगमप्रस्यटस्य
सनिपरेनपथायाः दौचोभवतिनिचोसनिप्रोपनिचो
सनेद्वेभ्यासस्येतिदस्यचः सनिणोदोरोमिरिति
दोगमादेशः इतिगमिरोतिनिकिम पिपत्ततिरु. प्र
दोकिं निगमेषतिननुविस्तारेत्तस्यसनिदौचोवे

कंठपतावर्णाः न तत्तद्भेदः सिद्धत्वात्तराशयः प्रवर्णा
 द्यस्तेराकारोपयास्यात् प्रस्तेः प्रयतनीक्रियातिप
 न्नोतसंबध्येतेतयोः परयोस्तेभ्यंरादेशवचनात् प्रस
 भुवीत्यस्यास्तस्यापरस्यासादेशवर्णास्याकारोभवति
 एवंणासिद्धेप्रस्तेरादेशेमाश्रमस्यालोपस्यानिषेधा
 यंबवचनमशक्तात्प्रासन् एतेयं एवंणाकारादेशो
 विहितः इहत्वयवशादागमोविज्ञास्यतेरहाप्ययत्न
 नौक्रियातिपन्नोतसंबध्येतेतयोः परयोरिणोपत्ता
 भावात्प्रायनसस्तप्रन प्रन्तिप्रदादेः लकरणाश्रमेति
 यत्तमप्रनेनाकारागमः दृयायादेशाभ्यामेवसिद्ध
 त्वायोगारंभोपातकार्यैश्चकृतेषुपश्चारादिहृदितेति
 प्रदर्शनायः तेनपेयस्यादादिवचनेषुकारावर्णा
 स्येयकारेप्रस्यातिपिपत्नोश्रेतौकारेनस्याभ्यासस्य
 सवर्णोरौयादेशचकृतेपश्चाद्दृहिः नसामास्योगे
 साशब्देनसास्यशब्देनवयोरौसतिथानौसस्तस्ययत्न
 म्योयइकंतत्रभवतिमास्मपातोत्तमास्मपचत्तमा
 तत्तमास्मइतत्तमास्मस्त्वाममास्मयत्तमाशब्दोति
 पातोयस्यत्तमास्मशब्देनसाहवयोत्तनेनास्मदादेश
 योरोनिषेधोनास्तिवैशोमाप्रपश्यत् नाम्येताद्वा
 तोराशोरयत्तनौपरोत्तासथोद्धः नाम्येताद्धानोः
 परासप्राशोरयत्तनौपरोत्तासथोत्कारस्तस्योद्ध
 त्वभवति वैषोद्धमप्रपश्यद्धमप्रकृद्धम वक्रुद्ध
 त्वसृद्ध अदेतानां वसर्वंज्ञात्तनेइतिचागुणान्तमे
 सिवोत्कारलोपः नाम्येतारितिकिस प

किमप्यतीधमप्रयत्नमविभक्तं पातोरेति किमप्यती
धममपेविषेष्टप्रशारासामान्यतया न प्रयत्नेति व
वनादिः प्रत्ययावयवत्वात्तामसप्रशारादयं
भवेत्तौति चेन्नदिपातप्रदातात्पदेशकालेनास्य
तांशमनेन स्तोषोद्धमप्रस्तोद्धेमिस्त्रसकारोतस्य
नरगतारादिगदेषोरुतेषामनेष्टवोत्रामितः परस्या
प्रारयतनोपकारस्य दत्तमप्यप्रारयितिविति किम
स्तधस्तधम वनेधेपेवधमदकारादेतस्याभ्यस्यप
रोयष्टतस्मात्परस्याप्रारयतनोपरोतापकारस्य
वा दत्तमभवति विभाषेदरतितेजानरातग्रहोषोद्धम
ग्रहोषोद्धमदपिषोद्धमदपिषोद्धम स्तोषोद्धम
स्तोषोद्धम वलिषोद्धमवलिषोद्धम नलिषोद्धम
नलिषोद्धमप्रयत्नस्याप्रग्रहोद्धम प्रग्रहोद्धम प्रदपि
द्धमप्रदपिधमप्रस्तपिद्धमप्रस्तपिधम प्रवलिद्धम
प्रवलिधम प्रनलिद्धमप्रनलिधम परोतापानेप्र
दिद्धे जप्रदिधे नपरिदोयद्धे नपरिदोयधे दोरोयो
तः तस्तपिद्धे तस्तपिधे ववलिद्धे ववलिधे नशस
दरेति एताभ्यासलोपाभावः तत्तविद्धे तत्तविधे
हानस्याभ्यासस्यापरोयष्टतस्मात्परस्यामोरयत
नोपरोतापकारस्य दत्तविकेत्योनभवति शसिषो
धमप्रामिषोधमपेविधे मानोमानिः मज्जप्रशदा
नित्यस्यगुरोरुतेयतमानितिरूपेत्तस्यमानोदेशोभ
वतिमाष्टिमाष्टेषुमाष्टेरितरेषुलिप्रदरेत्तंकयणः
प्रनेमानिः मज्जादोनोपशतित्तस्यधः व्यज्जनादेशो

लौपः वस्य परोते प्रतामितिः माहो मानिनायं रनुने।
 यत्वा देहमा जेदति किमममः दिनवक्तृत्वा यो रिति गुणा
 भावः स्वरावगुणो वेद्यते सजेति मानेति मजेतमा
 जेतप्रगुणो इति किममानेयति मजेते प्रपुं क्ते रनगुणो
 कृते मानो देशः धात्वा देष्यस्वः स्वरेत्स वपरेयेषामा
 रिसकारस्ते उपदेशो धातुपाठेषादयः पठ्यते किं दृष्टं
 षट्सने षिटागात्रप्रसवगो षट् प्रास्वादेने षं जपरिये
 गो निषप्रशयने पतेत तथा वस्य गतौ सज्जति स
 गो स्तज्जदि सायामसृज्जद्वेदने सेरुगत्यर्थः सगतौ।
 मसगतौ वा सभुसन्भुदि सायामपते स्वरेत्स परमा
 दयोपि उपदेशेन धादयः द्वौ स्तो शब्दसंज्ञानयोः षेत्
 सेत्संज्ञाया मसकस्य क प्रतिष्ठाते षगे स्यगो सवगो
 पते स्वरेत्स परमादयोपि सापदेशः षोपदेशाच्चप
 द्यते तथा चाभिपुक्तः परोभाषितम् अजरेत्स परमाद
 येषोपदेशः सिस्तिरिस्तिस्वपयश्च सापि सज्जति
 स्तसेरुसभिसन्निवजेम उभयया स्तामेव स्यक
 स्यति वा इति तत्रये प्रयोगा सादयः धातवः कर्ण
 येषादयः उपदिश्यते तेषामादेशकारस्य सत्त्वं भव
 तिसद्वेते सेवते मिषे वै सिंवति सवायै गगमोनका
 रः मिषे वतिकारसकारत्वात् सत्त्वमपातो रिति किम
 षट् प्रादे रिति किमकृतिनामपातोः शिवनिदसने
 षकगत्यर्थः अनयोश्च न भवति न स्यात्तद्विषयक
 कारितेने ज्ञेयानेष मिद्वत्यात्मनः धेरीयति शो
 वति शिवकृत्वा स्वामिति शतदोषः मुक्तते।

लोभः येनादयः प्रयोगोपायतवः उपदेशोपादयः
 यस्योदसमासेलोपदेशस्येतिउपसर्गस्यादेकान्ते
 परस्योपाकारास्यानोपस्यतत्वाद्यप्येतेतेषामादे
 गोकारस्योपात्तंभवतिनेननलोपावृत्तिरेवेदनादि
 समुदाहृतद्विसाद्यः नेदशब्देनाध्यातृजाशोः प्र
 तापैष्येष्यनाध्यातृयन्तयोगनलोच्चीजायः नद
 प्रोभनयेपतद्वानिताः पारिभाषिताः नूतिनेदिनक्ति
 नेदनाध्यातृनूतिनरामिभ्योनादयो नोपदेशाः
 इतिनयतिनमतिप्रणयतिप्रणामतिनामधातोर्नै
 ष्यत्वेणकारामेदस्यात्मनः एकारोयति निमित्ता
 त्यस्यविकारायमस्यस्मिषत्वम् नामिकारोनि
 मित्तमितिप्रसिद्धाः निमित्तात्परः सकारः प्रत्ययवि
 कारागमस्यः प्रत्ययस्यः विकारस्यः प्रागमस्यस्य
 त्वेप्राप्नोतिस्तोषिवतिविभक्तिश्चेतिप्रत्ययस्यः विका
 रस्योयद्यामिषेचप्रागमस्यः पारिकुरोतिसदसंप्र
 येभ्यश्चेतिसरागमः निमित्तारितैकिस्यपवसिस्ता
 सत्यतेउपस्कृतोप्रत्ययविकारागमस्यइतिर्किस्ये
 सतिननुनासिकरेत्यनेनैवषत्वेसिद्धमित्तिर्कियोगं
 रेभेणारत्नराद्योयोगश्चेतिचेत्निमित्ताद्धासिर्वासि
 वसौनामिष्यत्तमित्येकेयोगः कतेयः प्रत्यविका
 रागमस्यगुदणान्तपाषेकममेवम् प्रागस्यगुदणं
 तावत्कतेयमसरोभिन्नपदस्यस्यापिषत्वाद्येमना
 मिकरेत्यइतिभिन्नेपदस्यस्यसकारस्यषत्त्वेनैष्यते
 इत्यक्तंविकारगुदणामपिकतेयमस्तोतीर्नैतयो

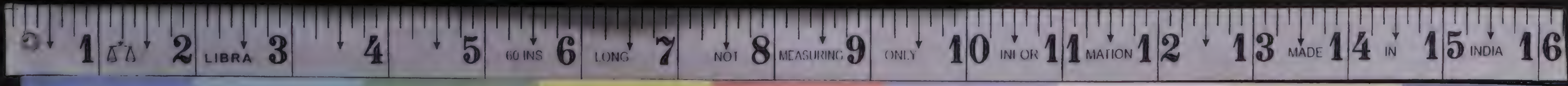
मेवज्ञानमयंमत्तविकारमकारस्यैववर्तयसासा
तामेवविषयोसादोसाभूरितिश्रमयस्यप्रदामपि
कायमेवपातविषयेविकारागमस्यपुनसकारण
नेप्रामोतीतिनेयमावितापोति शामिवमिचसो
नोव शासपु वसनि वसजप वापरोत्तायामि
तिवमजादेप्रोवापवायः सकारः नस्यनिमित्तात्
स्यवर्तभवति प्रश्रमयविकारागमस्यपुनप्रारंभः
शियते प्रशियतयोष्टः शोष्टवानावितेउषितः उ
षितवानुजततः नतः शासेरेउषयाशतोत्तमव
सनिष्ठायावेतोदसपिवतीसम्यचसेः गसदनेस
पथालापः प्रवोषवशिरामितिवस्यकः स्तोतोने
नयोरेववर्णा घणोतिरुतवत्समिद्रेष्यतेप्रज
स्ततावित्यस्यत्रतस्यवधातोयः सकारस्तस्यैवेति
मिनात्पस्यरुतवत्सतिपरेवत्तभवतिनामस्यत
वृषतिमिमेवायवतिसवापपिषतिफतिस्वाया
रभ्यासस्यस्य स्तोतोनेतयोरितिकिम मिसनि
षतिषणोतिकिमतिहासतिसप्रमातिप्रदिसपो
तिसम्यप्रमयविकारागमस्यरुतवत्समिवयोषति
पवकारः स्तोतोनेतयोरेवनामस्यैतिनेयमायः
एववनामनेतिनेयमासाभूरितिसिदिस्वरेसदी
नामित्रेतानोषाणवत्तनेयतेसिस्तेदपिषतिमि
स्तेदपिषतिमिसादपिषतिमिद्येतेप्रणोक्तमिदति
स्तेदमानससदमानसरनस्तिरेकपथायाः गणाः स्
दिससोदीवेः सनरुदिवेवनादि वप्रोपेनश्रमयक

लक्षणेनयः प्रमयोत्तपतेनसिंरुतेयकायंशमे
तत्रभवतिप्रमयलतणोनश्रमस्येगः प्रणोत्तकि
रुतेप्रारिष्टदिनेभवतिकनिजसोत्तकिरुतेरुतरो
तसोमेत्तनभवतिवेकोपितलकिरुतेतवेकोपि
तकायेदिवेवनादिभवत्येवविरेफोवत्तकीतिप्र
भ्यासस्यविरेफागमकरणात् स्वविधिः स्वरेदिवेव
ननिमित्तेरुतदिवेवने दिवेवनस्यनिमित्तेस्वरादौ
प्रमयेयः स्वस्यविधिः श्रमः सप्रारोदिवेवनेरुते
सतिप्रमाद्वति पपतः पप्रः जगमतः जगमुः प्र
परोक्तत्वादानीपोपथालोपोययादोस्यातामतरा
एकस्वत्वाभावादिवेवनेनस्यात्प्रारिष्टतयाशि
षतययप्रत्वारोस्वविधिः कातिनलोपः स्यात्
नरादितोयेकस्वस्यदिवेवनेनस्यात् स्वविधिः
तिकिम प्रापिष्येप्रुप्यायः पोपरोत्तायामितिपोप्रा
देशोन स्वविधिः प्रतः परत्वादोतस्मिन्नुतेयमा
दिवेवनेस्वरेतिकिम नेचोयते प्रुप्राधारोयिमा
कारस्यैकारः स्वविधिः वेकोपिते यजेनादौ उ
मत्रत्वारोभवतिप्रमादिवेवनेन दिवेवनेतिमि
नेरतिकिमरुद्वति दिवको रतितामिदतिसन
द्वप्रारोपवमेवतिवास्पयेदसदिवेवनेननिमित्ते
प्रतस्मिन्मयवर्णायमितिपुनस्वविधिगदोभव
तिप्रमादिवेवनेनप्रतेस्मानिप्रतिषथावक्तव्यः प्रो
विषतिप्रुतः सन्नुहणोनप्रुहणात्स्वरादोदिवेवनेनि
मित्तेसतिसराविधिर्गणः रूतेदिवेवनेश्रमः नत

ता
नो
११९

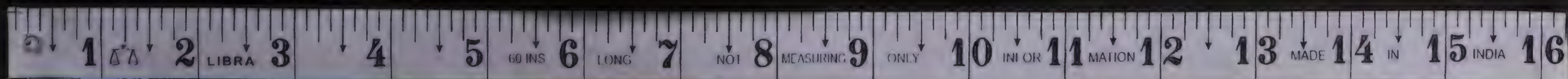
गोतरेगत्वारिशरासात्वंकस्मात्तभवतिउच्यते परा
रित्वादिः सेरेवसन् उच्यते अतस्तस्मिन्नेगत्वात्
पूर्वदिवेवनंस्मारितप्रतिषेधोक्तव्यस्तत्कमश्च
वसनेनस्पदिवेवनविधानादिवरस्यादौसनेनेसं
पापपश्चात्तद्विनायस्पदिवेवनंक्रियते अनुवंधोश
योगो यः शशोप्रयोगोयस्यनत्येप्रयोगोनास्तिका
योगेप्रपत्तत्वाभूतःप्राप्यते सोनुवंधसतोभवति
अनुवंधमेतयाकप्रयोजनमदानुवंधादयः द्यनुवंध
धाविमगोस्मारिषुषययः क्रविमम पाविवविमवे
त्प्राविकारः प्रमपः इतरैतयोधातनिदेशातिप्र
लोवापैवेदिनः नस्पश्यत्वात्सत्यपिप्रयोगिते
अनुवंधमेतानभवतिपदेस्पदनुवंधानामितित्ता
पकात्रकारागमः स्यात् शीरितिशारयः प्रारयो
येवणोस्तेषांशितिसंज्ञाभवतिशिरसंज्ञयाकप्रयो
जनम सुगानिदाम्प्रेतारिस्मारिषु अस्मिन्नसमा
दत्तकने संप्रसारणंमनोतेस्यानिमित्ताः अतस्या
एतन्वाः पेषानिमित्तप्रकृतिः तेभूतः इकाराका
रकारः संप्रसारणसंज्ञाभवेतिसंप्रसारणसंज्ञया
कप्रयोजनम सपरस्वरायास्सम्यसारणमित्यादि
षु इत्यनेनपतेगुत्पतेभूतइति किमरुवतः क्रुवः
प्रभवस्यानतरस्याकिनेतिनेज्ञातगहयेयंकारस्य
वकारः परन्तात्संप्रसारणानुवंधवतेनेयदिनस्यसं
प्रसारणसंज्ञास्यात्सम्यसारणसंप्रसारणमितिव
कारस्यसंप्रसारणोनस्याततया संप्रसारणसंज्ञा

निमित्तारतिकृतेयुविधायतेसंप्रसारणंतत्रनत्ताय
तेकेवणोपेतस्यानोभवेतीतिनदयंवृत्तइतिवाच्य
मेवस्यानेतरतमइतिप्रकारवकारेफाणोस्यान
सावणोदेतरतमइकारोकारमकाराभविद्योतीति
वेत्त स्वरेषुनेयमाभावाच्चवरोशकारादयोपिस्वः
अतस्यानिमित्तारतिकिमसमास्थित स्यादोपिदयतस्या
मितीत्वमतस्यपरिसंप्रसारणसंज्ञास्यानरोचंसेममि
तिरोचः स्यात् यद्युचरोचः स्यात्किमिदंनरुतेस्यान
इतिचेतस्त्वस्मानिदरनिमित्तलोपरतिप्रमः अतः
तुसंभ्यतरेगताः अवणोपेत्यत्रयोशब्दस्त्वस्मात्
वैवयसंभ्यतरेप्रवणोशब्दो उवणोशब्दकारोका
रोनेगतासंज्ञाभवेतिगतासंज्ञयाकप्रयोजनम ना
स्यनयोधातोविकरणयोगुणारम्यारिषुवेतास्तोता
कतो आरुत्तरेवइदिः प्रोत्तवतेमानमयवशासं
तमेतेवित्तायतेप्राशब्दः प्रवेसइतिदिष्टादइतरे
संभ्यतरेपकारेपेकारेवोकारोकारोकारेवमेका
रोकारोवइदिसंज्ञाभवतिइदिसंज्ञयाकप्रयोजनम
इदिगदौसणोस्मारिषुकाणोमवेइममोचित्यं
यस्यापस्यमित्तापकाराकारस्यापिइदिसंज्ञयाभ
वतिवाचितः अथवाप्राप्राउतरेवइदिनेतिशमिह
तिदिष्टाकारोपश्रव्यात्ययेः तेनाकारस्यापिइदि
संज्ञासंज्ञाभवति इतिप्रोपेरितभट्टजगद्वि
रवितायोवालोपिन्याहमोवात्यानप्रकरणो
ट्परोहमः इतिप्रात्यानप्रकरणोसमापनम

मिहिरेणवृज्जानुवंपेज्जणमज्जो ज्जानुवंपोप
ससंजानुवंपेः इतउत्तरयो ज्जानुवंपेः पत्तयोवत्त
ते तस्मिन्नेपातोरेणवत्तिदिभंवति इविपइत्तेका
येतत्तज्जानुवंपेपत्तयेपिभवतोत्तयंः पाकः पातक
कारः कारकः रायः रायकः भावेवज्जुणावाविति
ज्जानुकारणाकारविहाचारइत्तवावत्तस्योपयेति
इतिदीर्घोराजः प्राप्तिरेव्योत्तापिप्पामिहिप्राप्तोमेग
वापेः हेतेस्तः इतिदिस्मागत्तोरेमस्यजानुवंपेक
तिपरेपेत्तस्यत्तत्तभवतिवातः वातकः वज्जुणा
एवत्तवावत्तस्यहेतोरेतिवत्तमप्युत्तापयेतिदीर्घः
नेनइत्ततः जानुवंपेइतिकिम् इत्तनम नसेतोसेत्त
स्योपवत्तमिक्कित्तमाम सेतोपातोइत्तत्तस्यजानुव
पेपत्तयेपत्तात्तोइत्तभवतिइत्तमप्युत्तापयेतिदीर्घः
तोवमुत्तरेपत्तात्तत्तपित्तापयोसेतोमपिशत्तत्त
कार्येपत्तयेपत्तभवतोत्तयंः वमः वमकः तमः
तमकः शमत्तमकाः इत्तत्तवावत्तस्योपयेतिदी
र्घः शमोत्तभवतिक्कयविष्णामः यमाप्रेकापेप
योगः शमोत्तमोशमादोत्तामत्तात्तचित्तितापसेट
इतिकिम्पामः पामकः रामः रामकः उद्यमोप
रसोप्युद्यमेयमप्युद्यमेइत्तत्तापकायत्तत्तोति
यमः यमेयानः पत्तारेत्तावत्तसंयमनियमादिपत्त
त्तयेपत्तत्तमोतिकिम् पादः पादकः पचमिक्कमि
वमामित्तिकिम्वामः वामकः कामः कामकः
प्रावामः प्रावामकः प्रारोमोपसंगोपत्तवेत्तवत्तत्ता

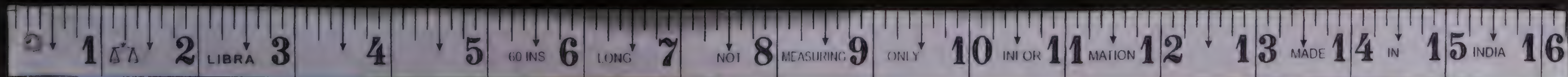
वमः वमकः पविमः पविमकः कश्चासः प्र
 मरोरोरमस्य वौरारिकस्यनेतस्याप्ययोयः नभौ
 वारिकस्यप्रमराताविस्यनस्यतप्रसरमेव भव
 तिप्रमरोरोरारेमेतीनप्रसोपयेतिरीवेः तस्य।
 मानुवेधानांरुसुः प्राप्तः नकस्यसिवमामितिनि।
 चिदः स्वररुटगमोत्तलकापितलोपः दीपोवेद्यो।
 प्र दीपोरुदीमिदेवनयोः वेदीदेवेतनातमेपत
 योः वेदीदे जातुवेपेरतिशब्दन्तिदेनेभवति प्रा
 देध्यकः प्रावेद्यकः प्रादीथनशौलः प्रावेद्यनशौ
 लः निर्दिहिसेमनेकस्वरत्वा॥ अथवाश्रुदीपोते
 प्रावेदीतेनुगाचातिनिनुगादीपोवेद्योमेसगणा।
 त्वमपरवणांमेतिपत्वम सावेधातकवद्धे य
 नुवेपेरतिवततेउत्तरस्वरणोश्चशकारानुवेधेमति
 प्रत्ययः सावेधातकवद्धवतिसावेधातकेयउक्तत
 तशकारानुवेधप्रत्ययेपिधानोभवेतामर्थः जरु
 त्तरानादा वनेमानेश्रुदीरेतिश्रुट्टकारोदेन
 गुणाः इत्यर्थः टकाराउटकारेत्यर्थः शकारश्चाथः
 सावेधातकवद्धावात्तिनदोमारेमेतिलक जु
 दोमारेनोदिवेनुदोतेः सावेधातकेरतिवत्वम लो
 पोभस्तादिति नलोपः देनगुणाः टकारेनुवेधेम
 तिधानोर्विकरणस्यवगुणोनभवतिस्त्वन्वितरन्
 पुत्रस्त विदमानेशतद्व्यतिशदादेत्तकस्वरदा।
 विवर्णोसवस्त्वन्त पुत्रेषांभित्त्वादेः नावेकारश्च
 ति वत्वम केषावप्रयोक्तवर्जम यउक्तमयोक्तम

वा
वा
११८

योक्तवन्नेयतयोक्तवन्नेमकेककारानुवेषेप्रत्य
येपरेपातोयत्तत्कार्येभवतिपोक्तवन्नेम येरति
यत्तत्तदनेपित्वाप्रदोतः प्रदोतवान् प्रत्यतिस्म
गुल्फातिस्मतिहेतिक्तः क्वत्स्यरदोरोवोप्रदोते
तिरोतः यत्तत्तदवातगुदिन्यावयोतिसंप्रसप्तः
सप्तवान् यत्तत्तदवातस्वपिवचोतिसम्प्रयोक्तव
नेमितिक्मि चितः चितवान्नाम्येनानायणा
योतिरोतः येरसक्तः सयत्तत्तदवातभवति स्म
त्वागुणोतिसेपोगायोतिगुणः यणाशिषोये
इत्यतोयेरसक्तयोक्तः सयत्तत्तदवातभवति
कृतः कृतवान् यणाशिषोयेरकारागमानभव
तिप्रयोक्तारिथयोयकाराभावादेवनसः वृत्तः
स्तमः रसादोवसत्यपिपुकारेपरत्वारामविथे
वेसवसाप्रतागमेनवापितत्वात्तत्कारागमदो
वानस्यातामेतिपोक्तवन्नेमिसपायकमिमाहः
चकाराणानगुणः इत्यनुक्त्यतेनेनयत्तत्तदम
पिप्रदोतइत्यादौसंप्रसारणंभवतिपवरत्तदण्य
तायत्तत्तत्कारानुवेषेभवत्येव जाग्रः कृत्यपात्र
योः जागतेशतविवर्जितेरुत्तम्येपरेयत्तत्तत्कार
येभवति जागरेः जागरकः जागरणम वनवृत्त
पुरयणाशिषोयेरतिपत्तत्तदवातगुणः वनवृत्त
वित्तवत्तदवातद्विः प्रामाकृतैतिकितरागाजाग्र
तः दिववद्वत्योमेतिगुणाभावः प्रशतयो
तिक्मि जाग्रतलोपोभ्यस्तारितिनलोपः जाग्रविः

गोणारिकः विः वोषवत्योभवतोतीभावः अरेत
सामान्यारिकारागमात्रयत्तत्तदवातमः सगोणः
जागतेपवयणोगुणोयत्तः समुत्थः प्रतपवेद
स्वजाभासामय्योयकाराभावेपिभवतिपोक्तवन्ने
मितिवातपवात्रनोपतिष्ठते गुणोक्तासेरुदारे
तथकृशालिशगुपमरमृवदवसप्रदाम गुणो
स्मिन्नस्तोतिगुणोरुद्वारेयेषांनेरुदयः तेषां
तथारिभिः सदददः नतोन्नासमासः धातोः प
रः क्वाप्रत्ययः सेदृशरागमसदितोगुणोभवतिप्र
रुदारेतथकृशालिशगुपमरमृवदवसप्रदाम
करिप्रस्कः विरताः मयस्तेये येषोरुदारीनाम
तथवेभुः कृषनिः क्लिषाउपतापेक्लिषाविनाथने
इतिवाप्रकारानुवेषेउच्चारितोयेकारानुवेषेपि
प्रत्यतेतोयैरुपिभ्योदेवारिकैकारिकाभ्योद्वाभ्या
मपिसादवयान् गुपयोरवेभुने मरुणोवेमृमुत्त
ने वदयः वसतिः गुरगणः येषांचपरः क्वासेर
गुणोनभवतोत्तयः कुरुविदमृषांसतोत्तयपति
ताकरुदयोप्रसंतेदेवित्वासेवित्वावतितावपिता
शायित्वापककर्तृकपोः श्वेकालेक्वाकेयत्तम्ये
निगुणाभावः ग्रामः शोसित्वासेमित्वाभमित्वाग
णित्वादनुषंगलोपाभावः केतिकिमविकृतिः
कृचवृत्तीभावेयत्तत्तदवातगुणान्तमगुणान्तादनु
षंगलोपः सेरितिकिक्तत्वातोत्ताप्ररुदारेतथा
रोतामितिक्मि रुदित्वाविरित्वासवित्वालोपित्वा

वा
११५

रुषित्वास्ति योत्वागुरित्वा मुरित्वा मुरित्वा उरित्वा
 विताश्रुतावरित्वाः सपिवर्त्तितसंश्रुतामिवसे
 तिसस्यः सपेः रापेरुपानिवसेवसतिवसेरितो
 उभावेणामेतापिवसासोनोवसप्राकारनेरस्य
 नगुहणामसस्यसारणाभावागुणामसस्यसति
 वावशेषाभावात् स्करिस्वरोः का गुणोतिव
 नेतेकादोरुस्वरत्यतः प्राक् स्करिशावणोस्य
 रप्रसवणप्रनयाः परः कागुणाभवेति प्रमेः
 येवचनम् स्क्त्वाप्यक्तापककनेकयोरेति
 कास्करिस्वरिद्वयोत्पत्तिरु स्यरेयंरनुवंधत्वा
 हेदुप्रनः काप्रदणयवादेशरुतेगुणोत्पत्तिमाभू
 रितिस्यानिवत्तात्प्रातप्रस्कभप्रस्यययतगुणि
 त्वस्यादनुवंधगानापोनस्यात् व्यननारव्यपथस्या
 वोवा उस्वरप्रतोवोताउपथास्यसस्यपथः
 प्रविद्यमानोवकारोयस्यसोच्येननारयोतो
 रकारेकारोपथस्यावः प्रवकारान्तस्यपरः का
 सेद्वागुणोभवतिगुणोक्तेनित्यंशमः योति
 तायुतितालोत्पत्तिस्तिवित्वायेननारैरितिके
 ओषित्वापषित्वायुपथस्यैतिकिम वतित्वाप्रवे
 शनैकमदेवित्वासेदरैतिकिम उताभिन्वायेन
 नारैयुपथस्यावकारान्तस्यसेरसनगुणोवावक्त
 यः रुताविषनेरुविषतेतिनोविषतेतिनित्यप
 तेमैरैतिकिम प्रपुत्ततेविभिन्नाते प्रथमंशहारे
 भोरित्वापि सपि रूषिवेचिनेयतोव वेतिवतंतेशी

रुषित्वास्ति योत्वागुरित्वा मुरित्वा मुरित्वा उरित्वा
 ववित्वास्ति योत्वागुरित्वा मुरित्वा मुरित्वा उरित्वा

ननुप्रपनयनेमतिः सौचः पषोपरक्तासेदगुणोवाभ
 वतितपितानपित्वा मपित्वा मपित्वा वतित्वा रुषित्वा
 वेवित्वा ववित्वा नवित्वा नवित्वा प्रतित्वा मपित्वा से
 रितिकिमवक्तानरनुवंधप्र. निशाकिरित्वायुनि
 दत्तम् प्रगुणोत्पत्तिरनुवंधगलोपः अतरेतिमरेतानां
 नेप्रमेतयात्वात्तातजागित्वा यफोतानावानुप
 गितानाम येवामनुवंधगोस्तिनेयकाराणां फका
 रानानावपातनोपरः कासेदगुणोवाभवतिप्रोप
 ताप्रपित्वाप्रपित्वागुणित्वागुरित्वागुणगुणगुणये
 यफोतानामितिकिम कोषित्वाक्यसेवणारेफे
 त्वादिफदिमायाम प्रतपवानुवंधगोनामितिवच
 नातयाननारैयुपथस्यैतेनेनापेविकस्योतोस्ति
 यारेस्यादनुवंधगोनापातनामनिरानशस्यपरतः क
 गुणोवाभवतिभरत्वाभक्तारेक्ताभेनोशाम
 रेनरेनरागोपुनिरुतिरेतोतोभावः नष्टानष्टा
 ताशप्रदशनेरपारेत्वारिदेकस्यः सतिनशोवेदे
 तित्वागमः तस्यगुणोत्पत्तिभावपतेनुवंधगलोपः क
 शोमेतिशस्यः प्रनुवंधगोनामितिकिम प्रक्ताप्र
 निरयो. अनिरामितिकिं प्रतित्वायेदनुवंधत्वादे
 येवेदे शीदप्र. प्रपित्वादिस्वरिमिदोवनिष्ठासेद
 प्रोदस्प्रदपवनेनैधवाप्रागल्भ्येनित्वास्त्रेदने
 विरोगाप्रसवणोनिमिरास्त्रेदमोदनयोः पषाप
 रैनशाप्रस्यः सेक्ताभवतिकेयत्वादेतिप्रवक्ता
 वाहुणाभावः प्रासः शपितः शपितवान् पवितः

वा
वा
१२

पवितवानशेतेस्मपवतेस्मयामयो कमेकेतिकते
क्तः निष्टेतिक्तवेषप्रथितः प्रथितवानप्रत्तेरितः
पत्तेरितवान प्रत्तेरितः प्रत्तेरितवान प्रमेरितः प्रमे
रितवान थषितप्रवृत्तः पवत्तेरितमस्तेरितममेरि
तम आरिक्तमेतिक्तः कतेरिवेतिक्तवतः एतेनप्र
वृत्तामिति३ भावेप्रामेष्टनिशावेतोदृष्टा
दीनामदनुवेषातिनिषेपेप्रामेष्टादिकमेणवे
तोदमेतिक्तिम एतः एतवान् ५५ः ५५वान्
त्वित्तेः तित्तवान् सिद्धः सिद्धवान् तदरेस्तेनिशा
उकारस्तेनतेरुतेस्तेनकारस्तेनवृत्तवर्णः
इतितात्पर्यस्यतवगंष्टरेतिमिद्धः सिद्धवान् रा
त्यवेस्तेरितित्तेनिशातकारस्तेनवृत्तकारस्तेन
तम मधः तमायाम् मधनितित्तामित्तास्मात्तमाया
वृत्तेमानात्परोनिष्ठाप्रत्ययगुणोभवतिमार्धः स
षितवान् सषतेस्म सषतिस्मरुक्तेतः तमायाकिं
प्रपमषितवाक्यमाह भावार्थिकमेणोवोउपधान
उकारोपधादातोः परोनिष्ठाप्रत्ययः भावेप्रार्थिक
मेणोवोत्तत्रः सेद्गुणोभवतिभावोधात्वर्थः क
मेणः क्रियायाः प्रार्थारम्भः प्रार्थिकमेयोतितम
नेनयतितमनेनयोतनेरुतमित्तपेसकेभावेक्तः
प्रयोतितः प्रयोतितवान्प्रयुतितः प्रयुतितवान्
योतितेप्रवृत्तः प्रार्थिकमेणोक्तः प्रमेरितम
नेनमुदितमनेनप्रमेरितः प्रमुदितः प्रमेरितवा
ननप्रपार्थितिकेमनितितमनेनवाशद्योव

स्तेनविभाषावाचीतेनभौवारिकानामेतोकारोप
धानागृहणामनामेषांगुपितमनेनप्रगुपितः प्रगु
पितवान्प्रगुपितेवैष्टनेदेवारिकः स्तारोक्तस्वः नि
ष्टेतिवर्तमानमथेवशात्सममेतत्तायतेस्तारोमु
वितेयस्यनिष्ठायापरस्मोक्तोभवतिप्रवृत्तः प्रवृ
त्तवान्प्रवृत्ततेस्मयामयोः कमेकेतिकः नरीदृत्वी
दनुवेषेतोदभावः दान्यवेस्तेनवृत्तितित्तेनिशातकार
स्तेनवृत्तकारस्तेनवृत्तमक्तिप्रत्ययेणोपधतेप्रवृत्तिः
तोषवतिमरुतोतोभावः दारेद्योद्यपसंगेस्ते
दसंवृत्तोरित्यस्तेनवृत्तप्रत्ययेपरस्तेनभवति
प्रपुपसंगेस्तेनवृत्तप्रत्ययेपरस्तेनभवति
दरुस्तेनभवतीत्यर्थः तेनपकेवलस्तेनकोपसंगे
स्तेनवृत्तभवतिरेतस्तेनवृत्तः १२स्तेनवृत्तः ३२स्तेनवृत्तः प्रवृ
त्तः उपस्तेनवृत्तः देतानवृत्तयेनित्तेनवृत्तयतिउरः प्रवृ
त्तेनेनवृत्तयेनित्तेनवृत्तप्रत्ययेपरस्तेनवृत्तः प्र
सिसेतायामितिः प्रनेनरुस्वः कारितलोपः प्र
द्युपसंगेस्तेनवृत्तिसमपद्वारः प्रवेवृत्तः प्रपुपसा
गंस्तेनवृत्तिसमपद्वारः समपद्वारः इस्ते
इतिस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्ते
भवतिस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्ते
गृहस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्तेनवृत्तिसमपद्वारः इस्ते
तिसनसरादिभ्यश्चित्तिप्रवृत्तकारः प्रवृत्तयेनित्ते
त्यर्थः तस्मिन्निष्ठेतिमनाभावेनैमित्तिकस्याप्य
भावतिरितमपेनित्तेनेष्टदेकारयतिक्तिपका

वा
वा
११

ममते

तितलोपः पुनेनरुखः तितरयमिसमरकसेपुवे
तिद्वमितीरभावः द्वमेत्युच्यतेष्वन्येति दोषे
स्योपपत्त्यानवयस्यत्वानुवधे समस्यक्तमुपपद
मिसपपदेवत्येतेप्रत्यययोरित्योपपदस्यन्यादः
नामेवेदितिधातोः प्राकस्थितस्ययोत्तरोहस्तस्य
रुस्तोभवतित्वानुवधप्रत्ययेपरेसतिसम्याकनरा
नरुणिंसम्यादासनत्तानेसतीनरुणीप्रवौसतो
मात्मानेतर्गणोमात्मानेमन्यतेत्वन्मात्मानेः
तितवृत्तेकारः शकारः सानेधातकेवम
इत्यर्थः दिवादेयं पुनेनसतीनरुणीशब्दयोः रु
खः रुस्तारुषामातः इतिमागमः सिधामादाप
पुनव्ययस्येतिकिमदोषामन्यसदः दिवामत्याग
विः रोपवात्मानेमन्यतेदिवावात्मानेमन्यतेत्वश
त्वानुवधेरतिकिममात्माकारः कमेपण ना
मिनोस्यत्ययवधैकसरस्य दोहंस्तेतिविज्ञतम
पपदस्यानवयस्यएकसरस्यत्वानुवधेरतिवने
तेऽत्रात्रेवनाम्येतस्योपपदस्यानवयस्यएकसर
स्यत्वानुवधप्रत्ययानेधातौमागमोभवतिसव
त्ययवत् प्रत्यययवत्कननास्मिन्नपिभवतीत्यर्थः
नन्वादेषः कस्माद्भवतिउच्यतेप्रत्ययवदितिव
वनात् नामिनः प्रादेशोसतिदिप्रत्ययवद्वचनमन
येकस्यातर्गामन्यः सिधेमन्यः स्त्रीमन्यः श्रियं
मन्यः पुनमन्यः प्रत्ययवद्वावाटस्यासागरस्या
त्वम वास्यासोरितिवारपु पत्तेपुश

पत्तेपुशसोरितिलोपः श्रीपुनोरोरतोपुवावितिः
पुनोनरेमन्यः प्रत्ययवद्वावाटवदितेत्यर नामिनः
तिकिमस्तोमन्यः तामात्मानेमन्यतेत्वमे पुनव्यय
स्येतिकिमसमन्यः शोभनमात्मानेमन्यतेत्वम
मोप्रत्ययवत्वाट्ययास्तेनरभविष्यतोतिवेत
नदिपुनव्ययश्रुतामनरायमनुवर्तनोयममागमो
माभूदितितस्यापिप्रत्ययवदनुवर्त्यात्कस्यादितिते
तनप्रमोनस्यप्रत्ययस्याविभाक्तत्वात्प्रविभक्तेषुल
गभावात्एकस्वरस्येतिकिमपितरमात्मानेमन्यते
पितेसमन्यः उत्तरेणमागमः रुस्तारुषोमातः रु
खप्ररुखरुस्तारुषोरुस्तानस्योपपदस्यारुमशब्द
स्यत्वानुवधप्रत्ययानेधातौमागमोभवतिप्रत्यय
गमत्यायंम पुनमेनयः जनमेनयः पञ्कपनेपुग
जनशब्दोपुनमेनयः प्रत्ययमेनयः जनमेनेतेप्रत्यय
तोमदेवाचितोनपजेः त्वश प्रतिकारितस्यगुणः
स्तनेयः पेटपानेस्तनोपयतीतिशनीस्तनोतिस
शप्रतिप्रियंवदेः प्रियंवदतीतिवदेः त्वः प्रियवशयो
रितित्वः पुननोपपदातामागमः प्रारुषः त्वन्पिपु
केतदः प्ररुः तदतीतिवदेतित्वशप्रतिनरादेरनीम
गुणत्वमपुनेनमात्मानोमागमः ननुमात्यः कस्मा
द्भवतिउच्यते रुस्तप्रत्यासत्यारुस्तारुभविष्यति
पुशवासात्यरेवकृतस्कोः संयोगोतिसलोपः भद्रो
मशब्दयोः करणशब्दपरेभद्रोस्तयोः करणोऽतिते
ज्ञातगत भद्रकरणमउस्मकरणम सत्यागदस्यलो

कारे सत्यप्रगट्पुस्तपुष्पाकारशब्देपरमागमोभवति
सत्यकारः प्रगट्पुष्पाकारः पुस्तकारः सत्यकरोतिप्र
गट्पुष्पमस्तुतिकरोतिकर्मण्यप्रस्योपपेतिप्र
दिः प्रनेनमागमः पुस्तशब्दोनिपातोभ्युपगमेव
तेने गितेगितस्य गितशब्दवर्जितस्यउपपरस्यरु
स्वातस्यानवयस्यगितशब्दोपरमागमोभवतिनि
मित्तगितः शब्दगितः इतिमित्तशब्दगिततोतिमल
विभुजादिभ्यस्तिकः शब्देनस्यवासरेतिननेम
मागमः पुनवयस्यतिकर्मणिगिततोतिनिगि
लः नाम्युपपेतिकः रुस्वातस्यतिकर्मणिगितः पु
गितस्यतिकर्मणिमित्तगितलोप्योत्तप्रचवतो
गितशब्दस्यगुणारिदनभवतिमप्रगितोति ३
पसगोदमभ्युत्तमेः प्रावत्कस्यजाः उपसगा
सरस्यलभप्रमाविस्सत्त्वित्वित्वपरभका
गतप्रमागमोभवतिप्रमभ्युत्तमेः सप्रभ्युत्तमेः परस्यन
भवतोमर्थः त्वित्तिष्ठलभः सत्वेनलभ्यतेरतिष्ठ
उत्तेतिवत्त्वनिउपलेभः विप्रलेभः प्रागमविधे
वलवत्तादौमागमेरुतेप्रकारस्यानुपपत्तारि
एवहावादीनास्तिउपसगोरेतिकिस्यनलाभ
प्रमभ्युत्तमेः सत्त्वमः उल्लभः त्वित्त्वजोति
निकर्मउपलस्तनमरेषतशब्दस्यउपसगाः किंवा
योगोतिनेजानराउपसगोसत्तारभिलभोरविकार
णपरत्तपोरितिलागमेनैववर्गोनेरुतेरिषलस्तः
प्रलेभरतादौमिदेनियमाथोमिदमदिविधमार्ग

नियमश्चतेउपसगोदेवलभेः त्वित्त्वजिः नाम्यसं
रितेकः तेनकेवलस्यास्योपपरपुष्पमभवतिलाभः
थनलाभः तथाउपसगोत्तरस्यलाभः त्वित्त्वजोः प
वनाम्येतिदिनोयः तेनोत्तमनमसमात्तमनमरुम
अनभवतिकेवित्तउपलेभकालेभनारिदशोनादिनो
येनियमंशस्यावत्ततेउपलेभनसमात्तमनमितिच
प्रासादेकमितिउपोपेतिननत्तट्ट्याववस्येयं
कथंमप्रलेभः उच्यतेनमससउभ्योत्त
भिः प्रशब्देनव्यवधानात्त्वित्त्वजः सप्रपदेरुक्तः
सप्रपदेरुक्तमभवतिपवप्रतिसलभः प्रतिसलभः ३
मार्दोत्तसप्रलेभेष्टाव्यवधानात्तभवतिमागमः
प्रादः परस्यलभेः वकारादौपतिमागश्चतेप्रात्त
भ्यः शक्तिसद्वीतियः रुतोतिकर्म प्रात्तभवतेष्टा
भ्यतेभ्रशमालभनोपशब्दः वाक्यतिगवेः राविश
हस्यरुत्तम्योनेपरमागमोवाभवतिराविचरः रा
विचरः रात्रोत्तरतोतिचरेष्टः राविमदः रात्रदः प्रप
चारिभ्यस्तिकेष्टरेः प्रवृत्तुतिकर्मराविगार्पः य
वास्थितविभाषयानुदरशब्दाभ्यामन्यअनभवति
राविदष्टः रात्र्योत्तः नाग्रः रुतोमर्थः रुतोतिव
तेमानेप्रनः रुद्रुत्तात्तकविदरुत्तापेवित्तापते
तेनयेवातिवित्तिसनित्तनामित्तात्तसरुत्तकोर
पिवाभवतिवापतेत्वमनेवापतेवद्वत्त्वमनेवा
वतेममनेसेसापतेसेसमनेजापतेनमनेजापते
नेनमने प्रेरितानेयमदिष्टेनपाप्म पतेनियमं

नेपुंरः इभयेरतातोप्रपेकेइदिः प्रपुर्वः प्रपुर्वः
यतोततोकारितलोपः पातोः रुस्वः उपपदस्याः
मागममनिपात्यतेवावेयमः वावेयद्वनोमणः दी
वाभावावाक्तः स्यामागमोनिपात्यतेअतविषयेपवा
येप्रयोगः तेअंतरवाविषमोअंतरतिववनात अय
अवागमः दिष्टतपः नपसंतापे दिष्टतापयतोतोअ
नारणरुस्वउपपदस्यामागममनिपात्यते पातो
स्तोतः पातवेपेप्रत्ययेपो उकारोतः आगमोभव
ति प्रप्रिवित प्रप्रिवितवानितिचेरग्रावितिकिप
प्रकृत्यसमासेभाविनीतिकाप्रत्ययस्यवादेशः
रस्यः स्तस्यः बृहनुषोणोतिअप्यकारइहायः उ
पपदप्रस्तावाउपपदस्यरुस्वानस्यमाभूदितिपात
गुदणम ग्रामणोः ग्रामनयतोति किपुरुस्वान
स्येतिकिमग्रानोयपानुवेधरतिकिम कृतः कृत
वान रुस्वारुषोदिस्यतोतगुदणनुवतेमानेतरेति
सत्वायेम गेरोआरुयः स्वरवत कृतोयः कृतः
गेकारोकाराभ्यांपरः कृत्यस्ययकारः स्वरवइव
तिस्वरयइकृतनमिअपिभवतोमयः इत्यमलवो
रुदनारा लृजदे स्वरयः नास्यनयोरोतिगुणः
स्वरवइवात पप्रप्रवणलायम उवणोरावण
केइतिवण प्रवणरावः प्रवः इणवइवातस्योप
पेतिइदिः स्वरवइवातगेवावनेपेदवणसः रुसे
तेकासमनसारपेसमावादिनतयोमोसस्यपवि
पुत्रवजोः इतिप्रवणसः अतलोपः गेरोआमोतिर्क

वेयमसगभ्यः गुणः रुचरतिकिम प्रयते वेज न
प्रपुर्वः नेयणस्वपिवचोतिसम्यनास्यतानोयणा
योतिरोवेः उवणोरोवादिरेगस्योकारस्यासिद्धत्वा
इअनस्यादितिचेमदिनरायेकृतप्रदणम नेते
शक्ततेजायतेकोतशक्ततेलोपतेरस्यस्वरवइ
वोमाभूदिति तिलोः शको नितयेतितयेनयोःश
कोयेयः रुचकारः सस्वरवइवतिनयः तयः नेते
शक्तः तेतशक्तः स्वरयः गुणः स्वरवइवात प
प्र प्रप्रप्रनेतयः नयः तेतयः तयः कोनस्तरेये
इकृतइवातिनिसयेरस्यस्यारः रुचकारः स्वरव
इवते नरेयेतस्यकोरः प्रयेइवातिनिसयेसमतोम
येः कृत्योयोः स्वरयः गुणः प्रुतरेयेरतिकिम के
योगोरासीतरेयाभावातनकोतः वेलोपोएकस्य
उत्तमानवेपकवातोः प्रत्ययः प्रमेनप्रकृत्यार
कृत्यते प्रकृत्यकास्यपरतिनयतरातरकार
उच्चारणायः प्रकृत्यवकारस्यलोपोभवतिप्रप्रि
वितप्रप्रिवितवानवेरग्रावितिकिप पकारोपातो
स्तोतरेयः ककारः केपावदिस्ययः प्रयेभाकभ
नमेवायाम भनस्योयाम भनसदोचिणणका
रशावइवात वमाउस्यनेनलोपः प्रकृत्येतिकि
नाप्रविः प्रप्रकारः प्रमपावयवः नोच्चारणायः
इत्यमकोयवकारोभवति सोयेननेये प्रकृत
गुदणानिअनम पुनवकारोच्चारणानवकारय
कारयोः लोपोभवतियकारवनिनेयेननेयेर क

वा
वा
१३५

तः कृतवान् त्वातः स्नातवान् कृषीशब्देऽनेवत्स
योविभूतनेति कृतकवेत्तरीस्वीरनुवेपेनोः
भावः दिरेवान्मिमेवान् दिवको विवृतेतसेता
नेकमेकानाविति कमेकानाविति कमेपरोत्तव
जावादिर्वतोषवेयोश्चकृतोः भावः कृतोदिवेवने
धनेकस्वरत्वारलोचसीनोऽनभवति धनेनमोला
पः योनेनेति किम कृषितोस्मापेतापुपुर्ति कि
प्रकृप प्रोद्य प्रथः एकः कृतकयोश्चकाले
कानस्यसमासेभावेनोतिपम निशोरोनः निशा
यापुर्ततास्मिन्नेरत्कारितस्यलोपोभवतिपावितः
पावितवान् पवत्यप्रकः पवतेप्रप्रकवान् रननि
ष्टैतिकृतवेत्तरी धनेनकारितलोपः प्रनामि
विक्रमोऽतिकारितोलोपनिषेधः प्राप्तः निष्टेरी
ति किमपावपितारनरति किम प्रयोपितः प्रयो
पितवान् पितोलोपोनभवति नातिस्वापोनेने
इतरमेवपानरस्मपापप्रतस्तरमेतपपुर्तना
लोपोनभवतिस्मदपानः प्रदपानः स्मदरः प्रदः
वुगरेमेतोऽनप्रसवलोपः नस्यस्वरादेशः परनिष्
मकरतिस्मानिवन्नाइपपागणाभावः शयपदिप्र
दोमाचः गुणः पारयेस्मः पारयेस्मः प्रुप्रनवा
स्यानेपाननप्रमाणोः प्रयमानेप्रुक्तेनेतशोच
एवपिप्रतमरनवृदिः प्रतपवस्मप्रययेरलोपो
निषेधवचनात्कारितानादिस्मः गुणः स्मदपानः
तरतिस्मदिस्मापिरिमायः मुत्रयंतः तिवसोव

दोतिनवप्रुवामिति नस्योतादेशः स्तनपितुः स्तन
गरदियशब्देतिस्तिस्तिस्तिस्तिस्तिस्तिस्तिस्ति
पितुः लवप्रुवोयपि नववर्णाः प्रवः यस्मात्सतया
विषयप्रुपुसपयनेयापिपुर्तशमयविगतायश
मः गतामेः शमेः देनाविज्ञानप्रुपुपेतिरोचः
मानवेधानोऽरुस्वः गतोः वुगारित्वारिनप्रुसवलोपः
प्रविष्टोएककतेकयोः कानस्यसमासेभावेनो
तिपप्रुनेनरनप्रु नन्वरेनः प्रलोचवभेवतिम
येयनेनेनयवधानातस्यमयेननायवधानेतेना
यवदितापितुनप्रामाण्यारित्योगारभसमया
यवधानेपिभतिपितुप्रुपुवेरति किमविचारवि
भावविचरेतेतिभवेतमप्रुप्रुनप्रुपुपेतिरोच
द्वदोतस्यक्तापकारितलोपः यपोति किमशम्या
तप्राशोयोत्कारितलोपः प्राप्ययामावित्यस्मा
स्यस्यनोपपिवाप्रुभवतिविभाषापदितेयोनरा
त प्राप्ययामावित्यस्मावनेप्रुप्रुनप्रुपुतेकारितलोपः
मोनात्यादिरोनाम मोनातिरादिपेवोतेमोनात्या
दयः रागारियेवातेरादयः ततोऽदः सेनात्यारोना
मोनातिमिनोतिरोनादोनादामागयतोत्तशम
प्रमापपरिमापप्रदायमोज हिमायोऽमिजप्रुदो
तयेपयिप्रुवोक्तायप्रुनेनातसरारोनामप्रदाय
प्रथाप्रगायप्रमायप्रस्यायप्रवसायविहायप्रदाय
राः रागादो रेदो वोगवः रेदोऽननधारणायाः पे
टपानेमामानेमोऽमानेमेदपानिधानेकेगोशब्देमा

रुगतोपापानेसागतिवोपकृष्टगोहाकसागेशप्रयः
 कावपुत्राकारस्याकारोदासायायतीतिश्रमस्य
 इत्यस्यनिवृत्त्यर्थः तैरोचः तित्तयेऽस्ययपिपये।
 दीचोभवतिप्रत्येयतेः सीः इति कतेयेदीचैविधा
 नसंज्ञाप्रवर्कोविपरितिसरुमनिसत्वात्तेनति
 येस्यैतिनिवासगत्योः तित्तिसाचः पवोनभवति
 दीचैः प्रतिपुत्रपतिपुत्रेतिदिसायामित्यस्यतति
 रनुवथकप्रदानेनमानुवथकस्यप्रदानमितिति
 गुराणेनप्रदानात्राप्रपव निहायाच निहायाप
 रस्यासीः दीचोभवतितोणः तोणवानत्तयातेस्म
 गत्यचोकमेकेतिकः निष्टेतिरुवेतः प्रनेनदीचैः
 सीदीचैरितिनिष्ठानतमश्रमवदनित्यत्वात्तया।
 पादस्यस्यतेः दीचोभवतितितः तित्तवानत्तया
 येस्यापिभावकमेणोरनित्यत्वादेवनभवतितित
 मनेनतिः कंवेनेदेवदेनेनप्रतिनोस्यतितितेत्वात्
 तेनासासोतितश्चादसोरुस्वः प्राकोशदेमेवायेवा
 कोशदेमयोरितितेनानाहाभवतिप्राकोशेति।
 नापुः जाल्मः तोणापुः जाल्मः देमेतितोदेमेर।
 भाग्यः तोणादेम स्फायः स्फो स्फायोरोप्यायी
 रुहावित्यस्यनिहायास्फोपादेशोभवतिप्रनेकव
 ताः सर्वस्येतिसवोदेशः स्फोनः स्फोनवानस्फायने
 स्मगत्यचोकमेकेतिकः निष्टेतिरुवेतः निहा
 यामितिकिस स्फातिः सिपोक्तिः सोयेनने
 येशितियनोपः प्यायः पीस्वागे

स्फायोरोप्यायीरुहावित्यस्यनिहायापोपादेशोभवति
 स्वागेभयेस्वागमरुवेसतिसदितिपरिभाषितम
 रुवेसतिमत्त्वागोशाणिसमविकारणम प्रनेस्तेत
 इष्टेवतेनवेतनयाप्रनेपोनेमुवेपोनस्यः स्वायो
 दनुवेपादितितिष्ठानतमस्वागेइतिकिसप्रणानेक
 पिरेकशंश्रुत्पीनपयोपरापयोपरसदृशः पयो
 थगतिस्वागसादृश्याज्ञविद्यनिकचंपो नोदेवदत्त :
 नत्वरुस्वागस्यनेसत्यमप्रणानितोचोनिश्चरत
 पुण्णतोचमयापानिवियतेयस्यसपापः प्रकषर
 तिवस्योनामेगानिविधतेयस्येतिसंन्ययोलो।
 पाज्ञविद्यतिप्रदः परस्वशयः रथथमोरयेयोनि
 शयापीपादेशोवाभवतिप्रादोथयमोरितितेनो
 तरात् येथोविध्ययंवननम यथसिनियमार्थम
 आरपरस्येवप्यायेः यथस्ययेपीपादेशोवायो।
 पसगंश्वेस्येतिप्रापीनोथः प्रापीनस्यः नियमा
 दिहनभवति प्रणानस्यः सोयेननेयेइतियनो
 पः पानेपाकेतोरुदविषाः तोरुदविषारययोः पा
 केगस्यमानेप्रापाकेरुस्यकप्रत्ययेसंप्रसारणे
 निपात्यते पानेतोरम पानेदविप्रातिसगत्यचो
 कमेकेतिकः प्रातोनुस्यासप्रकारितितेनिष्ठान
 तम् प्रस्तस्यस्यसारणम ह्यस्येश्रमेत्वातयो
 रित्यस्यप्रवृत्त्येतिहायोपरस्यांसंप्रसारणंभवति
 प्रस्तोतः प्रस्तोतवान् कागस्यचोकमेकेतिकः
 निष्टेतिरुवेतः प्रनेनसंप्रसारणमनस्यतरोवेसं

नमितिरोवेः प्रपूर्वेतिरेषादस्योपसर्गोऽवेस्यकेव
नस्यवस्यायतेनेभवतिशास्त्रानः संस्त्रानः प्रतो
नस्यासंप्रकारितिनिताननम इवचनस्यशोयोः
यः इवस्यचनः इवचनः इवस्यवस्तनोचननेस्य
शोतायेपेदगतावित्यस्यनिष्ठायापरस्यासंप्रसा
राणभवतिशोनेननम शोनेसेदः येषस्यशोइति
निष्ठाननम शोनेवतनेश्यायतिस्मगत्यशोकमे
केतिकः प्रतोतस्यासंप्रकारितिनितानननेइवच
नस्यशोयोरितिकिमपेनोदेवदतः गतइत्ययः
कयमाध्यानकालेयसंगयगम प्रवदेकाले
यसस्यइवस्यचननेगम्यतेइतिसंप्रसारणश
प्रोति सत्यम प्रसाधरेवायंप्रयोगः शास्त्रानेति
पादोपकृतः प्रतेप्र प्रतिशहातरस्यश्यायतेनि
ह्यायोसंप्रसारणभवति प्रइवचनस्यशोयेवच
नम स्फायकृतस्यपिताप्रतिशोनः प्रतिशोनवा
न वाभ्यवाभ्याम अंभिसुचइत्येताभ्यांपरस्यां
श्यायतेनिष्ठायासंप्रसारणभवति प्रभिशोनः
प्रभिशोनवान प्रवश्यानः प्रवश्यानवान प्रव
श्यानः प्रवशोनवान प्रवश्यानः प्रवश्यानवान
शोस्यशोइतिननम प्रभ्यवाभ्यामस्यइवचनस्य
शोयोनित्यम प्रमप्रतनभवमेव नवेनस्यापेपि
वेननेतसतानेत्यावयोदानौप्रनयोः यपिपरेस
प्रसारणनभवतिवेजोयतादित्यातन्यस्यशदि
ज्यावयोतिप्राममप्रवायप्रत्याययपीतिकिम न

नः जीनः वेजः नरीवेसेत्यमपिसंप्रसारणस्यदी।
वेः प्रामः वत्तावितिनियमात्रभवतिमः न्नादि
नानिष्ठाननम यमवेजसेवरणोइत्यस्ययापेप
इसंप्रसारणनभवतिनित्यायाममप्रत्यायपक
कतेकयोः इवेकालेक्तातस्यसमासेभाविनीति
यप संप्रिभ्यावा समप्रीप्रभांपरस्यवेजोयपि
परेसंप्रसारणभवतिइवेनानिषेयः प्रामः संवौ।
यमेव्यायपौवौयपरिव्याय नरीवेसेत्यम प्रतेभ
वसेत्यम यउगवारितरतियोगविभागायतनत
संप्रसारणमंत्यदीवेप्रामोतिप्रादुतः जीनः हेज
स्यावः प्रादुयनेस्मानिष्टेतिकः तिनोतिस्मगत्यथा
कमेकेतिकः तारित्ताविष्ठाननमसपिवचीति
गृह्णेतिसंप्रप्रेत्यमितिकिमप्रदोतः वः द्वा वे
जः संप्रसारणोरोवेमाययतेकौपरेयः वयनोतिकि
पुस्तपिवचीतिसंप्रप्रनेनरोवेः सिदेसत्यारेभोनिय
मायेः तेनकेरस्यचनभवतिउतः उतवानरुयतेस
वयतिस्मानिष्टेतिकक्तवेत पंचमोपधायाप्रदिवा
गुणो पंचमस्यापथायतमोपथापंचमोतस्यथानो
रुपधायाः दोवेभवतिकाप्रदावगुणोवपरेप्रशा
नप्रतानप्रशाम्यतिप्रतास्यतिकिपरोवेः मोनोपा
नोरितिसस्यनः शोनः शोनवानशाम्यतिस्मगत्य
थाकमेकेतिकः निष्टेतिकवेतः नरनुवेयप्रदुक्त
शोकिरितिकाप्रत्यवेदुत्तोतनरीत्वीइववथेतो
उभावः पंचमप्रदणकि पंचकाप्रोतिकिमगम्य

वा
वो
१५८

शरत्तसुस्यानिरतिमिबोलोपः शरत्तनरत्नात्
नेपरमयमुपरमेरस्यसुवनेगस्यमानोपमोपेने
रतिनयतगुदयगमप्रान्वरात्तनेपरममिबोलोपा
रिसुवितनानित्ययः विवादेगस्यमानेविभाषोपिपम
नेरतिविकल्पेनमिबोपुणत्वादापंतुमलोपः उपाय
नकस्यापयमस्तकस्यामरुद्वानित्ययः गमोस्म
राशिषोरात्तनेपदेवागमरतिमगनमिन्नलोपादे
प्रावतसमगोस्मसंगोस्मसंगोस्मसंगोस्मसंगोस्म
त्तनेपरमतनोत्पारित्तादेववनातेः सिद्धत्वात्पारिषो
षादननेरेवस्यारितिवनतीमन्विकरणानिदेष्टो
वैवेद्यायः ननोतेरमस्यतनारभ्यवाननोतीतिरित्ता
पानिदेष्टाया यपिव वनतिननोत्पारिशतिषेष्टो
पेवमलोपोभवतिपिपरेप्रवत्तवितस्यतस्यप्रा
दत्तसंगमपंतुमलोपेरुतेपश्चाद्यकारेणभवती
तिकिंयोगारभेणउच्यतेप्रतपवत्तायतेयनेरगान
पिविधोनवद्विगोपिपवाप्यनरतिनेनप्रवदाये
त्यत्रयतिस्मतीतीतेवापित्वापुभवतिपयेवंसंश
सारंगकयेस्यानिवत्तेनकानुवेषत्वायएवह्लाकारि
तिवृमः नागसांतलोपादयोपिस्यानिवत्तेनयपोथ
रादिवाजवपुतिवेत्तनवर्णाद्येविधोस्यानिवत्त
निषेधात् वामः प्रमेतस्यधातोयपिपरेपंतुमलो
पोवाभवति ॥

शरत्तसुस्यानिरतिमिबोलोपः शरत्तनरत्नात्
गमपिपंतुमोपपेतिदीवेयपवापनेलोपयत्तत
युवादावपिस्यान्यामितस्यासातरस्यनुवृत्त्यापु
कायदेशेनप्रणामेत्पारिमिद्येदेवशतिषेष्टामित्येव
प्रशस्यप्रतस्य नतिकिदीवेष्ट विशाषारिष्टः प्रकृतेन
वापनेरतिवनस्यादयोवृत्तेतेनामरतिवनतिनो
त्पारिशतिषेष्टोतिकप्रत्ययेपरेपंतुमलोपोनभव
तिपंतुमपयेतिपामादीवेष्टनभवतिवेतिः नेतिः
हेतिः निकरुतोवसेत्तायामितिरेकवनतिनेत्यो
वाषवेष्टोश्चरुतोतीरभावः दनेहेतिममतेनारि
तिपवेष्टेतिः नेतिः यस्यात् स्यात्तस्याशिषेवेतिरि
कतिकीतिकिमत्तिः हेतिः रतिः सियोक्तिः उ
देमेनि उदीक्तेदेनेरमस्यसनिपरेपंतुमलोपोभव
तिगमनलोपेरुतेउपधायाः वृजोत्येः नि
रेपोदीमाविमस्यचनिपरेपंतुमलोपोभवतिपथ ३
इत्यनेनेनयंजनाताश्चतिवृत्तं स्पंदेनेवे स्पंद
सवतोश्चस्यचनिपरेपंतुमलोपोभवतिनवेष्ट
जवोवेगः स्पंदः नलोपेरुतेप्रस्योपयेतिदीवेः
प्रमः नतिकिदीवेष्टेतनोदीवेष्टस्यनुवृत्त्यानु
भवतिजवकिम सथास्पंदः सवतामित्ययः रे
जेभावकर्मणोः रेजरागोश्चस्यभावकरणावि
दिनेचनिपरेपंतुमलोपोभवतिरेजनेरागः रम्यते
नेनेतिरागः भावकतेविचकारकेतिचजभाव
करणाद्यारितिकिम रम्यतेनस्मिन्नितिरेगः क

मेरोतिवृत्तं बुद्धिनिमित्तं रंनेः पंचमलोपोभवतिवृ
 विविचिनिमित्तवपरेरनकः रंनेनैवित्यमस्येतिविचिनि
 निवृत्तगोपनरुजभनेतिविचिनि नलोपः प्रस्यो
 पधेतिरोचः वरोः कणावितिजस्यगः वृद्धेः स्वरेति
 रिवा हृदिहृदावित्यस्यपंचमलोपोवाभवतिइव
 निनेस्वरारोप्रत्ययेपरवदेणमृद्धेणमवदेकः वृ
 द्दकः प्रवृत्तेतिप्रवृत्तावावितिउणप्रवृत्तामनाकं
 नेत्यनाकोरेणोच्चेरेकागेनकारागमायः प्रनि
 वेधेतिज्ञापकात्रकारागमः नस्यपक्षलोपः स्वरेः
 तिकिमृद्धेसतेयणप्रतिरोतिक्मृद्धेदितमनप्रस
 केभावेकः इदृद्धेदृद्धिहृदावितिधातुद्वयेनप्र
 द्युमिहृद्योगारम्भेतिवादेनाहृदितमित्यादिपा
 तिकप्रयोगानिहृद्ययः यमिममनेननिगमांकोप
 मुउपरमेमनुज्ञानेमनुप्रववापनेवातनुविस्तारेण
 मगनोपवाकोपरेपंचमलोपोभवतिमंयनप्रभा
 मतपरोततनगतसंयत्तिप्रभिमम्यतेप्रभिमनु
 नेवापरेतनोतिजनेगद्वनोतिक्मृद्धेपंचमलोपः
 पातास्तोनः लोपस्वरारोपरेभाषयापंचमोपधे
 तिरोचः प्रामोन्नरोचः इत्यनुज्ञानभवतिनद्वि
 विरुविद्योपसहितनिष्ठक्तावितिजंज्ञानगमरोदो
 तः विद्वन्नाय पंचममृद्धेवविद्वितिवपरेपंचम
 स्यात्वेभवतिभरोटपिक्तावृषभः कतिरुदतप्रणे
 गानेनृणामृदयशक्तिमिवास्वास्वाकृतनरोषा
 इरोवृषाप्रमिप्रज्ञागोनामृत्तनाप्रदिजा मृतमवि

इकमिगमित्वनिसनिजनामितिविद्वत्कारावि
 होयः इकाराप्रारणायः वेलोपोपक्षेस्येतिवलो
 पः प्रनेनपंचम्यात्तमवनिः इतिक्तावाप्रणेणावावि
 दावामनिकनितुपस्योपसरोपोतिवनिप्र प्रित्वनि
 सतिजनाम त्वनुप्रवराणोप्रणरानेनज्ञाप्रभावे
 पंचपंचमस्यानेभवतिप्रिपरेत्वातः त्वातवान सा
 तः सातवान्जातः जातवान्त्वमतेसात्वन्तेसा
 मस्यतेस्मसनातिस्मजायतेस्मेतिनिष्ठेतिक्कवेत
 जनेरोत्यथोक्मकेतिकः नस्यात्वमनरोस्वोदनुवे
 पेनोदभावः त्वातिः सातिः जानिः सियोक्तिः वाष
 वेत्योमृक्तोदभावः प्ररोतिक्म त्वनिता येवा पं
 चमोपधेयनः प्रुणोतिवृत्तेनेत्वनिसनिजनांवाषा
 नेभवति प्रुणोपादोप्रत्ययेपरवत्वायप्रसायप्रजा
 य प्रस्यप्रत्ययप्रजम एककतेकयोवितिकानस्य
 समासभाविनीतियप्रवत्वायनेत्वमनेसायनेस्य
 तेजायतेजमनेयण वात्वायनेवृत्त्वमनेसासाय
 तेसंसम्यतेजाजायतेजः जमने प्रुणोतिक्मिक्म
 सायम मृचणोचणोनाट्याणतनोतेयणिवाभव
 ति ननोतेयकोतिनेज्ञानरोत्तायनेतमने स्फुरि
 स्फुरावेयोनः स्फुरस्फुरवचनेप्रनयोः वनिपरे
 ओकारस्यात्वेभवतिस्फारः स्फालः भावेचजप्रथा
 प्रुणोक्तेप्रान्तम् इज्जहातेः कि जहाते ओहाकत्यागे
 इमस्यक्ताप्रत्ययेपरवत्वेभवति दिव्वा जहातेरितिक्
 दावा ओहाटगतो यतिस्यनिमास्यानेप्रुणो रोप्रवत्वे

वा
वा
३३

भवेत्प्रमोतिप्रवर्तः प्रवर्तवान्स्वराउपसर्गोभवेति
विशेषेणप्रवर्तमेवपरिपोतः परिपोतवान् प्रवर्त
नेसरनेवप्रवर्तवापिकर्मणिविधमनुरनेवनिर्गमि
तिवेष्यतेरनेपस्तवमिमादौकर्मण्यः नतनास्ति य
पिवापोनरिप प्रभतगोशसमजगिपरेशोभवति
तेप्रगुणोयपिचपरेशकारउमाराण्यः जग्यःजग्य
वानप्रयनेसप्रतिस्मानेतिरुक्तवेत्प्रनेनजगिप
वृद्धभभ्यशितस्यथः प्रोततौयवत्तयेयापित्व
पि प्रनग्य एककतेकयोक्तानस्यसमासेभाविने
तिप्रप्रनेतंगानपि विधीयसबाथतेरुक्तसनेनप्र
नेगतात्काप्रमयेपवजगिनेम्यारितियापित्वसक्त
वजलोवेमि वनिप्रतिवपरेप्रदेवेमिरादेशोभवति
रकारउमाराण्यः वासः प्रयतेरतिप्रकतेरिवका
रकेयननातामेतिवृत्त विवसः उपसर्गोदेशमूल
काररहायः कृत्कवेत्तिमि कृत्कवेत्प्रययोनिसा
संतोभवतः निष्ठासेचितेपेनयाकप्रयोजनेरात्रिष्ठा
तोन्नरम्यारिषकोणः कोणवानवितेपेरादेनस्येपि
तोर नामिनोवोतिदीतुः निष्ठानत्तमनप्रवर्गोते
त्यतिषेथः क्वाससंयत्तरोनोद्ययम सप्रसंयत्तरे
वनेससंयत्तरेतेयतेयस्यससंयत्तरोतः काप्रम्य
यप्रसकारोतसंयत्तरोतप्रम्ययः प्रययसेतोभ
वतिरुक्ताप्रकृत्ययवपिक्तापवसस्यानिवन्नातस
कारोतः यापसपायस पाताभोत्तोरतिपातम शाव
शवादापिरेद्योपिः दिप्रपरमितिपासेतस्यदिवो

कतेम त्वाववेधत्वातुरुक्तारुषोमौतशतिमारासः
प्रस्यपथेतिहृदिः संयत्तरोतः कतेवेरशोकतेयं
इष्टव्यमितिनेवेकेकेन्यत्वाशितनेवेकेप्रम्योप्रय
यत्वाप्रययत्वाइतिविभक्तिवकरोति इतिपेरित
भट्टजगदरविरेविनायोवानवोपिर्म्यकृत्यकरण
मिदिपारःप्रमः धातोः प्रपिकारयमयानित
ऊभेप्रमयाननुक्रमिष्यामः धातोस्तेभवेतोतिव
रित्यमप्रुगामितनः प्रागयमधिकारः समस्यक्त
मुपपरम समस्यउक्तमसमस्यक्तमश्रमिन्वान
पिकारेयत्तमस्यक्तम समस्यनसुप्रारितेनउपपर
सेत्तेभवतिकमेत्पणकमेत्तोत्पपरम ऊभका
१ः ऊभकरोत्पाद्वादिः सत्यामुपपरसेत्तायातत्या
३. नसवेरितिऊभशहस्यधातोः प्राक्ययोगःतस्य
नेनसमासशतिवऊभशहस्यप्रमयोतेनसरसमा
सः सतिसमासेतस्यालोप्याश्रमोलोपः सामा
सप्रारप्रकायतेसतिभवतिप्रवर्तवरेतस्योपपर
स्यवपरस्यरेसंवेयेतेनास्तिप्रप्रम्यपवनभवति
प्रनोभधानात पश्यनेभकरोतिकटेवेरः मनुयदि
प्रमयोतेनधातेनासयोपपरस्यसमासः तदिऊभ
स्यकाररतिऊभशहस्यकतेकमेत्तोतिवष्टावे
गुहःकायैः मेवमउपपरदेविनापणः प्रनुयतेःतेन
प्रनुयतेपवाणीधातनाउपपरस्यसंवेधप्रतिपादना
येमाख्यानेनकरोतिनाविश्रुः कियतेकेवत्तस्या
तोयप्रतिपादनसामय्योभावातनुसमानार्थेन

वा
वा
१३१

वा
वा
१३१

वाकोनसमासेनवभवितायम इदं समासाद्यताञ्जा
स्तिरुंभेकरोतोतिसेपतिरुंभेकवेत्तपतेरुंभकारर
तिरुंभेकरणयोग्याउच्यतेनतंभेकवेत्तवतक्तयं
रुंभाकारणहस्यायेनिवेवनायेरुंभेकरोतोतिवि
प्रदः क्रियतेउच्यतेनायेनियमः समासायेनवाको
नसमासेनवभवितायमितिउपपदसमासादस्यजा
पिवाकाभिधानेसमासस्यासामर्थ्यादशानात्ता
द्यादिरुसस्यकस्यवित्तेवेपीकस्वलोयस्यास्ति
रुसकस्वलोयहेनाभिधानेनशक्यतेतथायातो
रातावासेवेपीप्ररुषोरानप्ररुषराहेनाभिधीयते
तथायामातामदग्रः व्यासः पाराशयेरतिवाका
योभिधायकोरासजामदग्रानिसमासोनभवति
रामरत्युक्तेराशयेदलपराभ्यां व्याहृत्ययेजामर
ग्रानिविशेषणंवाकोप्रावहाप्रपुन्यतेपश्चाद्वा
समासेतविशेषणं प्रागेतप्रपुन्यमानमयोभिधा
नेशकंभवतिरामरतितनविशेषणंरामादस्य
जामदग्रस्यप्रसिद्धत्वात्तथाहृत्ययेस्यरामरतिवि
शेषणस्यानुपयोगात् अतः समासेप्रत्येपरत्वेनभ
जते एवेत्यासादस्यपाराशयेस्याप्रसिद्धत्वाद्वा
हृत्यस्यासशब्दस्यानुपयोगाद्वासपराशयेरति
समासोनभवतिवाक्यतभवत्येवपाराशयेदस्य
पिवेदस्याससंभवान्नशब्दहृत्ययेमुपारेयस्यापरा
शयेरतिविशेषणस्यविशेषणाभ्यासशब्दात्तथा
प्रकृत्यापिप्रयोभिधानसामर्थ्यात् यत्राप्यस्याहृत्य

येनमुभयोरपिपूर्वोत्तर
योः पदयोस्संभवतिनञोभ
योरपिविशेषणत्वाद्विशेष्यत्वा
मवाकोपोर्वापयोनियमेनापिप्र
पुक्तयोरयेयोरयोभिधानेसामर्थ्यं
भवति यथानीलमुत्पलम् ३
त्यनेनीलेतिप्रतीत्येव
स्वारेरपिसेभवान्नतोव्याह
ृत्ययेमुत्पलस्यापिपराति
शेषणत्वेतदानील
स्यविशेष्यत्वम्

यरातः तलस्य सेत
स्वरक्तस्य वा संभवान्तरु
व्यावृत्त्यर्थे नीलस्य विशेषण
तेन दोषलस्य विशेष्यत्वम् स
मासेतवौर्वापयं नियमप
व नदिनीलोत्पल
शब्दस्यार्थे

उत्पलनीलशब्दप्रतिपाद्यते किं वनाको विशेषणसंवे
धो भवति अदस्य रातः पुरुष इति समासेन भवति
अदस्य राजपुरुष इति प्रयोगस्यार्थो भिन्नानां शक्तत्वा
त् यत्तत्वावयवेषु प्रतिपादनसामर्थ्ये समासस्य भवति
निरुक्तत्वेऽपि समासे विशेषणसंवेधो भवत्येव नद्वन्द्वे
स्य गुरुकृतमिति अशदिदेवदत्तारमस्यापि विशेषण
स्य संभवात् ततो व्यावृत्त्यर्थे देवदत्तस्येति विशेषणस्य
अपि वनाकोशधानोपसर्जनयोः प्रयोगे कामचारः
रातः पुरुषः पुरुषो रात इति वा समासेन उपसर्जनस्य
तेमेव प्रयुज्यते प्रधानपरमेकविपर्यये समासस्य वा
कार्यो भिन्नानां शक्तभावात् नदिपुरुषो रातः इत्यर्थः
कृष्णकम्बल इत्यादौ यथा पुरुषरात इति समासेन
प्रतिपादयिते शक्तेन स्माद्धाका समासयोर्भिन्नार्थे
तेऽपि यथा मेघसमासे प्रस्निग्धार्थे यत्तु विग्रहः के
क्रियते कृष्णः केवलो यस्य स वित्तायते कृष्णकम्बल
एव सा वित्तायति न शाकं भकार इत्यादौ के भविष्य
कारो राजा स इदं मा वित्तायति के भे करोतीति श्र
यार्थे नाप्याख्याते न विग्रहः क्रियते न शपयस्व श
मयाते स्ववश्यं कर्तुं मास्ति तेनैव मादौ नित्यं समा
सपवत्तु कृष्णगतिकारकोपपदानां कृतिः सदस
मासवत्तु नैव शक्तः उत्पलेति कृतस्य स्यादिति विभक्ता
उत्पलायामेव न स्यानामन्ताज्जास्मा समास इत्यनेना
मिदं ज्ञानस्य तेन समास इति समासोक्त्यप्यनेन
शे मगुरुसंज्ञाकरणमन्वर्थं संज्ञार्थं मतेन धातोः स

मोपेयमरेतस्योपपरसंज्ञाभवतिप्रतः भूतौकमे
शब्देहरतेमतिनाययोः पशोकमेणपकिशैरुनः
त्वमेन रुजावयययोद्यात्वानेर्यादौनासमस्यका
नामपुपरसंज्ञानभवतिपपरसंज्ञाकप्रयोजनं
होतेस्योपपस्यत्यारेण तस्याः नामवेत नउपपदे
नामवेयारिसविभक्तिकेनिगेभेवतिनदातोः प्रागेव
प्रयोत्तमितिपरिभाष्यतेरुभकारः कमेणपण प्रात्या
नेकामचारः पातुकोचनोतिचनतिपावकः बुण
माविनोण तस्यतेनसमासः तस्यनामउपपरस्यते
नरुत्यमयोतेनसदसमासोभवतिगोदः कम्बलदः
गोदरातिकम्बलदरातीतिश्रानोनुपसगोदसः स
मासेसमसोनापः नाययेनम कामसंघेतरोतो
ययमुक्तमनरेनेनानमाश्रमेतवनिनेस्येनसदउप
परस्यशाभावेसमासोनभवतः कानोभोक्तोभोक्त
कानः कालसमयवेलाशकायैप्रवेतितम चनस
तिकिससमलकायैकवतिनिमनेतिणामसमात
त्वारवयम तरेतेनसदोपपरस्यशाभावसमासो
भवतएव तनीयारोनावा तनीयायामुपर
श्रौतितनप्रारभ्यशकप्रवीतिपावत यामपपा
रानितानितनीयारोतिनेषाणामेतेनधातना
सदशाभावसमासोवाभवतः मूलकोपरेश
भुक्तेमूलकेनउपदे

शोऽपदेशमूलकेनेतिवाशयोक्त्यायंथावतिशय्या
याऽत्यापेऽत्यायेशय्यायावाप्रणाधानेपरेसाया
मितिणामउरस्यास्तभोः सवेसोतिस्याऽमस्यसस्य
दः प्रायिरेवोसापिः कृत सत्तापिकारोयमयानि
नरुभयययाननरुमिष्यामः कृतसंज्ञास्तेवेदितया
करोतीतिकारकः बुणसकृत्याक्तनेरिक्तरितिक
नेपुंनयनेगतिकारकोपपथाक्तनगतेः कारका
उपपथास्यपरैरुदनेमुनरपदमतसरुषसमासेप्र
कृतिसरेभवतिप्रकारः प्रदरामकारकातरध
वृत्तनः पलशशातनः शमककल्पनः उपपदात्
रेशत्तरः सकरः उक्तरः सवेत्रेवात्रनित्सरः गति
कारकोपपथारितिकिमदेवदनेस्यकारकः देव
दनेस्यतिशेषलतणोषष्टेकृतप्रदणविस्पष्टायम
प्रपवतिनरामप्रपवतिनसाम वासरणोसियायः
प्रसरपः विभित्रपः कृतसवाथकोभवतिपदेय
स्यापवादः सोपिभवतीत्योपकियनेप्रसियांसि
योक्तोमसित्यकरणयः कृतकः सप्रसरणोपि
नित्यमुक्तगोस्ववाथकोभवतीत्यर्थः बुणवाव
त्सगौनयोः नामपथेतिकोपवादः सवृणवाव
त्सगौनवाथतेवितपतीतिवित्तिपः वितेमावि
तेपकः प्रसरपशतिकि कमेणपणउत्सगोः तस्या
नोनुपसगोतिशेषवादः सोनुवंधभेदेपिनानुवंध
कृतमसाऽणमितिबचनात्सप्रशतिनित्यमण
वाथतेगोदः एतेगोदायशतिनभवतिप्रसियामि

निकिसकारणादारासिपोक्तिभक्तः पुषिप्र
 क्तासोतिप्रपचारः सक्तिप्रत्ययेनित्यवाथनेरुवे
 नः प्रप्रक्तिरतः प्रप्रक्तिपातामदेतावितो नष्टादिः
 ततोपः पुत्रासित्यनादेशः प्राप्कविद्यवोस्पत
 विभाषयासिपोकरोपिविकल्पः इत्यादिः वे
 नपजोभोवेसपस्यान्नाहिमो जेने सजेनिकोशः
 सजेः इन्पथागुणः सानोसानिः इवेतिपुः प्रो
 साप्रशास्तिः प्रामेप्रत्ययाटः पतेसिपोक्तिसवे
 नास्मिन्भजारीनाष्टरतिजस्पष्टः वामवयोती
 भावः नद्यानोपो धातोस्त्यानीपोभवतः तेरु
 त्याशित्कृत्यसेतोभावकमेणाः कृत्यकत्ववधा
 इतिभावकमेणावाथेउत्पयेवेउणाकतेत्यमवै
 रेणकरणीयइतिभावेकटः कतेयः कटः का
 लोयः इतिकमेणाकमेकतेयथानाः कलि
 मप्रत्ययोवक्तव्यः पवेतिमामाषाः भिरेतिमा
 निकानिस्वयमेवपश्यतेस्वयमेवभिधतेरम
 यः वसनिवासैरम्यकतेयथेत्यप्रत्ययाव
 क्तव्यः वसेरुपधादोवेप्रवसतोतिवास्तव्यः
 स्वरायः स्वराताहातोपप्रत्ययोभवतिप्रयमपि
 प्राच्यज्ञावकमेणारुत्ययतेद्वयत्वद्वयवनीयं
 लवनीयमित्यः गुणः ओदोशोः कृत्यस्वरदि
 तिस्रवज्ञावातपप्रवासपेणपतेतत्यानीया
 वपिभवतः भवितव्यंभवनीयंलवितव्यंलवनीयं
 व्यंजनात्तादृयातवत्यनेरतिपाशेषास्वरातादे

वयः स्यादितिस्वरदणोसुत्वाथंम शक्तिसदिप
 वगोताम शक्ताः षट्सवाभ्यापवगोतामथा
 तोयप्रत्ययोशक्तिसमसम पवगोतातप्यम त
 भ्यमगम्यमतकिशसिवतियतिजनिभ्योयोव
 क्तव्यः सूक्ष्मशम्यमवयमयममजम्यमतकर
 ततोशमदिसायावतेयरेयावनेयतोप्रयत्नेन
 जननेननोपाडभावे शान्वनोरोव आकारोता
 हातोः त्वन्ववधारणोश्मस्माश्चप्रत्ययोभव
 तितपोमरेकारोतादेशः आदेतानोयप्रत्ययेमि
 हेरत्वाथेववनम त्वनेस्पदयाथेमरेयमपेयम
 इत्तेरुतेगुणः त्वयम त्वनेरेरेगत्वादवगांरवगां
 पप्रत्ययाप्रयत्नाददिरगो गुणरेकारस्यादोनभव
 तितोचौश्चाराणवेविद्याथंम यमिसदित्वरेगदोत
 नुपसगे यमुतपरमेमदीदधेवरगम्यथः गदव्य
 क्तायांवाविपक्षामनुपसगोउपसगोभावेसतिप्र
 मयोभवतिप्रत्यसयंवेयमगयमप्रनुपसगोइति
 किमनियाम्यमशमायमवित्वायेप्रागायंछाण व
 रेगदित्वागुणे वरेगत्सपपदेयप्रत्ययोभवतिप्रगुणे
 गुणवथेत्यगोवभवति शान्वयउपदेशः प्रगुण
 वितिकिसप्राचायंगुरुः पाणावयवयोविकेयग
 सोतिरोपेप्र पाणप्रवयवयेपनेनिपासनेययासं
 त्वविकेयगसंयोरथेयोः मुतिरोपेवगममानेप्र
 निरोपः प्रप्रतिवंधः पाणः कम्बलः विकेपरमथः
 पणोयंशमयानिपासनेपाणममन्यत्वा प्रवये

नो
१२८

पापेगसंमिसयः वरेः नमस्तुतयप्रमयोनिपात
नेप्रनृयमन्यत नाप्रिवरेः कपुडेतिमपुयवडा
वात्सपिवचोतिसम्यशनेनवयोकम्यवरोशति
योनिपातनासंमिनिपातनेनभवतिभायोअति
नः प्राचापवयेश्यारोतयेरसदनीत्यदृष्टेनहितः
गुरवेतवरेदत्तारतिस्मरणान् पंडितवयेश्यादि
नतत्तादृशपात वरंकरणे करणोयैवसमि
तिनिपासतेवसमशकृदम् उरतेनेनेतिकर
तापिकरणयोअतिपुष्टिशमेयप्रत्ययोनिपासते
नप्रसकेनिपातनातवासोवृषभः वरेसनेनेतिरू
त्यस्यरोमदपोतिकरणोद्याकरणादिकिम वा
संभोउमवदनीयोमिसयः प्रयेः स्वामितैश्वर्योः प्र
येइतिअगतावित्यस्यप्रत्ययोनिपासतेप्रयेः स्वा
मोप्रयोवैश्यः प्रायोमः द्याण उपसगैयोकात्या
प्रजने कात्याप्रजनेइतिहेपरेउपसगैइतिनिपास
नेयाप्रजनेगभंशरणोकात्याप्रामकात्यासावेद
भिषेयास्यात् उपसगैगोः अतमनीत्यर्थः उपस्वे
स्यसगतावित्यस्यप्रत्ययोनिपासते प्रमा उपसा
योद्याण प्रजयेसंगते प्रजयेमितिनिपासते सं
गतये वैप्रयेसप्रमवपीयेभजेत्यजयेयस्मिंरूपाव
कासनावसरस्वतोवजप्रवयोदानावित्यस्यनज
प्रवेस्यद्याणोप्रामेयप्रत्ययोनिपासतेप्रजयेमन्यत
द्याणकेविजनेनजोयेतोतिकतेविजुणाचारिप्रप्राम
प्रयप्रत्ययोनिपासतेसगतविशेषणभूतथात्वर्थ

इतिव्यावृत्ततेप्रजयेसायंसेगतमस्यरादरेतिवृत्त
नत्यायवस्येयम् नाप्रिवरेः कपुव प्रनुपसगैरस्य
नवतेतेउमसप्रयोअनाप्रिसंभक्तिकेतिगोउप
परेप्रनुपसगैसतिवरेयप्रमयोभवतिअपव स
मवयम् समोयम् कापेसापिवचोतिसम्यनाप्रो
तिकिम वायम् द्याणप्रनुपसगैरतिकिमप्रवाये
प्रनुपलोददः कपुवेयनेप्रनुयमप्रनुवायम् पान
वेषकरणेस्वावायोयम् तंजोतयेदिप्रनुदातोष
पिनावितिपानुवेषस्यानुदातत्वमुक्तम् भावेभुवः
भुवः भूत्यस्यनाप्रिउपपरेप्रनुपसगैसतिअपभव
तिवानुक्तसमत्तरत्वानुवतेतेइतिप्रत्ययोनानुव
तेनेवृत्तभूयगतः वृत्तभावेगतः नास्तीतिकिम
भयम् प्रनुपसगैरतिकिमप्रभयम् ननुभवः प्रक
मेकत्वाद्भावपवक्तृत्वसंज्ञकः कपुत्ययः स्यात्
तिकिभावग्रहणनसत्यम् भूमावित्यस्यद्योरा
रिकस्यसकमेकस्यावृष्टावेतिइतिभावपतेक
मोणाभाभूतिभावग्रहणयेत्रभयम् यत्नेनप्रा
णमित्यर्थः स्वरायः गुणः गेरोश्रारुयः स्वरादि
तिगोप्रनु हनस्तव भावेइत्येवदनेरिसागसोरेस
स्यान्नाप्रपरेप्रनुपसगैसतिअवति वकारस्या
नारेणः ह्यदस्यापवृत्तिनेइत्याकंसदिहमथेवः
ह्यदनेनायप्रदिहननेइत्यर्थः वृत्तदस्यावृत्तदनन
मित्यर्थः शब्दमत्तातिगस्यासियावतेनेनाप्रोतिकि
वानः वजरावडावानहस्यदेतेरितिवृत्तम् देते

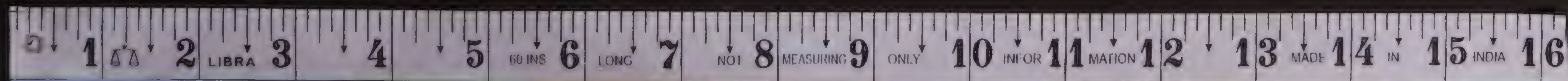
का
को
१३८

राधाः संनविपद्यस्मारशोनात्प्रोपि संनेविपद्य
वस्मारितेष्टोनातुवंपोस्मारणं वै विचार्यम् ॥
हृषिसृजोत्ता ॥ ३ ॥ न करणो वृष्टुसेतने स नृपशहो
पषोत्तापृवाभवति कृत्यम् कायेम् ॥ ४ ॥ मत्वर्थम्
सृत्यम् सार्यम् ॥ ५ ॥ तत्त्वाणां सनेरुपथाणो कृत्ये स
नोमानिः वृजोः कृगातिनिजस्यगः सूर्यरुत्वा
व्यथाः कृत्ये सूर्यरुत्वा प्रव्यथापतेनिपात्यते
कृत्येयै सूर्यः प्रशरणो सवतिलो कमिति कप
निपात्यते रक्षागमश्च रुच्यः रोवतेरति कप प्र
व्यथुः नव्यथतेरति व्यथमयवचननयोस्मात्र न
स्वात कप निपात्यते ययेव कयमस्तभक्त्यम्
रोवकम् रोवयतो निरोवकमिति कायेतोतस्या
वंप्रयोगः भिद्योप्योनरे भिद्यच्चर्यते निपात्य
ते नरेभियेभियः भिननिरुत्तानोतिभिदेः क
प निपात्यते उध्यः उज्जेः उजासदकमिति कतेमि
कप निपात्यते नरायोप्येत्तं नदरति किमभना
उज्जितातव प्रथमिथ्योनतरे प्रथमिथ्यर्यतो
निपात्यते ते प्रथः नतरेथे प्रथप्रथावित्यस्य रसा
तिकस्याणामिति कतेरि कप निपात्यते मिथ्यः मि
थ्यस्य मित्र्यां रतिषि प्रसराहावित्यस्यापि करणो
कप निपात्यते नतत्रारयः पाषकः वृणा संपकः
करणापि करणयोमेति पुट तिणोपि निपात्यते पु
थेवपरे पुण्यशहो निपात्यते पथेयं पथेवादनम्
पुन्यतेरति प्रथम् पुने कप निपात्यते गन्तेवयो ॥

यमस्य योजनीयमिति चान्न वज्रोः कगाविति
 नस्यगः कृष्णव्यक्तपुंसेतायाम् कृष्णव्यक्तपुं
 शब्दो निपात्यते संतायां निषये कृष्णव्यक्तेरिति कृष्ण
 एवोपवेत्तमपुनिपात्यते कृष्णपण्याः शालयः प्रत्य
 स्ययसता कृष्णव्यक्तमस्यतव्यान् वज्रोः कगाविति
 वसकः कृष्णं नाम धनम् दिशत्पुनरुतादिशुश्रूता
 मित्यस्य कपुनिपात्यते गम्य कत्वं संतातोत्यत्र गो
 प्यम् प्रसाद्योप्यावा प्रसाद्योप्यावा शब्दो वसतिपात्य
 ते प्रसाद्योप्यापते प्रसाद्योप्यावा प्रसाद्योप्यावाः सहशब्द
 पयोयः प्रसाद्योप्यापति योस्योप्यावा प्रसाद्योप्यावा
 मावास्या इति सा एवाहसतेः चान्नोप्यावा प्रसाद्योप्यावा
 विकृत्यो निपात्यते सर्वान् योजनीयान् तादृशान् देह
 गभौवरुवोदिः सर्वान् योजनीयान् तादृशान् देह
 ताभवति कायेन हायेन निगायेन निपात्यते कृष्ण
 सशृष्ट्यान् वृद्धिः पात्रमस्य तात्रम् एव चान्नोप्यावा
 कगावितिकः वाच्यमववोशब्देनैकत्वाभावः
 शब्दोप्यावाः चान्नोप्यावा शक्तिसदिपवर्गोतामे
 तियः शान्नः शान्नः तायेतस्य प्राप्यवप्यातास्य
 समससितस्मिन्नेति नित्यं ज्ञातरे निपातनाद्वा
 मिदम् आसप्रवापिरपि न पित्रापिदभि शमोनां च
 शब्दोप्यावा प्रजाप्रभिशब्देनैकत्वाभावः प्रमिश्रणोप्यावा
 जसेतानेयलप्यक्तायां वाचि शृष्ट्यन्तायां द
 न्मुदन्नेवमुदनेप्यावा चान्नोप्यावा भवति आसद्योः स
 रायः शान्नः शान्नोप्यावा शक्तिसदिपवर्गोतामेति आ

साद्यमयाद्यमनायमरायमलायमयायमराभ्य
मवायम रभोतिरुतनलोपस्योपादानादन्तरन
वंगलोपः श्रासनातिरेवसेवध्यतेनायेश्रातोय
करणात् तेनसनातेः केवनस्यास्योपसंगोपवस्य
वनभवति सद्यम प्रसद्यम स्वरायः शोसानोकास
वारः याद्यमप्रयाद्यमयायायमित्यादि उवाणादा
वश्यके प्रवश्यभावेप्रवश्यकमप्रवश्यशब्दादतप
वनिदेशाद्भावे प्रकाशलोपश्च उवाणातादातोः
याभाभवति यावश्यकेणस्यमानेस्वरायः प्रामः
राद्यमप्राद्यमराद्यमनाद्यमभाद्यमरुशब्देप्रका
दुगन्तजडे भूसनायामत्यागद्भावेः शोशोदा
यतिस्वरवत्प्रादावावास्येणभविताद्यम
भवत्येवेत्यावश्यकेपित्यः प्रत्ययस्यमप्राद्यमि
त्यादिप्रवश्यत्वाद्यमित्यादौत्वेपरवश्यसः कृतोऽ
तिसलोपः कृत्यादत्यत्रावश्यभाविनोयस्यवत्ता
त्यानादशोसनेतिरितिसलोपोनास्ति तकासमत
सोरपितसंतस्यकासमनसोः परयोः सलोपश्च
यः कर्तृकासोयस्यसकर्तृकासः परवोत्परेतम
नसः सरतारीः समोवादित्यततयोः संशब्दस्यपर
योः दिततेतयोः वातलोपोभवतिसहितमसंदि
नससततमसंततम सामस्यपविष्टुट्यजोः सोः
संशब्दस्यप्रुतेवजतेव पविष्टुट्यजोः सोः
ति प्रदिसाम्यवत्यासत्वायाम् सोसपवत्या
सोसेपश्यतेयस्यामिति

श्रीपकराणोष्ट्रं नृनि त्वधार्तः संतालीद्वलनयति
साम्याकवन्तिनात सांसपाकवन्तिनानितिवास
वेसेतत्समासपवेष्ट्यते तज्जोतरेष्ट्योरद्विष्टसमासे
स्वभिधानात् पापोसांनुसामिपेनोः समिधामाधा
नामेशः सामिपेनोसमिधामयानेष्वस्यप्रत्ययः षड्
नुवंधारितोकारः हलस्तदितस्येति यलोपः यया
अत्वासमिधप्राधोयते सामिपेनोऽद्यते पाधारमे
तयोः व्याणभवति यथासंख्यमानसामिपेन्योरथे
योः पायम् सानम् पाय्यासामिपेनोव्याणप्रायिदि
द्वेत्यायः मानसामिपेन्योरिति किम् पयम् पयम्
प्रात्त्वनोरीवेति यप्रत्ययः प्रत्यस्यवर्शकारोपुणः प्रा
दोर्नियोसमतानित्ययोः स्वरवत् प्रष्टादृश्यते योरु
पपटयोः एतौ प्रपणोऽस्यस्य व्याणभवति यथासं
ख्यमित्यस्य संमते युनित्ये वाये सवस्वरवद्भवति
स्वरेयडक्तं तत्तस्मिन्त्रिभवंतीत्यर्थः प्रत्यस्यसमा
तातः समतः यस्त्वनस्यसाधारणपुणः योसंमतः
तेष्टायप्रज्ञायपितावृक्षवृयात्याणाप्यायोतेवासि
नेसवोक्तहृष्टप्राणयेत्यर्थः प्राणाप्योदतिगाग्रेः
यद्यप्यनित्येति सामासेनोक्तं तथापि दतिगाग्रा
वेवानित्ये प्राणाप्यइति भवति तस्मिदिगावेणामा
दनोतोऽग्निः होमाद्यं प्रणीयते न तगादप्यस्यवृत्रि
त्यधोयते इत्यनित्यः तथा चोक्तं केशयो गादप्य
दनोयोदतिगाग्रीप्रणीयते तस्मिन्प्राणाप्यइति प्र
संमतानित्ययोरिति किम् प्रणोयः प्राणनेयः स्वरा

यः संविहंउपोःकृतौ संप्रवस्यविनोतेः कंउप्रवेस्यपि
वनेष्वकतावथैद्यामभवति सवस्ववतकृतयेतः संव
यः कृतः कंउपायः द्यामादिः स्वावतादैयापकृता
विनिकिम संवेयः कंउयेयः प्राव्वनोरोवेतिउत्तम
राजसयश्च राजसयशश्चनिपात्यनेरीतेमयानसयः
कृतः राजसयोः सात्रायनिकायादविनिवास
योः सात्रायनिकायादियेनोनिपात्यनेययासेत्य
दविनिवासयोः सात्रायदविः संप्रवोतगा
अशः संनोयनेतिद्यामापसरोस्यात्वेवनिपात्यने
सवस्ववतनिकायोनिकासः निप्रवोमिनोतेः नि
चोयनेतिद्विपात्यनेस्यकृत्वेव दविनिवासयो
हेनिकिम संनेयः निवेयः पारेचाय्यपवापावग्रो
पारेचाय्यपवायः इत्येतौनिपात्यनेमृग्रावथैपारेचा
य्यः उपवायः पपेपप्रतोमिनोतेः पारेचोयनेउपवो
यनेतिद्यामानिपात्यनेसवस्ववतपारेचोयः उ
पवेयोमः विम्याग्रिवित्येव विम्याग्रिवित्येतौनिपा
त्यनेविमः मृगिः वयनोयनेतिविनोतेः कसंणोकाप
निपात्यने मृगिवित्यमितिमृगमयनमितिभावेका
पनिपात्यने केचित्ताग्रिवित्याशितिसिंभावेकाप
निपात्यनेस्यावतनेतत्रशोनाद्यवस्येयम तवेके
केस्यत्वा धातोयेयादशनेनवेकेकेस्यतपनेप्रमया
भवेति प्रवयत्रदयेहेतवाउप्रदयेहेतव्ययेतिमुद्या
पाश्र्वेतिरेप्रमयस्यनकृत्वाकृत्स्येदशोप्रवकेश
मयः तमयेतेजोतेरेदशवित्येवेतितमयेनिपात

नात संप्रवृष्टमयः सेवकशश्रुवापः गुरुः शश्रुव
तयारमयः कृदश्वस्वावाउत्तेरशस्वतयारमयः
तेकृत्वाः तेतयारयः तयप्रनीयकपृथगा तवेकेके
सन्ताशयेतेकृत्ससताभवेतिकृत्ससतयाकृप्रयान
ने भावकसंणोः कृत्सकृत्वनयोश्चार्थितप्रयेक
विदयेकशोरोवउक्तानिपातितावातेयथैवस्वसम
यमभिरथतितथैवप्रप्रयने तथास्येकृत्वाय्य
भियोध्यप्रथोमभ्यामावास्यादयः पुनिरिंशयास्त
भावकसंणोभवेनोतिविवेकः पुनोतो धातोः पु
नोतोप्रमयोभवतः नोवकतेदिकृरितिकृतेदिकृता
कारकः पंथापावकः त्विकृजोगणः पवप्रवर्ग
सकिः पुनितिहृदिरोवोपुवुरामित्यकारेशः त्व
प्रकायोधातोस्तशस्वस्येसत्रणोपिगुदगायः य
रिदितशश्चपवायनेनिरववेथकगुदगानसानवेप
कस्यस्येवगुदगोस्यात प्रवपवारिभ्यश्च पवारि
भ्याधातभ्यः प्रवभवति वकारस्तस्यवगदीमथः
नामगणमध्येपवपत्रस्यादयोयेशज्ञाः पद्यते ते
भउहृमधातवोप्रवतित्वेननिदिश्यते नतधात
पादपदिताः पवादयोग्रस्यते पवादोनापादोहि
प्रनयंकः स्यात पवमनश्चनेयारिगुदगोपितेयः
स्वानेपवतोतिष्ठपवः पतः परम पवपतपरस्व
देवेद्वोरेद्वेवसेषसंपंताभारस्यादयः पवादयः
वशहोराकृतिगणायमपवमाकृनोनामयेषाम
पिप्रवभवतिइतिभवतिभावः शवः लवः वरः १

वा
वा
१५१

सारथोपविभवेति यथेव चारशने सर्वथा तभ्यः प्रवृ
त्तायाः किमर्थपरिमाणनम् उच्यते प्रवृत्तयश्चरशना
श्वेसदृशेव रशना नोदानुवृत्तत्वात् कारोयथा स्यात्
निरवृत्तयानां तवाथ कवाथ नाथे म वासपेणार
योपिमाभुवितितेन सपयारभञीत्यादिन भवति
नेयादेयः नयादौ गणायथातवः तभ्यो प्रत्ययो भवति
नेदीति कारितस्यायमिकारः तेन नेदिवाशिमदि
विस्तोपवृत्तयोपि योपि पभ्यः इत्येतेभ्यः पुः नेदनः
व्याशानः सरनः रघणाः साधनः वधेनः प्रोधनः रोप
णाः नेरते प्रप्रक्तवाशमाने सायेनेरय्यते सिध्यते वृथे
माने शब्धते रोदने रनमदेरस्योपयेति दीवैरुते दध
पुपनयो मदीति मानुवृत्तत्वात् रुस्यः उषः गुणोदने
उषः कारिते रसपथायेतम मिथेः सिध्यते रणार
लौकिकरतिने ज्ञातगदात्मरुदः रुदः पोर्वेति दस्य
पः प्रनेनयः प्रवृत्तामिसनादेशः कारितलोपः रम
णशमणारपणसंकेदनामुपि इत्येतादेव बोद्धव्याः
प्रयोरमयतीति रमणः रमणोदशनात्कमप्रदो
मयापीति प्रदित्यने शमयतीति शमनः दययतीति
दपणः संकेदयति रेशेति संकेदनः प्रोभनरो
वनसदनादयः स्तुक्वादे प्रत्येन नारेति प्रप्रत्ये
नसिद्धाशतोदनपदनीयाः मप्रसरनः कोवराणाः
परवारणाः वारणाः तपनरमनपवनव्यवन
यवनाभ्यानत्यात् वनाचनः ॥

तोभनप्रवाणीनामितीति तात् नेदिवाशिमदिद्वि
सापि वृत्तयोपि रोपि रमिशा मिदपि संकेदरे यनेरने
ताः तपनपवनरमनजननयवननवणशब्दास्त
नवणा लोपानि कृतानां स्तजोतरे निपातितः पव
सादयोनेयादयः प्रथमप्राकृतिगणाः तेन प्रननय
तोति प्रननमकारयतीति कारणमविकरोति विक
राणाः प्रास्यतीति प्रमणाः ग्रहादेर्लोपिनिः ग्रहादे
धातुगणानां निप्रमयो भवति ग्राहो विहादो उ
द्ग्राहो ग्रहः भासदो उत्पत्तेः रदभस्मोकारो विप्र
वृत्तेः प्रकृतिउद्ग्रासते विददतीति लोपिनिः प्रमेरका
रुद्राणां यः ग्रहिरस्योपयेति दीवैः ग्रहउद्ग्रा
सविदर उत्सदसंसेमदं ग्राहारे संव्यवहारप्रव्यादा
प्रव्यावप्रव्याजरादयो ग्रहादयः स्वगतारविन
वक्तते कारिति ग्रहादिप्रपदने प्रमार्थः स्वरोता
हातोरविनवक्तते कायस्य विनवाक्ततां न भवति
नस्मात्तानि प्रमयो भवति प्रकाशो वसे स्यात्तात्
पः प्रवृत्तात्तात्पः कतो मवाविनवानप्रथमप्राकृ
तिगणाः नेदीवेदीदारीत्यादि रशनातयथावरमं
नभारवादीभारस्यवादीननवेदनस्यतया जनायं
वरुशासणदोशास्यपादोनतनिप्रयस्य नास्य
पथशोरुगुत्तोकः नामोऽपथायस्य सनास्यपथः त
नोदेहः नास्यपथस्य पातोः प्रीजतपेणो प्रीदप्रोतोवा
कृवितपेणुनिगारणो गृशाहेवात्ता प्रववोपनेपणं व
कप्रमयो भवति वृणवोवोपः वासपेणायतेताव

वा
वा
१५

वा
वा
१५

विभवतः विलिपः विलिखः प्रतः विवधः वृधः गृधः
 प्रोत्तातिप्रोपतेवाप्रियः स्वरावितीपविकिरः नि
 गिरः निगोत्तोवावास्वरातिवाननमप्रतातोतिगो
 रः ज्ञानातोतिनः मूलविभुजादिभ्यश्च मूलविभुजा
 दिभ्यः समुदायेभ्यः कप्रमयोभवतिमूलानेविभुज
 तोतिमूलविभुजः सरसिरुदतीतिसरोरुदमको
 मोदतेतिरुसुदमकाकैर्गुप्ततेकाकशहास्तिनः
 कमेणिकः नामपथत्वादेवकेसिदेववनेवास
 पेणपतेवुण्णोनिन्नमथम ग्राहतिगणायम
 सियासावतेतेरतिस्त्राव्योरम्यारयो नतादोय
 व्याः उपसर्गोत्तातोः उपसर्गोपपदेशाकारं
 नादातोः प्रत्ययोभवतिसप्रः सप्रः प्रद्वेषेत्य
 स्त्रेववर्णेशोभनेप्रानयतिस्त्रायतोतिसंयत्त
 यणामावेरुतेः उकारोमानुवधेय्यः प्रम
 स्वरादिनोपोकप्रमयेप्यानोपोसावधातकैर
 म्प्राप्तापेनसप्रशतिसिदेश्ययातकरणाह्यते
 सप्रसारणानिन्नमथमप्रह्यतोतिप्रहः केय
 तावद्वात्सापिववातिसंप्रसारणोवादेशावरु
 तेप्रह्यइतिस्त्रातवेजोभोस्तयदिनत्येदप्रपते
 तदाप्रयः सत्यइतिभवितव्यमतननशोसहम
 थेः प्रुतिपात्राभः शट् उपसर्गोत्तातोः उपसर्गो
 उपपदेशेदपानेदपारप्र पापानेजागोपाया
 नभाशोप्रिसंयोगेभ्यः ॥

शट्प्रमयोभवतिशकारः सावधातकभावायः
 टकारोरेनगुणारमथः उदयः उमथः प्रविद्याः
 अनिचः विधमः शट्प्रनिटशः पथः चोतिचः प्रो
 थमः पः इतिरुतिल्लोम्यजापोतिववनातपवेवि
 पिवेनिरियत्तोणमित्यादित्याचस्त्रगगोदेगणा
 व्यावृणतशोतिपातितः सापिसादिसानिवेय
 हेनिवेदिपातिपातिस्त्राविदोन्ननुपसर्गो यथुवा
 थमेसिहोषिप्रसंरादोवासहमधेणोसातिः सौत्रः
 वितोसंज्ञानेपज्जकेपनेतत्त्वैः विरत्तातेविरसेवे
 तनेवापट्प्रनवस्थानेप्रपाननप्रराणयोः पारतो
 रकमेसमोमोशतिवापसामिन्नेतानोतिपउपदेहे
 तिरज्यन्ताभेप्रनयोम्यउपसर्गोभावेसतिशट्प्रम्य
 योभवतिसाथयः सादयः सातयः वेतयः उदेतयः
 वेदयः पारयः पारयः साभुनेतेसिध्नेवाप्रयेकप
 वेसहसानसातेतेवेनेते उदेनेतेविदेनेप्रियमाने
 पिप्ररतेथानोमदेतावितीनमेध्नेरपारलोकिके
 इतिमिदेरात्वमवितविधोरुपयागुणः प्रफुरमे
 तयोरुसोपयेतिज्ञादिः शट् प्रनिगुणः पप्रनिपः
 विरः मुदादेशगमानकारः प्रनुपसर्गोत्तातेकेम
 प्रसाधकः प्रसाधकः प्रलिपः नामपथेतिकः सा
 थकवेतकनेपकादयोवासपेण राज्ञाजोवा
 इराज्जानेइयान्धारणयोः प्रनयोः प्रनुपसर्गोशट्
 वाभवतिदिदिनिदिमिषीतिताः प्रामः पतेसापि
 भवतिनुणादयस्त्रवासरपेणोवमिदाः २२ः २थाः

वा
को
१५१

शत्रुप्रतिबुद्धोत्पत्तिस्तत्कृद्दोषादीनां दिवं प्र
भ्यस्तानामाकारस्योत्पत्तिः पत्तेरायः पायः रा
यकः वासः उपेतादिनिदिष्टिषिषमिष्यपत्तो
तावस्यातो वेतिताः प्रनुपसर्गोऽति किमप्रदः प्र
पः उपसर्गोत्पत्तोऽः जनारिः प्रणोभ्योताः जल
दीप्तो वलके पनेन लवाये वलज्जलवैमये स्थल
स्थाने फलविलेखने पलगाये वलप्रणाने प्रल
महत्वे कलसताने शलकलपतप्रगता कलदि
सा सवरणयोः वक्तृये पाके पये गतो मये वि
लोऽने रवसुऽदिशो भ्रमुचलने तसं वरणोत्
लसं वये वऽरातः उदात्ततः षट्सं वणो उदात्तो रा
नेतस्मिन्कोशयो प्रनुदाने तशदप्रविषरणगत्य
वसाधने प्रशदप्रणाने कसमप्राने राये ने व
वुपप्रवगमने रुद्वीजने नमि प्रनुदानः उदात्त
तः रुवसं स्पशने प्रकोरित्य प्रतिस्तिभा विलेखने
षस्वप्रदप्रणाने कसमगतो ज्ञतपने ज्ञनादयः
पभ्यः दृष्टे उपतापेता न प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्र
गता प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
तोतिवालः वलः पत्तेपवादे राकृतिगतात्वा र
वऽनो तोतिरावः नयतोतितायः प्राभ्यो नित्यमि
ष्यने रवः नयः शतितभावे प्रकते रिवकारके स
रवृदगमोत्पत्तिः प्रनुपसर्गोऽति किमप्रज्वलः भव
नेता प्रणोत्पत्तिः वावक्तव्यः भावः भवः समारोः भु
वः समारोरुपपरयोः स्तुगता विसमणप्रणो

भवतिवेति निमित्तम संसावः प्रसावः समारोति
ति किमस्तवः सवः संसायामिति तेजान्तरे निपा
तनात्कः प्रवेरुसाः सजः प्रोप्रेतः तैवेतयेरति
वा प्रनयोरवशादे उपपदेता प्रणयो भवति प्रवदर
तोति प्रवदरः प्रवस्यति प्रवसायति वा प्रवसा
यः प्रवदरति किं दारकः सायकः कथं दारः कि
मुनेरमकते रिवकारके रति वज्रभुविष्यति दि
दिलिदिष्टिषिषमिविष्यतो तावस्यातो वेति त
तिदृष्टाः प्रिषष्टाः प्रसः प्रथनाः रणागः प्रतिपत्तेः
प्रोदराः प्रवपत्तेः पष्ठासादेता नोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
वतिरेदिलिदिष्टिषिषो नोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
वृष्णायने रुपसर्गोत्पत्तोऽः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
तिरेदः लेदोतिनेदः प्रिष्यतोति प्रिषः प्रसिति
प्रसः विष्यतिवायः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
यतोति प्रवपणायः ददातोति दायः पायः प्रणोत्पत्तिः
भावे स्वरदृष्टमलप्रवादप्रणोत्पत्तिः केवल
प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः प्रणोत्पत्तिः
तिप्रः प्रदेतो प्रदुपाधाने रत्यस्माद्वा प्रणोत्पत्तिः
यो भवति प्रादः प्रदः देवाकरत्यर्थः प्रणोत्पत्तिः
ताः पत्तेप्रवृत्त्यास्पते विभाषणान् प्रादेत्योतिष
प्रदः गदेत्येक प्रदेः प्रकमयो भवति गदेत्येक
देतिवासः प्रणोत्पत्तिः प्रदम प्रदाः प्रमासो भु
प्रवेति कोशाः प्रदेस्पिता दारा प्रसिप्रदा उवा
ने पशामेवस्था प्ररुषः प्रवकोशोतिव शित्यि

वा
बो
१५३

निउप धातोः शिन्निनिकर्तोरुपप्रत्ययो भवति न
तिवतिरेनिभ्यपववुप्रत्ययेने नर्तनेशिन्मस्येति
नर्तकः त्वननेशिन्मस्येति त्वनकः रत्ननेशिन्म
स्येति रत्नकः त्रिभिर्गो नो भ्येति पंचमलोपः धातुवे
धत्वात् नर्तको त्वनको रत्नको गत्यकः कैशेश
हेशस्य गायतेः शिन्निनिकर्तोरिथकप्रत्ययो भव
ति गानशिन्मस्य गायकः गायिका एतव
गायतेः शिन्निनिकर्तोरिथकप्रत्ययो भवति गाय
नः शायिरेवोत्यायिः सानुवधेना दायनी योगवि
भागउन्नरायः दः कालञ्चोस्योः शोदाकम्यागोशोदा
दगताविति वादादस्य कालञ्चोदोवाथ एतानि
होते गढतोति दायनः सेवत्सरः नृदस्य रकोमिति
दायनाञ्चोदयः कालञ्चोस्योति किमदाताम्व
शोदाकः ककाररदायः यथेकानुवधेकोत्तदातिः
क्रियते तदेकानुवधेकशृङ्गानयनवधेकस्य शृङ्ग
णामिति घेदादोशृङ्गानस्यान् शोशिष्यकः शोशि
षिगम्यमानाया धातो येयादशेन सकप्रत्ययो भ
वति ज्ञोवनात् नोवकः नृदतात् नरेकः भवतात्
भवकं भावकं भविकं भव्यमिति कोशः तोरस्वानो
तभवशहात्यशसायाम् सन्धोपेनदनाभवेक
मिति विवृतवान् प्रशस्तो भवस्यास्तोत्तरदशोनाय
वस्येयं प्रसन्ना साप्रकारिणि शृङ्गानोसगानोत्त
द्वेदनेपषो साप्रकारिणि कतरुये प्रकप्रत्ययो भवति
साप्रश्वनेश्वकोशः साप्रसरति सरकस्य ससकमि

साप्रकारिणोति किम श्रोता इति पेरित भट्टनग
हरविरचितायां चानवोपस्यो ह्यनौकृत्य करणे
धातुपादोदितोयः १ कर्मण्यपण कर्मण्यपण
देधातोप्रत्ययो भवति कर्मकारः वेदाध्यायः का
ष्टरादः कर्मकरोतीति वेदमधीनकाष्टानिदह
तोमण्यस्योपधेति ह्यदिरोवागमेगढति शारे
संप्रसारितमिवेते शृणोति भट्टेनमतिविस्मया
यतोम्यादौ न भवति यन्नाभिधानात् नत्यप्रदशो
नादिस्यथः स्वावासम ह्यनस्यधोयोशह्ववे
जनेतसेतानेमासासास्यतः पषाकर्मण्यपणदे
घातभवति श्रोतानुपसर्गाः श्रमः स्वरोहयः
धातेरवायः धातुसायः स्वरोहयति धातुमिति
तेमयतेवाश्रयाश्रयिरेवोत्यायिः सातिरकमे
कः श्रोतोविशदोनरुतः शोत्तिकामिवोभक्ति
भ्योणः शोत्तउपधारणोवृत्तिरित्ततः कमुको
त्तायाम् कमेरेनिउवक्त्यश्रतोविशतः वरगा
त्यर्थः भतश्रुतेपभ्यः कर्मण्यपणदेणप्रत्ययो
भवति श्रुताश्रमः प्रत्ययविशेषः श्रुतोश्रुतोये
कारितिरकारः श्रमः मासंशो लयति मांस
शोत्तः मांसशोलाप्रवेकामयति प्रवेकामः प्र
वेकामाकत्याणमावतितकत्याणावारः क
त्याणावारः श्रुतोभतयतोम्यः भतः श्रुः भत्ता
वरगादृष्टवस्येव भवति तयादशोनात् ननुमांस
श्रोत्तयेस्य प्रवेकामयस्य कत्याणोश्रावोयस्य

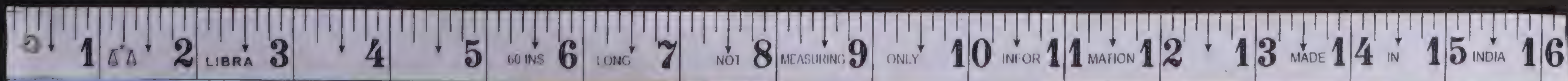
प्रयोभस्याप्येतिवृद्धीदितापिसिद्धत्वात् किंयो
गांभेन समंसां संशो नयतीत्यारिविग्रहे सति प्र
गभूरेति योगांभः परित्यागसिद्धा साकारोभवे
तकमेतत्पपदेरेति तमिभ्यां लोवक्तव्यः सत्त्व
तीत्यते सत्त्वप्रतीताभूतमतेभस्सः भरतमा
श्रुतोनुपसर्गाः कमेतत्पपदेरेत्याकारोतादनुप
सर्गांताद्वातोः इत्यस्योभवति गोरः कम्बुनरः
प्रनुपसर्गारितिकिमवउवासेरायोः वरुवासेर
दातीत्या नास्मिन्स्य घागतेतिवृत्तावित्यस्य
नास्मपपदेरेत्ययोभवति समेतिवृत्तिसमस्यः
विषमस्यः मध्यमस्यः वशास्मात्पुनरेषानास्म
पपदेरेत्ययोभवति कदेनपि वक्तव्यः हा
भ्यापि वतिरेपः पारेपिवति पारपः शोदताः ले
शोषारिषः प्रकृतं नवापतेरितिकमेणीतिवृत्ते
नतास्तीति प्रवृत्ताभ्यां तादृशेताभ्यां कमेतत्प
पदेरेत्ययोभवति रस्यनेन इदानीं प्रसूतेनाये
दासताः तेनत्येष्टप्रशानातशभंप्रददातिशभप्र
दः पथानेप्रज्ञानातिपथिप्रतः विभक्तिनोपेक
तेत्येनेवेष्टानि रितिनोपः ननुप्रकृतिस्स
संतस्येति प्रकृतिभावोत्रशामोतिसमम तेजोतरे
पतापथिन मथिव नातावाणारिकेन इः प्रस्ये
नसिद्धीति तातावनयोश्चरितोत्सवेनाम
स्यानेति॥

इकारस्याकारः योक्तुंतिथकारस्य कृपादेशा
श्रौक्तोसोपथिमश्रुतामितेन स्यात्वेवतेनप
क्ताः सक्ता नातिमार्गिसिध्यनिश्रुत्सुरेयकारा
दोवप्रत्ययेभस्यदेनोपरतिप्रत्यस्यरादेनोपउक्त
तेनपथाः पथापथोनपतेपथापि मारिपथ
तिथानेनेविभक्तिनोपेवृत्तेनिगोतनकारतो
एनपथिभ्यामपथिभिः पथिप्रतात्पारिसिध्यते
तितस्योप्रक्रियायामेष्टोषोनभवति इतिमेव
श्रेयसोददेतेनेविभक्तौ लमायाप्रत्ययनतण
नतत्रिमिन्नकायेयत्यामेनत्यरुतिभावेननिवा
येतेनात्यरितित्याख्यायतेननाप्रपितमेतत्रि
मित्तकः प्रनेतोवृदीत्यतादेशः प्रकृतिभावात्र
भवति नतोपस्तभवमेव पूर्णनेत्रसंवत्प्रवृ
दीमनेनस्वरचननयोस्वरोः परयोभावाप
नतोपस्यविदितत्वारितिसामर्थेनेष्टेति किं
सत्त्वसंदायः सत्त्वसंदायातीत्या समित्यः सं
प्रवृत्तत्वातेः कमेतत्पपदेरेत्ययोभवति गाः
संवृष्टगोसंख्याः वतिरेः व्याजव्याप्रयनेमस्य
नृशरणमतस्याकमेकत्वात् कमेतत्पपदेरस्या
संभवात्समितिकिमविकल्पमावहेविकस्या
व्यायः गष्टक केगशहेरस्यसादनुपसर्गात्
मेतत्पपदेरेकप्रत्ययोभवति इकारप्रत्ययायः
सामगायतेसामगः सामगोप्राज्ञोपासावधा
तकेश्यालोपः प्रनुसर्गारितिकिम् सामसंगा

वा
नो
१५६

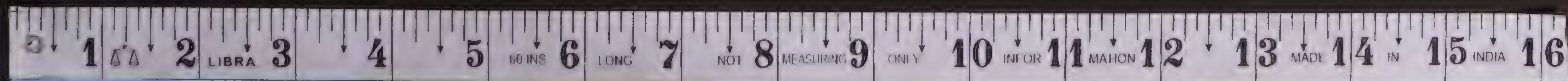
यः शुभा स्वराशोपुः पितृते स्वराशोपुश्वयोरु
पपदयोरनुपसर्गासितेः टकभवतिस्वरोपिव
तिस्वरापः सयपौशोपुः शोशोपासराशोभोमि
तिकिम मध्यपात्तोशतोवपसर्गाः पितृतेरि
किम सरोपातोतिसरापावृषत्तोपाततो शुनु
पसर्गादेत्येवसरापपायः शुभा सजोनुयोनयम
नयोः सजदरातो रसस्मात्कमपपपदेवृषत्त
योभवतिवयोस शुनुयमानेवगस्यमानेशुनुय
मानमतेपताम वयसि आस्थिदरः साकेववदरः
तारियरुमारः आस्थिदरातोसमथः कुरुवदरातो
समथेरमोथः शुनुयमानेरिक्तदरः शुशदरः व
यानुयमनयोरितिकिम स्याताविवभारदारः
किन्नायमथोमवेदेनवेजानातिगोथम आदि
ताम्नोत्प पान्थोनवनेनेशोलवस्यकतेस्म
नम्नोत्पेगस्यमानेफलानेरपेताप्रज्ञतिस्तम्नो
त्यम पुष्पाणिदरातिपुष्पदरः फलदरः तीम्नो
त्येतिकिम भारमादरतिभारादागः शुभा वृद्ध
म आदिताम्नोत्येतिनिवृत्तम वृद्धेप्रजायाम
त्यस्यकमपपपदेवृषत्तभवति प्रजामहेति प्र
जादेः पेशदः शुभासिद्धस्त्रियाविशेषायेवा
गः प्रजादास्तोस्त्रभक्तयोः समस्यनयोरुप
पदयोः कमणरसजोगयाम जपमानस शुन
योपातोरावक्तव्यः यथासेत्यम द्वास्तस्व
कयोरथेयोः स्तम्भरमतीतिस्तम्भरमः दस्त

कणोनपतीतिकणोनपः स्वकः तस्यरुषेकानिव
रुन्मितिनेत्रोनरात्ममस्यापनुक भूटः प्रदरातो
वादेउसत्रयोः भूट शुनवृष्यानेरस्यस्मादेउसत्रव
जितेप्रदरातो कमेपपपदेवृषत्तभवतिप्रदरातोमा
पुथम वनुथरः ननुभूटशुकमेकः तस्यकमोप
पदेकथेस्यात उच्यते शुनभाविनेत्रथः सकमेको
भवति वचुदिथियने रित्रेनस्याथेभुवादिप्रभूटप
दितवान पायतेभूट इतिनस्येव व वनुथरादोत्य
त्ययोगान्मन्यते वरेदभगवेनमतेपरतभुवनमि
देसकलेकरतिनतिमिपुक्ताथरते भजनिनकः
शकलकोऽतिव दृश्यतेप्रदरातोतिनवाच्यम
शुमत्राषिदशाना जराथरः मृथरः गंगाथरः वि
याथरः मानाथरः श्रीयारतिदेप्रतिषेयप्रना
कार्यः प्रदरातोयेपिदेउकमेपपपदेकानोदेउथरः
प्रादरातोदेउथाने शुप्रदरातोयेपिराजराथर
स्तनरातिदेउथः तस्मात्प्ररासरेति सरेकार्यम
सुत्रयारतिप्रमरादनेत्यम पुनरेगस्यमानेगता
रुशोशिशक्तिमोमरेप्रदे वापनरेउत्तरुलोगना
रुशोशिशक्तिमोमरेप्रकमेपपपदेप्रदरेवता
भवति पुनृप्रदः पुनृप्रदः रेउप्रदः रेउप्रदः त्
रुप्रदः त्तरुप्रदः लोगतप्रदः लोगतप्रदः प्र
रुशप्रदः शुक्रप्रदः अक्षिप्रदः अक्षिप्रदः श
क्तिप्रदः शक्तिप्रदः नोमप्रदः नोमप्रदः व
वीनटयोरपुपपदयोविकस्यत्यते वरीप्रदः

चरोणादः चटशदः चटशदः श्रोतृवैभ्यः संज्ञायास शं
 शह्रमवैभ्योपातस्यः संज्ञायाविषयप्रचभवतिवेति
 निवृत्तम श्राणोसंज्ञायासदशोनात् शमितिसंज्ञाया
 कृतव्येशस्यपपदेगुदेरेवमाभूतिस्त्वैभ्यश्चकृतम
 शकारः शंचदः शंभवः शोरोपिकराणो श्रौपिकराणो
 उपपदेशोदृक्त्वमेवमस्यानुभवति विशेषेतेष्वेशयः दे
 दृक्कोविनेशयः पाषाणैश्चकराणोपपदेशशोरः
 श्रुत्वैकव्यः पाषाण्योशोतेपाषंशयः उदरेणाशोते
 उदरेशयः उत्तानादिषुकमंष्टपपदेशशोदोदृक्त्वः
 उत्तानाशोतेउत्तानशयः श्रवादेशोते श्रवाकशयः
 ऊर्ध्वशोतेऊर्ध्वशयः वरेष्वाः वरेण्यशंरस्यस्यापेक
 राणोपपदेशप्रत्ययोभवतिवनेचरतोत्तिवनेचरः
 त्वितरतोत्तिवनेचरः नत्यरुषेकृतिवकृतामितितेशं
 नरात्समस्यालक वरुवचनानकचिदलकन
 भवति मरेषुचरतिमरचरः जलपरः प्रत्यपोतक
 राणोसिधामोप्रत्ययांशम ऊरुचरोमरचरो अत्य
 शोपिच श्रौपिकराणादत्यशोपिउपपदेशेरेदप्रत्ययोभ
 वति भित्ताशंचरतिभित्ताचरः संज्ञायेचरतिसेना
 चरः श्रादायचरतिश्रादायचरः भित्ताचरो प्ररोशतो
 येषुसतेः प्रः अग्रतः अग्रपष्टपपदेशुसरातावित्य
 स्पदप्रत्ययोभवतिप्रः सरतातिप्रस्मरः अग्रतस्म
 रः अग्रस्मरः अग्रस्मरतिश्रान्तमस्यालक एवैक
 नोरे एवैशहेकनष्टपपदेशसतैः दृश्ययोभवति
 एवैसरतोतिएवैस्मरः कनेरोतिकिमएवैदेशंश्र

तौतिस्वेसारः प्राण कुरिदेतनातशौल्यानुलोमेव
 शत्रुशोककलहवैरपादसंज्ञपदेष्टु शत्रुवैरव
 नितैकमेष्टुपदेष्टुः तद्व्यवहारोभवतिदेतौताष्टौ
 न्यनुलोमेवगम्यमानेदेतनिमित्तंन्यज्योत्यंनस्त
 भावता श्रानुलोम्यमनुकूलतादेतौविद्यायायश
 स्तरोपुनव्ययविस्मृति विसर्जनौपस्यसकारः
 कल्याणशोकवरो ताज्ज्येष्टादकारः कलिकारःम
 पुकारः पुनलोम्यसकारः प्रात्ताकारः वाक्कारः
 शत्रुवैरवितैकिस शत्रुकारः शोककारः कलह
 कारः गाथाकारः वैरकारः वादकारः सूत्रकारः
 संज्ञकारः परकारः कथंकेलिकारः कंदपदेवो न
 गदेककारः सान्ताकाराश्चारासंज्ञितव्यते देता
 यविवेतायांभविष्यति इत्यादिकाराद्येनानेतवद
 वारुदेवाविभातिशाशमावाश्रितकर्तृनारीकै
 लिपिलिखितलिभक्तिदेवसेव्यासच त्वादिष्ट
 कारादिष्टवकमेष्टुपदेष्टुः तद्व्यवहारोभवति
 पुदेतनातशौल्यानुलोम्यार्थेप्रारंभः तत्कारः यत्क
 रः कारकः प्रारिकः प्रेतकारः पुनतकारः वरु
 कारः वारुकारः देवाकारः लिभाकारः निशाकारः
 प्रभाकारः भास्कारः पुनव्ययविस्मृति सकारः
 वित्रकारः कर्तृकारः नांदीकारः किंकारः लिपिकारः
 लिखिकारः वलिकारः भक्तिकारः लेखकारः सेव्या
 प्रहोतसेव्याशशोनाशसते एककारः दिकारः
 विकारः निशाशहस्यार्थेप्रसते तथाकारः तथा

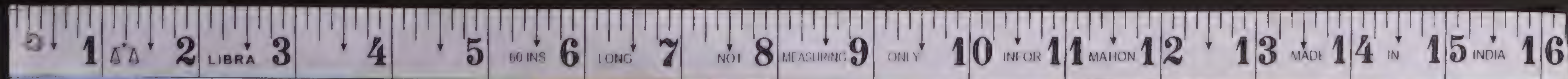

राकरः रत्ननिकरः शवेरीकरः किंरुद्रिपौकिमेश
स्फारारयः शति कमेणपमानेसवेवत्यते प्रतस्तारि
त्तारेवासिदेकिंशहोपारानेनतगायभिवारविक्रमने
ननेरिकरः रिवसकरः प्रदस्करः भक्तकाररसारि पि
नकरवशाकरकरकारायादेमोसियोतनक्तरोभाक्ते
करोसारितक्तगायक्तगाकिंकरावराकराशमारयोय
रिदृष्टास्तराप्रसारिप्रपदतोपाः भूतो कमेराहे कमे
शहेकमेणपपरदृजः रप्रत्ययोभवति भूतो गम्यमा
नायाम भूतिवेतनम कमेकरोतोतिकमेकरः भूता
वितिकिम कमेरुतुरुजः सप्रणपापकमेसंपरे
खेतिकिंशहोपारानेनतगायभिवारविक्रमने
ननुतसकृतंमवेतिकमेणोमेवोक्तेकमेराहोप
परेतायते नदिसत्वायम इत्तंभशक्तोचोदिवत्स
योः स्तम्भशक्तोः कमेणोः उपपदयोः रुजः इत्यम
योभवति यथासंख्येचोदिवत्सयोरथयोः स्तम्भकरिः
चुरिः शक्तुत्वारिवत्सः चोदिवत्सयोरितिकिम स्तम्भ
कोरः शक्तुत्वारिः इत्येतमितिनाययोः पशो इतिना
यशहोयोः कमेणोरुपपदयोः रुजः इत्यम यथाभव
तिपशवयशतिदरतिदरः पशः नायदरिः पशवि
तिकिम इतिदरः नायदरिः रुजइतिनक्तनेवेति
याते फलमलरनः सप्रदे पप्रकमेसपपरेप्रदेरि
सभवति फलानिश्रुत्तातिफलेशुरिः फलमलरन
पलेमफलेशुरिरात्सम्भिरितितेजानेनेपातनात
मलेगुस्मातिसलेशुरिः रजोशुरिः देवपानयोरपेः

प्रनयोः कमेणोरुपपदयोः प्राप्त्रम्यामाविसम्भरस
भवतिदेवानामोतिदेवाणिः वाताणिः शान्तादरयो
द्युजः त्विः शान्तादरयोः कमेणोरुपपदयोः
इभुजः त्विप्रमयोभवति शान्तानेविभतिशान्तेभरिः
एवमदरेभरिः त्वानुवेधनातुरुस्वारुषोतिस्मागमः
उदरशहस्यायोः गुप्तनेनेनक्तुम्भोः नदरेभरिः प
नेः त्वश एनकमनेरमस्मारिजेताक्तमेणपपरे
त्वशप्रमयोभवति एनेः कारितसेवेयोश्कारव्या
त्वानातुंगसेनयतिप्रंगसेनयः ननमेनयः रु
स्वारुषोतिस्मागमः शान्तास्तनमुनेरुत्तासप्रये
पुथेटः शान्तास्तनमुनेरुत्तासप्रयेपप्रकमेसप
परेप्रथेटः त्वशभवतिशान्तात्ययतिशान्तिभयः त्व
शान्तिसेधतरोनानामाकारोनास्तिप्रविकर
तोइतिनिषेधातुत्वानुवेधनारोवस्पोपपदस्येति
शान्ताशहस्यारुस्वः एवस्तनेधयः मुनेधयः कृतं
धयः शान्ताधयः प्रथेधयः एवंकमेगमः नागे
करमुष्टिपातोनामिकाससधम नागारिप्रक
मेसपपरेप्रथेटः त्वशभवतिधमशान्ताप्रिसे
योगयोरिसम्भानादिधयः नादिधमः रुस्वाग
मोशान्तानकरेधयः करेधमः मुष्टिधयः मुष्टिध
मः पातोधयः पातोधमः नामिकधयः नामि
केधमः रुस्वागमो वदविभरुस्तिनेप्रतदः वद
विप्ररुस्तिनेप्रकमेसपपरेप्रतदः त्वशभव
तिवदरेतरतिवदरेतरः विप्रेतरः तिनेतरः प्ररु

संज्ञानरुसागरागमः रुस्वाकृषोपित्यरुस्वसवि
कषोरित्यक्तमस्यसंयोगानलोपः यथासकारा
नरसागमेकतेसंयोगादेतुटः सलोपः तदादेनोत्
नोगुणान्त्वमवाननशयोः कसंयोः त्वशभवति वात
शानोतिनषवेवजयेगुटजहातिभ्यश्चितेनोतरात्
वातमनेतिवातमजाः मजाः शलेनहातिशलेनहाः
प्रस्योपेदशः प्रस्येयशः इत्येतयोः कसंयोगरूप
दयोः दयोः त्वशभवति प्रस्येयपण्यानशहाः उ
पेपण्याः प्रस्यराः प्रस्येयपण्यातिप्रस्यप्रतिषेधः
नजः दारिक्रियायासंवेधानस्येनपण्यातिरयः
प्रतोयते यदप्येदामस्यात्स्येसदशमेवपण्या
नोत्तयः प्रतोयते ललाटेतपः ललाटेकमेणपप
देतपसेतापेशस्यत्वशभवति ललाटेतपस्तपनः
सितनत्वपरिमाणोषपतेः सितनत्वपरिमाणप
कसंमपपरेपपरिमाणवाचिनिकसंमपपपरेप
वेपणकेशस्यत्वशभवति सितस्यवः नत्वस्यवः
गेदनः प्रतितमः इत्यर्थः परिमाणोप्रस्येस्यवः प्र
स्यस्यवः शाङ्कस्यवः रुद्रस्यवः क्रुलद्रुजोद
होः क्रुलेकसंमपपपदेतस्येयोः रुक्तोभेगेसदश
पणोइत्येतयोः त्वशभवतिक्रुलेसद्रुजतिक्रुलस
द्रुजः प्रलिनरादेनोत्तगुणान्त्वमक्रुलमुदहः ल
हेलिहाभंलिहेरस्मराप्र पनेतिपात्यंतेवहाभयोः
कसंयोगरूपदयोः लिहेः त्वश गुणाभावप्रति
पात्यतेवहेलेद्विवहेलिहः प्रभंलिहः इराशशोक

शोऽपपरे मदीहर्षेऽस्य त्वशभवति विकारणाभा
 वमिति पात्यते शयासाधरतिरेऽस्मरः दोवे स्यापपर
 स्यतिरेराशयस्य रुसः वदेः त्वः प्रियवशयोः प्रिय
 वशयोः कमेणोरुपपदयोर्वदेः त्वप्रत्ययो भवति
 प्रियेवरः वशेवरः प्रत्ययात्करणमुत्तरायं न न
 हितापेरित्रं ताघरे त्वशस्यात् सार्वपातकवद्वावा
 निकरणो सति कारितलोपो न स्यात् अनामिदिक
 शोऽतिनिषेधात् तेन शत्रुतापयशतिप्रयोगः स्यात्
 शत्रुपरयोस्तापेः शत्रुपरयोः कमेणोरुपपदयोस्त
 पमेतापेरस्योत्रंतस्य त्वशप्रत्ययो भवति शत्रुताप
 वनिशत्रुतपः परेतपः रुस्वाप्रवक्तव्यः निमित्ताभा
 वयोभाषया तदोवे निवृत्तौ व्याख्यातायोः कारणा
 दारणस्यादोद्वादि निवृत्तिरपि स्यात् वाननोषत्सदो
 वतयोरपि निवृत्तिर्भवेत् यदि चोत्प्रेतमेव वक्तव्यम
 नपेस्तु कमेकत्वाद्देव्यापारावुप्रयोगात्तत्पदैक
 मेकतेरिप्रप्रक्तस्य देव्यापारोपप्रत्यये शत्रुस्ता
 प्यते तापमनुभवति तेन समानमन्यः प्रप्रेकैतापय
 तीति शत्रुकतेरित नत्वादेतपः शरानितपवत् श
 त्रुतपशति सिद्धेः तापेति नवाच्यम् सर्वकृतभ्रक
 रोषप्रकषः एप्रकमेसपपरेप्रकषादेसायेऽस्य
 त्वप्रत्ययो भवति सर्वकषः कृतकषः नसेप्रभ्रक
 शेषोः यिदिः करोषट्कषोवाप्रः भयति मेव प्रक
 जः भयस्यति मेव प्रकमेसपपरेप्रकृजः यप्रत्ययो
 भवति भयंकरः अतिकरः मेवंकरः तेमप्रियमर

सभरेषाव पप्रकमेपपरेषत्वप्रयोभवति श्रुतव
तेमेकरः सेमकारः प्रियेकारः प्रियकारः मरेकरः मर
कारः भरेकरः भरकारः वेमेवोक्तेपत्तेकमेपपास्या
देवेतिश्रुतिपातदेत्वादिप्रदप्रत्ययवाचनायम भाव
करावोक्ताशितेभवः प्राशितेशब्देउपपदेभवतेः त्व
प्रत्ययोभवति भावेकमेपपात्यायेप्राशितस्यभवन्म
शितेभवः प्राशितोभवत्यनेनशितेभवः ओदनः विशे
षादिप्रत्तादावावुवतेने नाम्निभूतवृत्तिपारिधमित
मितपिसादेभ्यः संज्ञायाम् तस्मन्नतरागोः उभून्
पाराणपोषणयोः उदसंभक्ताश्चनवरणोक्तानिजये
प्रदप्रत्ययस्यानेरुतः दसुपशमेतपसंज्ञापेष्टद
मवेतोपभ्योनाम्पपदेत्वप्रत्ययोभवति संज्ञाया
विषयेरयंतरेसाम विषंभरोविस्मः विषंभराभूप
तिवराकस्याथनेनयोपिप्रगंपरस्मिः यस्ययो
गोथरायणोपसम प्रारदमः राजाप्ररातिनपः सर्व
सदः परेष्टेयाभातशतपरेभुवक्तव्यः निमित्ताभावप
विभाषयाहृतिमिभिर्गितेनपत्तोमसक्तम संज्ञा
त्वादवनाम्पपदेप्रत्ययमेतोक्तातिविस्मयायम ग
मस्य नाम्पपदेगमेः त्वप्रत्ययोभवति संज्ञायांसतेगमः
भुनेगमः तरेगमः जनेगमः सवेगमः योगविभागाउत
रायः उरोविहायसोऽरविहोत उरोविहायसोरुपपर
योः गमेत्वप्रत्ययोभवति नयोप्रत्ययासत्यासरेविहा
वितेनावादेशोभवतः सत्यायाविषयेप्रमागदति
उरेगमः नतो प्रायशोनरपतेविहायमिगदतिविदेगम :

मेसत्तायामपि नाम्पपदेगमेऽप्रत्ययोभवतिसत्ता
यामसेत्तायामपिउरोविहायसोऽरविहोऽप्रत्ययस
त्रियोगेनभवतः भुनेगः तरेगः विदेगः पत्रगः पत
गः सवेगः शतिसंज्ञायामप्रसेत्तायाययायेतगः प्रभ
गः सवेगः दूरगः पारगः पक्षोसवेत्रगंतेनः स्वास
योनिप्रशास्यतिप्रसेत्तायांपारंगमोपिलत्यानविदे
गतरेगभुनेगाव पतेनिपात्यंतेऽसिद्धमागमोनि
पासतेविदेगः तरेगः भुनेगः तरेत्ववितेगदतिभुने
रुदितेगदतिरतिरेः विहायसोविहादेशः पतेगस
वेगमतेगादयोपिलत्यान् प्रत्यतोपिव प्रत्यस्मादपि
पातोः नाम्पपदेऽप्रत्ययोभवति गिरोशेतेगिदिशः
ऊनेषुरमतेऊनेरः प्रनुकामयते प्रनुकः प्रभिकः
कामुकः इत्यर्थः प्रजानायेनायप्रसभसंभिकेस्वा
दित्यमप्रभोकरतितनविद्यतेभीरस्येतिवक्तव्योहो
शोषान्निभाषेतिकस्यमासांतः कामुकस्यदिभो
नास्तिकमातुराणांनभयंनलजातिप्रवृत्तात्
हेतेकमेपपाशोमयोः कमेपपपदेप्राशोषगतो
ववतेमानाहेतेः प्रत्ययोभवतिशत्रुवप्यात शत्रुद
इत्यादिपिगतोक्तोशहेतिशोशदः प्रायशः हेतिग
नोनशमेदः विशेषतोऽप्रत्ययांतइतिप्राशिविदमेव
वाच्यमकमेपपातिकम देनेनद्वतवानुवाचावापि
नभवतिनामिधानातप्राशोरोसोरितिकिम प्रात्र
द्यातः पणक्तोशतमसोः पणायस्यहेतेः क्लेशत
मसोः कमेपारुपपदयोः प्रत्ययोभवति क्लेशमप

हेति केशापरः पुत्रः तमोपरः सयः कथं विषापहोमं
कायः मशकः यो तोरकोपतत्त्वापरः यमनोपेवे
तिप्रत्यपोभवति यो गारभस्तकेशापरः तमः पोर
इत्यारिविज्ञसयः कुमारशोषेयानां निः प्रवयोः क
मणोरुपपरयोः हेतेणोतिप्रत्यपोभवति कुमारचाने
शोषेवातीणोनेविकारश्चापारण्यः हेतेस्तस्मिन्
स्यतः इत्यवज्ञातदस्यहेतेतिवः दृष्टतलो जाया
पयोः नतलो विरुतस्मिन्नर्थे जायापयोः कर्मणोरु
पपरयोः हेतेः दकभवति दकारश्चतुर्थः कः के
यावदिसयः जायावः तिलकः पतिव्रीरेत्वागमद
नेसपथानोपः लमोपरस्येति धृतमउत्तराणि हेति
यमाथोमिदम् नतलोपस्यस्मात्प्रमनुष्यकर्तृविज्ञाया
पयोरुपपरयोः हेतेरकमाभूरितितनजायाचातो
जामिजाभोमः कुमारस्यपतिचातो धृमेरुमायोः इत्य
वनास्तोत्तपोभवति केचित्तवापि दृश्यते इत्यारुः
प्रमनुष्यकर्तृकेव मनुष्यः कतोयस्य धातुस्यस
मनुष्यकर्तृकः नदृत्तमेति कतममासांतः तनोतज
समासः कर्मण्यपपदेप्रमनुष्यकर्तृकार्यवर्तमाना
दातोः दकप्रत्यपोभवतिपितृवृत्तमकफत्रमथ प्र
मनुष्यकर्तृवर्तितिके मनसा रुच्यत्वात्कमकयेश
व्रीराशरायः कृतवः खतः यद्ये मनुष्यदेत्यथेस्यक
नोरुमनस्यशपोतिवचनाद्विषयतिरहेत्यनेन
मरेहेतिनगचातो हस्तोपण शक्तो हस्तकवारयोः हे
स्तिकवारयोः कर्मणोरुपपरयोः हेतेरकप्रत्यपोभवति

हस्तिवः त्रिविधः कवादवाः हस्तिदनेकवारदनेस
मथंरत्यर्थः शक्तावितिकेमहस्तिवानः पानकः क
वादवातः उपनः पाणिचताश्चापिस्थिति एतोशि
स्मितार्थेतिपात्यनेपाणिताश्चवातहेतेः दकनिपा
मेतेचतमेत्यस्वरारितोपश्चपाणिनाहेतिपाणिचः
तारेहेतिताश्चः पाणिचीताश्चोपाणिचातोमः प्र
णानाश्चानः प्रण नप्रपलितपिणान्यस्यलसभगाथ
प्रभृतज्ञावेरुजः व्युत्करणो नगारिप्रकमेसपपदेप्रक
जः व्युत्प्रत्यपोभवति प्रभृतज्ञावेगममानोप्रतथाभृत
स्यतथाभवन्मभृतज्ञावः सव्युत्करणोभवविकर्त
विरुदितिकर्तृविशेषः प्रनप्रनप्रकरातियेतसनप्र
करणापनापः कणोपकंदपलितदकरणाजरेयम
दानवेधत्वादीकारः विषयपरभागभाधानपिप्रकरणो
रुपः प्रेपकरणीप्रार्तिः प्रनेदोपि संध्यायां कियेतेस्य
लेकरणोत्तोरभोजनमसभगेकरणोभंगः घ्राणकर
णोप्रोः प्रभृतज्ञावेनग्राहोनाधिजास्तिरिस्थान
सेतस्याद्यप्रत्यानवानुवेधेपिमागमग्रामेः व्युदः त्वा
नुवेधकरणासनर्थकस्यातप्रभृतः तज्ञावेशनिकिम
नग्रीकृतवानुग्रंथः कियेतेशरनालेनस्वामिनाभृतः
करणोर्तितिकिमनग्रीकृतवानुवोरः विवृतणास्तन
ग्रेकरणादयः प्रयोगः कतेयंवसेगद्वेतेरतिकरणेन
वाद्याश्रयावतते भवः त्विस्त्वकजो कतेरि नगारि
प्रभृतज्ञावेशतिवर्ततेनगारिप्रकमेसपपदेप्रभवते
तिस्त्वकजः प्रत्यपोभवतः प्रभृतज्ञावेगम

मानेनोवकतेरिक्तत्वादेवकतेरिसिद्धौकरणावृत्त्या
करणोमाभूदितिकतेप्रक्तोपनग्रोभवति नग्रे
भावेस्तः नग्रेभावकः पवेपलितेभावेस्तः पलितेभा
वुकः पवेभावेस्तः पवेभावेस्तः स्पन्नेभावेस्तः स्पन्ने
भावुकः स्पन्नेभावेस्तः स्पन्नेभावुकः सभगंभावेस्तः
सभगंभावुकः आद्योभावेस्तः आद्योभावुकः भज
सदोर्णिता नाम्नापदेभजसेवायाम् सदमर्षणोश्चे
नयोर्विणभवतिप्रत्ययोणकारणवद्वाच्यः रका
रश्चाराण्यः वेनोपोरुक्तस्येतिवलोपः प्रयेभाकथ
नसोदाविप्रशणासुजभापोपनेदरेतरावद्वाच्यः
पपेतिदोर्ध्वः उराधारनलाधार उरननयोः निरिहति
हविः व्यापिरुविसरितनिषकावितिदोर्ध्वः सहेस्मा
स्मरतिषत्वम् वदश्च वदशापणोरस्यनाम्पपदे
विणभवतिषट्कारत्तयंवाटिरित्यवाटयोविभागात्त
रायः प्रतासिदश्च प्रनसशब्दपपदेवदः विणभवति
प्रनसचकारोतादेशः नप्रमयोत्तरम् प्रनरदश्चेतिज्ञा
पकान् एपरकयद्वयप्ररोषप्ररोष्य कय्यारिसप
पदेप्रवदः एपरभवति कय्यवदतिकय्यवादनः प्ररो
षवादनः एपरणकारणवद्वाच्यः रकारंश्चय
यः प्रप्रेदयवादनीमतेः प्रवयाउरुशः प्ररोशः सेत
वाश्च एमेनिपात्येतेप्रवस्वानपजेः उक्तस्वानपजे
प्रमस्वानपजेः सेतस्वानपजेः उक्तस्वानपजेः राटः
दस्यत्वेव प्रवयः प्रवयसोप्रवयसः प्रवयजनेपवमु
क्तानिपसतिउक्तशः उक्तशसोउक्तशसः प्रसत्प

उक्तशसम्परेतोतिसेवेसेतवाटोस्मशोशतिर्णि
न प्ररोदास्यतेप्ररोशः कर्मणोनिपात्यने सेतेवदति
सेतवाः सेतवसोसेतवसः सोमेत्यसेतस्येतिदोर्ध्व
मिदेकतरीचोणातिपातनेसेवद्वाचपिरीचोयम
देप्रवयाः देउक्तशः देप्ररोशः देसेतवाः उहेः के
वम् उहप्रप्ररोशस्यनाम्पपदेकप्रमयोभवति
दस्यत्वेव कामानुरूपकामश्च आशोउचात्तमं
उचाचासपेणकामप्रककामउयोत्यादितभवते
प्रदर्शनात् विरुक्मिगमित्वनिसतिमनाम कमु
पदः गमत्यगतोत्तवृष्टः पणाराः जनजननेनो
प्राशोवेतिवापणोनाम्पपदेविरुप्रमयोभवति भ
रोशेकाः प्रेगः विमलः गोपाः नषाः प्रससाः
वातसाः प्रज्ञाः गोजाः सतजाः प्रेजाः विरुकारो
विरुवनोयस्ययः विरुवनोराशेस्यस्यत्तमे प्रदो
नत्रे प्रववतिनेनाम्पपदेप्रमत्तगोरमस्यविदुभ
वति प्रासमभ्यासात्तस्यसतिमस्यात् प्रववतिर्कि
प्रववतिभवतिपवेवेद कय्येव कय्यशब्दपपदेप्र
विरुभवति वशवाययाशामोणवस्वैणामिदेयो
गारेभः पतेप्रणयः ननुवासपेणसापिभविष्यति
पवेतर्दिप्रतोत्तापनेविपेवासपेविपेनोस्तीति
नेनप्रासादराः सम्पादशतिपतेनभवतिकय्यात्तक
यादः सनित्तनिर्धनेपमोपसर्गेपि उपसर्गोपप
देशातोः सनित्तकतिप्रवतिपपतेप्रमयाभवतिप्राप
शहारनुपसर्गेपिवशवोविरः समप्रययः तेनसो

पिभवति नकाभकागौशवांवायंशसिचनुसरणा
शौतेनयैवतैविदिताः प्रातोमनिकुनिचुनिपमे
नितैवभवतिभुतः प्राकारोतेभ्योत्यत्रभवतिस्
हामासपासासपोवासपोवाकनिपोवापद्वावा
हामागायतीत्तम सपावावनिपुनपसगौपिरा
मापासापोवापोवाभूरावादिपाकावापुगैगावा
विजावेतिविदुनोराशतिपेवमस्यकनिष्पातविधा
नातकुनिशविधात्रिकपातकसादीनामेवपेवम
स्यकनिष्पातमित्येभ्यः पेवमेनेभ्यः कुनिपुनभ
वतिविदुत्वस्वपि सयः सपाः पुनपसगौप्रापदो
पुप्रापासोः व्यानराः वयोधाः तनुपाः सोमपाः कि
पुनपातोः किपुभवति उवायोसेसतिगत्वास्त
पातानिभुसतेपातान् यत्तवज्ञावाद्युगोसतिश
निरववेपेतिनलोपः वेदविनश्नस्यकचवगेद
गासेनामितिगत्वेभुः स्वयेभुः शाक्रातिशकवि
निकप्रागिमतस्फशोरकशज्ञेउपपदे प्रतोवभव
तिस्फशानुरकेकिविनितेजोतरेउदकनिषेयान्
उदकस्फशः अतिरप्रदोपिगुस्मिदम् एनेनि
पातनेसतौयत्ततोतिस्तुशज्ञेउपपदेयनेः कि
पुनिपातने यत्तवज्ञावात्सप्रसारणांवासपेगापु
नारिनिहृययेनिपातनमदप्रोतिनिचपशाश
गत्वेभ्यःस्यकिपिदेववनेनिपातनेसगितिसन
विसगैरस्यकिपिस्वरातरः प्रकारागमोनिपात
नेरिगितिदिपनेरितिकमंतीकिपुनिपातनेकृत्वा

कृतेरिपातः

विमस्यकिपिनरोदलोपोनिपातनेवासपेगापुत्पा
योभवतिनिपातनसामर्थ्यात् कमेत्पपमानेसरा
दशोष्टकसकोच उपसोयनेयेननपमानम् उपमान
वाविनिमरादो कमेत्पपपदेदशिरप्रेतगोशस्यदक
सकरतेतोप्रमयोभवतः कमेत्पपेयेयेवशाह्यतकि
पुनसपवदपनेतादशः तादशोतादतः तादतातादक
यादशः यादतः यादक भवादशः भवादतः भवादक
कोदशः कोदतः कोदक ननुभवेत्किंशज्ञोनसरा
दिपयेनानासरादोसोसारणात्त्रययाभवतशहस्र
सरायनेस्यात् समंसारिकार्येपुदिपयेतापवसरा
योः पुष्परसरोः पसांविभक्ताविसंनलोपवचनात्
कृत्ययेनकिपयेतापवदशदसेपकिंकोरतिकिं
कोशारेदशविधानात्प्रवोदिभः पविद्वत्तास्तयान्
ज्ञानेसरादोनामसरादोभिः सहदेहसरादयपव शो
घनेरस्यकमसरादीनिसर्वैर्नैसाभितेनसचदेवद
स्तौयमदवदमस्यौकमवेत्रमवकोमेशमभवेनो
यत्तदमस्यवपवामवालापमप्रदेवशावाम पुनसरा
दयोवशिष्टाः देवदतादयानिहृताः तथापरस्येसरा
नादेहेगापादेयसोपरेतरवशिष्यते एवैमेनेनै
तमवयमयोपमपवमपलोपवमपसोवमपमपसोव
श्येवमोपयेवनेवपवामसेवप्रदेवशावाम यदेवक
मकोपयरादयः परवशिष्टातदादयः एवैनिहृताः
यदेवमवोमशावामित्यसदः एवशेषोभवतिननुभवे
नावितिभवतशहः परोपवशिष्यतेतस्यपुष्परस्य

स्मरासद्वदेष्टुमातृप्रावरेवनिवृत्तेरुचितत्वात्तत्र
हेष्टोषस्मरादीनामपरादिभिरप्यने परस्परस्य
प्यने गतापादेपरपरमतयाभवतोप्रकारेणस्य
होस्मरासद्वदेष्टुमातृप्रावरेवनिवृत्तेरुचितत्वात्तत्र
तितत्राप्येवरादयः किमेतापवतयापरादीनां
संज्ञातेज्ञातरेविरितापरादीनिचेतिसंज्ञातस्यात
स्येदमतत्रभवः ततश्चागतस्यादिषुषुष्टहा
शतेकपेययः तस्यकस्यैयशतिरेयादेयाः तेनतस्या
येतरीयः यदीयपतरीयः प्रदमीयः इदमीयः पको
यः होयः प्रकरीयः प्रस्मरीयः भवरीयः किमीयः
तत्रापिकिमेतापवतयादयः तत्रैकस्यादिकार्येषु
सर्वेषुदिपयेनास्मरादयः इतिपावेकशेषेवृद्धत्वे
वकिमेतकारितिकमणोतिकिम तामेवपरपति
उपमानशतिकिमसद्वदेष्टुमातृप्रावरेवनिवृत्तेरुचितत्वात्तत्र
दत्तवद्वदेष्टुमातृप्रावरेवनिवृत्तेरुचितत्वात्तत्र
दत्तवद्वदेष्टुमातृप्रावरेवनिवृत्तेरुचितत्वात्तत्र
ववनात् सदृशः सदृशः सदृक प्रमशब्देउपपदेपि
दृशरागादयोवक्तव्याः प्रमदृशः प्रमदृशः प्रम
दृक प्रमवेनास्वशतिद्यात्वम् नाम्नाज्ञातौणीनेस्ता
ज्योत्से प्रजातिवाविकेनास्पपदेयातोऽपिनिप्रत्य
योभवतितान्शोत्येगस्यमानेप्रेतृकाराप्रारणाथः
प्रवोक्तस्वायाम्दवादीउप्रभावातत्सभावशर्थः
साधुकारोत्तमज्योत्सेपितत्ताधकारिणितितपाका
तताज्योत्सेशतिकिमशानः गेताप्रजातावितिकिंचा

सामानामेवपिताताज्योत्सिकाग्रनक्तनेपेमाने

उपमानेकतेपेपदेयातोऽपिनिप्रत्ययोभवतिज्ञात्य
येववनम् तान्शोत्येगस्यमानेउप्रः प्रवक्राशानिउप्र
क्रोशीधांतमिवविरोतिभोसविवाकोकिनात्तापो
नोदेसन्तरागागामेनोक्तरोतिकिम प्रमपानिव
भवयतिमाधान उपमानेशतिकिम उप्रः क्रोशानि उ
नाभोत्तायोप्र नाम्नापदेयातोऽपिनिभवेतिप्रती
याभोत्तावदिवयेवनेप्रमदृशोभोत्तायोपवासीवे
खनस्वायाम्प्रमोसवेजोशास्वाकोविमोवतउच्य
तेयाभोत्तापोनः पुण्यमाभोत्तामत्तोरपापिताउ
शोनराः कषायपापितागोथारः शतिपारेकोतत्रेवि
भक्तिप्रवेतिनेज्ञातयागानमपुनः पुनः पितेनोत्तयः
सनः प्रवक्राउ नाम्नापदेसनतानेदस्यस्यापिनिभवे
तिप्रमप्राप्तेप्राप्तेसनिउपपदेस्वातिगंपेववृत्ति
शोभनोमयनेशोभनमानिनोपदोमयनेपदमानि
नोसाधोमयनेसाधमानिनोपदोमयनेपदमानि
पुंवज्ञाधितप्रेस्तेतिपुंवज्ञावोतस्यादितिपुंवज्ञासुक्तम्
सपवपुंवज्ञावद्वदनयने इत्याहुः तेनभाषितप्रेस्का
दस्यस्यापपरस्यनेष्यते त्वद्वोमयनेत्वद्वोमानिनोप
दोतस्यवनभवति प्रमवेप्रमानिनोसेताप्रारणोको
पधानोवनभवतिरतामानिनोपेवसोमानिनोपा
विकामानिनोमनशतिकिमयनेः प्रदृशोमनप्रववोथ
नेदस्यसमतोरित्यकरणात्तत्राथवेतत् त्वपिवा
निकरणायथास्यात् उविकरणोमाभूत्तानितना
स्तिविशेषः त्वस्यात्समाने शात्मनःमानः आत्ममानः

वा
वा
१५५

नाम्नपपदेष्टात्मविषयेमानेवतेमानात्मन्यतेः त्व
शभवति वशज्ञाणिनिष्पत्तेर्नासिद्धाणिनिविशेष
वतिदिनेनत्वशासावाध्यतेइतिवशाद्वैवासाशेषेण
सोपिभविष्यतीतिवैतमेवम बुधात्वादयोपिस्वः
तेषांवापनार्थंवशादेनाणीतिवधययकसुभगमा
त्मानेमन्यतेसुभगमन्यः सुभगमानोपेरितमात्मा
नेमन्यतेपेरितेमन्यः पेरितेमानोपेवश्चात्रेवेवस
वपेवज्ञावोणीत्रेतपवमन्यतौभवतित्वशतेनेशते
रेज्ञाज्ञाणिनोश्चेतिणीत्रेतपवमन्यतौपेवज्ञावति
यानात तेनपट्टीमात्मानेमन्यतेपट्टमानिनीतिभव
ति त्वशितेपट्टिमन्यतेदोचेसोपपदस्येतिरुस्वः रु
स्वारुषोरितिमागमः प्रेवज्ञाषितप्रेस्केत्यस्येवप्रेव
ज्ञावस्यानुवादारिहनभवतित्वट्टमात्मानेमन्यतेत्व
ट्टमानिनीपेवेवस्त्ववंधूमानेनीदज्ञामानिनीपेचमे
मानेनीपातिकामानिनीयुमात्ममानेतत्पत्तेर्णा
णिनिरेवस्वउपत्तेमन्यतेदेवदत्तस्यस्वउपत्तमानोयु
त्तदन्नः करणोतीतेत्वजेः करणोउपपदेष्टोतकाने
यजेः णीनेभवतिश्रिष्टोमेनेष्टवान् यश्रिष्टोमयाजी
करणोइतिकेम वंशमिष्टवान् यतीतेइतिकिम यु
श्रिष्टोमेतयजेत कर्मेणादनः यतीतेइतिवतेमाने
शत्रुदित्यतः प्रागवचतेतेकमेणपपदेष्टतीतेका
तेदनेः णीनिभंवतिसवरुत्सायामेवेष्टतेपितव्यं
तवानपितव्यवानोमातनवानोरुत्सातोम्यशत्रु
दतवान किंः ब्रह्मभूतादृशेष ब्रह्मनभूतादृशपृषप

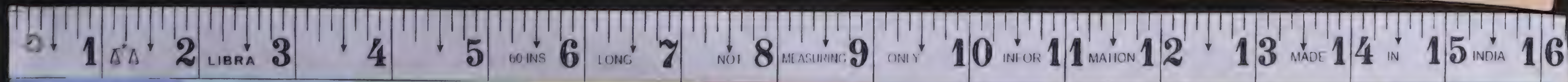
२५ दहेतेः श्रुतीने काले किं भवति श्रुतानां दहनवान्
 तदा श्रुता दहन्ते श्रुतीने श्रुति किं प्रायश्चित्ते वि
 त्तावन्ति विषयमेतानां यम विनाशास्तथा श्रु
 तमात्रवत्त्वान्तात्कम श्रुतदस्याप्रायश्चित्तादौमित्य
 यः न तच्चात्मानं दहनवेत्तमित्यतः कालोऽगम्यते कि
 प्येत्यनेन किं पि मिद्वेति यमाद्यमिरम श्रुतारिष्य
 परेषु श्रुतीने काले दहेतेः किं वेवेत्यत्र नियमश्रुतेन
 तश्चादिष्वेवोपपदेति तेनास्मिन्नुपपदे किं प
 मातृहापितृहापेमातरे दहनवान् सञ्च्यते न स्तवर्गा
 नमेतत् समाप्तापितृश्रुतिक्रलस्तयदाकृत्यते तदामा
 तृचातोपितृचातोति एवैताणीति भवति क्रुजः
 सप्रणपापकममेउपरेषु स्तारिष्यपरेषु श्रुतीने
 काले क्रुजः किं भवति शाभने क्रुतवान् सकृत् १
 णक्रुतपापक्रुत कमक्रुत मञ्जक्रुत परक्रुत यथ
 मापि स्तारिष्यपरेषु श्रुतीने काले क्रुजः किं वेवेति
 नियमः न तश्चादिष्वेति मेनामोपपदप्रवोरोपि किं
 प्रभवति सञ्जक्रुत भाष्यक्रुत चातिक्रुत धातोस्तो
 तः वासश्चोपासञ्कारः भाष्यकारः चातिककारः
 सोमसञ्जः सोमशस्त्रे उपपरेषु नृप्रोभिवेदस्यस्य किं
 प्रभवति श्रुतीने काले सोमसतवान् सोमसतस्यस्य
 तश्च यमापि सोम उपपरे सञ्जः किं वेवेति नियमः न
 तसमाप्तयेति तेन सरोसतवान् धातोस्तोतः वेद
 यो यप्रि शस्त्रे उपपरे विजवयदस्यस्य किं भवति १
 तीने काले वितवान् प्रिमाप्रिवित उपमाने उपपरे

यौततिवान् यतिनताणः श्रेवापरोत्तायामिति नम
 न्मएववरिस्वरविपः स्वरेत्यादौ दिवं प्रभासकायेम
 गमभवेत्तपथोपः कमेवतिहारप्रामनेपरमका
 नः स्वरेशपरिभाषया प्रत्यमवप्रमवोविधानित्यत्रा
 नित्यतेतापितम तेनोपधानोपस्यस्यातिवत्वाभावा
 दचोषेषासीरामिति वस्यकः शामिवमौतिषत्वम् दि
 ककारावेतावित्याहः पकोपणवद्भावेन गुणस्य प्रति
 षेधार्थः द्वितीयः परोत्तवद्भावाद्देतानां चेति प्रामस्य
 गुणस्य प्रतिषेधार्थः शिशोवां न शिशिराणाः दारेन
 स्पृश्वमौनामितोवोरिति दीर्घः द्विवचने कृते प्रमेकस्व
 रत्वारिदनास्तिपेविवा नित्यत्र पत्ताभ्यासलोपयोः
 कृतयोरेकस्वरत्वाद्भवते ननु शिशिराणां स्वरवि
 पिपरिभाषया कृतो द्विवचने दारेन स्पृश्वमौनिकर्तव्यो
 श्रत्नः इदं प्रयोजनम् इदं ककारस्योदस्य भवत्वन
 यतिवमजानरस्यप्ररोत्तायामिति श्रुं योतिनियमा
 त्रिविदोपुनवेगलोपोपयास्यारिति भजोश्रामरेने
 वनेमानेशतत्तानशावप्रथमैकाधिकरणमेत्रा
 याः एकैकाधिकरणस्य सपकाधिकरणोवातये
 प्रथमयापकाधिकरणाः प्रथमैकाधिकरणाः नप्र
 थमैकाधिकरणाः प्रथमैकाधिकरणाः प्रथमै
 कारिकरणाश्चामेवितेवेति द्वेहः धातोर्वन्तमाने
 कालेशतद्वानश्चमेतोपत्ययोभवतः प्रथमैका
 पिकरणेशतत्तानशो निषिद्धोश्रामेत्राशतिप्रस
 यते

देवदत्तेपवेतंपच्यदेवदत्तेपवमानंपच्यदेवदत्तेनपव
 तारुतम देवदत्तापवतेदेदिशामेत्रादेवदत्तेनप
 वनश्रागदत्तेदेवदत्तेनपवमान श्रागद्वपवः शोतता
 नचौशकारः सार्वधातकवच्छेदार्थः अकारश्च
 कोरेत्यर्थः दकारोदेनगुणार्थः सार्वधातकव
 द्भावारति श्रानप्रत्ययश्रान्तोतश्रानेश्रतिमागमः प्र
 प्रथमैकाधिकरणोश्रदत्तोकिमरेवदत्तः पवति प्र
 प्रपवनकिंयाकर्तृत्वस्य देवदत्तस्य प्रथमोतस्यवप
 कसोपकरणमसन्धात्माः भवन्धात्माः विद्य
 मानोवत्ताः विद्यमानोवत्ताः इत्यादौ विना कि
 योतरमौटशप्रयोगदर्शनादवश्यं लस्यमात्तकिंया
 परमपुत्र्यमानमत्रसेभवतिपरपेत्ताणेतदशा
 निवात्मानिप्रपुत्र्यतेप्रतः उत्तरसंज्ञातशान्तता
 नशोभवतः सन्धात्माद्विप्रपुत्र्यतेवाभोम्यते
 वेत्यारिक्रियांतरमवश्यमत्रापेत्यतेयत्रतुसवेद्य
 क्रियांतराकोतानास्तिनशक्तिच्चात्माः विद्यतेच
 क्षाणः भवतिच्चात्माः इमेवभवति यस्तस्याप्रप
 योयसंतशब्दः समाप्रशब्दवदेवपरविशेषणभूतः
 केवलोवाप्रपुत्र्यतेसंतोजनस्यापवश्यार्थः जये
 तिसंतः परः त्वः त्वितारतिमाशब्दप्रयोगेप्रथ
 मैकाधिकरणोपिशोतत्तानशोभवतः आक्रोशो
 गम्यमानेमात्माक्रोशरितेशोतरानसाजीवस्यः
 परावत्ताः त्वदयोपिजीवेति सामेवमानः प्रभुमे
 वजीनः लतणदेवोः क्रियायाः वनेमानेशतिव

[illegible]

राख्यातद्वययोगान्तेपववाक्येभवतः द्वयोःपि क्रिया
योमेत्यात्मानं शान्तत्वात्तद्वैकृतंतातक्रियास्वभावा
देवगुणक्रियाभवतिस्मात्सर्वेयामुत्पाद्येक्रियामपे
त्तनेपरापेतयागुणत्वंभजतेतत्रैकस्यामाख्यातक्रि
यायांमुत्पाद्योक्तत्वेविशेषणभूताशान्तत्वाद्येता
कृतक्रियासमन्वयेभजतेइति तदेकमेववाक्यंभवति
कौपराधोस्त्येनहस्यमानोऽपेत्यतेइतिमुत्पाद्याऽ
पेताक्रियायाः कसमाविशेषणभूताहस्यमानाग
णक्रियापववाक्येसमन्वयेभजतेइतिप्रथमासमा
नाधिकरणपिप्रधानशभवति तस्मादेकस्यामव्याभ
वारगतायंत्वादप्रपञ्चमानायामपिभवति क्रिया
यावत्तशोमाविश्यादौश्रद्धस्यानक्रियाकृतंविशेष
णत्वाद्गुणोभूताएकवाक्येसमन्वेतिशान्तत्वात्
भवति यः कस्यतेत्यतश्चतस्रस्तस्यैकपनक्रिया
दृष्टकसोऽस्त्योभवतीति तद्वत्सर्वेयामभवति क्रि
यापिश्रुयतीतिद्वयोःपिप्रधानत्वात्कंपनक्रियाया
गोणत्वाभावादानशानभवतियेष्याख्याततत्याः कृ
तेनिष्कारुण्यत्वत्वादयः तदेतायाग्रपि क्रियायान्न
गोत्वंदेतत्वेवापराण्याक्रियाभजते तदातस्याग्रपे
शान्तत्वात्तद्वैकृतंभवतः उपकृतंत्वरुत्तान्श्रुः
संभावितादिष्वनन्त्यापि साधुः संवाच्यः प्रसीदन्ति
दिष्वत्रपिसव्यमानोऽयाराधोऽयमानोऽयामदः प्र
वेत्यमानोतोऽतोऽनोऽपेत्यः सर्वेयावनः चतुष्वय
त्रगुणक्रियायाः प्रधानक्रियायाश्चैकमेवकसंभ

का
वा
५५

वतिरप्रधानक्रियायापवाभिधायतेगुणक्रियातुगुण
त्वादेवप्रधानक्रियामनेतिगुणान्तमः आराधयितेश
यत्तदेवतत्तथाहपुननोयः प्रसारयितमभ्यान्तेना
स्वामीपुण्यस्यगोभोगनेतिरक्तम गुणप्रधानरु
पयोपोत्तरेकस्यकमेणः श्रीभयानप्रधाननप्रधाना
न्यापिनोगुणारतिक्रियनविवतावशानगुणक्रियेन
विवतिनविशिष्टकमेप्रधानक्रियायाः कमेभवतीति
मैवाभिधायतेतत्रपत्तमाणाविशेषः प्रथकसमस्ये
नसेवयते शससमाराधयितेनराजेतिप्रतिप्रकृषेण
समाराधयितेनशकामितिबुद्धाप्रपुकेकिमाराधनोय
मैतिद्योतः प्रप्रवाकोगमोक्तुतराकोत्तानिब्रतये
प्रतिवचनपेणगतेतिसेवयतेतत्रतसामान्यमाहौ
प्रपुन्यविशेषकात्तानिब्रतयेविशेषः पश्चादेवप्रयोग
मदतिगुणवस्तुमशकसमाराधयितोमतिपवेप्र
केशरः तिरक्तैवत्यापेप्रनयितंशुः साप्रतंसे
चित्तप्रोमानवितेरातितेसदरेत्यादुतावायंम विप
येवस्तनप्रक्तः विशेषप्रपुकेसामान्यप्रत्येताभावा
नविशेषात्वापिगुणवस्तुक्रियायाः प्रयोक्तुमुप
पत्तेः तेनराजासमाराधयितेनशकशतिप्रयोगाया
यः सेवेस्वरेहापेणानिप्रक्रियेणान्यायंमयासाव
यितेभवतरमवपत्रमेवपाददयविषयासेनत्वम
मन्त्रयोयात्र्यः मयासावयितेन्यायेकैसेयमैति
तथागुणक्रियातोपरुनेकमेप्रधानक्रियायाक्
विरभिधायतेयथाज्ञासमाराधयितेनशकशति

तथाक्वचित्सकमेकैवगुणक्रियाप्रधानक्रियायाः क
मेभवतिगुणान्तराज्ञानमाराधयितेनशकामिति।
वेचचारवक्तुविवतानिमित्तमतरक्तमगुणक्रिया
तरापोवाकमेमावासकमिकास्वतेत्रेसात्रेकसात
प्रधानस्येनिकमेनाम विप्रकृतनयोवाकोप्रथमपत्रे
वृष्यतेशक्योन्तेसामान्यविशेषस्तरनेतरमश
कसमाराधयितेनराजाज्ञासमाराधयितेनशकः
राज्ञानमाराधयितेनशकामितिप्रयोगावितयस्यामे
द्विगिति वेनेः शमुवमुः विरक्तानेदस्यस्यात्यरस्यशत
दः वृष्यरादेशोभवतिपरोत्तावज्ञावभयात्कारर
दितेप्रमयांतरंविदितमगुणाभावस्तरनेगुणारमे
वासेदिःविद्वान् विकल्पेनायेस्मयेतेनेनपत्तेविरन
धानोयात्मने शात्मनेपरमितिपरशब्दोत्रमुद्रह
वाः प्रप्रपुक्तमारिप्रधानप्रत्यप्रान्तेपरसेतोभवे
तिशामरतिकानानाशोस्सामान्येप्रदोतम तेन
सामयंप्रकृमंशततोपरसेपरसेतोभवतः सेनमा
नः शात्मनेपरत्यात्ममोरास्यदोतिसेप्रवाद्रमेनियमे
नकारः शानशत्वत्वपिस्तवानः शात्मनेपरत्यादुणा
भावः प्रोतिकिमशक्तिवयस्तातुशोत्येप्रानदवत्य
तेमययात्मनेपरस्यात्यरसेपरितोनस्यात्कतोदनि
मोतारतिननुगयाशात्मनेपरसेतास्यात्सवेष्टामात्म
नेरतिगुणाभावेसिद्धेनावेयतामनयंकलेस्यात मु
नोतास्यतेशात्मनेपरसेताप्रानदोनभवतीतिनस्माद
रप्रदणामपाथकमेव तदिंशनेतरस्यानवपवसेतामा

वा
१९०

भूतिवमयेम रेतस्यामः शसंउपनेशनेरस्यस्य
स्थानशमपस्यरंकारेशोभवति सवपरकार्येति
कापोरिस्याकारस्यभवति शसोनः वनेमानेश
ज्ञानशाविम्यानशकानशमयेतशसोवक्राणाति
परोसावज्ञावातामिरय्योसाभवति प्रवेत्यनुवृत्ता
नशोग्रहणोमिदेतस्येतिवत्यसाणस्यशानदोपेग्र
णाशंमतेनामितेशक्तः शसनशोसोवासोनश
द्यनेशक्तिवस्तानशोत्येतिशानरः शसोनशाने
शुकारास्यस्यज्ञानशमयेसकारागमोभवति पव
मानः पवमानः यजमानः शस्तिमागमः शारेति किं
सन्तनः रुवाणाः शानरति किं सपवनशानेरत्यने
नागमतेनच्योतग्रहणोपवोतगयेम यारिसादेशः
स्याज्ञस्येननुवृत्त्याशानस्यारेभवेतशुश्रागमपवेति
सातेनग्रहणोनपवोतः कियतेयारिपराः स्यात्यन
मानरमारावस्यवसोरोचः स्यात प्रशजोमानरः
प्रशपवनेयजदेः शनयोः शानरः भवतिपवमानः
यजमानः शस्तिशमोनशानेरतिमागमः शानशा
मिदेसोमपवमानोदेवदत्तः इरेयजमानोमेरति
प्रथमेकार्पिकरणोवतेमानभावेपियथास्यारि
तिप्रत्ययोतरकारणसरकारोनुवेषुतगयः शक्तिर
वयस्तानशोत्ये शक्तोववसितातशोत्यवगम्यमाने
शानरभवतिशक्तोक्तोदनिद्यानाः निदेतेसामयो
तिशानरगमदनेसपथानापः तमोपथस्यतितः कव
वेवदमानः पनुकषमानः कवववदनोचितवयः पनु

कवेणानुगताववाशयः भूषयमाताः मेरयमानः
भूषतामेरनशोत्यशमयः वरुतिवः यारितः कनकस्य
लोस्मदोतानसमाननवापाकाः शमनसमानेति
नसनशोतानवाशकोयस्यत्यनेनशानरः शमपश
शुभमोशनकायः शानरशाननेपदताभावोस्यरस
परिभोपुत्यनेरुक्ततात श्यारिभ्यांशोतरुवे इ
शुष्यनेप्रस्मातशुष्यवस्यानेप्रस्मातरवेतामशुते
रभवति शुक्रदेगम्यमानेप्रथोयस्यासपणामहारथ
येन शस्तिप्रदादेत्कस्वराराविवर्णोतीपरः श
त्तनेपरित्वादानशामः श्योपिशोतानशोशमो
शुक्रदेरति किं रुक्मेणापोयते रुक्मेणापारयति
दिषः शयो दिषप्रसप्रतावित्यस्मानशोतरभवति पा
शवथैसरदिषनप्रथमेकार्पिकरणायोश्रोभः श
जावितिकिमहेष्टिपतिभाषो सजोयतसंयोगेषुज
शोभषनेप्रस्मातशोतरभवति यजसंयोगेगम्यमाने
शानशापिशामः सन्तनयनमानः यजसंयोगेरति किं
सजोतिसरोवृषलः शुद्धः प्रशसायाम शुद्धेप्रजा
यामिमस्यप्रशसायामयेपोतरभवति प्रदेनप्रशसा
यामितिकिमपदेतिवपेचौरः नरशोनतदमंतन
साधकारिष्ठाः शपेकारोपमकिंचुश्रुतीति किं
पेवत्यतिश्रपनस्मातकिंपसहनायानेत रुभेश्रमया
अनुक्रमिष्यामस्तनशोत्यनहमोतिनसाधकारिणो
वकतेरितेवेरित्याः सपान्ययः शोलेस्वभावोयस्य
सततशोलः सपान्ययोथमोयस्यसतहमोथमोरति

वा
वो
१५१

देवतारिसनिश्चयसांनः तेषां तेषां साधकरोतीति त
 साधकरोमयः उत्तरशेवदोराहविष्णुमः तन्पातो
 स्तुभवनिततशोयेतदमोतत्साधकारोचकते
 तेषां लपयोनस्तुतशालः नराचारः तदमोशाभन
 कायेतत्साधकारोतातशीनेकतोकरानवरिताजन
 वारवकराशालोवरनशालः इतितनतदत्कमोतो
 येउपतारः आविद्यायनाः वधमदामउदकप्रणेतारः
 तैत्तनाः प्रशान्तेमंशहातसेशमिष्टोतनमंशथमा
 ताः प्रणयनयमोताः इतितनतत्साधकारोचकतोस
 तामभरयेयत्वेसत्तानिवत्तसतसंसतानिकतेक
 मंताोरितिवष्टोप्राभाबतिष्टारिष्टिनेनभवति साधक
 रोतिसाधुवक्तोतिसतमनोनकारोपातोस्तुशहस्य
 सत्रशोपिगुदणायः यमयानिरुवंधकगुदणोने
 वसानुवंधकस्येतितवस्मानुवंधकस्यगुदणोनस्य
 न भ्राजलेहभूसदिरुविज्ञतिवृत्तिवृत्तिजननाप
 उशोणामिस्तः भ्राजरोमोहभ्रं घनप्रवः भूमना
 योषदमधोरोरुवरी घनवः हृष्य वरगः जननः
 ननोशभमेशतिवा घनवः प्रमृ लजायाप्रमृवेः
 योनितशोलेतदमोतत्साधकारोचकतेरिस्त
 प्रत्ययोभवतिभ्राजिस्तः भ्राजतशालः भ्राजनयमो
 साधुभ्राजतेशतिस्तः पवमलेकरिस्तः भविस्तः
 सदिस्तः रोविस्तः वतिस्तः वधिस्तः वरिस्तः प्र
 जतिस्तः प्रप्रपिस्तः सदिपरिपतिपचासदे

वसनिवासमपनयकायंवातिपषानतशोसारोक्तं
 विविनिनभवतिप्रशवीप्रमायीप्रवादीप्रनामोप्ररापो
 प्रनापोवसेतिवासायंमभौवारिकस्यगुदणाम् प्र
 मभौवारिकैः सद्वयोतनेनाज्जारनायेसारारिक
 सनभवतिप्रयामिताकमन्तमन्त परोमदोः प
 रिशवेउपदेसगतोरदभस्मीकरोचनयोस्तत
 शोलादोक्तंरितिनिनभवतिपरिसारोपरिदाहो
 विसारोसंसारोविसादोयततशोलादोगुहादिनात
 तिपरवदवारिदेविभ्योवृणत् तिप्रेरगोरदपरि
 भाषणवरयकायंवाचिवारिदेवितः देविभ्यश्चयभ्यः
 पोरशवेउपदेततशोलादोक्तंरितुगभवतिचश
 हातविनिगावपरितेपकः परितेपो परिपटकः पोर
 रादीपरिवादकः परिवादीउत्रेतस्येवपरिवदेतप्रपुंते
 इनपेवपरिदेयतेप्रपुंतेपोरेवकः परिदेवोततशो
 लादावततशोलादोवसामासेनवृणाविदितस्तज्ज
 नारावेवकतेरिविदितेनतिनिगावाप्येतेतिवृणद
 णामवासयेतापसेप्यारितिवेनहिनतशोलादिप्रवि
 दितावासयेतामृजादयः पतेनवापेनेशतितापना
 यमनेनकारिकः करानावादकोननवारानामिमा
 रितभवति निर्दिहसक्तिशालायेनेकस्वरविनायि
 व्याभाषसयोवृणा गारिक्ततायाम हिमिदिमायं
 क्तिशउपतापक्तिशविवाधनेवात्वादभतणोपवा
 मनेकस्वरणांविस्तेस्यणशप्रदशनेत्यस्येतेतस्य
 वशादस्तेस्यभाषकयनेत्यस्यवृषशहस्यकणवा

दिवसंतस्यतः शोलादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिनिरेनः
 तिस्रः केशकः त्वारकः अनेकस्वराणांमरुतिशयकः
 नरेशयकेलोपतिरिशतेरसावपातकेरितोयो
 नभवतिप्रापितोय्यापिः गणकः वृत्तिरित्वातेनस्य
 वृत्तौपः नस्यस्वरादेशपरिभाषयास्यानिवृत्तारस्योपधे
 तिरौचोनास्तिवृत्तकारितलोपः नस्यापिस्यानिवृत्ता
 सनरीचोभावः विनाशयतिनतशोचोविनाशकः वि
 नाशोशतिकेवलाणोनिः प्रारित्वातयाभाषकः प्र
 मयकः यणिनाम्येतानांयणापीतिरोचः प्रमवलो
 पः नाशपस्ययोरनेकस्वरादेशवृत्तिमिहेतिवमायं
 गृह्णातेनामवाभिन्नानांकेदारियत्रेतानांचानेक
 स्वराणांवृत्तभवतिकारयिताकरानकेरयिताकरं
 गतः वृत्तपुनर्वर्तमानेवृत्तविधानंविनिर्णयितव्यं
 देविकोशोपसर्गो देवविन्नतस्यकशशहेरस्यवृ
 पसर्गोपपदेततशोलादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिप्रत्ये
 प्रत्येकततशोलः प्रदेवकः पारेदेवकः प्राकोशकः प
 रिकोशकः उपसर्गोशतिकिमरेवयिताकोशातन कु
 पिमुद्विनिशब्दायंभ्योपः कृपिमुद्विनिशब्दानिमुद्वि
 मुद्विनिशब्दायः रस्येशब्दः प्रत्येकमाभिसंबध्यतेकृ
 प्यर्थभ्यामस्यैभ्यश्चशब्दायंभ्यश्चातभ्यस्ततशोला
 दौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिकोपनः कोपनः रोषणः र
 तिकोपायः मुंरनः भूषणः प्रलेकराणः शतिमंशयः
 वलनः कंपनः वेपनः स्फोरणः शहनः भगानः शोभि

धानः कथनः वदनः भ्रमणः वचनः रुशहेरवणाः र
 तिगुणार्थः कविताकवौशब्दः नाशयार्थमात्रमव
 गम्यतेरितुनोस्तिवरेवेद्यतेवरितान्ननवादान रुचा
 देव्येननारेः प्रवृत्तानुवधोरुचारिः रुचादेपोतोः
 खननादेस्ततशोलादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिवनेततशोला
 रोचनः वतनः वधनः स्पंदनः भासनः रुचादेरितिके
 गानातोचंद्रपरायन्येननादेरितिकिमर्षिताप्रशाना
 प्रप्यामोप्रपादोनासत्रेनानामेवानुवातानुवधोतनु
 गुप्सनः तितितणः सोमोसनः सोमोसकः सोमोसा
 वेत्यपीतेवेतिकमार्दिभ्योनुव्रितितेजोनयनवृत्तनः नु
 वृत्तः कृम्यरन्त्यमगुपितलशब्दाव नः सोमः कृमुपर
 चित्तेपरमुगतोपनोचकोपितोचोसगतोससगता
 वित्तिवागुप्रथमिकोतायांनलरोमोशवशोकेपयंत
 तशोलादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिनवनः वृत्तः कृम्यः
 रन्त्यमगुः तथासराणः गपेनः नलनः अर्थगृह्णातर
 हनः शोचनः द्वादीनांचनगोचलनायांनामपुपाया
 नवलनायांनोयोरितित्यन्तापनायमेनेनगतायाम
 नयानसररोपरोताम यकारोतानांसरत्तरोदीपो
 दीदीतमोशे पयंतज्जोलादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवति
 रुचादेष्टेतिशामः कृपितात्तापितासरितादीपिता
 दीतितामप्रसरनः रोपनंपाचनेलवृत्तौत्रेतानोनेया
 रित्वात् प्रकमुगमदनृषभस्यानुषपतपरासकन
 फ्रुदिसायांकमुकांतोगमजगतोपरागतोपयंततशो
 लादौकतेरिगुणप्रत्ययोभवतिशारुकः कासुकः प्राणाय

कः वातकाः वषट्कः भावुकः उपस्थापकापनेपश।
 वोभवेतिप्रोभताप्रकः भेनोभतः पातकमिदमिधोः
 पातकः प्रभुभित्तिनसितिरुद्रोपाकः प्रवरगोभ
 तायाचजायंजयत्यनदित्येकद्विद्वेदनेपषांतातशो
 लादौकतेरिषाकप्रमयोभवतिप्रकारः प्रत्ययायः व
 राकोभिताकोनन्याकोलेदाकोकेदाको प्रनुसलो
 रिनः प्ररुषेः प्रनयोः प्रशब्दोपदेततशोलादौकतेरि
 रनप्रमयोभवतिप्रनयोससयोप्रनसादवयादाव्या
 तप्रकरणाविरितपवशतिप्रसोपपेतिद्विभवेतिनेना
 स्मिन्नास्तिकयंप्रसवितासविताप्रसवैस्येयोरेम
 स्यायेप्रयोगः वासउपनिषत्तानातशोनिकेप्रनास्ती
 तित्तापेनमः जीणारतिविधिपरिभूयणाभ्यमानं नि
 जयेरगागतौटदशारेतितयेतनिवासगमोः रिति
 रिसाचोतिपेष्टयेरतिवाप्रिप्रसे विप्रवः भूसन्नाः परि
 प्रवः प्रवमुद्रिययायभयवतनयोः नजप्रवः प्रसग
 न्नाप्रभिप्रवेः पषातनशोलादौकतेरिनभवतिप्रयो।
 प्रसयोदोतयोविप्रयो परिभवोवमोप्रययोप्रमसो
 द्यपारिप्रिस्परिनिशनेशशभ्यप्रालः दयदान
 मतिरतासगुरगुरोस्पर्शस्यायाम वुगदित्वावित्र
 नोइहजप्रानप्रवः शरुत्तिनायागतोइत्यायेरति
 वानिनस्यलोप्रनपवतिदेशातरोदस्यनतमः पभ्यः
 स्तनशोलादौकतेरिप्रालप्रमयोभवति दयालः
 पदेरिप्रतादालः ॥

उशब्दोपदेसेरीद्वेषपरगतौपतजगतौप्रवेष्टुपा
 केपषातनशोलादौकतेरिस्मभवेति उन्मदनशोलः
 उन्मदनपमोसाप्रुत्तायतिउन्मदिस्मः एवमुत्तदिस्मः
 उत्तदिस्मः उत्तविस्मः तिभुवोः स्तुक् तिजयेभूसन्नाया
 प्रनयोस्तनशोलादौकतेरिस्तुक्भवतिप्रनशोलः
 जयनपमोसाप्रुत्तायतिनेस्मः स्तुक्ककारोयत्तद्वा
 वादगणानायः एवभूस्मः नप्रवतोतिभवतेरिभावः
 प्रान्नास्यातिपविमज्जास्तुः प्रोद्वेषतयेद्वेवत्पेष्टाग
 तिनिप्रमोतितयेतिनिवासममोरेतिवास्तुतिदिस्म
 योइतिवाः प्रवेष्टुपाकेमज्जप्रशब्दोपषातनशोलादौ
 कतेरिस्तुप्रमयोभवति शास्त्रः स्त्रास्त्रः स्यास्त्रः तस्मः
 पत्तोवः परिमास्मः गुणोक्तनेसज्जामार्तैः भुजारीनां
 धरतिनस्यवः तस्यवन्तः कः रमिशोपधितिपोक्तः
 रसोपदेगोप्रुकोत्तायामज्जिप्रवाप्रगस्मेतिप्रशे।
 तापषातनशोलादौकतेरिप्रुप्रमयोभवतिप्रुः प्र
 भुः प्रस्मः गोषवेत्योम्रुक्तोतोभावः प्रमारीनाम
 शानाविनिता शमउपशमेतमकांतापोरमुउप
 प्रमनपमिखरेव भुमुप्रनवस्थानेतस्यप्रसदनैकम
 प्रानोमरीद्वेषपममशानाशमारीनांनतशोलादौ
 कतेरिविनिनभवतिशमोशमनशोलाः शमनपमो
 साप्रुशाम्यतिरतिविनिनचकारउत्तरवरोः कगावि
 मयः इकारप्रारणायः एकारप्रारणायः एव
 नमोदमोप्रमोभूमोउम्मादीरवद्वावास्वोपयेति
 दौचः प्रामोनमेरोसेतयेतिनभवतिप्रुप्रानामिति।

किं प्रसिद्धाप्रसूतेपणोत्तं पुनरुत्तमभनभुनदिवडु
 इति कोऽस्य नानुपासमाससरेनभ्यादुतोच पुनरे
 रयोपुनसमाधाविति वारुजोभेरोभनसेवायं भुन
 पोतनाभ्यवहारयोः भुनोकोरित्येति वादेव प्रयो
 नौदतिवासायामप्रवैरुत्तमोयविदरगोपा३.प
 वः त्वनरातोपुनरुपकामेयमुपयमे यमुप्रयत्ने
 पतौपा३.पवैरेनयगोदनादेसागत्योः योभिपा३.प
 वौपेवोतनशोलादौकतेरिविनिभभवति यो गोरोगो
 भागोभोगोहोरोहोपाकोरोत्यागोपुनरोपाया
 तीयायामोरोगोवोस्त्रोचिणि नोप्रतिनलोपः प्रभ्या
 वातोहेतेस्त्रतिनस्याः शावज्ञावादस्पदनेति नमे
 समिसुतिपविनराम समशब्देउपपदेसजविमगो
 वोसेपुक्तभावेत्तरोगोपवोतनशोलादौकतेरिवि
 णिनभवतिसंसगोसंपकोसंत्वेसंत्वेतप्रपुक्त
 पातोप्रदेताविमोनप्रुप्पोपयतिरोचः तस्यमानुवं
 पातोहस्वः विनिनकारितलोपः तस्यस्त्रादेश
 शतिस्यानिवत्तासनरोत्तवादादस्योपयतिरोचोना
 त्ति वौविवकससन्धकषनवलसाम विशब्देउपप
 देविविशयभावेकप्रवावायामसन्धविष्ठासनेक
 वदिसायः लवकोतोलेसप्रवणकोऽनयोः पवोत
 नशोलादौकतेरिविनिभभवति विवेकोविकस्यो
 विसन्धोविकावोविलावोविलासीलवेष्येव्यतेप्रप
 लावीवामप्रपणप्रपलाप्रकः लवपतपरेत्युक्तं न प्रुम
 यवरवसरपनणम प्रशब्देउपपदेरगतोस्यविनेरेव

रव्यक्तार्थोवाति

उपपादोर्वाभावप्रगुत्तमत्तमप्रपरयात्तमप्रतिने।
 शोतरेवातिकरुताविपातिनत्तमप्रदयात्तः प्रदयात्तः
 स्पदयानः निशत्तः नेशत्तः पादात्तः शोरोपोव्यतेहेते
 नोपयशस्योपिशयात्तमसंगम शोतोस्त्राभ्योवासदे
 शोतोस्त्राभ्योउदसदेकनेयोत्तमभवति शोतेनसदनेपो
 तात्तः उस्त्रात्तः तशाम्रव्यतेनत्तः शारिसरिथेददा
 मिभ्योरुः शारत्तशाननेषदस्यविशारणोपेदयानेदा
 मामात्तः विजवेधनेपभ्यस्तनेशोलादौकतेरिविप्रम
 योभवतिपा३.सडुः राकः पाकः मेकः स्त्रुदिससामक
 क समासात्तः प्रभत्तरोवमिस्त्रोत्रः पवोतनशोला
 दौकतेरिविप्रमप्रययोभवतिक कारोयवज्ञावाच्यः
 समरः प्रययः वस्त्रः सिदिभामिभेजोचुरः जिमिसा
 स्त्रेहनेभासरोमोभेजोशमदेनेपवोचुरप्रययोभवति
 त्वकारोभेजेः वरोकगाविति नस्यगत्वाच्यः सिदिभा
 मोस्तनशोलादौकतेरिविभेजेस्तकमेकनेरिमेडुः भा
 स्त्रः भन्यनेस्यमवभेगुरः विदिभोरिदिरोकरः वि
 रत्ता भिरिवि दिदिहः पवोकरप्रययोभवति वि
 देः कतेरिविदिरोः केमेकतेरिविदेस्त्रात्ताच्यं
 नत्यसलत्तायाकरास्यवेतिविडुः माणनभेडु
 वपुः भिद्यतेतनशोलामित्यर्थः प्रययोभेडुलोके
 कोपयामराण्यते प्रययोभिनतितनशोलात्तयर्थः
 कलेशोभेडुपवः भिनतितनशोलामित्यर्थः लत्तो
 वयोकराकसोपाकामिनीनामाकषण्यतिकरे
 प्रवसिदमंत्रः नौरंभमोदतिमिशदिउप्रदोपोदेवित

वा
बो
१५५

देविननोनपतिप्रसारः तिमिरेभनतिह्मोतः न
लत्यतेसादिरोपिहारः सपेवित्ररस्यः नाप्रथेकः
नाशनिशतपेरस्यरुक्प्रस्योभवतिनतशोलादोक्त
नेतिजागरकः वेकोपितानांयनिनपिरशिवात्म
यन्तरेः जपमाः रत्नारः वरयः पवावेकोपिताता
नातनशोलादोक्तनेरुक्प्रस्योभवति प्रस्येयन
तितनशोलापयनकः गदिनेनपतिनतशोनः जेन
रुकः नपसदेतिपशसः जपादीनावेतिप्रभ्यासस्या
नुस्वारः नस्यवर्णवर्णोतनशानुस्वारानुस्वारवर्णोत
पवेसादिनेदशानितनशोनः देरुक्कः प्रस्येयनवर्णवर्ण
वरकः प्रस्यनलोपः यस्याननीतिनलोपः यजेयदो
रभ्यासस्यदीर्घांतागमेतिदीर्घः तस्यनगावि तस्यवे
कोपितस्याविपरेत्वभवति प्रस्येयननानिलोलवः
एवेणोप्रवः सरोसजः सरोसपः प्रस्येयमाष्टैरुत्त
सपेतिपशसः पवायवलोपविधेवेनवत्पानकिरु
नोरिफोचलकोनितापकाप्रस्यनततानिवेषाभा
वारभ्यासादिकार्यमनधातलोपप्राचपातकैरतेतयो
नरातगुणभावः नतायानेवरः तनः तादशास्येकि
पितानातयातेः यापानेनस्यस्मान्नशोलादोक्त
विवाप्रस्योभवतियायावरः रुदिलयातिनतशोला
पशसः दिवेरुस्वः दीर्घांतागमेतिदीर्घः प्रनेनवरः प्र
स्यनलोपः तस्यनलोपेतिस्थानिवत्ताभावानयोय
ननेयेरतिनलोपः कसिपिसिभासोश
स्याप्रमदोव ॥

कसगतोपिपेसगतौभासरीमौदेशपेस्येष्टागति
निः सरोद्वेषप्रवः पवातनशोलादोक्तनेविवाप्रस्यो
भवतिकस्वरः पेसरः भास्वरः देसरः स्यावरः प्रमदः
केवलस्यानोपसगपूवेस्यनुमरेनोस्तिवोवत्स्योम
रुतोतोभावरः सजोतनशोकरप्र सगतोनिनये
शागतौतागप्रशनेपषोकरप्रस्योभवतिवकारः
प्रस्ययायः ककारोयणवज्ञावायः पकारोधातोस्तो
नरस्यः सदरः सदरोनिदरः निदरोरदरः रदयेनय
रः नस्योरुस्वातानापातोस्तोतः रामस्त्व रामः क
प्रस्योभवतिउकारमोतादेशः गदरः गदरो दी
पिकम्पनसिदिसिकमिस्तेनसोः रोपोदीः कपि
वननेनममोताननप्रवः दिसिदिसायाकसुका
नोमिद्वेषदसनेणप्रवृद्धेभावेपवातनशोलादो
क्तनेविवाप्रस्योभवतिदीप्रः कस्यः प्रनसमदिसः क
प्रः सोरः नप्रः एवेवदिरभावः सनेताशेसभितास
सनेतस्यातोराट्पूवेस्यचशमंस्ततावेत्यस्यभिता
याचायामित्यस्यवनेनशोलादोक्तनेविवाप्रस्योभवते
क्तनेमिद्वेषिकोषः प्रशंसः भितः विरेदिष्टुव वि
उरुद्वेषतोनिपात्यतेविरेप्रस्योनकारागमस्यति
पासनेविरेप्रवयवेरनियदिधानेनरमस्तिनदिप्र
स्यपवनिपात्यतेनागमस्त्युनिद्वेषेतितापका
निद्वेषवद्वेषेविरेप्रवयवेरनियदिधानेनरमस्तिनदिप्र
वविरेः रदुः शारवतापधानोपिनाकिदेव श
कारोतानोकारोतानोवधानोपिनाकिदेव श

वा
को
१९९

वेद्योपमरनेसपभातोपउक्तस्तेषांचनकीलादौकते
 ऐकिप्रययोभवतिपयोदवभवतः दिवेवनेभवतो
 तथः शाकारानांयथापयिः सोमसराथिगोःपा
 याने इत्यनराकिः दिवशाकारस्वराणस्य दारेन
 मेरादरागमत्वेपउपपत्तौपिनाजामयेवाजिज्ञे
 रमतीतयोत्तम सदिदरिवानपतिभ्यः वेकीपितोते
 भ्यः किंवेत्तयः सासारेः वावारेः वाचनैःपापतिः
 वदश्रेकोपितस्यसवलोपरमकारतोपः तस्यस
 यदेशपरभाषयास्यानिवत्तातेनयवधानात्किप्रम
 योपपत्तद्वात्सपिवचीतेसंप्रसारणतास्ति तपि
 त्तमैस्वपोनुतिर नितवापिपासायामवृषसेवने
 निषपशयनपयोततशोलादौकतेरिनजिप्रत्ययो
 भवतिरकारोपभावायः तस्मकउक्तस्वमक
 वोषवेयोअकृतोरभावः अवारिभ्यासारुः अदि
 सायोवारिप्रोभवारनस्तयोः आभ्योततशोलादौक
 तेरिपारुप्रत्ययोभवति प्रवीराभ्यामिवमामयेशरा
 करभिममतेववोवद्वारुवृषभावृसे भियोरुप्र
 कोच निभोभयेरस्यततशोलादौकतेरिक्त
 लकुप्रत्ययोभवतः भोरुःभोलः कृकक्रकावयो
 यतेभोरुकः भोलुकः ततशोततदमेतत्ताप्रका
 तिणाशुणोवोपः किचप्रानिप्रप्रयतिगवस्तुति
 भासाच आनरीमोप्र प्रवीरिसायास ऊनेववशा
 पृनस्ततोवावसुवः पुनरीमोभासरोमोपवाकि
 वभवविविभारुः ॥

उपोपयस्येत्सौलमेरुदेरीरावित्तरुः रालो
 प्यावितिवलोपः ऊकेरात्मस्येतिविद्यमात्स्योगोत
 लोपाभावः ग्रावस्ततग्रावाणस्तोतीतिकिप्रपातो
 स्तोतः पुनभाः प्रयानिपुतिभासासियोभावेप्रपामः
 किपविधोयतेप्रमेयोतिवस्यनेकिवेवययास्यात
 वासृपेणभजारयोमातभुवत्रिति पुतिगमेदेव
 पुनरी गमस्य प्रनयोः किअवतितयोदेवादेव
 वनेभवतीत्यर्थः पुतपुतिस्वाप्योरभासस्येतिप्रभा
 सस्यसम्पन्नगतयमिमनोरिसलोपः ताममः भुवो
 भुः तिसंप्रेष विसम्यपपपदेप्रभूरस्यभुप्रत्ययोभ
 वति विभुः संभुः प्रभुः प्रभुवेनेतस्यलस्यातप्रभुः के
 वनस्यप्रभुरस्यालेषगणिः प्रभुरस्यापयताम क
 मेणिपेदः पुन येदपानेदस्यस्मात्कमेणयेप्रभव
 तिषकारेप्रत्ययायैः तत्सयोगज्जनेनिमिनाभा
 वपारभाषयानिवतेनेनकारोवेविश्यायः योयतेर
 तिपात्री नीरास्यामुपपन्नस्ततरामिमिनिदिपतद
 स्यानदः करणो लोत्रपानेरापः शमुदिसनेप्रमिप्र
 गोपतिरयो पुनस्त तरययनेषिजव विजवा
 पिवत्तरागामिदमेवनेपतपगतोदशदशनेरादव
 एनेयभ्यः करणयेप्रभवतिनोयतेनननेत्रम दाय
 तेनेनरात्रमपवशास्वमयोत्रमयात्तस्तावेतोत्रमेत्रम
 सेकमेकसदोदः वदपमेभ्यश्चित्तस्यपः ववगवरेति
 एसादः ददलोपः पत्रमरेद्रादशोमोतिशस्यवः
 नवगवरेतितस्यरः अन्तारितारापनहीनदेयः यो

वा
वा
१९३

[illegible][illegible]

वा
वा
१५८

[illegible]

ज्ञानशेषमपौभवतः क्रियायां क्रियायां प्रोषेत्
 नतोत्पद्येत्यर्थः कटेकारिष्यन्वृजति कटेकारिष्य
 माणाञ्जति शेषे यथा उपकारिष्यन् उपकारिष्यमान
 इन्द्रतात्परेति शङ्गाः सोमेन यत्प्राणाः परक
 नविशस्य शोचन्तं च परमं रुजोभविशस्य स्पृश
 संस्पृशोत्तमसमायेषो वृजप्रमयो भवति सर्वथात्
 नोभावे कर्तृविकारके संतापो वृजप्रमयो भवति सर्वथात्
 विहारेति कर्तृविकारके संतापो वृजप्रमयो भवति सर्वथात्
 विशतिवेशः स्पृशति उपनिषत्कः सास्त्रिष्योः
 सगता विमस्यास्त्रिष्योः चार्थे च भवति सारः स्थि
 ररम्यः सर्वथापयमपि स्थिरत्वादेव सारमुच्यते य
 थापपाशात्सारमुदरेत रात्रे सारवसपा वृजप्रमयो
 नप्रेसकत्वं तैगस्य लोकाश्रयत्वात् तड्कैलैगसा
 शिष्यलोकाश्रयत्वात् तैगस्येति व्यापाततो सारः व्या
 पितः उपसर्गस्य च मनुष्यवृद्धलपितेति ज्ञानरादेन
 शोचः मत्स्यवृद्धलपितेति ज्ञानरादेन
 तैजोपरमात् सर्ववर्त्मित्यर्थः भावे भावे च वृजभ
 वति सर्वस्वपाशात् नानप्रेसके च कृष्टोत्तरमा
 तात्पराविशेषासमिचित्वा यते वृजने क कालत्तरा
 विभक्त्या वयवस्वरूपः फलप्राप्तिपर्वतास्थितेः का
 रकमुच्यः पात्रार्थभावः पाकः त्यागः रागः वृजोः
 कर्माश्रयोपपत्तिदोषः कृद्भिदिनोभावोदयवृद्ध
 वतोतिवचनात् वृजार्थो भदिनोभावः संख्याकार
 कपो गमण इति पाकः पाकोपाकाः पाकः संपा

यतेपाकेकरोतिपाकेनमोवतिपाकापचनतिपाका
त्रिभुजः पाकसकालः पाकप्रवृत्तिश्चाख्याताभेद
नस्तथातथः स्वभावादेवस्यप्रवृत्तिर्नातिप्रामाण्ये
तोदयवद्वानाभावात्साक्षात्कारकयोगेनादेतिपकव
त्वेननस्यसंस्कारः संख्यासामान्यत्वादेकवचनस्यदे
वदनेनदेवदनाभ्यादेवदनेनाप्रप्यतेपत्यनेप्रपाविवे
तिपेक्षाख्याततयाः कृतानिष्टाकृत्यवित्तादयः तदपि
रितोपिभावः कविप्रवृत्तिरेव संख्याकारकाभ्याप्र
त्यते स्यामिष्टोभाप्रतितामनानिवेशः क्रमेणवत्त
नेमदोतमद्वयवत्तादेवाकतेः संवेपेष्टीयवत्तात्वा
नवदेवभावेऽप्येतेतत्रसंख्याकारकाभ्याप्रत्यतेवे
शेषापेक्षमचरेणपवनीयमसामान्यत्वादेवकवचने
नसंस्कारः प्रानिगयसाख्यातादीनांतिगयागानि
शिष्यतेसनाभावस्यद्वयवदवभासनाभावेनविशेष
निगताभावात् उक्तं च प्रत्यक्तविशेषनिगतासंस्था
याः प्रथमेववः प्रथमावविभक्तोनांप्रसामण्यादिप्र
रुषः इत्यादयोमशब्दानांसांमन्यनोतिनदिपः वि
शेषावचनेतेषांशब्दसंस्कारदेतनेति एकतेरेवका
रकेसत्तायाम् पाताः कतेवानेतेकारकेकमेदाव
भिपेयेवजभवतिसंज्ञायांविषयेप्रकृतितमिति
प्रकारः मोनकारयोः क्रमिमेष्टितज्ञानराशस्यरो
तेः प्रदरेनेनमिमादाः प्रकतेरेनकिमकतेयः क
राणोयः प्रकतेरीपप्रेदासस्यनत्तादृशप्रतिपादक
त्वात्कतेसदृशकमोदावेवचनिमिदेकारकप्रदणं

मत्तगाद्याभिचारविक्रमनेनकवित्कतेयेपिभवति
दोतिरायः कविदकतेयेपिभवतिनोयेमनया
नरास्वरद्वयमोमलनरागोत्रेतिस्त्रियोभावेवा
नुवंपिभिरादिभ्यस्तः सर्वस्मात्परिमाणो भावेप्र
कतेरेवकारकेतिवद्वयमप्यनुवनेतेरूपप्रदरम
तः शाकतत्रयानुसारेणकविज्ञावेकविदकते
रिवकारकेप्रत्ययोमतिः वृत्तनशागलः सर्वस्मा
दातोभावेप्रकतेरिवकारकेभिपेयेपरिमाणोमा
म्यमानेवजभवतिप्रसंज्ञायेप्रारंभः एकस्तेननि
म्यायः दोषूपोनिष्ठावानिमेवेदिराविम्यउमप्रा
द्यामितिज्ञानरागविसनेनेयस्यसत्त्वमपरिमाणो
इतिकिमनिम्ययः स्वरद्वयमोमलप्रस्तादयना
राशनेनरातिथोवांयेतिवचनादेववाप्यनेस
योभावेऽक्तेभवेत्येवतेनप्रसतिः सत्त्वस्मादिति
विज्ञात इत्याभ्याम इदं प्रप्यनेप्रस्मादाकारांतात्
पातोवजभवतिप्रकतेरेवकारकेयेऽप्यथोयते
स्मात्प्रप्यायः दीयतेरायः पायः प्रप्यवसोयनेप्र
प्यवसायः उपसगोरुवः रुशद्वेष्टमस्योपसगोउप
पदेभावेप्रकतेरिवकारकेवजभवति प्रलोकाभः
सेरावः प्रोभरावः परिरावः उपसगोइतिकिमरुवः
प्राणउपरवेतिप्रेमिसंज्ञायां चः सेमिरुवः सेश
द्वेउपपदेद्वेउपतापेष्टमस्यवजभवतिसन्त्यतेमि
त्रितिसंज्ञायः प्रत्यग्रामः प्रउवोरुविव प्रमिप्रणो
दुगतौवनयोः सम्यपपदेवजभवतिउरितप्रज्ञेउप

वा
लो
२३०

[illegible][illegible]

वा
नो
१३१

प्रशब्देऽपपदेऽदेवोऽवमवतिरश्वानोभयेवेरर्म
रतः प्रशब्देऽपपदेऽदेवोऽवमवतिरश्वानोभयेवेरर्म
थनस्पप्रवर्षेणप्रदामित्यर्थः अतोतेराकारेण ह
अवरोहसंस्काराद्वारनेयेप्रशब्देऽपपदेवावमव
ति शवारः उपसर्गस्यचमनुष्येवकलामितेनाने
गत्यस्यदोर्चः पदेप्रवारः प्राद्वारनेरतिकेसप्रवरो
वास्तवः पर्यभुवोत्ताने पर्यशब्देऽपपदेभवतेः वा
वमवतिप्रवत्तानेगम्यमानेप्रवत्तानमनादरः पर्य
भावः पर्यभवः प्रवत्तानेऽतिकेसपरितः समेताइव
नेपर्यभवः शारिरुमवोः शारिप्रपदेरुशब्देमदगतो
इमेतयोः वावमवतिउपसर्गभवतिरातेतिमेषाम
सुदस्तप्रामपवपतोविधायतेप्रवरः शारवः शान्तावः
शान्तवः वेस्तदस्ताराने विजवयेप्रस्मादस्तारानेग
म्यमानेवमवतिशारीतिनिहनेतशब्दात्प्रव्यप्रवायः
फलप्रवायः दस्तारानशब्दानेनसविकर्षोऽगम्यतेनेर
नभवतिनरुशित्वरेकसमोमयेकरोतिवेतिवतेनेसा
व्यवस्थितविभाषातेनस्तेयेनभवतिप्रव्यप्रवयेकरो
तिचोयेणान् शारोरेतिवासयोक्छादेः शारोरेतिवा
सेवगम्यमानेविजः वमवतिशारेः ककारादेशस्य
कायः शारोरेमनिकायोऽदमराशावयेपिचिनोतेः
वमवक्तव्यः स्यादिकायः मुनराशोकयंकौरिसंक
वनिवयेवेत्यनुहस्याभविष्यते सेवेवानोतगथये उ
नरेवप्रथरेवउमराथरेतस्यभावः औन्नराथयेततोना
ज्यावरुचोदिः ॥

यशोमराथयेनास्मितादशोसेवोभयेवेविनोतेवेमवते
प्रादेमकाः देवतिकायाः आस्तानिकायाः प्रातो
नोसमदः सेवः सेवेशतिकेसमरोविनिचयः पुनोत्त
गथयेरतिकेसपशानिचयः पुन स्वशब्देगमिप्रहा
मन् स्वरोताहानोऽवमवोः इदृशादरगम्यगतो
गुदृपादानेपवावपुलभवतिलकोरोवमेलोचमो
मयः वमोवाथः स्वरोतातवयः मयः यवः रवः लवः
वरः दरः गमः गुदः स्वरोतत्तादेवमिदेहृदः अगुदगो
नियमायंमतेनामेषामदेतानोभभवतिद्वारः भारः
संसारः अदिमायामित्यस्यवायोवगोतिहनेवायेच
अवक्तव्यः शारोवापुः शारोवगोः नोशारस्तप्रवरा
दिमानिलतिवारोऽपसर्गस्यचमनुष्येवकलामि
तिदोर्चः उपसर्गदेः अवनवनेपरोररतः शकु उ
पसर्गउपपदेऽदेवमवतिरश्वानोभयेवेरर्म
सावास्याविचसमिषनत्कलाशेषमग्रन् वम्यलो
होमिरेतिवसादेशः उपसर्गोऽतिकेसवासः एवंवेत
वज्र मदेः प्रसोमदवेः मदीदवेरस्यप्रसमोरुपप
दयोदवेगम्यमानेपुलभवतिप्रमदः संसदः प्रसमोरे
तिकेसपरिमादः दवेरतिकेस प्रमारोन्नवधानता
सेवारः व्यथजवाग्रानुपसर्ग मदेः व्यथताइनेनप
मानसेप्रनयोग्रानुपसर्गसतिपुलभवतिसदः व्यथः
मपः पुनपसर्गोऽतिकेसउत्सादः शोभव्याथः उपजा
पः व्याथः कतेरिक्त्यपुदोत्सापोतिवचनात् स्वनद
सोवो स्वनशब्देदसदासेप्रनयोपुनपसर्गसतिवापु

वा
वा
२३२

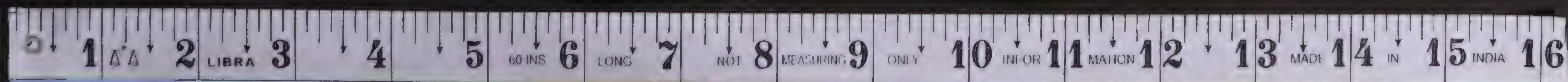
लभवतिस्त्वनेः स्वानः ह्रस्वः ह्रासः अनुपसर्गोऽति किमप्र
 स्वानः उपह्रासः यमः समुपनिविष्ट यमुपपरमेइत्यस्या
 नुपसर्गोऽसति सप्तप्रतिनिष्ठोपपदेष्टुवाप्रतभवतिव्यव
 स्थितविभाषावैयमत्तेनयमाश्विन्नथमेयामः प्रहोउपय
 मोविवाहेउपपासादभंवदकेसेयामनियामविद्यामा
 त्तनप्रमिदाः सेयमानियमाविद्यामापवतदृश्यते नौ
 गदतरपदसनाम निशब्देउपपदेगदगदशब्दाद्योपद
 व्यः स्वनशब्देषामन्ताभवतिनिगदः निगादः निनदः
 निनादः निपदः निपादः निस्वनः निस्वानः अनुपस
 र्गोऽतिनिवृत्तम् स्वनदसोवैत्यश्चस्वनेः केवलस्यतिक्
 न्याविधानात्तेनगादः नादः पादः कृणोवोणायांच
 नौचनुपसर्गोऽतिवचतेतेकृणशब्देइत्यस्यानावुपपदे
 नुपसर्गोऽसतिवृत्तत्वाभवतिवोणायांचविषयेउपस
 र्गोऽतिरेपिउपपदेविकल्प्यत्यर्थः कृणः कृणः निक्
 णः निक्काणः वोणायाः कृणातेऽशब्देः प्रकृणाप्रक
 णादयः पणः पोरिमाणोनित्यम् पणव्यवहारेइत्यस्य
 पोरिमाणोऽनित्यमन्भवतिताम्रिकः काषिकः पणः
 पोरिमाणोऽति किमपाणः वेषपायाः पुत्रेपणः विवा
 दपणः पोरिमाणत्वेनपोरिमाणसाधर्म्यात् प्रहोतेप्र
 श्तेषुविषयेवतेमानात्प्रहप्रहणोऽत्यस्मादित्यमल
 भवतिप्रताणोप्रहः पणइत्यर्थः श्तेष्विति किमप्र
 हः सन्नेः प्रजने सगतावित्यस्यनित्यमलभवतिप्रज
 नोभिषेयेगवांसपसरः उपसर्गोऽभेप्रहणकालः प्रजना
 इत्यनुसारः प्रकसरः प्रसरः प्रत्यजापोतिवचनात्स्वो

रुचाभरणविधि

हेनस्यथायांशवेवेत्यस्यप्रभुपतिविष्णुपदेप्रबुद्धभवते
 हेनस्यरुपादेशः प्रभिरुवः उपरुवः तिरुवः तिरुवः वे
 शाहाउत्तवेस्यापिउमैरुयतेयज्ञनासउरुवः समुदोर
 जः पञ्चत्वे समोरुपपदयोरुजगतिपतायोदित्यस्य
 पञ्चविषयेथान्तयेप्रबुद्धभवतिपञ्चनोसमजः शुभेषोसम
 जः समानस्तसथमाणामितिकोशः पञ्चमरुजः पञ्च
 नोपुन्येषामुदाजः पुन्येषामुदापरोत्तायामित्येषोवा
 बुद्धस्याद्यादेशभावः आदिप्रदे हेननुवतेतेनानिः
 नस्यादपरस्यप्रभुत्वरविशेषात्आदिउपपदेप्रदेगस्य
 मातेहेनोभंयतिरुरादेशप्रभुत्वाद्युद्धमद्युत्थात्ता
 नमाह्वयः प्रोत्ताभः कियनेयस्तसविनेयः समारुयः
 रज्जाभ्यामितिवन्नउपधारुस्वारवक्तव्यः रूपनिकदे
 गवोपानाथंनलाधारोनिपातमुच्यतेनउन्नत्तदेश
 अन्तेचोत्तरेनिपातितौनिपातमाहापेशतिशब्दवस्त्वने
 पानेस्याउपपन्नपनलाशयेतिचकोशः भावेनुपसर्गे
 स्य अनुपसर्गस्यहेनोभावेप्रबुद्धभवतिरुरादेशप्रभुत्वा
 नेहवः अनुपसर्गस्यतिकिसंज्ञातः कथंज्ञातः शुभ्य
 चापीतिवचनात् मूर्तौचनेश्च मूर्तिः कारित्यंमूर्तौग
 म्यमानायाहेतेरुभवतिचनिरादेशप्रभुत्वाद्युद्धमद्युत्थात्ता
 णाथैः दीपचनः विज्ञानचनपवैतेभ्याभूतेभ्यश्चित्तिवि
 ज्ञानस्योद्वननपामूर्तिसाधस्योतचनेमप्रवृत्तनोमेव
 त्यादावत्यत्रोपीतिवचनात् उत्तवेस्यापिकरणोप्यन्या
 देशोप्यन्याधानेयेतेचोत्तरेनिपातितौउद्वनोत्ताधानमि
 तिउत्तकाशेकाशानिउद्वतेउद्वत्यादानमुच्यतेउद्वनः

[illegible]

दशहोनवंपोपस्यतस्मादातोभावेकतरेवकारकेयथ
 प्रत्ययोभवतिद्वौषिगतिद्वयोः सयथः द्वेषकंपने
 वेपथुः द्वादसमदौनेदथुः द्वादसमदौमनथुः द्
 त्रशहत्तवथुः द्वादसद्वहाथुः अनुवंपात्रिमृक्तेननिद्व
 ते द्वादहोनवंपोपस्यतस्मादातोस्तेनपान्तर्येननिद्वमे
 भिपेयैविसक्यमयोभवतिककारोयएवज्ञावायः इह
 भकभाकारोतानेद्वनरुत्रिममपाकेननिद्वेतंपकेमम
 दानेननिद्वेनेरात्रिममददोपशतिदरादेशः द्वादसद्वहाथु
 याविनिद्विशद्विस्वपिरतिथानेयतिभोनरुः द्वादहया
 वृजायामनिद्वगतोशद्वत्तोसायांनिषपशयनेरत्तपा
 यजेदवताः पतोप्रयत्नेपभोनरुः प्रत्ययोभवतिविशो
 षारिष्टः प्रकृतेनवापतेरतिभावेकतरेवकारकेरति
 ववतेनेनत्तनेननिद्वेनेशतेयावृजाविष्टः प्रग्राह्यान्
 योरितिसंप्रसारणाभावः कोष्पूरितिशः स्वमः रत्ताः
 यत्तः पत्तः सोषवेयोश्चकृतोतोभावः उपसर्गोदकि
 उपसर्गोपपदेरासेनकानोकिप्रत्ययोभवतिप्रदानं
 प्रदिः उपापिः संपापिः निपापिः विपमेविपापेसम
 प्रापोनिवत्तनात्प्रेतरशष्टेप्रपपदेथानः प्रेतरकि
 विपापानेविहितेग्रानरात्तुपसर्गोसंज्ञाविधानात्
 नथोनमेतपिः कमेणपोपकरणोच कमेणप्रपपदे
 रासेनकानोकिभेवतिप्रपिकरणोचनलोयतेस्मि
 त्रितिनलोपः शारोपः पाज्जवलत्यात्तेनगोरीयते
 स्मित्गोदानेतोयंकरणापिकरणायमेतिप्रद्वि
 योक्तेः भावेरमेवकतरेवकारकेरतिनिद्वमेत

वा
लो
१५

सवावर्तितेन सियोनियमाभावात्पातोभवेति
त्ययोभवति तदेतद्विशेषः सियामेव प्रयोक्तुः करणं
तिः वितिः सतिः सभावात्किययोतः प्रियामेव
भवतीति सियामित्युक्तमथात्तयस्य सियोग्रतोविशे
षोनास्तेन सियोभावेति न्याय्यात्तमपेक्षेन
सकेभावेत्तुः प्रः चवत्येते पारिशेष्यात्तज्ज्यादयः
प्रेसोतिविवेकः सातिरेति प्रतियोगिको नैव प्र
तेनियामेतेषां प्रतियोगिको नैव स्यति स्यतो नैव प्र
रभावोतिपात्यते दिगतावित्यस्य कमेति गतिः गुण
प्रमिष्टात्तस्य स्योतः जः सौत्रः नस्यापि रोचः
न संशये प्रस्योपधायाः रतिपात्यते नापिनोवारेति
रोचः कोतिरेति कोतोयोः क्तिप्रत्ययसाधयिष्यते
प्रत्ययेन समावेशाय मे न कोतिशब्दो न पाठः
भावेपविगापस्याभ्यः सियामिति वतेनेत्युक्तप्रद
त्यतः प्राकुरपवृष्णाके के रीशब्दे पापानेष्टा गति
भावेयोभावेति प्रत्ययो भवति पतेः चान्वेधेत्यु
ग्रामः प्रत्येष्टा मातश्चोपसर्गो रतिपक्तिः चान्वेधके
रागादृपि भवति पचापगोतिः प्रपोतिः प्रस्थितिः
तिष्ठतेः क्विदृपि भवति यवस्यायामसंज्ञामिति
नेजोत्तरापकाने प्रवस्थाप्यासंज्ञाभावप्रदगो
कमारेति प्रत्ययमनन्तकमोरोनावाचासिगा
नेन सियोनियमाभावात्भावपवत्सावयः इति नहि
विस्पष्टायं प्रनयनोत्पन्नं प्रनयः प्रनरेः प्रनयोस
योभावेकाप्रवृत्त्यापकारो न्वेधः प्रनयनकार

गमायः समनामनिवर्तितेन शोदसविपरिवर्ति
सनिभ्रिणो संज्ञायाम् संप्रवेयोरेजासोः निप्रवे
योषद्व्यपतोः शोदसप्रज्ञः विरताः प्रदपरग
वरागः मनताः इभ्रजेथाः रागाः पंचवसेतायोनि
ष्योसियोभावेकाप्रभवति समज्याद्यादेशाभावः स
मनवत्तस्यातिष्ठानिपत्याशय्यापि ये रसायः
समाधातोस्तोतः विद्याप्रसातो येनैकं ह्यायात्मा
कामाजोदशकोणः प्रदः वेकोवितात्तारपोष्यते
प्रदात्यक्तिहो गेवृषवदनमाकाशवदनं प्रमृष्ट
यावत्कारेत प्रदाता प्रस्यवलोपः यस्याननोति य
तोपः चयोपवित्यामस्य भूमा रभूति सती भूतो
कमेश्वरे मतिवृद्धिप्रज्ञायैभ्यमेति तापकात्तमगये
तिमरायोः कमेति भावप्रत्ययस्तदितः उकारलोप
प्रतत्रेव वक्तव्यः प्रयत्नामगायं याने मगयेति मग
प्रवाद्यानेति रादेराकृतिगतात्तारमगयेति वृत्
प्रतेन तोमग्यायाजेन सतस्यामः सभूपतिः प
काकोदयमारुजगामगदनेवनेरमाको रीयेरे
योमाह्ये कृजप्रवृत्तः कृजः काप्रत्ययो भवति सचर
त्याक्रियासमयसेवावेधात्केयणयणाशिषोयै
तोकारागमः कृतिरमजापोतिवचनात् समेयेच
सगतावित्यस्य प्रत्ययो भवति पारिसयो चशब्दो
जापेकविशेषमार्थः जागयो जागते रकारपोष्य
ते जागया रत्ना प्रयेशब्दो नियात्यते रषो सियोभावे
प्रत्ययो नियात्यते यामाभावः कतेवदशभावाद्यता

वा
बो
१५

निकरानोनाति तदभावमगमिष्यमाभिमनेनव
लेस्यात् शम्भुप्रत्यहारः शम्भुस्तनाविमस्यामयोता
मसिपोभावकारः प्रत्ययोभवतिशोसाविकोकोलो
नपाप्रकास्याप्रयोयाशेनायागोपायाशोमिरु
नुवंपरः क्रिशासितेकाप्रत्ययेरुद्रावृशोदशो
रुवंपेतिनिष्ठायासनिट प्रतः उतरेसत्रेणसोसोदे
नस्यात् गुरोमनिष्ठायासोदः गुरोः गुरुमतोः पातोः
निष्ठायासोदः प्रत्ययोभवतिरेहावपादपक्रंरु
रवेष्टायामपयवृद्धोरिमत्तनरुद्रिवैक्येगुरोरे
तिकेमरुदोचो गुरोपरोतायामनिष्ठायासोदः
तिकेमशामिः रुद्रचंजापेटपतेरुद्राद्रुद्रः वा
नुवंपेभिरारिभ्यस्त्वट् सुकारानुवंपेभ्याथातभ्यः
भिरारिभ्यस्त्वट्प्रत्ययोभवतिरकारः गुणाभावा
द्यः प्रत्ययपातिपेतियास्वरदावितोयमज्जपमजा
इपवेष्टपवातमपुत्तमाज्जपजराजराजः स्वरवे
तितापकाङ्गाः सौतिः तमेतोनावितितेजोतरा
निपातनातइतभप्रत्यस्यनाथः प्रयोपनधावि
तित्तापकातननपुपेततेसत्ययमंगलथेप्रधान
वेपापित्तरादयः इहाथेष्टानुवंपाः प्रतित्तायेतेव
रादयः पितरतिचरायपाप्रयाक्रपाकपेः संप्रसा
रामेकपक्रपायामितेतापकात् नराभिरारिभ्यः
भिरादिरानिशाभितिः विदितिः रुद्रप्रदो
मजापोतिवचनात् पाराशस्वाम आह
एवं ॥

मरातोदेनगुणरतिगुणाभावः रमवर्गोदयकारेते
यमप्रशान्तिः वसाप्रसिमासारेभिरादितेनिकमे
मितसप्रादादनेवसत्यस्योशकमितिवास्तिरपिव
स्तोसंभूमनियोतिनावाक्भारिवोदकमरतिरिद
प्रनेकारावेधनगुदमकारयेसस्यागुहात्ताकमो
गोतोत्रेतातक्रुजः पारापायेतेमेवेनेतिपवमारयो
भिरादयः नृत्पारवसरणोपाः भोषिवितिसूजिक
यिक्रमिचविस्पादितोतिरोलिभ्यश्च जिभोः देता
वित्रेनः वितिसः एताएजायोकथयाः क्रोपकाद
नेववेष्टपयनेस्वट्इतलउत्तादेरुत्तलपेपतेपत्रे
नः पवामरभवति भोषाविताएजाकयाक्रेपाव
वास्वहातोलादोलातलयामास्मिनरतितापकात्
तलाव आतमोपसर्ग उपसर्गोपपदेशाकारोता
हातोरेभवतिउपथासंधाविधानिष्ठाउपसर्गात्स
नोतिसवेतिस्थानेनयसेधमिवसज्जस्वजोमितिते
जोतरात्त्वमउपसर्गोदितिकेमदोतः पौतिः दामा
गायतोतिरेतमस्मितिः यतिस्म्यतोति इतमश्चदे
तिप्रश्नदेतितापकात् शेषेष्टासिचोदितेधिवे
दिकारितोतेभ्योपुः इवमतोष्टयसंदभेष्टासउपवे
शवेष्टट्चलनेवुदियभित्तरनस्तयोः विदिः सामा
यः एभ्यः कारितोतेभ्यस्त्वप्रत्ययोभवतिपवणा
प्रचताउपासनाचट्नावेदनावेदनाकारितोतेभ्यः
कारणादाराणायातेनासाधनाविमाननातापना
प्रथमावृहेणाप्रत्ययपोतिवचनात्कामनाक

मेरित्कारितसंज्ञासनाशेषेभौचारिको
सुतेवौरोरिकस्यतकारितोतत्वादेवसिद्धिः गुंयेर
पोष्यतेप्रेषनाप्रत्ययागुरोमनिष्ठायासेदर्यप्रत्यये
गुंयेतिस्थात् कोर्तिःवाक्तिश्च कृत्संज्ञानेऽवग
नोरषरक्षाणोऽवसाभोत्प्रेरतिवाप्रनयोः प्रप्रत्ययो
भवतिक्लिप्रत्ययकोर्तेनाकोर्तिः प्रतपवत्तापका
टकारस्यनामिनोवारितोर्तः ३षणाशेषः रोमा
व्याघोचने रोमाव्याघोविषयधातोः बुजभवति
प्रवादिकाविचविकाविश्विकाप्रदेरेकाशाव्या
गुहणासरांतरयोत्तरोगेनभवतिप्रेतत्रुराण्यपा
सापातमिद्वेतिमुञ्जतापशमेप्रत्ययारित्यप्रत्ययःश
रोक्तेः प्रत्ययपोतिववत्तादरेसायासियाक्तिः
चोषवसोम्रुतोरभावः सत्तायाम् संज्ञायाविषये
धातोः बुजभवतिउद्गलप्रप्यभजिकावागणप्रप्य
प्रणापिकापतेकोरनामथेयेप्रभाषावार्तिका प
योषादेणोष पयोयेप्रदेमणोवगम्यमानेधातोः
बुजभवतिपयोयेभवतः प्रामिकाभवतः प्रापिक
प्रासनेपयनेचक्रमेणोत्ययः प्रदेपयः पायिकाम
देतेमणोरत्तभक्तिकामेधारयामेगोदनभोजिका
मय्यतावपाव्यतेरत्तभक्तिकोरपारे प्रप्राव्यान
योरेचवत्ता प्रप्रप्राव्यानेवगम्यमानेधातोः
बुजभवतिपतेरत्तवपत्तत्तादयोयथाप्रामाप्र
प्रकोत्तकारिमकाषीः काकारिम काकिण
कारुत्ताम कारुतिप्राव्यानेसर्वाः

कारिकाप्रकारमसर्वाः कारोः सर्वाः क्रियाः सर्वोक्तः
सर्वोक्तोः सर्वेशशम नञ्प्रत्याक्रोशो नञ्प्रपदेधा
नोराक्रोशोम्यमानेशनिप्रमयोभवतिप्रकरणोस्तभू
याततस्याजननिदेवास्तजननोक्तेप्रकारिणाः प्राक्रो
शोशक्तिकम् प्रकृतिः कटस्यसम्यतावपत्प्रतिपत्तया
पत्तत्तत्तदसेवितप्रवृत्तकृत्कृदिद्भाः इदृक्कं ३
म्यारोमंपदोदिभ्यः क्तिप्रेवेतिज्ञातगतक्तिप्रेदत्तम
प्रापोतिवृत्तते क्रमप्रदोमजापि क्रमाप्रदवृत्तावि
दितास्ततोमजापिभवेतिभावकमणोरुक्ताप्रधाने
पिभवेतिरुत्याः प्रायनीयम् प्रापकरणोस्त्रानीयाः
प्रापः करणोप्रदभावेकरणोपकरणयोमोक्तास्त
तोमजापिभवतिप्रवृत्तिवृत्तेरत्यवसेवनसकमेणोप
वेगजभिभुंजतेराजभोजनाः शालयः राजभिरादा
यतेराजाद्वारनानेवासांसिपयतेतितस्मात्पतने
वसतेतदितिवसनम् प्रमप्रापोतियोगाविभासः कि
यतेनेनयथादशानमयोपिक्तनोयत्रविदितास्ततोम
जापिभवेतिपादाभ्यादेयतेपादहारकः गतेचोप्यते
गलचोपकः पुणकतेरिक्तैतिकतेप्रेक्तः कमेण
दास्तः एवंभवतेरनुपसगोस्यप्राणोभूभ्योनुपसगो
तिवृत्तः सोपसगोस्यापिभवतिमहानुभावादिति
तोतमपिनरनिहंताविमस्तापसानाप्रभावशतिपव
मयोपिपथादशानमनुसरणोयाः नप्रेसकभावेक्तः
नप्रेसकनिषयेभावेधातोः कृप्रत्ययोभवतिहसिते
शामेतमप्रापितमप्राचारस्तववेतकृतेकृतप्रप्रा

वा
१३३

भेता प्रवृत्त पातोः नृपसकविषयेभावेप्रवृत्तयोभवति
 करणसदेकारउत्तरउत्तरनुवेधारितोप्रत्ययार्थः इदन्त
 प्रसक्तत्वादोप्रत्ययाशानिः प्रवृत्तमित्यन्तरेणः योगावि
 भागउत्तरप्रवृत्तपदानुवृत्त्यर्थः करणोपकरणयोश्च
 पातोः करणोपकरणवत्प्रवृत्तिप्रकारभेदो
 प्रगफत्तानिभज्यतेयथासाशस्वोऽद्यतेमानोत्वरेने
 पेषतो मन्प्रशाहोपेदिभेदेनेदनुवेधत्तात्रागमः ऐ
 प्रत्यसंज्ञाभेदोपकरणोत्तरपातोऽदकंथोयतेयस्या
 सापकृद्वाटोपरपितयेत्यन्तरस्यामित्यदकस्योत्तरादेशः
 पवेसासंप्रपतेयस्योसासोस्यवतोसास्यवमासावायो
 सोस्यपतिप्रवृत्तयोपेतिमांसस्योत्तलोपः प्रसिंसेत्ता
 योवः पातोः सेत्तायोचप्रत्ययोभवतिवदन्तमशुद्धः प्र
 निगोपवप्रवृत्त्यतेकरणोपकरणयोश्चयोः व्यञ्जना
 ताश्रितिवञ्जनामः रताद्याद्येतेनेनेतिरेतस्फुटः द्वादेचै
 युपसगोस्यतिप्रथारुस्वः पवसुरसुरः सवनेनेनसवः
 शोपकरणभजेत्यास्मिन्नास्मिन्निभगः श्रुवेत्यास्मिन्ना
 करः एतेत्यास्मिन्नास्मिन्नास्मिन्नास्मिन्नास्मिन्नास्मिन्ना
 युगमश्नितप्रसक्तैस्वसञ्ज्ञाप्रसक्तानुवृत्त्या गोवसंत्
 स्वद्वज्जन्त्यापणानिगमाश्च गोवरादयोचप्रत्ययेति
 पात्यतेप्रसक्तार्थवचनम् गावश्चरत्यत्रगोचरः गावो
 वाचश्चप्रवृत्तिमगावरात्तातश्चार्थः वाचतिगतम्
 प्यस्पष्टपतेस्यानेसमनगोवसगतिरस्यनगोचरेति
 संवरेत्यास्मिन्नेवारः वदेत्यनेनवदः अनेत्यास्मिन्नेजः
 प्रसंतेनेनयाजः प्रापणतेस्मिन्निगपणः निगोद्वेत्ता

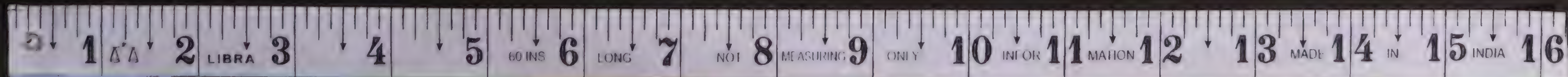
स्मिन्निगमः वशात् कर्षमास्मिन्नितिकषः प्रस्मापवे
 निकषः कर्षाभिरास्मिन्ना कर्षमेत्यनेनक्रमश्चित्तक
 तेरिवकारकेसंज्ञायामितिचञ्च नसेरोसंतस्येनोत्तर
 भावाभावः प्रवेत्तस्वोत्तेन प्रवृत्ताद्येऽपपदेत्तसवनने
 रणयोः स्तज्ज्वादेनेप्रमयोः करणोपकरणयोश्च
 अभवतिप्रवृत्तरेत्यास्मिन्नित्युत्तरः प्रवृत्तारः वशात्वा
 माद्योपिभवतिप्रवृत्तः प्रवृत्तारः वाचुवंधकरणसु
 त्तराद्येप्रवृत्तिरितिकिसप्रतः प्रस्तरः व्यञ्जनात्ताश्च
 जनात्ताह्यतोः प्रसिंकरणापकरणयोश्चअभवतिप्र
 पस्येतिनेनापामागः निघोदेत्यास्मिन्नापामोत्तानि
 घाटः एतेनचञ्चरेकाश्रेष्ठोते प्रात्वनः प्रात्वनः प्रा
 त्वः प्रात्वरः प्रात्वनिकः प्रात्वनेत्यस्मिन्निति श्रुत्याप
 न्यायोभ्यामसंज्ञापावावायाश्च एतेनिपात्येतेप्रथोय
 नेध्यायः निघेत्यनेनमायः श्रितोः कर्मेकरणयोश्च
 अनिपात्यतेऽयुवेत्यास्मिन्नध्यायः सोहेयेतेस्मिन्नाति
 संहारः प्राधिपतेस्मिन्नावायः प्रादृष्टोत्तेजः संध्यत
 रोतानामात्वेकतेचञ्चरात्वावारोपेतिच्येत्यापिः प्रा
 दृष्टोत्तेजोत्तानेधचञ्चभवतिज्ञानमानापरतिने।
 अतरेनिपाततात्तज्ञात्वात्तज्ञानयनेनानयः स्वर
 दृष्टमेत्यन्ताकारापावादयः करणोक्ततेरिवकार
 कश्चित्चञ्चताः स्वदृष्टस्वरुद्रुद्राद्येप्रवृत्त रु
 द्रेचप्ररुद्रेचरुद्राद्वेतेप्रथोयेवातेरुद्राद्वेच्यः
 रुद्रेचप्ररुद्वेच्यवतेमानेप्रवृत्तस्वरुद्रमेतेप्रपदेप्र
 पातोः एतभवतिसचभावकमेणोरुत्तकात्वनयो

वा
यो
१३८

इतिभावकर्मणोभवेतिनवगोभावकर्मणोः कृत्यके
 यथेः कृद्देशः त्वेनतः शब्दस्याभेयमप्रकृद्वेसत्वेन
 दीप्तसशब्दयोः इवत्करः कर्तृभवतासकरः उक्तरः
 सत्वेनकियतेः त्वेनकियतेरितित्वत्वेइवत्करः सभेदः
 उभेदः कथेउभेदयारेप्रारयमुद्धितमगणभावावव
 कृत्यः प्रथवाउभेयमितिपादोप्रकृः इवत्करः स्वधितिके
 कोष्ठमाध्यमकृद्वाकृद्वाथेतिकिमइवत्काथेमता
 गोमयः उरागधः ससाध्यरतिवासत्रपाद्यासश
 हस्यरुत्वातस्याप्ययत्नरागमोनास्तोतिताववेथ
 करणामनराथम कृतकर्मणोभभूजोः इवत्करः
 सकृद्वाकृद्वाथेउपपदेप्रययासोत्यकृतकर्मणो
 श्रोपपरयाः इकृजोः पातोः त्वत्त्वभवतिसत्वेना
 येनभूयतेइवदादंभवेभवतापवेस्वाद्यंभवेः त्वेना
 येनभूयतेइराद्यंभवेरुस्वारुषोमोतशतिप्राज्यशब्द
 समारोमः मुत्राज्याभावनकियायाः कतांसत्वे
 नायः कियतेइवदाद्यंकरः प्रकरणास्याज्याः
 कर्म प्रातोश्चदोशतेः इवदादयोनवतेनेकते
 कर्मणोतनिहनेइवदादियुक्तकृद्वाकृद्वाथेउपपदे
 प्रश्नकायतादातोरेरितिवर्जिताकप्रत्ययोभव
 तिसत्वेनयोयतेइवत्पानः सामोभवपवसपानः
 इः त्वेनदोयतेइदोनाः प्राकृतेनाथाः मुद्राशतेरे
 तिकिमपवदोरेप्रसारिनासदोरेइदोरेइवेनोते
 नभावात्वनदोरेशतेरसारंथातकेरम्यालोपः प्रा
 सिप्रोपराशिपशिमविभ्योवा ॥

इवदादियुक्तकृद्वाकृद्वाथेउपपदेप्रययासोत्यकृतकर्मणो
 प्रहमेदोशतेः निधुवाशालेयमवतितायाम प
 भावाप्रभवेति इवत्तशब्दशयशोनदपतेरतिरः स
 शब्दयोरुपपरयोकराकियतेः प्रासनः इः प्रासः स
 प्रासनः सप्रासः इयोपनः इयोपः सयोपनः सयो
 पुः इदंशोनः इदंशोः सदंशोनः सदंशोः इयंवेताः इयंवे
 सयवेताः सयवेः वासत्रपात्यानिमिहेविकल्पविधा
 नेत्वत्करणावासरपाभावतापनाथेमतेनकारोता
 नापतेत्वत्त्वभवति इवत्काथेककतेकेपतम इवत्प्र
 यायेषोतेइवत्काथोः एकः कतायेषोतेपककतेकः न
 इतमेतिकः समासोनः इवत्काथेपुपातपुपककतेके
 मपपदेप्रथातोः तमभवतिइतिभोक्तमवाढतिभो
 क्तमकोत्ततिभोक्तमकामयतेप्रययवभेत्तेसपवेद
 तिरेककतेकत्वमइवत्काथेतिकिमभोजनंस्मरति
 एककतेकेधितिकिमदेवदत्तमभोजनमिदतिनति
 द्यायाभोजनाथेत्वातेरमावितितमवोरित्यपाथको
 योगः सत्येकितवदुगापिस्यात्समाभूतियोगारभ
 एककतेकतेतनेशयोभधानवलाइवमेवगुणाकि
 यायाः प्रधानकियावुगामित्वातप्रधानसंवेधेनेक
 कारकेणसमन्वयोपपत्तेः कालसमयवेलाशक्ता
 येषुव कालशब्दसमयशब्देनशब्दशब्दकाथेषुव
 शब्देउपपदेप्रथातोः तमभवतिकालोभोक्तमसम
 योभोक्तमवेलाभोक्तमशक्ताभोक्तमयथांमोभोक्तम
 समयोभोक्तमकालारिभरणयंशब्दः संवध्यतेरति

केचित्तेन पुनरुपपन्नं कौतुबसः पदितं काणः पदे
 सतिसमयत्वेनाशब्देनोपादेयौ कालार्थत्वात् वशाद्वा
 द्यशाम्पुपपदेतम्भवति इति भोक्तुम् उपपन्नत्वात्
 मप्रकृतत्वात् मसाम्पत्तेसेवितमकृतं कामोपस्य सकृतं
 कामः गतमानः तैका समनसारपीति तसोमलोपः
 कालादीनो विधायने धातुर्थस्य रागोणात्तेतदात्
 भवति तसेतायाः क्रियायाः स्वभावत्वादेव गुणक्रिया
 त्वात्तेन विपर्ययेन भवति काले भुंक्ते शक्नोति गोषते
 ग्रहेते स्तब् कतेरिक्कुरितिकर्तरेकत्रावाहेतेस्मेवेथः
 तेनायमर्थः ग्रहेते कतां ग्रहेः तद्याविये कतेरिधातो
 स्तब्भवति कस्यावोढाकस्योवोढमदृश्यर्थः भरे
 प्रद्व्योनमसापयोगेतावानेष सनिताथनन्यनम
 वानेप्रगतेमदृश्यर्थः धनमनेनचादृश्यर्थः ग्रथना
 ताब्धालिकोयत्तात्तुविहितस्य सनिताशतिषमो
 स्यात्तगेतासनितेत्यनयोरन्तरात्तत्वेभवेत्तुवात्ताविति
 सिद्धेतेवित्तुविधानेवृणानिहृम्यर्थम् प्रेषातिसंगेश
 मकालेषकृत्याः प्रेषातंप्रैवः प्रतिसंगः कामचारः शा
 मकालोवसरप्रामिः पञ्चयेषथातोः कृत्याभवेति प्रेषे
 भवताकरः कर्तव्यः करणीयः कार्यः प्रतिसंगैक
 लोनत्रपिथानव्योगंतयेवातनोन्यतः प्रामकालेष
 पुनाकरः कर्तव्यः प्रेषादेषलोद्वेति तेजान्तरेणत्वमोवि
 दितायामाधारपषतेति उक्ता प्रपि कृत्याः प्रनविदिताः
 प्रवशकापसर्पयोगानिहृ प्रवश्यंभावशावशकं प्र
 तपवनिदेशारवश्यंशाब्दाद्वावेषकताप्रेत्यस्वरादिनोपम

ग्रथसमूहाग्रथसमूहाग्रथसमूहास्तस्यभावग्रथसमूहस्य
 ग्रथसमूहेग्रथसमूहेव सतिधातोर्गोनिभंवतिग्रथसमूह
 करोत्यवशंकारोग्रथसमूहशतेदायीसहसराद्योव
 शब्दः क्रमानोपबृकषणार्थः तेनकतेयावश्वके
 क्रमग्रथेभवंतिभवितव्यंभवत्येवग्रथसमूहभावेत्यर्थः
 तिक्रतौवसंज्ञायाम् धातोः संज्ञायानिबन्धमयोभव
 तिक्रमग्रथविहितः ततोमशायोत्यर्थः रमयतिरेति
 देवः बोधवंशोऽक्रतौतोऽभावः कारितलोपस्तस्य
 स्वरादेशपरेभाषयास्थानिवद्भावादनतितनोत्या
 दौतिपेवसलोपोभवतिपुटः परस्याभावात्प्रथवा
 रमतेरितिरेतिः नतिकिरोवेष्टेतिपेवसलोपः एव
 मापेतिरोवेष्टनभवतः भवेतोतिभावाः शिणो
 भूभ्योनुपसर्गेरतिभावेकतेरित्वकारकेननविहितः
 कतेयापेभवतिपेवेतिहेतोर्तिनिबन्धः निरभानभ
 सः शब्दः सप्तकस्यासत्त्वकत्वात्संज्ञानिहेति या
 शिवित्वाशिषिचार्थेधातोस्तेक्रतौभवतः तनु
 ताततिः सनुतास्तेतिः नतिकिरोवेष्टेतिपेवसलो
 पोपधरोबोभावः देवापनेदेयासः देवदत्तः एतए
 नेदेयादितिपत्तदत्तः श्रावणोभविष्यतिषयत्वादि
 हेतितोनस्यातनस्यभूतेविधातातश्राम्योतिकादि
 देवेयत्वेनचरानमशशस्यते रतिपेरितभट्टजगद्
 रविरवितार्थोवाचवोपिप्याक्रमकरोत्यवशंकारिणा
 दःपेवसः धातुसंबंधेप्रथमाः धातुशब्दोधातुर्थे
 वर्ततेतेनधातुर्थेसंबंधेसतिप्रत्ययायनविहितास्त

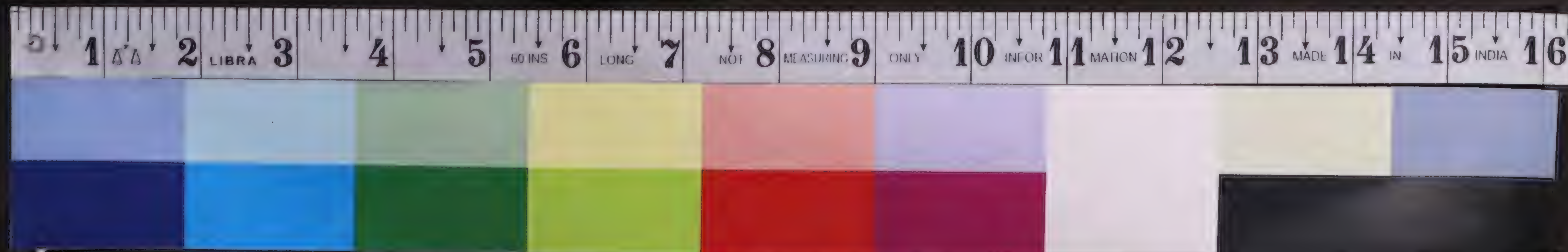
याः परसेताएकरणादेष्टैकपवप्ररुषः कर्तैति एक
 कर्तकत्वेस्फटमेवतया प्रवृत्तानामिमांयस्मादतः
 स्तनभविष्यति मत्स्यसति मन्त्राध्यप्रजेति क्वावशा
 पमवाकाभिधानवत्तामस्यसति मन्त्राध्यप्रजावा
 प्रभविष्यसौति प्रथेपयं वसितेयवत्तामस्यसति म
 पवप्रजावा प्रभवतीति कर्तृकं वा क्रोयसेवेपयस्य म
 वगत्य मत्तया विलोकारविदेराग्निनयने वदनेतव
 करामममहादेवतमः शममुपेयति प्रवाक्यसे
 वेपवनात्रवदने विलोकारकटादं शान्ततमाभविष्य
 मोस्योवगमे सति भवत्येवैक कर्तृत्वमपाकर्त
 भेदेक्वापस्योनागुणाक्रियाप्रधाना नुगामितोनस्या
 ततश्चक्रमकर्तृरुपादेन पोक्ता कृदाच्यतया गतास
 गुणात्वाकोभिने कर्तृकत्वं भुमायभवति क्रियाव
 वृश्चतयोः प्रस्थापेः कर्तृयेत्र क्रियोपापितया वि
 शेषगानेनोक्तायया विरक्तस्येति विरागक्रियाः
 रासनातया कृदाच्यतया कृदेतशश्चप्रतिपाद्यते ना
 तस्याः क्रियाया गतात्वा कारकत्वे गतापश्चक्रियाप
 यावुभुतावानेवतेतस्मिन्प्रशमं प्रमयादरस्यकार
 प्रमयातेन उभुताशचेन प्रतिपादिता भोजने क्वाप
 तस्यानिषिध्यमानायाति हति क्रियाया गतात्वे क
 तृत्वे गतातत्र साक्तापस्योनायागुणाक्रियायाभि
 कर्तृकत्वं भुमायभवति कर्तो मनवभानामनोसत्त्वं
 जायते सत्त्वसाध्यादिप्ररुषो ज्ञानाति उभुतानाति
 वनेते प्ररुषस्तया च्चारिकं करोति रतिभिन्नकर्तृक

तुभ्रोति मत्तादयति प्रवृत्ततयोरेव स्यायमर्थः त
 योः कर्तृकियोर्यं गम्यत्वाद्यत्रावो कयनेतत्र न
 दृष्टिभिन्नकर्तृकत्वं भुमायभवतीति यथायत्नस्य म
 पितशक्तिमत्प्ररुषेण प्राप्यते रति कर्तृकियोगात्ताये
 त्वात्र कथिते प्रतोयत्नस्य मपितद्वद्भवति परसेता
 पारिकेव प्ररुषः करोतीति कर्तृभेदभुमायत्ययने किं
 तुभ्रोति मत्तादयति प्रवृत्ततयोरेव स्यायमर्थः विशेष
 तोनसेवेपः कर्तृरेक्यायकत्वे प्रस्थापेः भिन्नापि
 करणानापि विशेषतो न तयो ह्येतत्तनविशेषातो न वि
 शिष्टत्वं सेवेपत्तमो प्ररुषः प्राप्तवतः कर्तृयेः सेवेपः स
 तद्विशिष्टतया क्रियायां कर्ता यो वक्रियायां कर्त
 रेक्यायकत्वे एक कर्तृकत्वायपयं वस्यतीति यथा
 मत्स्यसति मन्त्राध्यप्रजातेन भविष्यति मन्त्राध्यप्र
 जातान् भविष्यसौति प्रजावत्तामस्यसति मन्त्राध्यप्र
 पि करणानविशेषेण यपवाराययतिसपवप्रजावा
 भवतीति सेवेपः कर्तृरेकत्वायपयं वस्यतीति एवं
 दने विलोकारसमतमः शममुपेयतीति तमसा भिन्ना
 पि करणानसेवेपः वदने विलोकारां ततमाभवि
 ष्यामोति वाक्यायेपयं वस्यतीति यपवदने विलो
 कयतिसपवप्रजाततमाभवतीति कर्तृरेकत्वायक
 त्वात् वरावरयोगे च परोदरः प्रवरोने कटः तयो
 योगे सेवेपे सति धातोः क्वापस्योभवति तत्र विव
 तावशात्परेणावरेण वा धातोयोगे सेवेपे सति धा
 तोः क्वापस्योभवति प्रप्राप्यने दीपवतः प्रनयाप

वा
बो
१८२

रथाकर्मभूतयाशमेनेषिधमातायायोगः शक्तिः
मपवेतीनरीप्रजावरेणपवेतेनकमेणातिक्रमणस्य
योगः उभयत्रापेककतेकत्वाभावात्प्रामः क्वाविपी
यतेनयादिनरोनशामोतिप्ररुषः पवेनस्त्वतिहतीति
भिन्नकतेकत्वमपवेपर्वः सति कामातिप्ररुषः नरोत
तिहतेकरोनयापितेयमतिहतीत्येगम्यत्वाप्रप्रप्र
नेयारेतनरीप्राप्यतेपवेतो नभ्यतेरप्रप्रप्रप्रप्र
यनेतरेककतेकत्वात्प्रवेगौवसिदेयौगोनकायेपव
तात्ताभोत्तपदिप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्र
मानेयातोः कप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्रप्र
र्योः दिप्र
पोत्तापोत्तापयः पिवतिपायेपायेस्मत्तास्मत्ताप्ररुवो
तमतिमोसविवनेनेस्मारेस्मारेसेस्मरासेस्मरासेम
प्राभोत्तपरेतिकिमभुक्तायातिननुक्ताणामेतस्यैव
यदिदेवेचनम नदिदेवेतेतावदेववाच्येपरमिति
नपात्तकमपवेतस्याभोत्तपादन्यापिकविमरेदि
येचास्यारेतिपरप्रदगातेनवोप्रायोपदस्यदिः प्रयो
रोभवतिप्रतेप्रतेसिंवाति कान्त्वेनयाममिवावोप्रा
वपलेपिदिवेवनेपरस्यभवतिवापलेसेधुमः शदि
दिः प्रुप्यस्प्रुप्यस्प्रुप्यवेगोपिपरेदिहृत्वातेभुवनारभ
सेहारकारणायनमोनमः क्विदित्यावेगप्रतेपाद
नायेविद्ययोगोपिदृश्यतेरोवायशांतायनमोनमः
उपदिप्रुपिप्रुप्यमप्योसामोप्येवनेमानानोदिवेवने
भवतिनामप्रुप्येयधमः सामोप्येतिनेजोनगतवा

रणीदिशोऽपप्रोपप्रभूपतिमिरेणावत्तितमशुथ
मकामधोपधतगौरयत्तवित्रात्रिभातिभूमिन
वानधोपोहृदतः पयोपयान सामोप्येउपमयोदिमे
तेतितेजोनगतनेनेहनभवतिउपप्रोपप्रोपप्रोपप्रोप
स्रवुहयः इत्यत्रेसकांसोवुहोनामोस्रवुहयउपपे
वरेतीतिवामेवित्तणाहोप्रायामुपरोतिदेरुच्य
तेपवमन्यत्रापिलत्यानुसादेगापदस्यदिप्रुप्योगोव
सारणीयः क्विदित्यापिदिवेवनेसमामोदस्य
नेइतोदवित्तायतेरति कमेणाकोशेरुजः त्वमुज
कमेणपपदेष्टाकोशोगम्यमानेरुजः त्वमुजभवति
नकारशान्तावाच्यः त्वकारोरोवेस्योपपदेष्टाको
शोगम्यमानेरुजः त्वमुजभवतिनकारशान्तावाच्यः
त्वकारोरोवेस्योपपदस्येय्यः इकारउच्चारणाच्यः
चोरेकारमाकोशतिवृषलेकरमप्रसर्तिकरमप्राको
शतिभायोचौरवृषलप्रसर्तीत्यप्रारत्य्यः किंयासा
मान्यवावोरुजसामामेवसवेविशेषायेतमेवेतीति
उच्चारोपिप्रवर्तते स्वरादेव स्वरावित्ययेगुत्यतेने
नस्वादयेष्टाप्रपदेरुजः त्वमुजभवतिस्वादेकारे
भुक्तेमप्रकारमलवेकारेसेपत्रकारमप्रनाकाया
तप्रारभः दिविषयेसोप्रत्ययानेवस्वादयेनभवतिप्र
स्वाइस्वाइरुत्ताभुक्तेस्वाइरुत्ताभुक्तेपवेमप्रोत्तम
लवणीरुत्ताभुक्तेस्वाइरुत्ताभुक्तेपवेमप्रोत्तम
रेरुत्तेत्यादिनाययेनानमेतिसोहोपाहस्यसमासा
भावः द्येतस्यउक्तयोदिशिगवमेतिसेतनात्कगति

वा
को
१८३

प्रत्ययसंज्ञांशानामासः तेनशादीनामपि नाद्ययेने
तिसमासनिषेधो न भवति प्रकृतप्रत्ययसमासत्वात्
समासे भाविनोति को यं प्रत्ययवेक्यमित्यस्य उपप
देषु प्रत्ययकप्रयोगस्य क्रमः तिसृभूतिप्रत्ययैव
कथमित्यसिद्धप्रयोगस्तदतिशयोक्त्या प्रत्यया
कारप्रचलात्पदेकारं कथं कारमानं भाविकोति यं
सोपरोहतिर्येकारम् दृष्टोत्तं साकस्ये कमेत्तोमे
व कमेत्पपदे दृष्टिरेतत्तोत्तस्य साकस्ये गम्यमाने
ताम्भवतिकम्यारयं वेरयति यं कस्योपपत्तिर्नो
तोवरयनोत्तयः विदुष्यन्ताभेदस्य सापिकमेत्पपदे
साकस्ये गम्यमानो तांभवति द्वास्तान् वेदो भजयति
ये यद्वास्तान् विदति तेन भोजयतो मयः कचित् विदे
स्सामान्यस्यामिदं तितेन ये यद्वास्तान् वेदिते वेदनास
पिविशुद्धां भवति सनायो सा कमेकत्वात्कमोपप
देन स भवति यावति विदतोः यावत्तथा उपपदे
विदुष्यन्ताभेदो वप्राणाधारणोत्तयोः तांभवति या
वदेदं भेदे यावज्जीवमाग्निहोत्रं मरुयात् वमोदरयोः
प्रः वमोत्तदृश्यते तयोः कमेत्तोरुपपदयोः प्रयो
प्यनेस्मादित्रेता नो भवति वमेश्वरे प्रणाति उत्तरप्र
भेदे च मेश्वरे तेनेति तां कारितलोपः वषप्रमाणे च न
पश्चात् कमेत्पपदे वषप्रमाणे गम्यमाने श्वरे त्रिंता
तांभवति प्रेश्वनाकारलोपः गोप्यदृश्यं ह्योदेवः य
त्तोगोप्यदृश्यं प्रमाणे इति किमभूतान्ति तेन श्वदेन यथा
सारविणो न वप्राणासे मयसोति हरे को ते शोतमानसः

वेत्तायेकोपेः वेत्तमवसमत्तदर्थे कमेत्पपदे कृ
शब्देनेवेत्तस्मादित्रेता नो भवति वेत्तकोपे ह्यो
देवः वसंकोपपरिधानकोपं कृमाने प्रपुन्यतेने
नोतीनप्रतिहोति पागमः यलोपः ऊकारस्य वृ
ताः ततोत्तामकारितलोपः वषप्रमाणे श्वरे तेने
वेत्तकोपयित्वा नयां स्त्रातः गात्रप्ररुषयोः गात्रप्ररु
षयोरुपपदयोः स्त्राशो वेत्तस्माद्वषप्रमाणे ग
म्यमाने तांभवति कमेत्पपदमिदं न संबध्यते स्त्रा
तेरकमेकत्वात्तेनाभिधानवप्रातगात्रप्ररुषयोः
कशोरुपपदयोः स्त्रातः तांमयः सतकरो भव
ति प्रत्यया वषप्रमाणे साभिधायको न स्यात्तेने
दिगात्रे स्त्रातिता वद्वेषं गात्रस्त्रायमुच्यते ये वृक
षस्त्रायं वमोदयोगोप्यदृश्यं कमेत्पपद उपपदे
पुप्रेः करणो कर्तवित्तां भवति वमयेन प्रयेतेन
श्चमेश्वरमुच्यते पवसुदरप्रमिति करणो वा वमो
प्यदृश्यते तद्गोप्यदृश्यं मरुतिकर्तवित्ते वेत्तको
पमित्यादावपितेयम् प्रत्ययकृतस्त्रभावे भवेत्तो
ति प्रायकमउदासते विषये करणकजोरावपिदं
नात् तिमलसमूतयोः कषः तिमलसमूतयोः
उपपदयोः कषादे सा चोत्तस्य तांभवति तिमल
काषे कषाति समलकाषमश्च कषादिप्रतेवानु
प्रयोग इति पुनश्च प्रकृतस्य कषे रसं तांमोत्तात्वा
दनुवर्तते प्रतामत्या किं यायाव्यं तांभावाद्गुण
क्रियायाः प्रयोगमात्रमेव न तत्र विषेयः कश्चित्ते

तिसमलकाशमेवेतितामेतात्माकप्रयोगोपिकावेभं
वति ततोयायामपदेशः ततोयायान्तोयानेशहे
पपरेदमादशनेप्रसातपुपवातताम्भवतिमलके
नउपपदप्रभुकेमलकोपदेशभुकेमलकेनोपदेश
मउपदेशमलकेनेतिवाततोयादोनावेमपपदप्र
भावसमासविकल्पः वषप्रमातोःयतोवतिमेक
समानवतेनेनमलकेनोपदप्रभुके दिमायांमे
ककमेकात् पददयपिवरुचोरिः ततोयातेउपपरे
दिमायाहातोमेत्यकिपयासदेककमाकाणाभ
वतिरेनोपदप्रमाः कनयतिरेपवातेगाः कनय
तिरेनोपवातमउपवातेरेनरेनताउपित्वादे
तारेमदिषोदमतिरेनताउमतारेरेनेतिवायावत
प्राभावसमासयोः विकल्पः एककमारेतिकिम
रेनादेमवारेगाः कनयति समम्यावप्रमाणास
माः ततोयादेउपपरेसमम्यावसमम्येतेथानोभं
तिप्रमाणासम्योगेसमानयोः प्रमाणायासः प्रा
सतिसत्रिकषः दोगुलेनोक्तषदोगुलेनोक्तषमिते
भिन्नतिशेगनोक्तषमदोगुलेनोक्तषमदोगुलेन
कषमितेवाप्रसन्नोक्तेशाख्यतेकेशेगदम
केशेप्रगदमितेवाततोयासमम्येतयोरुपपदयो
रुपपदभ्यः पोरपोरायोरुपपरावराकृशाविने
त्वनेपभ्योताम्भवतिसमम्यावोपेपोरुपकषां
तितेशेतरातपासापयोरेनेपासाभ्यामुपपो
पासेयोरुपपोरम

अनोपरोधंगाः

स्थापयतिउनेनोपरोधमनेनपरोधमपाण्यकषेस
क्यन्तयतिपाणिनोपकषेसपाणाउपकषेस
पादानेपरोप्सायाम् पुपादानेउपपदेपरोप्सायोराम्
मानायाथातोः ताम्भवतिपरोप्सादराशयोयां
थावतिशय्यायाउत्पायेउत्पास्तेभोप्रवेस्येतिनेत्रो
तरात्सस्पतः प्रापिदितोमायेः परोप्सायांकिमशय्य
याउत्पायसमाधानेकरोति द्वितोयायांच द्वितोयो
तेउपपदेपरोप्सायोराम्मानायाताम्भवतिवाहेग्राहं
पुथ्येतेपहिग्राहोत्वेवपुथ्येतेपुथ्येतेपुथ्येतेपुथ्येते
नेशतितरात्रगम्यतेपवलोष्टग्राहम् स्वांगपुत्रे पुत्रे
स्वांगोद्वितोयोतेताम्भवतिवास्मिन्नेत्रोद्विप्रेपाणोन
पुत्रेतेनदक्षवमपुत्राणिनिचक्रुत्तनेकोवेनत्यति
भ्रुवेतेपमस्वसंगेस्वांगमिवगुणतेनपायेभाषिकम्
अदेवेमतिमरितेनेनेनभवतिरेवदत्तस्यपुत्राणिनि
कृचकषयतिप्रवेरतिकिमपिउत्तिपकषयति
ययेवेसरेविदारेणतेचस्करेनवेमिपराणनभवतिस
त्यमप्रमरापोतिवचनाउविष्यतिगदिवानरोविदारे
तिपादोपुक्तः विशप्र पतन्यग स्तेदिशो पभ्योदि
तोयातेउपपदेवास्यासेवयोगेसमानयोः ताम्भवति
विशिपतिपादेस्तेदोव्यापमानासेयमानयोरितिने
शेनगतसाकत्येनपदायानांसेवयोव्यामिः अमोत्ता
मामेगेहागेदमनुप्रवेशमास्तेगेहेगेदमनुप्रतापमा
स्तेगेहेगेदमनुप्रपादमास्तेगेहेगेदमनुस्तेरमास्तेन
किंचनगेहेपरिहरतीत्यर्थः अमोत्तापेनःपुनःकर

वा
वो
१८५

नामदशः योवातलायमानायाः क्रियायासंभवति
मिदस्यद्वयस्यतरसंभवातनेनाभोत्योपक्रियैवहिरुच्य
तोहवचनविनाच्याप्तासेवयोरशोतेः गेदमनुप्रवेशम
नुप्रवेशमास्तेगेदमनुप्रवातमास्तेगेदगेदमनुप्रवा
नमास्तेगेदगेदमनुप्रवारमास्तेगेदमवस्कमवस्कद
मास्तेततोयादीनांवेतिप्रपत्तेसमासस्तशशक्तिशः
स्वभावातसमासेनवद्याप्तासेवेगम्येनेप्रतस्तत्रकमे
णः क्रियायाः सादेवचनेनभवतिआमोदिगेदस्यादेव
चनेस्यातशसेवायातसंतस्येतिद्वयस्ययोमिः संभव
तिक्रियायाप्रासेवेत्यक्तत्वातेनगेदानुप्रवेशमास्ते
सेवभवति त्वयोः क्रियातेरकालेव क्रियामंतरयो
तिक्रियातरः कालवाविसकर्मसपरेषुक्रियायवथा
यकेधात्वर्थवृत्तमानयोः जित्वापिपासापामश्रुस
तेपणोरत्येतयोः गाम्भवतिद्यदतर्पेगाः पावयतिद्य
दतर्पिताः पावयतीतिवर्णोनात्रयानक्रियाद्यदता
वद्यवहितपवेद्यदतर्पेत्तर्पकमेकत्वेपिकालभावा
धदेशानाकमेसंतावक्त्याः शतिद्यदतस्यकमेत्वम
प्रस्यतेः त्वत्पिद्यदमस्यगाः पावयतिद्यादाभ्या
समग्रहात्प्राप्तमप्रशपिप्रममनेनपानक्रियायवहित
ततोयादीनावेतिपत्तेद्यदतर्पमद्यदसयासमरस
मासोपिभवतिक्रियातेरितिमिदृशस्येष्टनातः
प्रशयमनेनास्तिगतेः व्यवधानेकालेपितीकिंपमुना
योपापितः कोशमस्यगेगायाः गाः पावयतिनाम्ना
दिशेष्टदेः नामशब्देदितोयोतेउपदेशात्त्वान्तरेशश्च

तिसृजनेरसस्माद्रूपेणभवति

नामादेशोपपत्तेनामश्रुदमास्तेतिनामसादेशमनाम
निशादम रुजोचयेययेमात्यानेकाव यपरिहेयये
प्रमतोपायामययीभावः ययेष्टस्यात्यानेययेमात्या
नम ततोनाजासमासः यययेउपपदेरुजः गोभवति
क्तावश्ययेष्टस्यात्यानेचनभिप्रेतायेकचनेगम्यमानेष्ट
वेकानाभावामतेनस्यातरतिविकल्पेनोक्तः शास्त्राण
कत्यातेगभिर्णोदिनात्माकिमुष्टेः कारमाचते उष्टेः
रुत्वाप्रश्रउष्टेयात्यानमनोभिप्रेतमपिनात्मेनात्याने
एवंशास्त्राणप्रश्रस्तेजातोपिनात्माकिनोवेः कारेक
ययमिनोवेः रुत्वाप्रश्रापिप्रश्रजन्मनोनोवेः कथनम
नाभिप्रेतमततोयादिनात्मेसमासविकल्पनोष्टेः रु
मेमपिपत्तेभवेत् स्वागेतामे काणासावनुवतेनेस्वा
गेतस्यत्ययातेउपपदेरुजः काणासोभवतः सत्वतः
रुत्वामुत्वतः रुत्वामुत्वतः कारममुत्वमुत्वतः प्राया
दिनातमप्रत्ययानुष्टयाप्रत्यस्यतमोश्रुदगादिहनभवे
तिमुत्वतः रुत्वामुत्वतस्यतोतिमुत्वतः तमुउपपत्तेकि
प्रप्रत्ययस्यतमः तादितस्यासवेविभक्तिरितितेशंतया
द्वयवत्तमस्तोश्रुतिकिमसर्वतः रुतोपक्रुतिरताने
नमोतिकिममुदेरुत्वाटशस्त्रामिनेसेवनेतियेक
शब्देउपपदेसमामोगम्यमानायाः रुजः काणासोभ
वतः तियेद्यपवननेरतितेशंतयाततियेकरुत्वातिये
करुत्वातियेककारमसमायेत्यर्थः समासस्यत्र
वियेकरुत्वाकाष्टेगताः एककतेकयोयेतिक्ताय
यनेनस्याततोयादीनोवेतिपत्तेसमासेनतियेरु

तत्काशंरूपेस्यात् भुवस्तत्सोमिति तत्सोमिति त
मसममोकमलोपस्वादितोपोतलोपमेतिनत्वया
मेतिनत्सोपशब्दस्यस्यानेयेतुः परेतरतिवत्सवामि
थायत्तेनाद्यत्वाभावात्तत्सोपशब्दपपरदेवशब्दात्
मेतेत्यागेवभूतत्वायामित्यक्ताणामौभवतः तत्सोभू
त्वावत्सोभूयत्सोभावमस्वोरोसत्वतोभूत्वाप्रसवतो
भूयसत्वतोभावमरुजप्रपेप्रवृत्तेनेनेनत्सोक्तत्वा
तत्सोक्तमत्सोकारमशतशब्दादस्योस्मिन्नपपरदेभू
क्तोक्ताणामौभवतः विनाभूत्वाविनाभूयविनाभाव
नानाभूत्वातानाभूयनानाभावमपवेविनाक्तमविना
क्तमविनाकारम नानाक्तत्वानानाक्तमनानाकार
दिधामुत्वादिधामुयदिधामावमदिधाक्तत्वादिधाक्तम
दिधाकारमपवेदिधादेवमदिधात्रेधात्रेथमवृत्तयोदि
षुपपरदेषुपराहायेम् शक्यवृत्ताद्याचदरभसभक्तम
महाहोस्यथेषुतम् अस्तिरथेयंतेयस्यथाः नतोहेदः
शक्तशक्तोमित्वाप्रागल्भ्यताप्रववापेनयोदधत्तयेव
दवेषायामरभगभस्येभयप्राप्तोक्तमुपदितयेषदम
वोपुद्रेष्टजायांरमेनेष्टपपरदेषुस्यथेषुसभुविभूम
नायावैदसत्तायामपप्रवृत्तातोः तमभवतिशक्तोति
भोक्तमप्रस्तातिभोक्तमज्ञानातिभोक्तमप्रायतिभो
क्तवदनेभोक्तमपारभनेभोक्तमनभनेभोक्तमरुम
नेभोक्तमसदनेभोक्तमपदेतिभोक्तमप्रतिभोक्तम
भवतिभोक्तमवियतेभोक्तमशक्त्यादोनांक्रियाणां
भोक्तनार्थत्वादेरमावित्यनेनेवसिद्धेत्तसयोगारंभो

बुभुक्षितमर्थः सामर्थ्यादिष्वपरेप्रविधातोस्त्वभव
 तिपयोभवतनेष्वनमितितेरातगतप्रत्नेभोक्तमत्त
 मोभोक्तमद्विभोक्तमयोप्योभोक्तम कर्तोरुक्त
 कृतस्मत्प्रारभ्येरुक्तः उक्तास्तेकर्तोरभवेतिप्र
 निर्देशार्थः प्रत्ययाः स्वार्थेभवेतीतिस्वार्थेस्वः क
 त्तोकारकः कर्मकारः प्रनिर्दिष्टार्थाः प्रत्ययाकर्तोर
 विधायित्वेयेषांत्वर्थोविनिर्देशतेतेतथानिर्दिष्टेष्व
 वार्थेभवतियथाकृतः व्युत्करणराशयोमोसं
 प्रधानभोमादयोपादानेकरणाधिकरणयोश्चभा
 वकर्मणोः कृत्यकृत्वत्वयोश्चादयः भावकर्मणो
 कृत्यकृत्वत्वयोः कृत्यप्रत्ययायेषांतेकृत्यविहृत्य
 सत्ताविदितास्तेकृत्यप्रत्ययः त्वन्वाद्योवत्वत्वप्रत्य
 यः एतेभावेकर्मणोवार्थेभवेतिप्रवेणकर्तोरप्यस
 भावेकृत्यापद्याप्रामित्यसम्भविनाशपनोपमस
 त्वितेनभावमकर्मणोभवताकर्तः कर्तव्यः करणे
 यः कार्यः एवमासतवेभवताकर्तः कर्तव्येभवा
 नाभावेत्वत्वयोरेषादोहोभयनेरेषादोहोभवेभवता
 सम्भवेभवतासमानेभवताज्ञानेभवताकर्मणोस
 करः करोभवताउकरः उदोनाः प्राकृतेनायाः मुदा
 नाः सद्वेनसात्ताभावेनप्रसक्तभावेकृत्येतिनप
 सकेतिदिनः प्रमितेभवताभवताभावावेकृत्येति
 निशारेप्रपदिनमतेनकर्तोरेषाविकृत्यः कर्मणो
 यथाभवताकर्तःकृतः गेदनीभुक्तः गतिः प्रमा
 सत्वमनुभूतामेत्यादौवाच्यानिगम प्रारिकर्मणो

वा
को
१८८

कः कतेरे कमेणोपारिकमंगरंतारेषामिति
युनपसतेनस्यापारिशस्यसर्वनिपातः शारिक
मोणाकमेणः शारभेयः कः शारिकमेणोवेतिनेशं
तरेविहितः सकतेरेभवतिचशाज्ञावकरणापो
प्रप्ररुतः करंरवरतः कतेप्ररुतरेत्यर्थः भावेप्र
स्मरेवरनेनस्मरेणारव्यामेत्यर्थः कमेणोप्ररुतः
करोदेवरनेनप्रशावः शारिकमेणोतनाथः गत्य
शोकामकाप्रोविशोदस्यासवसरुदजननोप
तिभ्यश्च गतिरथोपेतिगम्याः नविद्यतेकमे
येषांतेकमेकाः ततोददः गम्येभ्योपातभ्यः प्र
कमेकेभ्यः ततश्चादुस्वातप्रिषेः शोदस्या शसव
सरुदजननप्रपभ्यश्चकः कतेरेभवतिपयाशमे
वगम्येभ्यः यतोशामदेवरतः यतः रतः शामः प्र
कमेकेभ्यः लनितोरवरतः जागारेकः भौतः प्रस्त
वृदः दोमः भानः शामलिसः कयोदेवरतः शोद
दोनामकमेकानामपिसोपसगोणासकमेवेस
निकतेरेयथास्यारेतिक्ताविहितः प्रतिशोपन
प्रमेयः उपास्यतोयुरुदेवरतः उपाधितपकार
शोमेयः शारिद्रावतयनरतः प्रनुजातोमाणावका
माणाविकामप्रनुजातोभायोपतिः भावेगनेदेव
रतनेपारिकमेणारतेशामदेवरतनेउपासितः
स्वामोभूतेनउपाधितापकारशोमेयताशारिद्राव
तोवानरेताप्रनुजानामाणाविकामाणाविकेताप्र
नुजातोभायोपत्यावशाहेनवनेमानेप्रनश्चशवः प्र

नुक्तसमुच्चयार्थः तेनकष्टेयितः वैशः प्रतापिशयेने
भेगसेविदानमाशितितानादिसिद्धम दाशगोवो
संप्रदानेपतोसंप्रदानेतिपासनेदाशमसदाशः गो
वृत्तस्मगोवः दाशः पचारित्वावृत्तः दागतपव
निपातनादाशोगम्योरभावादेनेः कमेणोशोगम्यो
रेतिनशामः गमदनेत्यपथालोपः लमोपरस्येतिह
स्यगः गोवृत्तेताव्यपोव्यतितोसभास्यउपदरेनेति
प्रवणामराकत्येगोः प्रजापतिथयेदत्ताभोजना
पपरिकस्याभूरेतिगम्यतेप्रनपवमहोत्तमदानेच
प्रोविशोपकृत्ययेतरस्यपयतेनपावृत्तोताम्
माभुविपरितातारेतिदेवस्यकोतोमोतिरेदेवेन
गोमासेनप्रतिथितपेणारुतेगोकोपरेणत्वमेवतो
नदोशमुरपादोत्यपिप्रयतेनेनगोयस्मेहेतव्यासोति
थिगोप्रउच्यतेभोमादयोपारानेभोमादयः शक्षाप्रपा
दानेतिपासनेरुत्वाक्तेरिशामाः भोमः भोकाः विभे
मस्माद्रोमः भिष्वस्तेकारेताभावेप्रगतपवानि
पातनातप्रयवाभोषयतेपरातिनिकतेयेवायामथ
नेभयानकः विभमस्मादेत्यतपवनिपातनादानक
प्रमयः स्वमस्मादाज्ञेस्वः निपातनात्प्रमयः
स्वकस्वमस्मादतिकेप्रवमादयोपितत्यादनुस
राणोयाः ताभ्यामम्योतादयः ताभ्यामप्रदानापादा
नाभ्यामम्यकमोदोतादयः प्रमयाभवेतिरुक्ते
रिशामाः कमेदिषापेविधोयेनेत्यतेनेतः कयतेगोते
भ्यायतेपवनेनथसानेः मितोतामिमामिमत्यविभ

वा
वो
१८५

स्तनितितनतितरउसिससरकेधितिनंशंतगारेऽभा
वःसविमवोमवेरुपपायासदिनस्पवकास्पऊरुनस्प
नाम्यतयोरोतिगणः भ्राष्ट्रिमेतिथमनेरनिः शिष्टेति
वचनात्सावेधातकवततेनातिभोपमशतिथमादेश
प्रमत्रेमतपवववनात्सम्यधानापादानयोदनोतरत्वा
त्ययंरासोपदेताभ्यामेतिसदयोगेत्तोयोतंकेचि
रेवेतिनेनताभ्यामस्यरातापादानाभ्यासहास्यशपे
कारकेऽगादयोभवेतीति सञ्चयौवतिष्ठतेप्रकृतं
सोपरभ्यामितिप्रदग्निः १येत्यस्याः सकाशादपि
रिसराणिः १स्यादयः सप्रदानापादानयोसिधेतीति
श्रुत्यारेत्योनित्यानेः प्रवृत्तमनाकातः प्रवृत्तयेवाप
यासेत्यपुनप्रकृतेत्येवादेशाभवति पुनकवणा
त्वात्सवोरशः नेयादयः नेदनः वायनः असाचोपा
वकः पादकः नृविचिभ्योक्वचनरतेः वेशतः १२क
सात्रभवतिभुजः भानिरन्याप्रत्यकावितिप्रकृतेच
नेगुणादयः संज्ञाशब्दास्तयद्येवसत्तासञ्ज्ञास्तयेव
नतगाणानुगम्येतेनेभुज्येमादोनेनेवृषेणस्वा
भिधेयस्याभिधापिकाभवतीत्यत्रयोरनादेशानभव
तिनादेऽमनरमनेनभुज्यशब्दाः शतियतेणपत
वेशतपोम्यकस्येतादेशाभवन्तिवत्तादेशयोरेवसं
तत्वाततइक्रमत्तासुपातरूपाणिप्रत्ययाश्चततः प
रोकायेणानिघारनुवधमनतशास्त्रमुणादिप्र शंतक
मृदणानुवृत्तारदनुभवतिरूपाविद्यतेयस्यसकृतापः
कृतापोपामेतिनञातगतपुमपवेप्रदप्रः शभेयः १

दशभसोपमितिप्रमसकारः पूर्वोच्चारणं समासे।
भावितननः क्वायपु पुननः नन्वातिताइपपदात्
रयोः क्तातोपातस्तस्यभावितेभविष्यतेसमासमति
यवादेशाभवतिसवक्ताप्रत्ययस्यवनक्तातस्यसवेस्य
कथमेतादेतिवेतक्ताशब्दादिरावनेतेनेकेवकारम
नेनप्रत्ययप्रदगोयस्मात्साविदिनस्तदादेस्तदेतस्यवय
हणामेतिक्तातोपुसनेयस्योपपदेनसदसमासोभव
तिदितीयेनत्वादेशस्यस्यानोतिरेप्यतेतिदेशमान
स्यादेशाभवतीतिप्रकृत्यसमासेतिकिमकृत्वाभावि
गुहणस्यतस्योजनमक्तातेनसदशादोनामुपपारस
मासोनभवतिनाव्येनानमेतिनिषेधात्तेनकृतातिश
दशरतिनेञातरादिसमासः सवसवनेनसदतत्रोच्यते
यत्रयावत्रप्रकृत्येतिरूरेतः समुदायः सिद्धः तावत्क
मदिनसमासास्मेतिप्रतिपरेकसंज्ञानास्तितस्याम
संज्ञाप्रतिपरेकादिदिनः सञ्ज्ञापयतेनसिद्धवृ
मत्रेतेनेनसदोषः शारिसमासोनभवतिनञभावि
हणानुवृत्तयेवसपितरेसंज्ञामितेभाविष्यतीतिव
यवादेशाभवतिपुननः इतिकिमप्रकृत्वापरसंज्ञा
यम वृत्तोकगोपुनृचानुवंधयोः वकारनकारयो
रेयासंख्यककारगकारोभवतः प्रशदोचानुवंधे
वप्रमयेपरेतिमितेप्रतिपद्यासंख्येनभवतिष्णतेपा
केरतिनियमातपक्तापाकः त्यक्तात्यागः भग्नः भग्नः
भजोशमदेनेभुजोकोरित्येतिहेतुकः पुनेननस्य
वःततोन्वाभादनुवंधादेतिनिशानत्वमननुपरत्वा

का
को
१५५

[illegible]

विषयेननावशकेपिभुजोन्नतिनिषेधोक्त्यनेषाव
प्रकरेति किमपात्मम् प्रवच्यविरुद्धिवाचिभुजोन्न
त प्रस्तावद्वेः प्रवक्ष्याम्यमरुचदोमोऽयाज्ञयावजा
यामयज्ञदेवतायेषोववजोः कर्गोनभवतः व्याप्तिपरे
प्रनावशकाद्येष्टारंभः वचेः वचोशब्देतिशब्दावत्य
अनिषेधोक्त्यनेषाद्याद्येतिरुद्रहामशनाद्योमेदः
नन्ववप्रवचनामित्यर्थः प्रवक्ष्याम्यम पाच्यम् या
ज्यम् वचोशब्दे वचभाषणोपस्यवस्यकोनभवति
व्याप्तिपरेप्रशब्देयत्रशब्दस्याव्याप्तेनव्याप्तानोवाचिने
भवतिवाच्यः वाच्यस्त्वयामदवनात्सगताप्रशब्देरिति
किमवात्मम्प्राव्याप्तोतस्यपरसमुदात्ततः शब्दस्यै
यंसंज्ञा निष्प्रभापुनेः शब्दे निष्प्रभापरस्यपुनेःव्य
त्तिपरेनस्यगोनभवतिशब्दोभयेयोनियोक्तेशब्दः
नियोज्यः पवप्रयोज्यः निष्प्रभासिति किमयोक्तेशब्द
योग्यः शब्देरिति किमनियोज्यनोवाः नियोज्यः एवं
प्रयोगः नकवगोदोतयोगविभागात्कविदशब्दो
पिनिषेधः नियोज्यः प्रयोज्यः कर्ताप्रयोजकस्यकर्म
भवतीति भुजोत्रे भुजपालनाभ्यवहारयोरेत्यस्यव्य
त्तिपरेनस्यगोनभवतिप्रवचनविषयेप्रयोगोभोक्त्यम
पायसमप्रवृत्तिरिति किम् उपभोग्यास्तो भुजवैद्यज्ञापा
त्तिरोगयोः भुजस्यज्ञशब्दोपचयमेवंपात्तिरोगयो
र्ययोः निपात्यनेभुजतेननेतिभुजः स्यज्ञतेनेमस्यज्ञः प्र
कर्तृत्वकारकेचजगत्तृणाभावौनिपात्यनेपात्ति
रोगयोरेति किमोभयः स्यज्ञः कर्तृत्वसावपात्रस्यज्ञे

वा
बो
१५१

करोति न कवर्गेति योगविभागाद्विद्यति दृग्दृशते
प्रसमानस्य सः समानशब्दस्य सः प्रादेशो भवति दृक्
शब्दतत्परे प्रसक्तस्य सः सतः प्रतपवत्तापका
समानशब्देषु पदेकमेतत्प्रमानेन रादौ वित्तिकेव
तापकासकः कश्चात्प्रतिशब्दः वज्रोः कः इदमेव
दृग्दृशतेति वतने विद्यते वयो गित्यतः प्राक् इदमश
ब्दस्य दृक्दृशते प्रपरे प्रादेशो भवति यथा मिव
दृश्यते इदं दृक्दृशः इदतः कमेतत्प्रमानेति किं न
कः किं को किं शब्दस्य को प्रादेशो भवति दृग्दृश
ते प्रपरे प्रादेशो को दृशः को दृशतः किं मन्त्रादितो
पोतलोपः प्रतिज्ञातोपः इदमो म् इदमशब्दस्य दृ
ग्दृशते प्रपरे प्रसक्तस्य प्रादेशो भवति यमदृक् प्रमदृशः
प्रमदृशतः प्रासवेनामः सवेनामः प्राप्ते भवति दृग्
दृशते प्रपरे प्रादेशो नादृशः नादृशतः पदेनादृक्
पदेनादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक्
कसवेनामः प्राप्तिं किं मसदृक् सदृशः सतः सदाह
प्रदृशोः किं वत्सको विदितस्ते प्रपरे प्रमदृशो नामे
वाते वत्सको सवेनामः गुराणादयः प्रादेशो पदे पदे
किं पदस्य कः प्रत्यासिंस्तसवेनामः पदे न भवति
नत्यप्रदृशनात् नत्यमलत्वात् प्राकारणस्य प
वमेकदिशः प्रयोः सदा योरप्यपदे यो न भवति ना
दृशः ॥

किं एकसकः प्रत्यासिंस्तसवेनामः विद्यते वत्सको मस्त
दादेव न वत्सको सवेनामः विद्यते वत्सको मस्त
यो मस्तदादेव वत्सको नस्यादादेशो भवति प्रवृत्ति
प्रवृत्तयो रित्यासिंस्ते वत्सको मस्तदादेव वत्सको मस्त
उभयदादेव वत्सको मस्तदादेव वत्सको मस्तदादेव वत्सको मस्त
वेनामः सवेनामः प्रादेशो नादृशः नादृशतः पदेनादृक्
पदेनादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक् नादृक्
कसवेनामः प्राप्तिं किं मसदृक् सदृशः सतः सदाह
प्रदृशोः किं वत्सको विदितस्ते प्रपरे प्रमदृशो नामे
वाते वत्सको सवेनामः गुराणादयः प्रादेशो पदे पदे
किं पदस्य कः प्रत्यासिंस्तसवेनामः पदे न भवति
नत्यप्रदृशनात् नत्यमलत्वात् प्राकारणस्य प
वमेकदिशः प्रयोः सदा योरप्यपदे यो न भवति ना
दृशः ॥

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16
LIBRA 60 INS LONG NOT MEASURING ONLY IN OR MATION MADE IN INDIA

वा
वा
२५२

तमवदवचनत्वेद्वारसत्त्वारत्तिकरणात्तयोः स्वरेषा
तरतात् नष्टात्तृतात्तयस्यैवंतस्यसम्पन्नमुक्तं
सस्वरेपरेपातुर्भवतिपातस्वरूपमेवशामोतिवेननते
निवर्ततेययेवंपचमोपयन्त्यात्ममपिनिवर्ततेतदर्थमु
क्तमनारिरितिपातस्वरूपशामावापिपातवेननिवर्त
तेरस्यर्थः प्रशासौप्रशासः प्रदासौप्रदासः स्वरेदतिर्के
प्रशान्त्यप्रतान्भिः इदकस्मादातोः स्वरूपशामेने
भवतिप्रशानत्रय्यातेमिलोपस्यस्याविवक्षावात्रभ
विष्णति प्रतीवौसौकस्वरातामिद्वान्मौ प्रतीतिम
गतौस्वरातावितिवाशरागतौप्रदेवंसम्पदशामे
कस्वराणामाकारातानांरूपात्तानावन्मौपरेइदग
माभवतिचोषवन्मौमरुतीतिनिषेधः ग्रामः प्रारे
द्यानकुमुंरदस्वरस्वरेदित्वात्सर्वेहिवांकारमवगां
स्वप्रस्थादेः सर्वेतिदौवः रन्मरगागतौरेपिवान्
कुषेः इदृशाग्वत्सर्वेहिवेदौवैरतिदौवः पश्चादिगा
म्येतिपत्तमजतिवान्प्रारेवंसएवंहिवंप्रभ्यासका
येपश्चाद्भूमदनेसपथालोपः तस्यप्रथमतोयवि
धानपदानादिवचनेनतंशान्तरानस्यानिवन्तानिषेधार्
तोवप्रथमः शामिवसोतिषत्वमपेकस्वरेपचिवान्
शोकेवानादिवंप्रत्येकचेजनमप्येत्वेत्याभ्यासलोपो
अनेकस्वराणानभवतिजाग्रवानपत्तेयरोत्तावद्वावा
इषविदजाग्रभ्योवेत्यामग्रामः रुज्ज् र्ज् रोचरुतवान्
प्रतीएवसामेकस्वरत्वादेवमिदंप्रनवेचनमप्येषांरू
तदिवंचनानामेकस्वराणामिदंभावाद्येमचरुवान्

समवानपेविवानशोकिवानिति शकारोतानोप
पिवानतास्थिवानरदिचेत्यालोपः समदन्तवेरवि
शटशोवा एषोबन्सोश्वाभवतिजगमेवानन्तग
नान्मग्नैवानन्तवन्तानविदेवानविविदानपते
विदोवुरुतवानविविशोवानविविषानदृशि।
वानरदिरथान् दाष्टान्मात्वात्सोश्वाश्च पतेतेपा
संतेराष्टानित्यत्रदाष्टानेरस्यस्यदिवंचनस्यश्च
भावोनिपात्यतेननुवाषवत्याश्चरुतोतोश्भावः
सिद्धपवमेवमदिवेवनाभावोद्विषात्यनेकस्व
रत्नादतोपात्तमेकस्वरेत्यनेनदस्यात्साहचान्यम्
सद्वरूपधादौतंश्रानिपात्यतेसोश्वानितिमिदं
स्यस्त्वन् नश्चवर्णान्तोकात्रवधे श्रिञ्जसेवाया
मित्यस्यउवाणांतानोकात्रवधप्रसयेपरश्चनभव
तिश्रितःश्रितवानश्रित्वाप्रतः प्रतवानप्रत्वाश्चतः
श्चतवानश्चतुतः चतवानचतुत्ततः ततवान
त्तत्वास्तुतः स्तुतवानस्तुत्यात्पानः त्पानवानत्प
त्पामृतः मृतवानमृता रात्रिष्टेतिनिष्ठानदेशाम्
प्रमदिसोदित्याभ्यशेतिनिषेधाच्चभवतिकान्वये
निकिमप्रापित्वाप्रादौनामेकस्वराणामेशभाव
श्च्यतेनेनशोश्रियेतः योशोषितः योशोषितवान्
चेक्रोषितलगंतानोक्तः इदस्वरदाविवागोमप्रवो
शोषातः शोषातवानुच्यतेमत्रोवचतेवेतिमस्यये
वेरतेननशोश्चोदेनुवधेतिनिष्ठागामनिदतैरु
ताद्वैतिकथंतेस्यतेनचानरेकान्तेः नुवद्वावो

वा
नो
१५२

कथः शतिवार्तिककृतउपसंख्यानमवाच्यरुणोः
तांनुवज्ञावोयदशमिदः यथोननमप्रासम्यप्रतिवे
पायमेकावमेपप्रदारेतिप्रस्थापः रुणानेनेव
ज्ञावोवक्तव्यः किंप्रयाननमयदशमिदिः प्रोथनने
यननादेकस्वरायः शब्दउक्तः सवेयास्यातप्रोणो
नृयनेप्रमदपिप्रयाननमपकप्रपप्रदारेतिपक
स्वरस्यातप्रोणनस्यनप्रवणोवनामितोऽभावः उक्तः
सकृणोतेरपिप्रयास्यातरेतितेनानेकस्वरस्याप
तांनेरिऽभावोभविष्यति बोधवन्मोक्षकृतिवो
पवदादौकृतियस्येवपरेरानभवति रेसरः सो
प्रः वसेभस्मयत्नः पावजादोमिः शानिः नानिः भू
तिः रनुत्वातनतिः मनुत्वातमतिः ग्रामेतिकिम
शिषित्वनिनतिकिरीवेमतिपेवमोपपादोवाभावः
कथेतिप्रोतिः निरुवेतिः भाणोतिः नजानि
दिष्टमनित्यमितिबवनाइतिव्यातिप्रयवातिवत्र
नयामिसरकेषित्यत्राग्रदादीनामितिबक्तव्यमर
तिनेत्रातरेवारितमतेनाचेरभावो नभवतिरुतये
दृणादाख्यानेतिप्रययेरभावो नभवतिरोरति
स्वपेतिसावंपातकेवरुपादेरितोदृशकरणादे
वकृतिभाविष्यतीतिचेतनसंमत्रापिकृतिरुदोनि
षेपस्यारितिऊदृणमशस्तशस्त्रमयोऽमयो
तिनिसमोसमेस्तनदामोशमेतिशामेयोनेवोहृन
वेप्रमदन्मरुवरिषाते रप्रकायांकात्रवेपोश्चार्
ताप्रगताविमस्यानिहृमयेनस्यनित्यमेवइवति

सप्तसंघते

नभगवेष्टागोरुवारिषदिंसाचौपसांकारादौरुवा
भवतिप्रापविनामोकाकादः वदथभभरतिन
स्यथः नवरोस्यवेतिथस्यदः दृढसापः सारवरो
रोरवांस्यतिप्रकारस्यातमसोदितालोथालोभ
नारोहारोषितानिहायोनरोरशोदनुवंपेतोऽभावः
रुषेस्तवारुषसत्तरमंनुवासनामितितेहायमि
दिकल्पव तदनुवंपप्रः किशोकि तदनुवंपा
नोपातनोप्रपवनामिषपतापेवनयोः वक्ता
मयेवाइभवतिशांताशमित्वाउत्ताउत्ताएत्ता
पवित्वाकिंहाकिंशित्वाकिंविवाधनेरस्यस्वर
तिसतोतिरुविकल्पः मिदपव नभ्रमोरेरु नव
वयोदानोमोवेष्टभेदप्रनयोः कप्रमयेरुभवतिन
षः नप्रवणोतिनिषेपः ग्रामः वृष्टेतरनुवंपत्वा
दिकल्पः नरेत्वावशिवागुणात्तासेरितिगोत्वा
त्तेश्वरणाभावः प्रनोदृदणोविकल्पनिहृमयेम
त्तोपवसोम तपवृभुतायामवसनिवासेप्रनयोः
काप्रमयेरुभवतितथः रापेरुपोतिनिषेपः ग्रामः
वसेष्टवसतिवर्मः सारितितोपत्ताउषित्वास्वपिव
वोतिसम्यशामिवसोतिसम्यवस्तिस्मेभवे निहाया
व त्तोपवसोः निहायामिभवेतितापेतः त्तोपत्ता
वानुपितः उषितवानुगम्येतिक्तः सम्य प्रः कि
शावा प्रः किशोमरुभावतः नदनुवंपप्रः किंश
मितित्वप्रमयेवेरुत्वानेरोरुत्वादनुवंपेतिनिसोने
षेपः ग्रामः सतः सतेवान् पवितः पवितवान् किः

किञ्चिद्वान् किञ्चित् किञ्चित् चान् नरोरस्वीद्वान्
 पवेरासपतिनिष्कृषोः शोविद्यायसिगतादशोषे
 गतिवयोस्नयोरोकारानुवेषानावेरावधानेनानि
 प्राप्तामिरनभवतिप्रपतिनिष्कृषोः पनज्यगतापवे
 निरेवकषेनेकषेपतेचवनेपित्वाशोनः शोनवान्
 शोरादयशोरितशतिशोदवेषान्यायोरनुवेषत्वाद
 पिनिष्कान्तमसूनः पूनवान् स्वपिवचोतिसम्पत्
 होर्सेसंतामितिरोचः प्राग्वत्त्रिष्टानत्तमरेदनुवेषा
 नातेपोदोमः दोमवान् शो शोः शोवान् शोन
 शोनः सगुवान् संयोगायोरितिसन्तोपेचज्ञाः क
 गातिनिष्ठस्यगत्वेचरुतेनिष्ठानत्तमरेदोचनः दूत
 वान्मानः सानवान् गृहः गृहवान् इतिशमोक्ता
 प्रत्ययेवेरागृहः ऊदनुवेषत्वादेदु लज्जेतरतिल
 स्त्रोभिरादेत्वादितिलज्जामासंमतास्येतिनरस्यसं
 ज्ञातेनारकारेभ्यश्चित्तिनेत्रोतारितवृत्त्ययः
 वकारः चित्तोनप्राप्तशतिप्रेतोपातत्वायः प्रपतिनि
 कृषोरितिकिस पतिनः पतिनवान् निष्कृषितः नि
 कृषितवान्पतिस्सतोवतेरोतिसनिवेदनेकृषेत्
 सर्वप्रयतोपमेकस्वरतामित्यतोमरेकेसमापक
 स्वरप्रदानवनेते तेनसनाचेतपेति सनिवेदापेरोरा
 नेनेभवतिप्रतिषेधः दारितः दारितवान् दारिताते
 रसावेषातकेरम्यालोपः चारः पूर्वस्वस्यसपातानेन
 सनिष्ठायांमिभाववक्तव्यः निष्पत्तः निष्पत्तवान्
 प्रसुप्तः प्रसुप्तवान् सोनगाः कमेणीनिष्ठायांचकेर
 रामेदुतिविकल्पेनरपारेकस्तपयेतिचोर्जेनेवशकतेः शकोवाभारेकोतिक्लेशको

तीत्यारेणकेः

नन्वाह. मनसातोतेमदेमानेमदेसप्रशंसितमिति
 दृष्टामासयाकोटशोगतिः प्रशान्तेः शक्तिरुच्यते
 प्रशोसायागमदनायागान्तस्मात्प्रशक्त्योनोगत्
 येत्वाक्ततेरिक्तरतिसाध आदनुवेषास्य आकारान्
 वेपादानोनिष्ठायांमिरनभवति सिद्धः सिद्धवान् नि
 मितास्वरनमोदवयोः ज्यनवेथेतिकः निष्टेतिकवे
 तः सिद्धेरास्यकमेकेतिकः ऊर्वेतः प्राग्वत्तस्त्रिरे
 गस्यकमेके. दामस्यचरुतिनिष्ठाकारस्य
 एवस्यवनत्तम तेरादनुवेषस्याप्यनेतस्येवशसि
 दत्तातोसुतरानिनदृश्यते भावार्थिकमेणोवाश
 नवेषादातोः भावेप्रादिकमेणोवाश्रयानिष्ठा
 याम्परनश्चामवतिस्वतानिमेनिषेधः प्रामः सिद्ध
 सेरितमस्त्रिमस्त्रिमस्त्रिमस्त्रिमस्त्रिमस्त्रिमस्त्रिम
 णिप्रसिद्धः प्रस्त्रोदितः स्त्रोदितप्रवृत्तः सेरितप्रवृत्तः
 शारिकमेणोक्तः कतेरिवेतिकः ग्रानोदितनिष्ठाका
 रस्यप्रवृत्तकारस्यवनत्तमसेरितनिष्ठानशोस्त्रोदित
 होतिगुणत्वम् होमिवादिस्त्रनिधितफोणकेषुषुषो
 केरेत्सक्तभ्यशमनस्तमोवायासक्तद्वानिष्ठावृत्त
 त्मभसंचननेवाप्रयत्नस्वनधनशब्दफणशब्दक
 सारिसाद्यः कुपिशब्दयप्रययेनेभवतिप्रययासेत्य
 मुक्तभ्यशमनम् तमन ग्रानायासेरुद्धाविष्ठावृत्त
 प्रयवायेप्रत्ययसक्तः शोभवसक्तप्रत्ययतोभिना
 भापवतोनासभितोयः वादभशम वादितममन
 स्वातेमनः स्वितममन धीतेमनः धीतेममन

वा
वो
१५६

विद्युषोस्तवगंस्पष्टेतिनस्वरः स्वधेनोमस स्पष्ट
 प्रातिमस्यलोमविषयेप्रयोगेऽवाभवति रूपित
 लोमादृष्टलोमालोमासितिकिमरुष्टमनः शोतेनो
 दृष्टितस्यमावशिमिवस्योमसेवंधाज्ञविष्यति वारो
 तेशोतप्रणोदस्तस्योद्वृत्तमाः एतेशज्ञाः कृपत्ये
 वानिपासनेवमिशस्यावित्रयोविज्ञभावोवातिपा
 स्यतेदोतः रामिनः शांतः शमितः प्ररोरपोनेतस्येव
 प्रणोः प्रोतः शस्तः रामिनः स्पष्टः स्थाशितः दृष्टः
 द्वादितः तमः नापितः रमुउपतयेस्यशोवाधनेफद
 संवरणोत्ताप्रवचोधनेरक जानातेः श्रुतिहोत्रीरोति
 पकायगमः मानुवंथानोरुसुः एषामिभवावाति
 पासनेतस्यतेदपिस्वशोद्वारोनाचोपणरुस्वत्वक
 वितरामिस्वशोकेवलयोरेविकल्पनिपातनामिह
 तितन्मतेऽप्यतेदमितः स्थाशितरतिभवतिरुप्रत्ये
 निपातनेनिष्ठायाउपतत्तणमतेनरेतः रामितवान
 रम्यारे जपमानसेदवमुद्विरणोप्रनयोरोपिनिष्ठा
 यामिहावक्रव्यः जमः जमवान जपितः नापितवान
 वीतः वीतवान वमितः वामितवान रात्रिज्ञानोनास
 मुद्धिमदिप्यात्वाभ्यः रेफात्परस्यानिष्ठातकारस्यन
 तेभवतिप्रणालनप्रणयोः मुद्धामोहनसमुद्धायय
 मरोदधंधोवितायामात्वाप्रयनेवातिरादशोवापते
 भ्यः परस्यइनभवति कौणः कौणोवान जोणः जोण
 वान कृवितेयेजप्रवयोदानौकोपेनेसाकिरतिस्म
 जोयेतिस्मगतथेकमेकेतिक्तः निष्ठेतिक्तवतनिष्ठा

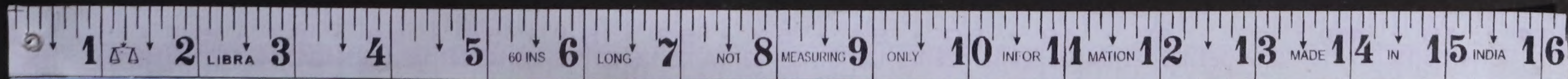
रादेतस्येनामितोवोतिरीवेः धनेनतसनः प्रस्यमदै
 मदिप्यात्वाभ्यः रतिकिमप्रतः एतवान मतेः मतेवा
 न नप्रवणोतीरभावः एतयोरेनानिष्ठातशोमम
 मातः मातेवान रात्वेस्यवः दशतिनिष्ठातशोमम
 कृतस्यापमेकातिरेमप्रवासनदिनोनिमित्तायाज्ञदे
 वेदिरथानेवामिहत्वारनरोनिष्ठातशोभवतिप्रवेस्य
 तदकारस्योभित्रः भित्रवानप्रवेस्योतिकिमोभित्रव्या
 लाताणीकत्वादस्यरकारस्यनस्यारेतिचेत्रस्यादोशे
 तिलाताणीकस्यकारस्यगुणानिषेधकरणात्तरण
 प्रतिपराकपरिभाषायाप्रतिमत्वतापितत्वारुदस्या
 देवनतम वासस्यादिप्रमयानेमितस्यदत्तस्यामिह
 लातारेनामिहरेतिवेनदिनिष्ठायायेमदशतिनिमित्तं
 रात्वादिनिष्ठातकारस्तस्मात्प्रवोरपवसंभवतीति
 समं किंतएवेस्यसुप्रवचनतेनरेदस्यकेतनेतर
 एवंस्वरकारस्यासेभवाज्ञानुवर्तने शोतोनस्यासं
 क्रात शोकारोनादातोरेतस्यासंक्रात्यरस्यानिष्ठा
 तकारस्यनतेभवति प्रणानः प्रणालवान निष्ठातः
 निष्ठातवान प्रानः प्रानवान प्रतरतिकिम प्रोतः
 प्रोतवानप्रोणप्रोणोप्रतस्याप्रदणोकिम प्रानतः
 प्रानवान संप्रक्तप्रदणोकिम प्रानतः प्रानवान पा
 तनासंयोगोविशेषपितव्यः पातोरेतस्यासंक्रादि
 तितेनोपसर्गावयवादेनस्यासंक्रात्रभवतिउपातः
 उपातवान त्यायोदनुवंधान त्यादिभोपातभनदनु
 वंधाश्च परस्यानिष्ठातकारस्यनतेभवतिन्नः न्न

वा
वा
१५७
१९७७

वान् भूतः भूतवान् जीनः जीनवान् घेतरेगत्वाद्भुत्तिञ्च
तिस्त्रिंशत्सारणोरुक्तेषु नौनस्येन ननस्यात् गोदनुवेषात्
गोविजौभः विशः विशवान् रुजोः रुगाः रुगवान्
भजोश्च भग्ः भगवान् घृष्टापोषसवेष्टपवनैर्
दृष्टापोषैर्दृष्टये धादृष्टापोनेरीदृष्टिहायामेगत्वा
सौरादिसायामपोरसवणोलौटशेषेणोच्चोदृष्टाणोभ्यश्चै
पनेत्वादिभ्यः उरितरेतौ गोदनुवेषाच्चतिरेच्यतेतेनप्र
सृतः प्रसृतवान् स्नतः स्नतवान् इनः इनवान् दृडः
पतापेष्टमस्यापिदनश्चैवभवति इग्योदीचश्चोतिर्न
ज्ञातरात्प्रनोतिप्रवेनष्टमर्थः टाकारत्वादिभ्यः क्ति
निष्ठावदिच्यतेकोर्णोः गौर्णोः लूनिः भूनिः जीनिः
निष्ठावद्भावान्स्पनत्वम् चञ्चः कञ्च गोचश्चद्धटने
इत्यस्मात्प्रस्यतिष्ठातकारस्पनत्वंभवतिचञ्चश्चक
कारौतादेशः झकाः झकावान् घेतरेतत्वाद्भुत्ति
मसजेवेरीतिनलोपेकृत्वनिष्ठातत्वमशम्यचकत्वे
गोदनुवथत्वाच्चत्वोमिहकृत्वाप्यवचनम् तोरीवान्ते
योदीचैस्तस्मात्प्रस्यतिष्ठातकारस्पनत्वंभवतिती
णः तोणवान् निष्ठायाचौतीचैः रोचोदितिर्किंति
तः जात्सः वाक्कोशदेत्योरितितेज्ञातरात्पात्तको
दीचौभावः शपोस्पर्शो शपेदृगत्वादिभ्यस्तस्मात्प्रस्यति
ष्ठातकारस्पनत्वंभवति नचनेस्पर्शः स्यात्तशोनेच्चने
प्रानेमेयः गम्यथोकमेकेतिक्तः इवमनस्पर्शयोश्च
इतिस्मृत्यनरोचैसंस्मृतिरीचैः घुस्पर्शोदितिर्किंम

शोतेन नमः अनुपादानेनः अनुपातिप्रजनयोः इत्यस्मै
परस्परनिष्ठातकारस्य नन्वभवति न चैकपादाने स्यात्
प्रशक्तुवः प्रशक्तुवान् प्रेतरंगत्वादित्येव नोः कया वि
तिकत्वेरुते निष्ठानन्वमप्रपादाने इति किमनुरथं मुर
कैरुपात्तं प्रेवित्तमैत्येवोच्यवधानात् न भवति प्रेवो
प्रजायामथेन गीरस्वीदनुवेधेनोऽभावेनेष्यते अत
निगोषायां देवः देवक्रोशारे प्रसमाहि निगोषाया
मिति किमनुरेव तन्ते विनेतुमिद्व्यसत्रगम्यते स्तोत्र
त्रोद्वनुरुचिरोवा स्तोत्रायां चागोपादाने त्रैपाठं
दोक्तेरनेनुरप्रेरणो विरविचारणोपधानिष्ठातकारस्य
नन्वेवा भवति स्तोत्राः स्तोत्रवान् स्तोत्रः स्तोत्रवान् चा
णः चाणवान् चानः चानवान् चाणः चाणवान् उन्नः
उन्नवान् उन्नः उन्नवान् नन्नः नन्नवान् नन्नः नन्नवान् वि
न्नः विन्नवान् चित्तः चित्तवान् विचारणाथं पचविचि
स्तेत्याख्यानाततथा चोक्तमवेत्ते स्तविदिने निष्ठावि
यते विन्नश्च ते विने विन्नश्च विन्नश्च भोगे विन्नस्त्वित्
तोरेति तैशविपचांसकवाः तितये शषशोषणोऽप
वेष्टपाके पधानिष्ठातकारस्य यथासंख्यं सकवपत्ते
यादेशा भवेत्तितामः तामवान् शक्कः शक्कवान् पक्कः
पक्कवान् प्रेतरंगत्वात्प्रस्यगन्तेरुतेन सवत्तं प्रपात्त
मैस्ते शक्षसंचातयोः इत्यस्मात्स्यायते परस्परनिष्ठत
कारस्य मत्वेवावक्तव्यम् प्रस्तोमः प्रस्तोमवान् प्रस्तो
नः प्रस्तोतवान् प्रस्त्यस्मै प्रसाधणो नदीवेमेत्यम् तित्या
णोवाते निष्टेवादागतिगंधनयोरेत्यस्माद्वातवर्जिते

वा
वा
१५८
१९८

प्रयोगपरस्य कृतप्रत्ययस्य नत्वे निपात्यते निवाणोपिः
 के निपात्यते निषेधलक्षणमनेन निवाणोपि भवति
 प्रवातेपि शक्तिमनिवातो वातः विज्ञातो विज्ञातव्यः
 नायमणो भोगे विज्ञातव्येति पतेयथा सत्यं
 कलत्राथमापेभोगे रमते वयं प्रणिपात्यते भिन्नं शक
 लमनत्वाभावा निपात्यते भिन्नमनत्वाभावा मथमणो न
 यदयं निवाति प्रसिद्धमनिवातत्वे निपात्यते सत
 मन्तविज्ञाभोगे सैवैव भुज्यते इति कते विचक्ष
 के इति च विज्ञातमन्तपत्तोतावपि विज्ञातव्येति भिन्नो
 भोगप्रत्ययोरिति तत्रांतरे निपातनात् विज्ञाते वदतः
 प्रत्यातरमर्थः अनुपसर्गोक्तलक्ष्मीवृक्षोलाद्याः फ
 ललक्ष्मीवृक्षोलाद्यापते निपात्यते न च उपसर्गोत्तरस्य
 निफलाविशरणो गम्योक्तमेकैकैकः चरफलोत्तर
 स्य सतमनस्य लत्वे निपात्यते फलः लोभमरेकशतवृ
 करणलाघ्यासामर्थ्येऽतएवः कृतप्रत्ययस्य लोपो निपा
 त्यते अनुपसर्गोरिति किम् प्रकृत्यः प्रतीतिः प्रकृ
 शितः समत्वातिः उत्कलसंफल्यो निपातने कतेयं
 प्रकृत्योक्तसंफल्योकाशविकचस्फुटारति कोश
 प्रवर्णादोद्वादिः प्रवर्णात्तरस्य रुदोद्वादिमेवति शाने
 वेदति शान्तिवारपवेद्योदिवाटतनाशात् रुदः शोभुदः
 पवमादिमिथ्येवादेवांशस्य स्यात्वा मिति सत्रेकविम
 हेति वाशस्य सत्तमादेशं रुतेतस्य वपद्वाहः तयोद्वा
 इत्यादावनेन रुदि यथा स्यादिमेवमर्थे मिरं सत्रमिति या
 वयतोति यो रित्यादि तत्तत्प्रदर्शनात् कसिने भूः ५

मिश्रभवेन प्रप्रेते प्रवेतमिति वादे तावित्तैश्चकारि
 तलोपः द्वोः प्रुतावित्तस्य रुदकारहाथः प्र
 नेन रुदोद्वादिः स्वरादेशपरेभाषया कारितलोपस्य
 स्यानिवृत्तावात्सम्यगुत्तरो नापेव कारात्तरस्य कि
 योभावात्कथमत्रुदिति चेत्कोत्तमेन स्यानिवृत्ता
 वानिषेधाभावेति शौरिते कतेयं रुदिशोभेन
 लायः इति मितमतिवात्तवोपनाथे परेरुत्त
 वरूपथे मेयाववोभिः लुललितपरायथापि
 श्रुतिमंडसरत्वात्तवात्तवोपनीयम् इति
 पेरितभट्टजगद्गिरिवितायोवात्तवोपि स्यात्तौ रु
 त्यकरणोपात्तमेवंपादः वृष्टः गौनमोयुरु
 वेसरस्वतोरुपाय ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

समामम शभम
 शभमस्तसवेनगता

लितिते मया पेरित				काशमीरमथे			
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥
॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥

